

morfologiju

čitanka za grčku

1

irena bratičević
nina čengić
neven jovanović
vlado rezar
petra šošarić
ninoslav zubović

Izdavač
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
FF-Press
Ivana Lučića 3, Zagreb

Za izdavača
prof. dr. Vesna Vlahović Štetić

Urednici
Nina Čengić
Neven Jovanović
Nino Zubović

Recenzenti
Sabira Hajdarević
Teuta Serreqi Jurić

Lektorica grčkog teksta
Nina Čengić
Lektorica hrvatskog teksta
Ana Mihaljević

Korekturu i računalni slog obavili autori

ISBN 978-953-175-817-8

Ovo izdanje elektroničke knjige zaključeno je u rujnu 2019.

Ovo djelo ustupljeno je pod Creative Commons licencom Imenovanje 3.0 nelokalizirana licenca. Da biste vidjeli primjerak te licence, posjetite <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/> ili pošaljite pismo na Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, SAD.

Temeljem odluke Senata Sveučilišta u Zagrebu od 16. veljače 2021. odobrava se korištenje naziva Manualia Universitatis studiorum Zagrabiensis – Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu

Irena Bratičević, Nina Čengiđ, Neven Jovanović,
Vlado Rezar, Petra Šoštarić, Ninoslav Zubović

Čitanka za
Grčku morfologiju 1

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

 press

Manualia Universitatis studiorum Zagrabienſis
Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu

Sadržaj

Predgovor	4
1 Αἰσώπειος μῦθος 216	7
2 Πλάτωνος Μενέξενος	15
3 Λουκιανοῦ Δὺς κατηγορούμενος	21
4 Θουκυδίδου Ἱστορίαι Α	28
5 Αἰσώπειος μῦθος 83	34
6 Πλάτωνος Φαίδων	39
7 Ἰσοκράτους Βούσιρις	46
8 Θουκυδίδου Ἱστορίαι Γ	52
9 Λυσίου Κατὰ Ἀγοράτου	58
10 Ἰσοκράτους Εὐαγόρας	65
11 Πλάτωνος Κριτίας	71
12 Ἰσοκράτους Πρὸς Δημόνικον	78
13 Ἀρριανοῦ Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου Β	85
14 Λουκιανοῦ Θεῶν διάλογοι	93
15 Πλουτάρχου Περὶ ἀδολεσχίας	99
16 Ξενοφῶντος Συμπόσιον Δ	106

17 Λουκιανοῦ Ἰκαρομένιππος	113
18 Πλουτάρχου Σόλων	120
19 Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα Β	126
20 Θουκυδίδου Ἱστορίαι Γ	132
21 Ἰσοκράτους Ἑλένης ἐγκώμιον	136
22 Λυσίου Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου	140
23 Δημοσθένους Ὀλυνθιακός Α	148
24 Ψευδο-Ξενοφῶντος Ἀθηναίων πολιτεία Β	152
25 Ἀριστοτέλους Ῥητορική	160
26 Αἰσώπειος μῦθος 1	166
27 Ἀριστοτέλους Ῥητορική	175
28 Γοργίου Ἑλένης ἐγκώμιον	181
29 Πολυβίου Ἱστορίων Γ	190
30 Πλουτάρχου Θεμιστοκλῆς	198
31 Λουκιανοῦ Κυνικός	203
32 Πλουτάρχου Δημοσθένης	209
33 Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα Γ	215
34 Ἰσοκράτους Ἑλένης ἐγκώμιον	221
35 Δημοσθένους Ὀλυνθιακός Β	226
36 Ἀριστοτέλους Ῥητορική	232
37 Αἰσώπειος μῦθος 35	238
38 Γοργίου Ἑλένης ἐγκώμιον 11, 41	243

39 Πλουτάρχου Ἀγεσίλαος	251
40 Πλουτάρχου Περὶ παίδων ἀγωγῆς	257
41 Διοδώρου Βιβλιοθήκης ἱστορικήs A	264
42 Ἀριστοτέλους Ῥητορική	269
43 Θουκυδίδου Ἱστορίαι A 2	275
44 Ἡροδότου Ἱστορίαι A 141	280
45 Αἰσώπειος μῦθος 9	290
46 Ἡλιοδώρου Αἰθιοπικά A	297
47 Θουκυδίδου Ἱστορίαι B	305
48 Ἰσοκράτους Πανηγυρικός	311
49 Ἡροδότου Ἱστορίαι B	320
50 Θουκυδίδου Ἱστορίαι Γ 27	325
51 Λουκιανοῦ Περὶ τοῦ Ἐνυπνίου	332
52 Ἀντιφῶντος Περὶ ὁμονοίας	341
53 Φιλοστράτου Τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον E	348
54 Ἐγχειρίδιον Ἐπικτήτου	355
55 Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα B	365
56 Ἀχιλλέως Τατίου Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα	372
57 Λυσίου Ὀλυμπιακός	385
58 Μάρκου Ἀντωνίνου Τῶν εἰς ἑαυτὸν B	398
59 Πλωτίνου Ἐννεάδες Γ	406
60 Μάρκου Ἀντωνίνου Τῶν εἰς ἑαυτὸν Γ	421

Predgovor

O ovoj čitanci

Ovaj izbor komentiranih tekstova namijenjen je upoznavanju studenata prve godine studija grčkog jezika i književnosti s izvornom starogrčkom prozom i dio je literature obvezatnog kolegija *Grčka morfologija 1*. Izbor uključuje autore poput Herodota i Ezopa, Platona, Ksenofonta i Tukidida, Aristotela, Lizije, Izokrata i Demostena, pa sve do Polibija, Marka Aurelija, Filostrata, Ahileja Tacija i Plotina; zastupljeni su historiografija i filozofska proza, govorništvo, pripovijesti i basne.

Zadatak je studenata da samostalno prirede svaki tekst – da ga na nastavi budu sposobni pročitati i prevesti na hrvatski te prepoznati i morfološki opisati imenske oblike koje susreću.

Za uspješniji samostalni rad kratkim su odlomcima dodane tri vrste komentara. U uvodu su predstavljeni autor (kad se prvi put pojavljuje) i tekst iz kojeg odlomak potječe. Nakon grčkog odlomka slijede njegove rečenice, ovaj put raščlanjene i složene tako da povećaju sintaktičku i semantičku preglednost; posebno su istaknute konstrukcije genitiva apsolutnog i akuzativa, odnosno nominativa s infinitivom. Treći komentar donosi gramatička objašnjenja uz rečenice. Objašnjenja su ovdje dvojaka. Za imenske riječi (član, imenice, pridjevi, zamjenice) donose se samo brojevi paragrafa koji upućuju na relevantne dijelove *Grčke gramatike* Augusta Musića i Nikole Majnarića, standardnoga školskog priručnika za opis grčkog jezika. Glagolski su oblici, međutim, identificirani vrlo detaljno – naveden je njihov rječnički oblik i opisane su sve gramatičke kategorije.

Nepromjenjive riječi, poput priloga i veznika, najčešće nisu komentirane; studenti će ih naći u pomagalu poput *Grčko-hrvatskog rječnika* Gorskog i Majnarića, ili na internetskome rječničkom portalu *Logeion* Sveučilišta u Chicagu. U tim će referentnim pomagalima studenti tražiti i značenja imenskih riječi.

Izbor su sastavili i komentare priredili nastavnici Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (abecednim redom): Irena Bratičević, Nina Čengić, Neven Jovanović, Vlado Rezar, Petra Šoštarić, Ninoslav Zubović.

Čitanka je priređena računalnim programima za slaganje teksta L^AT_EX i X_YL^AT_EX. Izvorni kod dostupan je u repozitoriju Bitbucket, na URL adresi bitbucket.org/nevenjovanovic/hellenismos-g.

U Zagrebu rujan 2018. – rujan 2019.

Upute za rad

- a) brojevi paragrafa (npr. § 127) upućuju na odgovarajući dio Musić-Majnarićeve gramatike koji obrađuje morfologiju imena ili sintaksu
- b) glagoli su navedeni u rječničkom obliku i morfološki analizirani
- c) članovi konstrukcije genitiva apsolutnog (GA) podcrtani su dvjema crtama
- d) članovi konstrukcije akuzativa s infinitivom (A+I) podcrtani su jednom crtom
- e) nepromjenjive riječi (poput priloga i veznika) koje nisu komentirane potražite u rječniku

Obvezatna referentna literatura

Oton Gorski, Niko Majnarić, *Grčko-hrvatski rječnik*, Zagreb (bilo koje izdanje)

Grčka morfologija 1, elektronička inačica kolegija, Sustav učenja na daljinu Omega, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, pristupljeno 23. kolovoza 2018. na adresi <https://omega.ffzg.hr/course/view.php?id=1615>

Logeion. Pristupljeno 23. kolovoza 2018. na adresi <http://logeion.uchicago.edu/>

August Musić, Nikola Majnarić, *Gramatika grčkoga jezika*, Zagreb (bilo koje izdanje)

Stjepan Senc, *Grčko-hrvatski rječnik*, Zagreb (bilo koje izdanje)

Herbert Weir Smyth, *A Greek Grammar for Colleges*, Perseus Digital Library. Pristupljeno 23. prosinca 2018. na adresi <http://www.perseus.tufts.edu>

Poglavlje 1

Αἰσώπειος μῦθος 216

O autoru

Ezop (Αἰσώπος, ? 620. – 564. pr. Kr.; *floruit* oko 570. pr. Kr.) grčki je autor basna, čija izvorna djela nisu sačuvana, a o životu se malo toga zna.

Točno mjesto Ezopova rođenja nije poznato. Izvori se slažu da je Ezop prvotno bio rob i da je kasnije oslobođen; navodno je bio iznimno tjelesno unakažen; prema Plutarhu, ubijen je u Delfima.

U tradiciji se Ezopovo ime prvenstveno povezuje sa životinjskom basnom (αἶνος), književnom vrstom u kojoj se miješaju elementi satire, fantazije i moralne poduke. U basnama su često glavni likovi životinje s ljudskim značajkama (govor, razmišljanje...). Filolozi pretpostavljaju da su Ezopove basne bile zapisane već u 5. st. pr. Kr., a bile su vrlo popularne u Ateni klasičnog doba.

Ezopov korpus basna sačuvan je predajom niza grčkih i latinskih autora. Demetrije iz Falera sastavio je (za nas izgubljenju) zbirku u deset knjiga kao priručnik govornicima. Najpoznatiji sakupljač Ezopovih basni bio je Fedar, koji ih je u 1. st. prepjevao na latinski.

O tekstu

U ovoj basni poučno su suprotstavljeni majka i sin; majka nije na vrijeme ispravljala djetetove pogrešne postupke i kažnjavala krađu te dijete nije naučilo što je loše ponašanje. Sin je nastavio krasti i kao mladić; uhvatili su ga na djelu i osudili na smrt. Pri posljednjem je susretu majci odgrizao uho, osvećujući se jer ga je ostavila bez roditeljskog odgoja i time odvela u propast.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Aesop. Fabulae 216

ΠΑΙΣ ΚΛΕΠΤΗΣ ΚΑΙ ΜΗΤΗΡ

Παῖς ἐκ διδασκαλείου τὴν τοῦ συμφοιτητοῦ δέλτον ἀφελόμενος τῇ μητρὶ ἐκόμισε. τῆς δὲ οὐ μόνον αὐτὸν μὴ ἐπιπληξάσης, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεσάσης αὐτὸν ἐκ δευτέρου ἱμάτιον κλέψας ἤνεγκεν αὐτῇ· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀποδεξαμένης αὐτῆς προῖων τοῖς χρόνοις ὡς νεανίας ἐγένετο, ἤδη καὶ τὰ μείζονα κλέπτειν ἐπεχείρει. ληφθεὶς δὲ ποτε ἐπ’ αὐτοφώρῳ καὶ περιαγκωνισθεὶς ἐπὶ τὸν δῆμιον ἀπήγετο. τῆς δὲ μητρὸς ἐπακολουθούσης αὐτῷ καὶ στερνοκοπούσης εἶπε βούλεσθαί τι αὐτῇ πρὸς τὸ οὓς εἰπεῖν καὶ προσελθούσης αὐτῆς ταχέως τοῦ ωτίου ἐπιλαβόμενος καταδήξας ἀφείλετο. τῆς δὲ κατηγορούσης αὐτοῦ δυσσέβειαν, εἶπερ μὴ ἀρκεσθεὶς οἷς ἤδη πεπλημμέληκε καὶ τὴν μητέρα ἐλωβήσατο, ἐκεῖνος ὑπολαβὼν ἔφη· “ἀλλ’ ὅτε σοι πρῶτον τὴν δέλτον κλέψας ἤνεγκα, εἰ ἐπέπληξάς μοι, οὐκ ἂν μέχρι τούτου ἐχώρησα καὶ ἐπὶ θάνατον ἡγόμην.”

ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι τὸ κατ’ ἀρχὰς μὴ κολαζόμενον ἐπὶ μείζον αὖξεται.

Analiza i komentar**ΠΑΙΣ ΚΛΕΠΤΗΣ
ΚΑΙ
ΜΗΤΗΡ**

ΠΑΙΣ § 127
ΚΛΕΠΤΗΣ § 100
ΜΗΤΗΡ § 148

Παῖς
ἐκ διδασκαλείου
τὴν

τοῦ συμφοιτητοῦ
 δέλτον
 ἀφελόμενος
 τῇ μητρὶ
 ἐκόμισε.

Παῖς § 127

ἐκ διδασκαλείου § 82; ἐκ + g.: iz, § 418

τοῦ συμφοιτητοῦ § 80, § 82

ἀφελόμενος ἀφαιρέομαι uzeti si; n. sg. m. r. ptc. aor. medpas.: uzevši si,
 otevši

τῇ μητρὶ § 146, 148

ἐκόμισε κομίζω τινί odnijeti komu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τῆς δὲ

οὐ μόνον

αὐτὸν μὴ ἐπιπληξάσης,

ἀλλὰ καὶ

ἐπαινεσάσης αὐτὸν

ἐκ δευτέρου

ἱμάτιον κλέψας

ἤνεγκεν αὐτῇ.

οὐ μόνον... ἀλλὰ καὶ koordinacija: ne samo... nego i..., § 513.1

τῆς μὴ ἐπιπληξάσης ἐπιπλήσω kazniti, prekoriti; g. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; GA ima vrijednost vremenske ili uzročne rečenice: pošto..., budući da...

(τῆς) ἐπαινεσάσης ἐπαινέω pohvaliti; g. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; GA

αὐτὸν § 207

ἐκ δευτέρου priložna oznaka vremena: drugi put, § 223

ἱμάτιον § 82

κλέψας κλέπτω krasti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἤνεγκεν φέρω nositi, donositi; 3. l. sg. ind. aor. akt.

αὐτῇ § 207

ἔτι δὲ μᾶλλον
ἀποδεξαμένης αὐτῆς
 προῖόν
 τοῖς χρόνοις
 ὥς νεανίας ἐγένετο,
 ἤδη καὶ
 τὰ μείζονα
 κλέπτειν
 ἐπεχείρει.

δὲ postpozitivna čestica, ovdje suprotnog značenja: a... (hrvatska se istovrijednica stavlja na prvo mjesto u rečenici)

μᾶλλον § 204. 3; komparativ priloga: više

ἀποδεξαμένης αὐτῆς ἀποδέχομαι dopuštati, odobravati; g. sg. ž. r. ptc. aor. med.; GA kao priložna oznaka vremena: kad...; § 207

τοῖς χρόνοις s vremenom; § 80, § 82; dativ kao priložna oznaka (vremena ili uzroka)

προῖόν προερχόμαι / πρόειμι nastaviti, napredovati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ὥς... ἐγένετο zavisna vremenska rečenica: kad...

νεανίας § 100

ἐγένετο γίγνομαι postajati, biti (kopulativan glagol, traži nužnu imensku dopunu); 3. l. sg. ind. aor. med.

τὰ μείζονα § 196, § 200

κλέπτειν κλέπτω krasti; inf. prez. akt.

ἐπεχείρει ἐπιχειρέω usuditi se; 3. l. sg. impf. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu κλέπτειν

ληφθεὶς δέ

ποτε

ἐπ' αὐτοφώρῳ

καὶ περιαγκωνισθεὶς

ἐπὶ τὸν δῆμιον

ἀπήγετο.

ληφθεὶς λαμβάνω uhvatiti; n. sg. m. r. ptc. aor. pas.

ληφθεὶς... ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνειν uhvatiti na djelu
 περιαγκωνισθεὶς περιαγκωνίζω svezati ruke na leđima; n. sg. m. r. ptc.
 aor. pas.: ruku svezanih na leđima
 ἐπὶ τὸν δῆμιον § 80, § 82; prijedložni izraz, ἐπὶ + a.: k (oznaka mjesta),
 § 418, § 436
 ἀπήγετο ἀπάγω uhititi i odvesti; 3. l. sg. impf. medpas.

τῆς δὲ μητρὸς ἐπακολουθούσης αὐτῷ

καὶ στερνοκοπούσης

εἶπε

βούλεσθαι

τι

αὐτῇ

πρὸς τὸ οὖς

εἰπεῖν

καὶ

προσελθούσης αὐτῆς

ταχέως

τοῦ ὤτιου

ἐπιλαβόμενος

καταδήξας

ἀφείλετο.

τῆς δὲ μητρὸς ἐπακολουθούσης ἐπακολουθέω τινί pratiti koga; g. sg. ž. r.
 ptc. prez. akt., GA ima vrijednost uzročne rečenice: kako...; § 146,
 § 148

(τῆς μητρὸς) στερνοκοπούσης στερνοκοπέομαι udarati se u prsa od žalosti;
 g. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; GA kao priložna oznaka načina: udarajući
 se u prsa...; § 146, § 148, § 504

αὐτῷ § 207

εἶπε ἀγορεύω govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

βούλεσθαι βούλομαι željeti; inf. prez. medpas.

τι § 217

αὐτῇ § 207

πρὸς τὸ οὖς § 128; πρὸς + a.: na, § 418, § 435

εἰπεῖν ἀγορεύω govoriti, inf. aor. akt.

αὐτῆς § 207

προσελθούσης προσέρχομαι približiti se, prići bliže; g. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

προσελθούσης αὐτῆς GA, § 504

ταχέως § 204, § 353

τοῦ ὧτις § 80, § 82

ἐπιλαβόμενος ἐπιλαμβάνω med. ἐπιλαμβάνομαι τινός zgrabiti što; n. sg. m. r. ptc. aor. med.

καταδήξας καταδάκνω zagristi; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἀφείλετο ἀφαιρέω odnijeti, ovdje otrgnuti; 3. l. sg. ind. aor. med.

τῆς δὲ κατηγορούσης αὐτοῦ

δυσσέβειαν,

εἴπερ μὴ ἄρκεσθεις

οἷς ἤδη πεπλημμέληκε

καὶ

τὴν μητέρα

ἐλωβήσατο,

ἐκεῖνος

ὕπολαβὼν ἔφη.

τῆς δὲ § 370; član u kombinaciji s česticom δέ naznačuje promjenu subjekta
κατηγορούσης κατηγορέω τινός τι optužiti koga za što; g. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; GA ima vrijednost vremenske rečenice: kad...

αὐτοῦ § 207

δυσσέβειαν § 80, § 90

εἴπερ (baš) kao da

μὴ negacija, § 508, § 509.2

ἄρκεσθεις ἄρκέω dostajati, pasiv uz τινι biti zadovoljan čime: nije ga zadovoljilo ono...; n. sg. m. r. ptc. aor. pas.

οἷς § 214; odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu koja u glavnoj ima službu priložne oznake (sredstva): ono što...

πεπλημμέληκε πλημμελέω pogrešno postupati; 3. l. sg. ind. perf. akt.

τὴν μητέρα § 90, § 148

ἐλωβήσατο λωβάομαι (figurativno) osakatiti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ἐκεῖνος § 213

ὕπολαβὼν ὑπολαμβάνω odvratiti; n. sg. ptc. aor. akt.

ἔφη φημί reí; 3. l. sg. impf. akt.; u kontekstu razgovora: ὑπολαβὼν ἔφη u odgovoru reče, tj. odgovori

“ἀλλ’
 ὅτε
 σοι
 πρῶτον
 τὴν δέλτον
 κλέψας
 ἦνεγκα,
 εἰ ἐπέπληξάς μοι,
 οὐκ ἂν
 μέχρι τούτου
 ἐχώρησα
 καὶ
 ἐπὶ θάνατον ἡγόμην.”

ἀλλ’ = ἀλλά § 68.c, suprotni veznik: nego

σοι § 205

κλέψας κλέπτω krasti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τὴν δέλτον § 80, § 82, § 83, § 90

ἦνεγκα φέρω nositi; 1. l. sg. ind. aor. akt.

εἰ pogodbeni veznik otvara mjesto zavisnoj irealnoj pogodbenoj rečenici: da...

ἐπέπληξάς ἐπιπλήσσω prekoriti; 2. l. sg. ind. aor. akt.

μοι § 205

οὐκ ἂν... ἐχώρησα χωρέω doći; 1. l. sg. ind. aor. akt.

μέχρι τούτου § 213.2; priložna oznaka, μέχρι + g.: do, § 417

ἐπὶ θάνατον § 82; priložna oznaka ἐπὶ + a.: „k” § 418, § 436

ἡγόμην ἄγω voditi; 1. l. sg. impf. medpas.

ὁ λόγος δηλοῖ,

ὅτι

τὸ κατ’ ἀρχὰς μὴ κολαζόμενον
 ἐπὶ μεῖζον
 αὖξεται.

ὁ λόγος § 80, § 82

δηλοῖ δηλόω pokazivati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu: da...

κατ' ἀρχάς priložna oznaka vremena: na početku

τὸ μὴ κολαζόμενον κολάζω kazniti; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.; poimeničeni particip: ono što se ne sprečava (poimeničenje članom § 373)

ἐπὶ μεῖζον § 200.1; priložna oznaka; § 418

αὖξεται αὖξάνω umnožavati se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

Poglavlje 2

Πλάτωνος Μενέξενος 237c

O autoru

Platon (Πλάτων, 427. – 347. pr. Kr.) potječe iz ugledne atenske plemićke loze. Oko 407. postaje Sokratov učenik. Nakon učiteljeva smaknuća 399. napušta Atenu te poduzima brojna putovanja. S četrdesetak godina dolazi u Sirakuzu na Siciliji. Njegov nazor o nužnosti vladavine filozofa postaje preopasan tamošnjem vladaru, tiraninu Dioniziju I., pa oko 387. mora napustiti grad. Dva sljedeća putovanja u Sirakuzu (367. – 365. i 361. – 360.) k Dioniziju II. završila su također bez uspjeha. Oko 360. Platon se posvećuje isključivo vođenju Akademije, koju je u Ateni osnovao oko 387. (Akademija će, iako ne bez prekida, djelovati do 529. po Kr., kad ju je zatvorio car Justinijan.)

Spisateljsku djelatnost Platon je počeo nakon Sokratove smrti 399. Vjerojatno su sačuvani svi Platonovi spisi, tj. tridesetak dijaloga i niz pisama (manji se njihov dio smatra neautentičnim). Platon je djela sastavljao gotovo isključivo u dijaloškom obliku, u kojemu njegovo mišljenje kruži oko predmeta u otvorenom, ispitivačkom razgovoru. Tako misli sudionika u razgovoru postižu iznimno veliku zornost i životnost. Djela se obično dijele u tri skupine: 1. rani dijalozi (do prvoga sicilskog putovanja), među njima su *Apologija*, *Protagora*, *Eutifron*, *Lahet*, *Država I*; 2. srednji dijalozi (do drugoga sicilskog putovanja), najvažniji su *Gorgija*, *Kratil*, *Menon*, *Fedon*, *Simpozij*, *Država II-X*, *Fedar*; 3. kasni dijalozi (nakon 365.): *Teetet*, *Parmenid*, *Sofist*, *Timej*, *Kritija*, *Zakoni*, *Državnik*, *Fileb*.

Tumačenje ovih dijaloga nameće brojne probleme. Na primjer, teško je od Platonova udjela razlučiti misaoni udio povijesnoga Sokrata, koji u gotovo svim dijalozima ima glavnu ulogu. Nadalje, zbog izrazito dugoga vremenskog raspona nastanka dijalozi odražavaju dinamiku razvoja Platonova nauka. U ranim se djelima s pomoću etičkih pojmovnih određenja provodi sokratovska metoda (μαϊευτική, maieutika, tj. primaljska vještina). Glavna je tema vrлина

(ἀρετή), a dijalozi većinom završavaju bez rezultata, u aporijama. U srednjim dijalozima Platon razvija nauk o idejama koje postaju temelj teorijama o čovjeku i idealnoj državi. U kasnim dijalozima ta se rasprava produbljuje, a nauk o idejama samokritički se podvrgava temeljitoj reviziji.

Utjecaj Platona u duhovnoj povijesti teško je prenaglasiti. Dovoljno je navesti misao britanskog filozofa A. N. Whiteheada: “The safest general characterization of the European philosophical tradition is that it consists of a series of footnotes to Plato. I do not mean the systematic scheme of thought which scholars have doubtfully extracted from his writings. I allude to the wealth of general ideas scattered through them.”

O tekstu

Meneksen (Μενέξενος) pripada ranim Platonovim dijalozima (pretpostavlja se da je nastao između 386. i 380. pr. Kr.). Sokrat i Meneksen razgovaraju u trenutku kada se u Ateni očekuje izbor govornika koji će pogrebnim govorom popratiti predstojeće javne pogrebne počasti. Potaknut Sokratovim ironičnim primjedbama o onodobnim govornicima, Meneksen ga izaziva da sam iznese uzoran pogrebni govor, a Sokrat nato izlaže onaj koji je dan prije čuo od Aspazije, čuvene atenske intelektualke za koju kaže da je govorništvo učila i njega i Perikla. U Sokratovu govoru u čast poginulim ratnicima, koji zauzima najveći dio *Meneksena*, mnogi vide parodiju glasovitoga pogrebnog govora koji je palim Atenjanima održao Periklo, a koji prenosi Tukidid u *Povijesti Peloponeskog rata*.

Odabrani odlomak dio je Sokratova elogija Atike kao bogate i uspješne zemlje koja daje dobro podrijetlo i vrsnu naobrazbu.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plat. Menex. 237c

Ἔστι δὲ ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, οὐ μόνον ὑφ’ ἡμῶν, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον ὅτι τυγχάνει οὔσα θεοφιλῆς. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῶν τῷ λόγῳ ἡ τῶν ἀμφισβητησάντων περὶ αὐτῆς θεῶν ἔρις τε καὶ κρίσις· ἦν δὲ θεοὶ ἐπήνεσαν, πῶς οὐχ ὑπ’ ἀνθρώπων γε συμπάντων δικαία ἐπαινεῖσθαι; δεύτερος δὲ ἔπαινος δικαίως ἂν αὐτῆς εἴη, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ ἀνεδίδου καὶ ἔφυε ζῶα παντοδαπά, θηρία τε καὶ βοτά, ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρα θηρίων μὲν ἀγρίων

ἄγονος καὶ καθαρά ἐφάνη, ἐξελέξατο δὲ τῶν ζώων καὶ ἐγέννησεν ἄνθρωπον, ὃ συνέσει τε ὑπερέχει τῶν ἄλλων καὶ δίκην καὶ θεοὺς μόνον νομίζει.

Analiza i komentar

Ἔστι δὲ ἀξία ἡ χώρα
καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων
ἐπαινέσθαι,
οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν,
πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ,
πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον
ὅτι τυγχάνει
οὔσα θεοφιλῆς.

Ἔστι δὲ ἀξία čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu (ovdje iz-ostavljenu) rečenicu: a...; imenski predikat s pridjevom kao imenskim dijelom; Smyth 909

ἔστι εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez.

ἀξία § 103; pridjev otvara mjesto dopuni u infinitivu

ἡ χώρα § 90

ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων § 193, § 82; priložna oznaka ὑπό τινος uz pasiv (ἐπαινέσθαι) iskazuje vršitelja radnje

ἐπαινέσθαι ἐπαινέω hvaliti; inf. prez. medpas.; dopuna uz ἀξία: vrijedna da bude hvaljena (§ 492)

οὐ μόνον ne samo

ὑφ' ἡμῶν § 205; promjena suglasnika pred hskom, ὑπὸ ἡμῶν > ὑπ' ἡμῶν > ὑφ' ἡμῶν § 74; usp. gore ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων

πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ... πρῶτον δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica μέν... δέ...

πολλαχῇ... καὶ ἄλλῃ § 212; i iz mnogo drugih razloga (sc. αἰτία ili slično; dativ kao priložna oznaka uzroka § 414.2)

πρῶτον... καὶ μέγιστον § 223, § 200; upotrijebljeno priložno: prvo i najviše

ὅτι veznik uvodi zavisnu uzročnu rečenicu, § 468

τυγχάνει τυγχάνω dogoditi se; 3. l. sg. ind. prez. akt.; kopulativni glagol otvara mjesto participu i prevodi se prilogom (a particip οὔσα finitnim oblikom): upravo... § 501
 οὔσα εἰμί biti; ptc. prez. n. sg. ž. r.; pobliže opisuje χώρα i traži imensku dopunu, u ovom slučaju pridjev
 θεοφιλῆς § 194.2

μαρτυρεῖ δὲ
 ἡμῶν
 τῷ λόγῳ
 ἢ
 τῶν ἀμφισβητησάντων
 περὶ αὐτῆς
 θεῶν
 ἔρις τε καὶ κρίσις·
 ἦν δὲ θεοὶ ἐπῆνεσαν,
 πῶς οὐχ
 ὕπ' ἀνθρώπων γε συμπάντων
 δικαία
 ἐπαινέϊσθαι;

δὲ čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu rečenicu: a...
 μαρτυρεῖ μαρτυρέω τινί svjedočiti o čemu; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 ἡμῶν § 205, § 211.2.b; ovisno o τῷ λόγῳ
 τῷ λόγῳ § 82
 ἢ... ἔρις § 123
 τῶν ἀμφισβητησάντων περὶ αὐτῆς ἀμφισβητέω περὶ τινος prisvajati što, sva-
 đati se oko čega; ptc. aor. akt. g. pl. m. r.; § 207, sc. χώρας; particip
 s imenicom kao atributna oznaka u atributnom položaju, § 375
 θεῶν § 82
 ἔρις τε καὶ κρίσις koordinacija ostvarena parom sastavnih veznika ... τε...
 καὶ...: i... i...
 κρίσις § 165
 ἦν § 215, sc. χώραν; odnosna zamjenica uvodi odnosnu rečenicu
 δὲ čestica naglašava zamjenicu: dakle, ona koju...; § 516.5
 θεοὶ § 82
 ἐπῆνεσαν ἐπαινέω hvaliti; 3. l. pl. ind. aor. akt.

πῶς § 221

ὕπ' ἀνθρώπων γε συμπάντων § 193, § 82; čestica γε ističe riječi između kojih stoji: baš...; § 519.1

δικαία § 103; sc. ἐστί, imenski dio imenskog predikata, kopula izostavljena; otvara mjesto infinitivu (ἐπαινεῖσθαι): zaslužuje...

ἐπαινεῖσθαι ἐπαινέω hvaliti; inf. prez. medpas.

δεύτερος δὲ ἔπαινος

δικαίως

ἄν

αὐτῆς

εἴη,

ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ,

ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ

ἀνεδίδου καὶ ἔφυε

ζῶα παντοδαπά,

θηρία τε καὶ βοτά,

ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρα

θηρίων μὲν ἀγρίων

ἄγονος καὶ καθαρά ἐφάνη,

ἐξελέξατο δὲ τῶν ζώων

καὶ ἐγέννησεν ἄνθρωπον,

ὃ συνέσει τε ὑπερέχει

τῶν ἄλλων

καὶ δίκην καὶ θεοὺς

μόνον

νομίζει.

δεύτερος... ἔπαινος... ἄν... εἴη imenski predikat; Smyth 909

δεύτερος... ἔπαινος § 223, § 82

δὲ čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu rečenicu: a...

δικαίως § 204

ἄν... εἴη εἰμί biti, 3. l. sg. opt., izriče mogućnost u sadašnjosti (§ 464.2); otvara mjesto izričnoj rečenici koja ima ulogu subjekta: to što...

αὐτῆς sc. χώρας; § 207; objektni genitiv uz ἔπαινος (§ 394)

ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu: to što... § 467
 ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ § 213, § 82; priložna oznaka vremena
 ἐν ᾧ § 215; odnosna zamjenica uvodi odnosnu rečenicu, antecedent je χρόνῳ
 ἢ πᾶσα γῆ § 193, § 90
 ἀνεδίδου ἀναδίδωμι iznijeti, donijeti; 3. l. sg. impf. akt.
 ἔφυνε φύω roditi; 3. l. sg. impf. akt.
 ζῶα παντοδαπά § 82, § 103
 θηρία τε καὶ βοτὰ koordinacija ostvarena parom sastavnih veznika; § 82
 ἐν τούτῳ § 213, sc. τῷ χρόνῳ
 ἢ ἡμετέρα § 210, sc. γῆ; Sokrat, kao Atenjanin, govori iz atičke perspektive
 θηρίων μὲν... ἐξελέξατο δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću pa-
 ra čestica
 θηρίων... ἀγρίων § 82, § 103; objektni genitiv uz ἄγονος (§ 394) i genitiv
 odvajanja uz καθαρά (§ 402.2)
 ἄγονος τινός koji što ne rađa, § 103, § 106
 καθαρά § 103
 ἐφάνη φαίνω pokazati, glagol otvara mjesto imenskoj dopuni (pridjevima);
 3. l. sg. ind. aor. pas.
 ἐξελέξατο ἐκλέγω τινός odabrati od čega; 3. l. sg. ind. aor. med.
 τῶν ζώων § 82; dijelni genitiv § 395
 ἐγέννησεν γεννάω roditi, stvoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 ἄνθρωπον § 82
 ὃ sc. ζῶον (antecedent je relativa τῶν ζώων); § 215; odnosna zamjenica
 uvodi odnosnu rečenicu
 συνέσει § 165
 ὑπερέχει ὑπερέχω τινός nadmašiti koga; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 τῶν ἄλλων § 212; sc. ζώων
 δίκην... θεοῦ § 90, § 82
 μόνον jedini (sc. ζῶον), predikatna uporaba uz νομίζει
 νομίζει νομίζω priznavati, štovati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

Poglavlje 3

Λουκιανοῦ Δὶς κατηγορούμενος 2, 9

O autoru

Lukijan (Λουκιανός, Lucianus) bio je retoričar i prozni pisac (Samozata na rijeci Eufratu, danas Samsat u Turskoj, oko 115. – Atena, nakon 180. po Kr.). Životopis mu se može tek uvjetno rekonstruirati iz rijetkih autobiografskih očitovanja. Materinski mu je jezik najvjerojatnije bio aramejski, no izvrsno je ovladao grčkim i stekao zavidno retoričko i književno obrazovanje; nakon kraće odvjetničke karijere i mnogobrojnih putovanja, na kojima je, u tradiciji druge sofistike, držao javna predavanja, deklamirao i poučavao retoriku, nastanio se u Ateni i posvetio pisanju.

Očuvano je osamdesetak njegovih spisa (desetak ih je dvojbene autentičnosti). Žanrovski se obično dijele na retoričke spise, dijaloge, menipske satire, pamflete i pripovjedna djela. Danas su možda najpopularnije *Istinite pripovijesti* (Ἀληθῆ διηγήματα), žanrovski hibrid parodije, menipske satire i znanstvenofantastične pripovijesti.

Skeptičan prema svakoj dogmi, nemilosrdan u izrugivanju ljudske gluposti, Lukijan je bio osobito rado čitan u humanizmu (Poggio Bracciolini, Giovanni Pontano, Ulrich von Hutten, Philipp Melanchthon); Erazmova *Pohvala ludosti* izravan je plod oduševljenja Lukijanom.

O tekstu

Filozofski dijalog Δὶς κατηγορούμενος (*Bis accusatus*, *Dvaput optužen*) počinje Zeusovom invektivom upućenom filozofima koji smatraju da je bogovima lako. Zeus objašnjava da nipošto nije tako.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Luc. Bis accusatus 2.9

Ἐγὼ δὲ αὐτὸς ὁ πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ ὅσας μὲν ἀηδίας ἀνέχομαι, ὅσα δὲ πράγματα ἔχω πρὸς τοσαύτας φροντίδας διηρημένος· ὧς πρῶτα μὲν τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἔργα ἐπισκοπεῖν ἀναγκαῖον ὅποσοι τι ἡμῖν συνδιαπράττουσι τῆς ἀρχῆς, ὥς μὴ βλακεύωσιν ἐν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτῷ μυρία ἅττα πράττειν καὶ σχεδὸν ἀνεφικτα ὑπὸ λεπτότητος· οὐ γὰρ μόνον τὰ κεφάλαια ταῦτα τῆς διοικήσεως, ὑετοὺς καὶ χαλάζας καὶ πνεύματα καὶ ἀστραπὰς αὐτὸς οἰκονομησάμενος καὶ διατάξας πέπαυμαι τῶν ἐπὶ μέρους φροντίδων ἀπηλλαγμένος, ἀλλὰ με δεῖ καὶ ταῦτα μὲν ποιεῖν ἀποβλέπειν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀπανταχόσε καὶ πάντα ἐπισκοπεῖν ὥσπερ τὸν ἐν τῇ Νεμέᾳ βουκόλον, τοὺς κλέπτοντας, τοὺς ἐπιорκοῦντας, τοὺς θύοντας, εἴ τις ἔσπεισε, πόθεν ἢ κνῖσα καὶ ὁ καπνὸς ἀνέρχεται, τίς νοσῶν ἢ πλέων ἐκάλεσεν, καὶ τὸ πάντων ἐπιπονώτατον, ὑφ' ἑνα καιρὸν ἐν τε Ὀλυμπίᾳ τῇ ἐκατόμβῃ παρεῖναι καὶ ἐν Βαβυλῶνι τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἐν Γέταις χαλάζαν καὶ ἐν Αἰθίοφιν εὐωχεῖσθαι.

Analiza i komentar

Ἐγὼ δὲ αὐτὸς
 ὁ πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ
 ὅσας μὲν ἀηδίας ἀνέχομαι,
 ὅσα δὲ πράγματα ἔχω
 πρὸς τοσαύτας φροντίδας
 διηρημένος·

Ἐγὼ § 205

δὲ čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu (ovdje izostavljenu) rečenicu: a...

αὐτὸς § 207

πάντων § 193, ovisno o βασιλεὺς καὶ πατὴρ; atributni položaj § 375

βασιλεὺς § 175

πατήρ § 146

ὅσας μὲν... ὅσα δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica: a...

ὅσας § 219, § 103

ἀηδίας § 90

ἀνέχομαι ἀνέχω podnositi; 1. l. sg. ind. prez. medpas.; § 327, § 447.1

ὅσα πράγματα § 219, § 103, § 123

ἔχω ἔχω imati, πράγματα ἔχω (frazza) imati posla, imati gnjavaže; 1. l. sg. ind. prez. akt.; § 327; § 447.1

πρὸς τοσαύτας φροντίδας § 123, § 435

διηρημένος διαιρέω dijeliti; n. sg. m. r. ptc. perf. medpas. § 327

ὦ πρῶτα μὲν

τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἔργα

ἐπισκοπεῖν

ἀναγκαῖον

ὅποσοι

τι

ἡμῖν

συνδιαπράττουσι

τῆς ἀρχῆς,

ὥς μὴ βλακεύωσιν ἐν αὐτοῖς,

ἔπειτα δὲ καὶ αὐτῷ

μυρία ἄττα

πράττειν

καὶ σχεδὸν ἀνέφικτα

ὕπὸ λεπτότητος·

ὦ § 215; odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent Ἐγὼ

πρῶτα μὲν... ἔπειτα δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica: a...

πρῶτα § 391

τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἔργα § 80, § 82; § 212; posvojni genitiv u atributnom položaju, § 375

ἐπισκοπεῖν ἐπισκοπέω nadgledati; inf. prez. akt., dopuna uz ἀναγκαῖον, a otvara mjesto zavisnoj upitnoj rečenici uvedenoj zamjenicom ὅποσοι

ἀναγκαῖον § 103; ἀναγκαῖον τινί ἐστι: nekomu je nužno, netko mora; imen-
ski predikat (s izostavljenom kopulom) Smyth 909; fraza otvara mjesto
dopuni u infinitivu

ὅποσοι § 219, upitna zamjenica uvodi zavisnu upitnu rečenicu

τι § 217

ἡμῖν § 205

συνδιαπράττουσι συνδιαπράττω τινί zajedno s kime vršiti, pomoći komu vr-
šiti (što); 3. l. pl. ind. prez. akt.

τῆς ἀρχῆς § 90; dijelni genitiv ovisan o τι

ὥς μὴ veznik i negacija uvode (zanijekanu) zavisnu namjernu rečenicu (ko-
njunktiv stoji iza glavnog vremena): da ne bi...

βλακεύωσιν βλακεύω zabušavati; 3. l. pl. konj. prez. akt.

ἐν αὐτοῖς sc. ἔργοις; § 207, § 426

αὐτῷ § 207, sc. ἀναγκαῖον αὐτῷ ἐμοί ἐστι; i ovdje (neizrečeno) ἀναγκαῖον
otvara mjesto dopuni u infinitivu

μυρία § 223

ἄττα § 217

πράττειν πράττω činiti; inf. prez. akt.

ἀνέφικτα § 103, § 106; ovisno o ἄττα

ὕπὸ λεπτότητος § 123, § 437

οὐ γὰρ μόνον

τὰ κεφάλαια ταῦτα τῆς διοικήσεως,

ὑετοὺς καὶ χαλάζας καὶ πνεύματα καὶ ἀστραπὰς

αὐτὸς οἰκονομησάμενος καὶ διατάξας

πέπαυμαι

τῶν ἐπὶ μέρους φροντίδων

ἀπηλλαγμένος,

ἀλλὰ

με δεῖ

καὶ ταῦτα μὲν ποιεῖν

ἀποβλέπειν δὲ

κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον

ἀπανταχόσε

καὶ πάντα ἐπισκοπεῖν

ὥσπερ τὸν ἐν τῇ Νεμέᾳ βουκόλον,

τοὺς κλέπτοντας,

τοὺς ἐπιιορκοῦντας,

τοὺς θύοντας,

εἴ τις ἔσπεισε,

πόθεν ἢ κνῖσα καὶ ὁ καπνὸς ἀνέρχεται,

τίς νοσῶν ἢ πλέων ἐκάλεσεν,

καὶ τὸ πάντων ἐπιπονώτατον,

ὕφ' ἓνα καιρὸν

ἐν τε Ὀλυμπίᾳ τῇ ἐκατόμβῃ παρεῖναι

καὶ ἐν Βαβυλῶνι τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν

καὶ ἐν Γέταις χαλαζᾶν

καὶ ἐν Αἰθίοψιν εὐωχεῖσθαι.

οὐ... μόνον... ἀλλά... koordinacija rečeničnih članova: ne samo... nego...

γὰρ čestica najavljuje iznošenje objašnjenja prethodne tvrdnje: naime...

τὰ κεφάλαια ταῦτα § 103, § 213.2

τῆς διοικήσεως § 165

ὑετοὺς § 82

χαλάζας § 97

πνεύματα § 123

ἀστραπὰς § 90

αὐτὸς sc. Ἐγὼ

οἰκονομησάμενος οἰκονομέω voditi kućanstvo; ptc. aor. med. n. sg. m. r.:

dovevši u red kućanstvo

διατάξας διατάσσω posložiti; ptc. aor. akt. n. sg. m. r.

πέπαυμαι πάω med. πάομαι odmoriti se; 1. l. sg. ind. perf. medpas.

τῶν ἐπὶ μέρους φροντίδων § 153, § 123; ἐπὶ μέρους poseban, specijalan;

prijedložni izraz u atributnom položaju § 373

ἀπηλλαγμένος ἀπαλλάσσω med. ἀπαλλάσσομαί τινος osloboditi se čega; ptc. perf. medpas. n. sg. m. r.; predikatni particip koji odgovara hrvatskom infinitivu

με § 205, imenski dio A+I

δεῖ δέω trebati; 3. l. sg. ind. prez.; bezlično δεῖ otvara mjesto A+I (§ 492)

ταῦτα § 213.2; demonstrativ upućuje na (prethodno) navedeno

ταῦτα μὲν... ἀποβλέπειν δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt., dio A+I

ἀποβλέπειν ἀποβλέπω odvratiti pogled, gledati drugamo; inf. prez. akt., dio A+I

κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον § 82, § 207, § 429

πάντα § 193

ἐπισκοπεῖν ἐπισκοπέω nadzirati; inf. prez. akt., dio A+I

τὸν ἐν τῇ Νεμέῳ βουκόλον § 426, § 82, § 90; prijedložni izraz u atributnom položaju, § 375; aluzija na jedan od mitskih Heraklovih podviga; prije nego što je on ubio nemejskog lava, pastiri su ondje morali biti stalno na oprezu

τοὺς κλέπτοντας κλέπτω krasti; ptc. prez. akt. a. pl. m. r.; poimeničenje članom § 373

τοὺς ἐπιорκοῦντας ἐπιорκέω krivo se zaklinjati; ptc. prez. akt. a. pl. m. r.; poimeničenje članom § 373

τοὺς θύοντας θύω prinositi žrtvu; ptc. prez. akt. a. pl. m. r.; poimeničenje članom § 373

εἰ veznik uvodi zavisnu upitnu rečenicu (s indikativom) § 469

τις § 217

ἔσπεισε σπένδω prinijeti žrtvu ljevanicu, izliti žrtvu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

πόθεν § 221; upitni prilog uvodi zavisnu upitnu rečenicu (s indikativom) § 446, § 469

ἡ κνῖσα καὶ ὁ καπνὸς § 82, § 90

ἀνέρχεται ἀνέρχομαι dizati se; 3. l. sg. ind. prez. med.

τίς § 217; upitna zamjenica uvodi zavisnu upitnu rečenicu (s indikativom) § 446, § 469

νοσῶν ἢ πλέων νοσέω biti bolestan, ptc. prez. akt. n. sg. m. r.; πλέω ploviti, ptc. prez. akt. n. sg. m. r.; adverbni particip § 503

ἐκάλεσεν καλέω zvati, 3. l. sg. ind. aor. akt.

τὸ πάντων ἐπιπονώτατον § 193, § 197, dijelni genitiv § 395; atributni položaj § 375

ὕφ' ἓνα καιρὸν glasovne promjene § 68, § 74; § 82, § 437, § 224

ἐν τε Ὀλυμπίᾳ... καὶ ἐν Βαβυλῶνι... καὶ ἐν Γέταις... καὶ ἐν Αἰθίοφιν... koordinacija ostvarena nizom sastavnih veznika

ἐν... Ὀλυμπία § 90, § 426; priložna oznaka mjesta

τῇ ἐκατόμβῃ § 90; objekt παρεῖναι

παρεῖναι... ἐπισκοπεῖν... ἐπισκοπεῖν... εὐωχεῖσθαι svi su ti infinitivi dio A+I
ovisnog o δεῖ (v. gore)

παρεῖναι πάρειμί τινι biti prisutan na čemu; inf. prez. akt.

ἐν Βαβυλῶνι § 131; priložna oznaka mjesta

τοὺς πολεμοῦντας πολεμέω ratovati; ptc. prez. akt. a. pl. m. r.: one koji
ratuju, poimeničenje članom § 373

ἐπισκοπεῖν ἐπισκοπέω nadgledati; inf. prez. akt.

ἐν Γέταις § 100

χαλαζᾶν χαλαζάω slati tuču; inf. prez. akt.

ἐν Αἰθίοψιν § 115

εὐωχεῖσθαι εὐωχέω gostiti se; inf. prez. medpas.

Poglavlje 4

Θουκυδίδου Ἱστορίαι A 18, 1

O autoru

Povjesničar Tukidid (Θουκυδίδης, oko 460. – oko 396. pr. Kr.) kao atenski vojskovođa sudjelovao je u prvom razdoblju Peloponeskog rata (od 431.) sve do 424., kada je zbog neuspjeha u obrani važnoga savezničkog grada Amfipola bio optužen za izdaju i prognan.

Već po izbijanju rata počeo je raditi na *Spisu o ratu Peloponežana i Atenjana* (Ἐυγγραφὴ περὶ τοῦ πολέμου τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, poznat i kao *Povijest Peloponeskog rata*). Konačno ga je uobličio nakon atenskoga konačnog poraza. Djelo ima osam knjiga, ostalo je nedovršeno, a prikazuje događaje do 411. pr. Kr.

O tekstu

Na početku prve knjige *Povijesti* Tukidid sažeto prikazuje stanje u Grčkoj od najranijeg doba. Odlomak tog pregleda donesen ovdje govori o Perzijskim ratovima (490. – 479. pr. Kr.), tijekom kojih su Sparta i Atena postale najutjecajnije i vojno najjače grčke države.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 1.18.1

Μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθεν. καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος οἳ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἡγήσαντο δυνάμει προύχοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν Μήδων διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἀνασκευασάμενοι ἐς τὰς ναῦς ἐσβάντες ναυτικοὶ ἐγένοντο. κοινῇ τε ἀπώσάμενοι τὸν βάρβαρον, ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρὸς τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους οἳ τε ἀποστάντες βασιλέως Ἑλλήνες καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες. δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἰσχυρὸν γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ ναυσίν. καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ὁμαιχμία, ἔπειτα διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους.

Analiza i komentar

Μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν
 ἐκ τῆς Ἑλλάδος
 οὐ πολλοῖς ἔτεσιν
 ὕστερον
 καὶ
 ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη
 Μήδων
 πρὸς Ἀθηναίους
 ἐγένετο.

Μετὰ... τὴν... κατάλυσιν § 430, § 165

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

τῶν τυράννων § 82

τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν § 375

ἐκ τῆς Ἑλλάδος § 424, § 123

πολλοῖς ἔτεσιν § 196, § 153; *dativus mensurae et differentiae* kod komparativnih pojmova (ὕστερον) § 414.4

ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη § 426, § 131, § 90, § 375

Μήδων § 82

πρὸς Ἀθηναίους § 435, § 103

ἐγένετο γίγνομαι dogoditi se; 3. l. sg. ind. aor. (med.)

δεκάτῳ δὲ ἔτει

μετ' αὐτὴν

αὖθις

ὁ βάρβαρος

τῷ μεγάλῳ στόλῳ

ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα

δουλωσόμενος

ἦλθεν.

δεκάτῳ... ἔτει § 223, § 153; *dativ vremena* § 415.2

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

μετ' αὐτὴν § 68; § 430, § 207

ὁ βάρβαρος § 82

τῷ μεγάλῳ στόλῳ § 196, § 82; *dativ sredstva* § 414.1

ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα § 436, § 123

δουλωσόμενος δουλόω porobiti, pretvoriti u robove; n. sg. m. ptc. fut. med.; particip izražava namjeru „da...”

ἦλθεν ἔρχομαι íci; 3. l. sg. ind. aor. (akt.)

καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος

οἳ τε Λακεδαιμόνιοι

τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων

ἡγήσαντο

δυνάμει προύχοντες,

καὶ οἱ Ἀθηναῖοι

ἐπιόντων τῶν Μήδων

διανοηθέντες

ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν

καὶ ἀνασκευασάμενοι

ἐς τὰς ναῦς ἐσβάντες

ναυτικοὶ ἐγένοντο.

μεγάλου κινδύνου § 196, § 82

ἐπικρεμασθέντος ἐπικρεμάννυμι objesiti; pas. nadvijati se, prijetiti; g. sg.

m. ptc. aor. pas.

οἷ τε § 40

οἷ τε Λακεδαιμόνιοι... καὶ οἱ Ἀθηναῖοι koordinacija surečenica s pomoću vez-nika τε... καὶ...

Λακεδαιμόνιοι § 103

ἑμπολεμῶν συμπολεμέω (atički ξυμπολεμέω) pridružiti se u ratu; g.

pl. m. ptc. aor. akt.

τῶν... Ἑλλήνων § 131

ἡγήσαντο ἡγέομαι τινός voditi koga; 3. l. pl. ind. aor. med.

δυνάμει § 165; dativ sredstva § 414.1

προύχοντες προέχω (stegnuto προὔχω) τινί isticati se čime; n. pl. m. ptc. prez. akt.

οἱ Ἀθηναῖοι § 103

ἐπιόντων ἔπειμι napasti; g. pl. m. ptc. prez. akt.

τῶν Μήδων § 82

διανοηθέντες διανοέομαι namjeravati, odlučivati; n. pl. m. ptc. aor. pas.

ἐκλιπεῖν ἐκλείπω napustiti; inf. aor. akt.

τὴν πόλιν § 165

ἀνασκευασάμενοι ἀνασκευάζω spakirati; n. pl. m. ptc. aor. med.

ἐς τὰς ναῦς § 419, § 180

ἐσβάντες εἰσβαίνω ukreati se; n. pl. m. ptc. aor. akt.

ναυτικοὶ § 103

ἐγένοντο γίγνομαι postati; 3. l. pl. ind. aor. med.; glagol nepotpuna značenja otvara mjesto imenskoj dopuni

κοινῇ τε ἀπωσάμενοι

τὸν βάρβαρον,

ὕστερον

οὐ πολλῶ διεκρίθησαν

πρὸς τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους

οἷ τε ἀποστάντες

βασιλέως
Ἕλληνες
καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες.

κοινῇ zajedno, d. sg. f. u službi priložne oznake
κοινῇ τε § 40; Tukidid osobito često povezuje rečenice sastavnim veznikom

τε
ἀπωσάμενοι ἀπωθέω odbiti, otjerati; n. pl. m. ptc. aor. med.

τὸν βάρβαρον § 82

πολλῶ mnogo, d. sg. n. u službi priložne oznake

διεκρίθησαν διακρίνω razdvojiti; 3. l. pl. ind. aor. pas.

πρὸς τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους § 40, § 435, § 103; koordinacija
parom sastavnih veznika τε... καὶ: niti... niti...(jer je rečenica niječna)

οἷ τε ἀποστάντες § 40, § 373, ἀφίστημι pobuniti se protiv koga, odmetnuti
se od koga, rekcija τινός; n. pl. m. ptc. aor. akt.

οἷ τε ἀποστάντες... καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες koordinacija parom sastavnih
veznika τε... καὶ...

βασιλέως § 175

Ἕλληνες § 131

οἱ ξυμπολεμήσαντες § 373, συμπολεμέω (atički ξυμπολεμέω) τινί (sc. βασιλεῖ)
pridružiti se komu u ratu; n. pl. m. ptc. aor. akt.

δυνάμει γὰρ

ταῦτα

μέγιστα διεφάνη·

ἰσχυον γὰρ

οἱ μὲν

κατὰ γῆν,

οἱ δὲ

ναυσίν.

δυνάμει § 165

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...

ταῦτα § 213.2, sc. οἷ τε Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι

μέγιστα § 200

διεφάνη διαφαίνω pokazati kroz što, pas. rekcija τινι vidjeti se u čemu; 3. l.
sg. ind. aor. pas.

ἰσχυον ἰσχύω biti snažan, imati nadmoć; 3. l. pl. impf. akt.
 γάρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...
 οἱ μὲν... οἱ δὲ... koordinacija: jedni... drugi...
 κατὰ γῆν § 429, § 107-108
 ναυσίν § 180

καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον
 ξυνέμεινεν
 ἡ ὁμαιχμία,
 ἔπειτα
 διενεχθέντες
 οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι
 ἐπολέμησαν
 μετὰ τῶν ξυμμάχων
 πρὸς ἀλλήλους.

ὀλίγον... χρόνον § 103, § 82
 μὲν... ἔπειτα... koordinacija surečenica s pomoću čestice i veznika
 ξυνέμεινεν συμμένω držati zajedno, vrijediti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 ἡ ὁμαιχμία § 90
 διενεχθέντες διαφέρω medpas. svađati se; n. pl. m. ptc. aor. pas.
 οἱ Λακεδαιμόνιοι § 103; § 373
 Ἀθηναῖοι § 103
 ἐπολέμησαν πολεμέω ratovati; 3. l. pl. ind. aor. akt.
 μετὰ τῶν ξυμμάχων § 430, § 103, § 106; § 373
 πρὸς ἀλλήλους § 435, § 212

Poglavlje 5

Αἰσώπειος μῦθος 83

Ο κειμένου

Uspješan javni nastup donio je majmunu položaj kralja životinja. No, lisica se s tim ne slaže.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Aesop. Fabulae 83

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΠΙΘΗΚΟΣ

Ἐν συνόδῳ τῶν ἀλόγων ζώων πίθηκος ὀρχησάμενος καὶ εὐδοκίμησας βασιλεὺς ὑπ’ αὐτῶν ἐχειροτονήθη. ἀλώπηξ δὲ αὐτῷ φθονήσασα ὡς ἐθεάσατο ἔν τινι πάγῃ κρέας κείμενον, ἀγαγοῦσα αὐτὸν ἐνταῦθα ἔλεγεν, ὡς εὐροῦσα θησαυρὸν αὐτὴ μὲν οὐκ ἐχρήσατο, γέρας δὲ αὐτῷ τῆς βασιλείας τετήρηκε καὶ παρήνει αὐτῷ λαβεῖν. τοῦ δὲ ἀμελετήτως ἐπελθόντος καὶ ὑπὸ τῆς παγίδος συλληφθέντος αἰτιωμένου τε τὴν ἀλώπεκα ὡς ἐνεδρεύσασαν αὐτῷ ἐκείνη ἔφη· “ὦ πίθηκε, σὺ δὲ τοιαύτην ψυχὴν ἔχων τῶν ἀλόγων ζώων βασιλεύεις;”

οὕτως οἱ τοῖς πράγμασιν ἀπερισκέπτως ἐπιχειροῦντες πρὸς τῷ δυστυχεῖν καὶ γέλωτα ὀφλισκάνουσιν.

Analiza i komentar**ΑΛΩΠΗΞ** § 115**ΠΙΘΗΚΟΣ** § 82

Ἐν συνόδῳ
 τῶν ἀλόγων ζώων
 πίθηκος
 ὀρχησάμενος καὶ εὐδοκιμήσας
 βασιλεὺς
 ὑπ' αὐτῶν
 ἐχειροτονήθη.

Ἐν συνόδῳ § 82, § 83; prijedložni izraz u službi priložne oznake, ἐν + d.:
 na..., § 418, § 426

τῶν ἀλόγων ζώων § 80, § 103, § 82

πίθηκος § 82

ὀρχησάμενος καὶ εὐδοκιμήσας ὀρχέομαι plesati, n. sg. m. r. ptc. aor.
 medpas., § 82; εὐδοκιμέω svidjeti se, n. sg. m. r. ptc. aor. akt.,
 § 139

βασιλεὺς § 175

ὑπ' αὐτῶν = ὑπὸ αὐτῶν § 68, § 207; prijedložni izraz ὑπό + g.: od..., uz
 glagole u pasivu izražava vršitelja radnje

ἐχειροτονήθη χειροτονέω biti izabran, 3. l. sg. ind. aor. pas.

ἀλώπηξ δὲ
 αὐτῷ φθονήσασα
 ὥς ἐθεάσατο
 ἔν τινι πάγῃ
 κρέας κείμενον,
 ἀγαγοῦσα αὐτὸν ἐνταῦθα
 ἔλεγεν,

ὥς εὐροῦσα θησαυρὸν
 αὐτὴ μὲν οὐκ ἐχρήσατο,
 γέρας δὲ αὐτῷ τῆς βασιλείας τετήρηκε
 καὶ παρήνει αὐτῷ
 λαβεῖν.

δὲ čestica suprotnog značenja, povezuje ovu rečenicu s prethodnom: a...

ἀλώπηξ § 115

αὐτῷ § 207

φθονήσασα φθονέω τινί zavidjeti komu; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt. § 90

ὥς ἐθεάσατο zavisna vremenska rečenica: kad je...

ἐθεάσατο θεάομαι vidjeti; 3. l. sg. ind. aor. med.

τινι § 217-218

πάγῃ § 90

ἐν τινι πάγῃ prijedložni izraz ἐν + d.: u...; § 418, § 426

κρέας § 159

κείμενον § 82; κεῖμαι biti postavljen, biti položen; a. sg. s. r. ptc. prez. medpas.

ἄγαθοῦσα ἄγω voditi, odvesti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt. § 90

αὐτὸν § 207

ἔλεγεν λέγω govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

ὥς zavisna izrična rečenica: da...

εὐροῦσα εὐρίσκω naći; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt. § 90

θησαυρὸν § 82; objekt obaju glagola, εὐροῦσα i οὐκ ἐχρήσατο

αὐτὴ § 207

οὐκ ἐχρήσατο χράομαι iskoristiti; 3. l. sg. ind. aor. med.

αὐτὴ μὲν... γέρας δὲ... koordinacija rečeničnih članova (ovdje izražavaju suprotne misli): a...

γέρας § 159

αὐτῷ § 207

τῆς βασιλείας § 80, § 90

τετήρηκε τηρέω sačuvati, 3. l. sg. ind. perf. akt.

παρήνει παραινέω preporučiti; 3. l. sg. impf. akt.

λαβεῖν λαμβάνω uzeti; inf. aor. akt.

τοῦ δὲ ἀμελετήτως ἐπελθόντος

καὶ

ὕπὸ τῆς παγίδος συλληφθέντος

αἰτιωμένου τε τὴν ἀλώπεκα
ὥς ἐνεδρεύσασαν
αὐτῷ ἐκείνη ἔφη·

τοῦ δὲ ἐπελθόντος ἐπέρχομαι približiti se; g. sg. m. r. ptc. aor. akt. § 138;
GA odgovara nekoj od zavisnih priložnih rečenica u kojoj imenica u genitivu odgovara subjektu, a particip u genitivu predikatu u vremenu participa: kad...

ὑπὸ τῆς παγίδος § 123, prijedložni izraz, ὑπὸ + g.: od...; uz glagole u pasivu izražava vršitelja radnje

συλληφθέντος συλλαμβάνω zgrabiti, zarobiti; g. sg. m. r. ptc. aor. pas. § 139.β

αἰτιωμένου αἰτιάομαι kriviti; g. sg. m. r. ptc. prez. med. (stegnuti)

τὴν ἀλώπεκα § 115

ἐνεδρεύσασαν ἐνεδρεύω namamiti u klopku; a. sg. ž. r. ptc. aor. akt. § 92

ὥς ἐνεδρεύσασαν ὥς + particip zamjenjuje izričnu rečenicu: da...

αὐτῷ § 207

ἐκείνη § 213.3, § 438.2

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt.

“ὦ πίθηκε,

σὺ δὲ

τοιαύτην ψυχὴν ἔχων

τῶν ἀλόγων ζώων

βασιλεύεις;”

σὺ... βασιλεύεις; upitna rečenica

ὦ πίθηκε § 80, § 82

σὺ § 205-206

δὲ čestica povezuje rečenice i ističe suprotnost: a...

τοιαύτην ψυχὴν § 213.4, § 90

ἔχων ἔχω imati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τῶν ἀλόγων ζώων § 80, § 103, § 82

βασιλεύεις βασιλεύω vladati, rekcijska τινος nad kime; 2. l. sg. ind. prez. akt.

οὕτως

οἱ

τοῖς πράγμασιν
ἀπερισκέπτως
ἐπιχειροῦντες
πρὸς τῷ δυστυχεῖν
καὶ γέλωτα
ὀφλισκάνουσιν.

οἱ ἐπιχειροῦντες ἐπιχειρέω τινί naumiti što; n. pl. m. r. pte. prez. akt.;
poimeničenje participa članom § 499

τοῖς πράγμασιν § 123

πρὸς τῷ δυστυχεῖν δυστυχέω biti nesretan; inf. prez. akt., poimeničenje
infinitiva članom § 497; prijedložni izraz, πρὸς + d.: osim...; § 418,
§ 435

γέλωτα § 130

ὀφλισκάνουσιν ὀφλισκάνω zaslužiti, γέλωτα ὀφλισκάνω izlagati se poruzi;
3. l. pl. ind. prez. akt.

Poglavlje 6

Πλάτωνος Φαίδων 85a

O tekstu

Fedon, Φαίδων, pripada dijalozima zrelog ili srednjeg razdoblja (oko 387. – 365. pr. Kr.) atenskog filozofa Platona (427. – 347. pr. Kr.). U tom razdoblju autor razvija učenje o idejama, ἰδέαι ili εἰδη. *Fedon* je četvrti i posljednji dijalog s temom posljednjeg dana u životu Platonova učitelja Sokrata (469. – 399.) kojeg je atenska država osudila na smrt zbog bezbožnosti i kvarenja mladeži. Iz perspektive Fedona iz Elide, još jednog od Sokratovih učenika, djelo izvještava o Sokratovoj raspravi s prijateljima o besmrtnosti, a završava eshatološkim mitom o zagrobnom životu te opisom Sokratove smrti.

U ovom odlomku, pošto je izložio suprotnost osjetilnog svijeta i svijeta ideja te tijela i duše, Sokrat govori što će se nakon smrti dogoditi s čistim dušama; za razliku od nečistih, koje će se vratiti u različite vrste životinja, prema stanju svojih vrlina, filozofi će se pridružiti bogovima. Nakon duže šutnje, Sokrat sugerira sugovornicima Simiji i Kebetu da se ne brinu zbog prigovora na njegove teze jer on je, poput labuda, u službi Apolona i može prореći što će se dogoditi nakon smrti.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plat. Phaedo 85a

Ἐπειδὴ οἱ κύκνοι αἰσθωνται ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ἄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἄδουσι, γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι οὐπὲρ εἰσι θεράποντες. οἱ δ' ἄνθρωποι διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται, καὶ φασιν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπὸ λύπης ἐξάδειν, καὶ οὐ λογίζονται ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ἄδει ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγῷ ἢ τινα ἄλλην λύπην λυπῇται, οὐδὲ αὐτὴ ἢ τε ἀηδῶν καὶ χελιδῶν καὶ ὁ ἔποψ, ἃ δὴ φασὶ διὰ λύπην θρηνοῦντα ἄδειν. ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ἄδειν οὔτε οἱ κύκνοι, ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τέ εἰσι καὶ προειδότες τὰ ἐν Ἰδίου ἀγαθὰ ἄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, καὶ οὐ χεῖρον ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου, οὐδὲ δυσθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι.

Analiza i komentar

Ἐπειδὴ οἱ κύκνοι αἰσθωνται
 ὅτι δεῖ
 αὐτοὺς ἀποθανεῖν,
 ἄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ,
 τότε δὴ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἄδουσι,
 γεγηθότες
 ὅτι μέλλουσι
 παρὰ τὸν θεὸν
 ἀπιέναι
 οὐπὲρ εἰσι θεράποντες.

οἱ κύκνοι § 82

αἰσθωνται αἰσθάνομαι osjećati; 3. l. pl. konj. aor. med.; ἐπειδάν kad god,
s konjunktivom izriče iterativnu radnju za sadašnjost, § 488
δεῖ δεῖ treba (bezličan glagol); 3. l. sg. ind. prez. akt.; nužna je dopuna,
ovdje A+I
αὐτοὺς § 207; ovdje imenski dio A+I
ἀποθανεῖν ἀποθνήσκω umrijeti; inf. aor. akt.; ovdje glagolski dio A+I
ᾄδοντες ᾄδω pjevati; n. pl. m. ptc. prez. akt.; odgovara priložnoj, tj.
dopusnoj rečenici: premda...
ἐν τῷ... χρόνῳ § 82, § 426
ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ prilog vrši službu atributa i nalazi se u atributnom
položaju; § 375
δὴ naglašava prethodni prilog vremena: tek...
πλείστα § 202
κάλλιστα § 200
ᾄδουσι ᾄδω pjevati; 3. l. pl. ind. prez. akt.
γεγηθότες γηθέω radovati se; n. pl. m. ptc. perf. akt.; vrši službu priložne
oznake uzroka: zato što se...
μέλλουσι μέλλω trebati; 3. l. pl. ind. prez. akt.
παρὰ τὸν θεὸν § 82, § 434
ἀπιέναι ἀπειμι otići; inf. prez. akt.
οὐπέρ εἰσι § 40
οὐπέρ § 215, § 216
εἰσι εἰμί biti; 3. l. pl. ind. prez. (akt.)
θεράποντες § 139

οἱ δ' ἄνθρωποι
διὰ τὸ αὐτῶν δέος
τοῦ θανάτου
καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται,
καί φασιν
αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον
ὕπὸ λύπης
ἐξάδειν,
καὶ οὐ λογίζονται

ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ἄδει
 ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγῶ ἢ τινὰ ἄλλην λύπην λυπῇται,
 οὐδὲ αὐτὴ ἢ τε ἀηδὼν καὶ χελιδὼν καὶ ὁ ἔποψ,
 ἃ δὴ φασὶ
 διὰ λύπην
 θρηνοῦντα ἄδειν.

οἱ δ' ἄνθρωποι § 82; čestica δέ, ovdje elidirana (§ 68), povezuje rečenicu s prethodnom: a...

διὰ τὸ... δέος § 428, § 153

αὐτῶν § 208, § 209

τοῦ θανάτου § 82; δέος τινος strah od čega, objektni genitiv § 394

τῶν κύκνων § 82

τῶν κύκνων καταψεύδονται καταψεύδομαί τινος lažno govoriti o čemu; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

καὶ φασιν § 40

φασιν φημί govoriti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

αὐτοὺς § 207; imenski dio A+I

θρηνοῦντας θρηνέω oplakivati; a. pl. m. ptc. prez. akt.; imenski dio A+I

τὸν θάνατον § 82; imenica je objekt participa

ὑπὸ λύπης § 437, § 90

ἔξῃδειν ἔξῃδω otpjevati, pjevati posljednju pjesmu; inf. prez. akt.; glagolski dio A+I

λογίζονται λογίζομαι računati, uzeti u obzir; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

οὐδὲν ὄρνεον § 224, § 82

ἄδει ἄδω pjevati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὅταν ὅταν kad (god), s konjunktivom izriče iterativnu radnju za sadašnjost, § 488

πεινῇ πεινάω biti gladan; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ῥιγῶ ῥιγώ osjećati hladnoću, zepsti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἢ τινὰ § 40

τινὰ ἄλλην λύπην § 217, § 212.1, § 90

λυπῇται λυπέω tugovati, žalovati; med. biti žalostan; 3. l. sg. konj. prez. medpas.

αὐτὴ § 207

ἢ... ἀηδὼν § 131

ἢ τε § 40

χελιδὼν § 131

ὁ ἔποψ § 115

ἀ § 215; antecedent su odnosne zamjenice ὅρνεα, sc. ἢ τε ἀηδῶν καὶ χελιδῶν καὶ ὁ ἔποψ

δὴ naglašava prethodnu riječ: baš

φασι φημί govoriti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

δὴ φασι § 40

διὰ λύπην § 428, § 90

θρηνοῦντα θρηνέω oplakivati; a. pl. n. ptc. prez. akt.; imenski dio A+I

ᾄδειν ᾄδω pjevati; inf. prez. akt.; glagolski dio A+I

φασι... θρηνοῦντα ᾄδειν glagol govorenja (*verbum dicendi*) u rečenici otvara mjesto A+I

ἀλλ'

οὔτε ταῦτά

μοι φαίνεται

λυπούμενα ᾄδειν

οὔτε οἱ κύκνοι,

ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες,

μαντικοί τέ εἰσι

καὶ προειδότες

τὰ ἐν Ἰδίου ἀγαθὰ

ᾄδουσι

καὶ τέρπονται

ἐκείνην τὴν ἡμέραν

διαφερόντως

ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ.

ἀλλ' οὔτε § 68

ταῦτά § 213.2, sc. ὅρνεα

μοι § 205

ταῦτά μοι § 40

φαίνεται φαίνω pojaviti se; med. činiti se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; kao obvezatnu dopunu glagol osjećanja (*verbum sentiendi*) ovdje ima N+I

λυπούμενα λυπέω tugovati, žalovati; med. biti žalostan; n. pl. s. r. ptc. prez. medpas.; dio N+I

ᾄδειν ᾄδω pjevati; inf. prez. akt.; dio N+I

οἱ κύκνοι § 82

ἀλλ' ἅτε § 68; ἅτε ističe uzročno značenje participa

οἶμαι οἴομαι smatrati (skraćeni oblik οἶμαι); 1. l. sg. ind. prez. (med.)

τοῦ Ἀπόλλωνος § 131

ὄντες εἰμί biti; n. pl. m. r. ptc. prez. (akt.); εἰμί τινος: biti čiji, pripadati komu; posvojni genitiv § 393

μαντικοί § 103

εἰσι εἰμί biti; 3. l. pl. ind. prez. (akt.)

μαντικοί τέ εἰσι § 40

προειδότες πρόοιδα znati unaprijed, predviđati; n. pl. m. r. ptc. (perf.) akt.

τὰ ἐν Ἄιδου ἀγαθὰ § 426; poimeničenje prijedložnog izraza članom § 373

ἄδουσι ἄδω pjevati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τέρπονται τέρπομαι uživati; 3. l. pl. ind. prez. (med.)

ἐκείνην τὴν ἡμέραν § 214.3, § 90

διαφερόντως ἢ drukčije nego, za razliku od

ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ § 426, § 82; prilog vrši službu atributa i nalazi se u atributnom položaju § 375

ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι

ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων

καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ,

καὶ οὐ χειρὸν ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν

παρὰ τοῦ δεσπότη,

οὐδὲ δυσθυμότερον αὐτῶν

τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι.

ἐγὼ § 205

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

αὐτὸς § 207

ἡγοῦμαι ἡγέομαι vjerovati, otvara mjesto N+I; 1. l. sg. ind. prez. (med.), stegnuti oblik § 47

ὁμόδουλός § 103

ὁμόδουλός τε § 40

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. (akt.)

τῶν κύκνων § 82

ἱερὸς § 103

τοῦ αὐτοῦ θεοῦ § 82, § 207

χειρὸν § 202

χειρὸν ἐκείνων § 214.3; genitiv usporedbe (*comparationis*) § 404

τὴν μαντικὴν § 103

ἔχειν ἔχω imati; inf. prez. akt.

παρὰ τοῦ δεσπότου § 434, § 100

δυσθυμότερον αὐτῶν § 197, § 207; genitiv usporedbe (*comparationis*) § 404

τοῦ βίου § 82

ἀπαλλάττεσθαι ἀπαλλάσσω osloboditi (atički dijalekt: ἀπαλλάττω); med.,
rekcija τινος napustiti što; inf. prez. medpas.

Poglavlje 7

Ἰσοκράτους Βούσιρις 28, 1

O autoru

Izokrat (Ἰσοκράτης, 436. – 338.) potječe iz bogate atenske obitelji, no većinu je imovine izgubio u Peloponeskom ratu tako da se 403. prihvaća pisanja govora (logografije). Oko 390. napušta to zanimanje i počinje podučavati izlažući pedagoške, filozofske i političke stavove u ogledima koji su imali oblik govora, no nisu bili namijenjeni javnoj i usmenoj izvedbi. Politički, zalagao se za prilagodbu rastućoj moći Filipa Makedonskog i za panhelensko jedinstvo. Sebe je smatrao filozofom i pedagogom, a ne govornikom i retoričarom. Njegova škola usvojila je široko poimanje retorike i primijenjene filozofije, a privlačila je učenike iz cijeloga grčkog svijeta (uključujući Izeja, Likurga i Hiperida) postavši tako glavni takmac Platonovoj Akademiji. Izokrat je silno utjecao na obrazovanje i retoriku u helenističko, rimsko i moderno doba, sve do XVIII. stoljeća.

O tekstu

Buzirid (Βούσιρις) napisan je poslije 390. pr. Kr., kada je Izokrat započeo javno i obrazovno djelovanje. To je vrijeme kada na društvenoj i misaonoj razini prevladavaju pitanja politike i uvjerljivog govorenja, filozofije i obrazovanja. Sva su ta pitanja obilježena mišlju i djelom filozofa Platona, no *Buzirid* je jedan od rijetkih sačuvanih spisa koji izlažu ideje drukčije od Platonovih ili njima konkurentne.

Izokratovo je djelo oblikovano kao pismo retoričaru i sofistu Polikratu. Polikratovo djelovanje predstavlja sve ono čemu se Izokrat u retorici i obrazovanju protivi. Svoju estetiku Izokrat zaodijeva u pohvalu egipatskog kralja Buzirida. Pritom razmatra egipatsku civilizaciju i njezinu važnost. Sadržajnu raznovrsnost prati i raznolikost stila pa se u tekstu izmjenjuju polemič-

nost, sarkazam, šaljivost, pripovijedanje i epideiktičan ton. *Buzirid* je važan za razumijevanje javne uloge Izokrata kao pisca i odgojitelja.

Grčka mitološka literatura različito prikazuje Buziridovo podrijetlo i život. Prema mitografu Apolodoru (II. st. pr. Kr.), Buzirid je bio sin boga Posejdona i Epafove kćeri Lizijanase; nakon što je Egipat devet godina morila glad, prorok Frazije s Cipra obznanjuje da će ona prestati ako Egipćani svake godine žrtvuju Zeusu jednog stranca. Buzirid je prihvatio savjet i prvo ubio samog Frazija, a zatim i sve ostale strance. Kad je Heraklo došao u Egipat, i njega su svezali da ga žrtvuju. No, Heraklo je rastrgnuo lance te ubio i Buzirida i njegovu svitu.

Početak Izokratova djela, ovdje donesen, izlaže kako je Pitagora od Egipćana naučio filozofiju i donio je u Grčku.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isoc. Busiris 28.1

Ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον καὶ μαθητὴς ἐκείνων γενόμενος τὴν τ' ἄλλην φιλοσοφίαν πρῶτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκόμισεν, καὶ τὰ περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς ἀγιστείας τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιφανέστερον τῶν ἄλλων ἐσπούδασεν, ἡγούμενος, εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ διὰ ταῦτα πλεον γίγνοιτο παρὰ τῶν θεῶν, ἀλλ' οὖν παρὰ γε τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τούτων μάλιστ' εὐδοκιμήσειν. Ὅπερ αὐτῷ καὶ συνέβη· τοσοῦτον γὰρ εὐδοξία τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν ὥστε καὶ τοὺς νεωτέρους ἅπαντας ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ μαθητὰς εἶναι, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἥδιον ὁρᾶν τοὺς παῖδας τοὺς αὐτῶν ἐκείνῳ συγγιγνομένους ἢ τῶν οἰκείων ἐπιμελουμένων. Καὶ τούτοις οὐχ οἷόν τ' ἀπιστεῖν· ἔτι γὰρ καὶ νῦν τοὺς προσποιουμένους ἐκείνου μαθητὰς εἶναι μᾶλλον σιγῶντας θαυμάζουσιν ἢ τοὺς ἐπὶ τῷ λέγειν μεγίστην δόξαν ἔχοντας.

Analiza i komentar

Ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον
καὶ
μαθητὴς ἐκείνων γενόμενος

τήν τ' ἄλλην φιλοσοφίαν
 πρῶτος
 εἰς τοὺς Ἑλληνας
 ἐκόμισεν,
 καὶ τὰ περὶ τὰς θυσίας
 καὶ τὰς ἀγιστείας τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς
 ἐπιφανέστερον
 τῶν ἄλλων
 ἐσπούδασεν,
 ἡγούμενος,
 εἰ καὶ μηδὲν
 αὐτῷ
 διὰ ταῦτα
 πλέον γίγνοιτο
 παρὰ τῶν θεῶν,
 ἀλλ' οὖν
 παρὰ γε τοῖς ἀνθρώποις
 ἐκ τούτων
 μάλιστ' εὐδοκιμήσειν.

Ἀφικόμενος ἀφικνέομαι doći; n. sg. m. r. ptc. aor. med.; neizrečeni je subjekt Πυθαγόρας

εἰς Αἴγυπτον § 78, § 82, § 83

μαθητῆς ἐκείνων § 100, § 213.3, § 442.1; ἐκείνων sc. Αἰγυπτίων, genitiv zamjenice izražava pripadnost, odgovara hrvatskoj posvojnoj zamjenici γερόμενος γίγνομαι postati; n. sg. m. r. ptc. aor. med.; glagol nepotpuna značenja otvara mjesto imenskoj dopuni (μαθητῆς)

τήν τ' ἄλλην... καὶ τὰ περὶ τὰς θυσίας... καὶ τὰς ἀγιστείας... koordinacija rečeničnih članova s pomoću sastavnih veznika; τ' = τε § 68.c

τήν τ' ἄλλην φιλοσοφίαν § 212, § 82, § 90

πρῶτος § 223-224

εἰς τοὺς Ἑλληνας § 80, § 82, § 131

ἐκόμισεν κομίζω εἰς τινα prenijeti komu, donijeti komu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τὰ περὶ τὰς θυσίας § 82, § 90; prijedložni izraz περὶ + a.: povezano s..., § 418, § 433; poimeničenje članom § 373. Za prevodenje ove sintagme

treba uz član τὰ zamisliti riječ πράγματα: τὰ περὶ τὰς θυσίας πράγματα, stvari povezane s prinošenjem žrtava
 τὰς ἀγιστείας τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς § 82, § 90, § 82; atributni položaj ostvaren ponavljanjem člana, § 375: svete obrede u hramovima
 ἐπιφανέστερον § 153, § 194.2, § 198; ovdje upotrijebljeno priložno τῶν ἄλλων § 80, § 82, § 212; genitiv usporedbe (comparationis), § 404
 ἐσπούδασεν σπουδάζω baviti se; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 ἡγούμενος ἡγέομαι smatrati; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; *verbum sentiendi* otvara mjesto dopuni u infinitivu
 εἰ καὶ kombinacija veznika uvodi dopusnu rečenicu § 480
 αὐτῷ § 207; *dativus commodi* § 412.1
 διὰ ταῦτα § 418, § 428.B, § 213.2; sc. διὰ τὰ περὶ τὰς θυσίας itd.; priložna oznaka uzroka: zbog toga...
 πλέον § 202, § 196
 γίγνοιτο γίγνομαι postati; 3. l. sg. opt. prez. medpas.; fraza πλέον γίγνεται τινι netko dobiva više
 παρὰ τῶν θεῶν § 80, § 82; prijedložni izraz παρὰ + g.: od... § 418, § 434
 παρὰ... τοῖς ἀνθρώποις § 80, § 82
 γε naglašava drugi dio izbora: onda...
 ἐκ τούτων § 213.2; sc. ἐκ τῶν περὶ τὰς θυσίας itd.
 εὐδοκιμήσειν εὐδοκιμέω biti na dobru glasu; inf. fut. akt.; infinitiv ovisan o ἡγούμενος

Ὅπερ αὐτῷ καὶ συνέβη.

Ὅπερ § 443.3; a upravo to...
 αὐτῷ § 207, sc. Πυθαγόρα
 συνέβη συμβαίνω τινί dogoditi se komu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τοσοῦτον γὰρ
 εὐδοξία
 τοὺς ἄλλους
 ὑπερέβαλεν

ὥστε καὶ
 τοὺς νεωτέρους ἅπαντας ἐπιθυμεῖν
 αὐτοῦ
 μαθητὰς εἶναι,
 καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἥδιον ὁρᾶν
 τοὺς παῖδας τοὺς αὐτῶν
 ἐκείνῳ
 συγγιγνομένους
 ἢ
 τῶν οἰκείων
 ἐπιμελουμένους.

τοσοῦτον § 213.4; ovdje upotrijebljeno priložno

γὰρ čestica s uzročnim značenjem: jer..., § 517

εὐδοξία § 90

τοὺς ἄλλους § 80, § 82, § 212

ὑπερέβαλεν ὑπερβάλλω premašivati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὥστε veznik uvodi zavisnu posljedičnu rečenicu, kod različitih subjekata otvara mjesto A+I: tako da...

τοὺς νεωτέρους ἅπαντας § 80, § 82, § 197, § 193

ἐπιθυμεῖν ἐπιθυμέω žudjeti, otvara mjesto infinitivu; inf. prez. akt. ἐπιθυμεῖν odgovara hrvatskom predikatu posljedične rečenice: tako da su svi mlađići žudjeli postati njegovim učenicima

αὐτοῦ § 207, sc. Πυθαγόρου

μαθητὰς § 100

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

τοὺς πρεσβυτέρους § 171, § 198, § 80, § 82; akuzativ ima ulogu subjekta u A+I (mjesto je A+I zbog različitih subjekata otvorio posljedični veznik ὥστε)

ἥδιον § 200, priložno: radije

ὁρᾶν ὁράω gledati; inf. prez. akt.

παῖδας § 127

τοὺς αὐτῶν ἐκείνῳ συγγιγνομένους § 80, § 82, § 208; αὐτῶν posvojni genitiv u atributnom položaju § 375; poimeničenje participa članom § 499; συγγίγνομαι τινι družiti se s kime, biti s kime; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ἢ komparativno: nego...

τῶν οἰκείων § 80, § 82; τὰ οἰκεῖα kućni poslovi
 ἐπιμελουμένους ἐπιμελέομαι τινος brinuti se za što, baviti se čime; a. pl. m.
 r. ptc. prez. medpas.

Καὶ τούτοις οὐχ οἷόν τ'
 ἀπιστεῖν·
 ἔτι γὰρ καὶ νῦν
 τοὺς προσποιουμένους
 ἐκείνου
 μαθητὰς εἶναι
 μᾶλλον σιγῶντας θαυμάζουσιν
 ἢ
 τοὺς
 ἐπὶ τῷ λέγειν
 μεγίστην δόξαν
 ἔχοντας.

τούτοις § 213.2

οἷον bezlična fraza οἷόν ἐστί τινι komu je moguće; otvara mjesto dopuni u
 infinitivu

ἀπιστεῖν ἀπιστέω ne vjerovati; inf. prez. akt.; infinitiv kao subjekt uz bez-
 lične izraze § 492

γὰρ čestica, ovdje uzročnog značenja: jer..., § 517

τοὺς προσποιουμένους προσποιέω, med. προσποιέομαι, otvara mjesto infi-
 nitivu: izdavati se za što, praviti se, LSJ προσποιέω II.4; a. pl. m. r.
 ptc. prez. medpas.; poimeničenje participa članom § 499

ἐκείνου § 213.3, § 442.1

μᾶλλον... ἢ više... nego..., koordinacija rečeničnih članova; § 204.3

σιγῶντας σιγάω šutjeti; a. pl. ptc. m. r. prez. akt.

θαυμάζουσιν θαυμάζω τινά diviti se komu; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἐπὶ τῷ λέγειν λέγω govoriti; inf. prez. akt.; poimeničenje infinitiva članom
 § 497; 418, § 436.B

μεγίστην δόξαν § 200, § 196, § 80, § 82, § 97

τοὺς ἔχοντας ἔχω imati, držati; a. pl. m. r. ptc. prez. akt. (objekt predikata
 θαυμάζουσιν); poimeničenje participa članom § 499: one koji imaju,
 one koji su stekli

Poglavlje 8

Θουκυδίδου Ἱστορίαι 5 30, 1

O tekstu

Sedamnaeste godine Peloponeskog rata (415. pr. Kr.) izglasan je pohod Atenjana i saveznika protiv gradova na Siciliji (tzv. siciljska ekspedicija) te se golema flota od preko stotinu trirema i nekoliko tisuća ljudi sprema isploviti iz luke Pirej.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 6.30

Αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι καὶ εἴ τινες τῶν ξυμμάχων παρῆσαν, ἐς τὸν Πειραιᾷ καταβάντες ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἕω ἐπλήρουν τὰς ναῦς ὡς ἀναξόμενοι. Ξυγκατέβη δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ἅπας ὡς εἰπεῖν ὁ ἐν τῇ πόλει καὶ ἀστών καὶ ξένων, οἱ μὲν ἐπιχώριοι τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἔκαστοι προπέμποντες, οἱ μὲν ἐταίρους, οἱ δὲ ξυγγενεῖς, οἱ δὲ υἱεῖς, καὶ μετ' ἐλπίδος τε ἅμα ἰόντες καὶ ὀλοφυρμῶν, τὰ μὲν ὡς κτήσονται, τοὺς δ' εἴ ποτε ὄψοιντο, ἐνθυμούμενοι ὅσον πλοῦν ἐκ τῆς σφετέρας ἀπεστέλλοντο. καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὡς ἤδη ἔμελλον μετὰ κινδύνων ἀλλήλους ἀπολιπεῖν, μάλλον αὐτοὺς ἐσ-
ῃει τὰ δεινὰ ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο πλεῖν· ὅμως δὲ τῇ παρούσῃ ῥώμῃ, διὰ τὸ πληθὺς ἐκάστων ὧν ἐώρων, τῇ ὄψει ἀνεθάρσουν. οἱ δὲ ξένοι καὶ ὁ ἄλλος ὄχλος κατὰ θέαν ἤκεν ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων καὶ ἄπιστον διάνοιαν. παρασκευὴ γὰρ αὕτη πρώτη ἐκπλεύσασα μιᾷς πόλεως

δυνάμει Ἑλληνικῇ πολυτελεστάτῃ δὴ καὶ εὐπρεπεστάτῃ τῶν ἐς
ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο.

Analiza i komentar

Αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι
καὶ
εἴ τινες τῶν ξυμμάχων παρῆσαν,
ἐς τὸν Πειραιᾶ καταβάντες
ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ
ἅμα ἔφ
ἐπλήρουν
τὰς ναῦς
ὥς ἀναξόμενοι.

Αὐτοὶ § 207
δ' Ἀθηναῖοι § 68; § 103; čestica δέ povezuje rečenicu s (ovdje izostavlje-
nom) prethodnom: a...
εἴ τινες § 40
τινες § 217
τῶν ξυμμάχων § 103, § 106
παρῆσαν πάρειμι biti prisutan; 3. l. pl. impf. (akt.)
ἐς τὸν Πειραιᾶ § 419; § 175; § 177
καταβάντες καταβαίνω sići; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.
ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ § 426; § 90; § 103; § 376
ἅμα ἔφ § 413.1.c; § 112.3
ἐπλήρουν πληρόω ispuniti; 3. l. pl. impf. akt.
τὰς ναῦς § 180
ὥς ἀναξόμενοι § 503.3, ἀνάγω medpas. isploviti; n. pl. m. r. ptc. fut. med.

ξυγκατέβη δὲ
καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος

ἄπας
 ὡς εἰπεῖν
 ὁ ἐν τῇ πόλει
 καὶ ἀστῶν καὶ ξένων,
 οἱ μὲν ἐπιχώριοι
 τοὺς σφετέρους αὐτῶν
 ἕκαστοι προπέμποντες,
 οἱ μὲν ἐταίρους,
 οἱ δὲ ξυγγενεῖς,
 οἱ δὲ υἱεῖς,
 καὶ μετ' ἐλπίδος τε ἅμα ἰόντες
 καὶ ὀλοφυρμῶν,
 τὰ μὲν ὡς κτήσονται,
 τοὺς δ' εἴ ποτε ὄψονται,
 ἐνθυμούμενοι
 ὅσον πλοῦν
 ἐκ τῆς σφετέρας
 ἀπεστέλλοντο.

ξυγκατέβη συγκαταβαίνω (atički ξυγκαταβαίνω) sići zajedno s (kime); 3. l. sg. ind. aor.

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ὁ ἄλλος ὅμιλος ἄπας § 212.a; § 82; § 193; § 379

ὡς εἰπεῖν λέγω govoriti; inf. aor. akt.; apsolutna uporaba infinitiva § 496

ὁ ἐν τῇ πόλει priložna oznaka kao atribut, u jače istaknutome atributnom položaju (iza imenice uz ponovljen član) § 375; § 426; § 165

ἀστῶν § 82

ξένων § 82

οἱ μὲν ἐπιχώριοι... § 103; § 373; μὲν najavljuje koordinaciju, ali drugi koordinirani član dolazi dvije rečenice kasnije: οἱ δὲ ξένοι

τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἕκαστοι § 211.3, § 207; § 103

προπέμποντες προπέμπω ispraćati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

οἱ μὲν..., οἱ δὲ..., οἱ δὲ... koordinacija: jedni... drugi... treći...

ἐταίρους § 82

ξυγγενεῖς § 194.2

υἱεῖς § 172

μετ' ἐλπίδος τε... καὶ ὀλοφυρμῶν § 68; § 40; § 430; § 123; § 82; koordinacija parom sastavnih veznika

ιόντες εἶμι ici; n. pl. m. r. ptc. (prez. akt.)

τὰ μὲν..., τοὺς δ'... sc. τὰ ἐν Σικελίᾳ, odgovara osjećaju μετ' ἐλπίδος: u nadi da će steći...; τοὺς δ' sc. τοὺς σφετέρους, odgovara osjećaju μετ' ὀλοφυρμῶν: uz jadanje hoće li svoje ikad više vidjeti...

ὥς κτήσονται veznik uvodi namjernu rečenicu kojoj mjesto otvara ἐλπίδος § 470; κτάομαι steći; 3. l. pl. opt. fut. (med.)

δ' εἴ ποτε § 68; § 40; veznik εἰ upotrijebljen iza izraza bojazni, što je ovdje ὀλοφυρμῶν

ᾶφονται ὁράω gledati, vidjeti; 3. l. pl. opt. fut. (med.)

ἐνθυμούμενοι ἐνθυμέομαι brinuti se, razmišljati; n. pl. m. r. ptc. prez. (med.)

ὅσον πλοῦν § 219; § 107

ἐκ τῆς σφετέρας sc. πόλεως; § 424; § 103

ἀπεστέλλοντο ἀποστέλλω odašiljati; 3. l. pl. impf. medpas.

καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ,

ὥς ἤδη ἔμελλον

μετὰ κινδύνων

ἀλλήλους

ἀπολιπεῖν,

μᾶλλον αὐτοὺς

ἐσῆει

τὰ δεινὰ

ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο

πλεῖν·

ὅμως δὲ

τῇ παρούσῃ ῥώμῃ,

διὰ τὸ πλῆθος ἐκάστων

ὧν ἐώρων,

τῇ ὄψει

ἀνεθάρσουν.

ἐν τῷ παρόντι καιρῷ § 426; πάρεμι biti prisutan; d. sg. m. r. ptc. prez. akt. („sadašnji”); § 82; § 375

ὥς... ἔμελλον veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487; μέλλω namjeravati, spremati se – otvara mjesto nužnoj dopuni u infinitivu; 3. l. pl. impf. akt.

μετὰ κινδύνων § 430; § 82

ἀλλήλους § 212

ἀπολιπεῖν ἀπολείπω napuštati; inf. aor. akt.

μᾶλλον... ἤ... § 204.3; koordinacija: više... nego...

αὐτοὺς § 207

ἐσῆει εἴσειμι pasti na pamet; 3. l. sg. impf. (akt.)

τὰ δεινὰ § 103; § 373

ὅτε ἐψηφίζοντο § 487; ψηφίζω med. glasovanjem odlučiti – otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. pl. impf. medpas.

πλεῖν πλέω ploviti; inf. prez. akt.

ὅμως δὲ izražava suprotnost u odnosu na prvi dio rečenice: ali ipak...

τῇ παρούσῃ ῥώμῃ πάρειμι biti prisutan; d. sg. ž. r. ptc. prez. (akt.); § 90; § 375

διὰ τὸ πλήθος § 428; § 153

ἐκάστων § 103

ὧν § 215; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, upotrijebljeno umjesto τούτων, ἃ...: asimilacija relativa § 444

ἐώρων ὁράω gledati; 3. l. pl. impf. akt.

τῇ ὀφεί § 165

ἀνεθάρσουν ἀναθαρσέω povratiti hrabrost; 3. l. pl. impf. akt.

οἱ δὲ ξένοι

καὶ ὁ ἄλλος ὄχλος

κατὰ θέαν

ἦκεν

ὥς ἐπ' ἀξιόχρεων καὶ ἄπιστον διάνοιαν.

οἱ... ξένοι § 82

δὲ koordinacija rečenica; odgovara gornjem οἱ μὲν ἐπιχώριοι

ὁ ἄλλος ὄχλος § 212.a; § 82; § 375

κατὰ θέαν § 429; § 90

ἦκεν ἦκω doći; 3. l. sg. impf. akt.

ὥς ἐπ'... διάνοιαν usporedba: kao na...; § 436

ἐπ' ἀξιόχρεων § 68; § 111

ἄπιστον § 106

διάνοιαν § 90

παρασκευὴ γὰρ αὕτη πρώτη ἐκπλεύσασα
 μιᾷς πόλεως
 δυνάμει Ἑλληνικῇ
 πολυτελεστάτη δὴ καὶ εὐπρεπεστάτη
 τῶν ἐς ἐκεῖνον τὸν χρόνον
 ἐγένετο.

παρασκευή... αὕτη πρώτη § 90; § 213.2; § 223
 γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...
 ἐκπλεύσασα ἐκπλέω isploviti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.
 μιᾷς πόλεως § 224; § 165
 δυνάμει § 165
 Ἑλληνικῇ § 103
 πολυτελεστάτη... εὐπρεπεστάτη § 197
 δὴ čestica naglašava superlativ (vrlo često kod Tukidida): i to...
 τῶν ἐς ἐκεῖνον τὸν χρόνον poimeničenje prijedložnog izraza članom § 373;
 § 419.1.b; § 213.3; § 82
 ἐγένετο γίγνομαι dogoditi se; 3. l. sg. ind. aor. (med.)

Poglavlje 9

Λυσίου Κατὰ Ἀγοράτου 39

O autoru

Lizija (Λυσίας, Atena, oko 440. pr. Kr. – oko 378. pr. Kr.), govornik i pisac sudbenih govora (λογογράφος), autor preko dvjesto takvih djela – u antici mu ih je pripisivano 425 – od kojih je sačuvano 31. Sin bogatog trgovca i poduzetnika iz Sirakuze, govorničku karijeru počeo je tek nakon pada tridesetorice tirana, 403. pr. Kr.; govorom *Protiv Eratostena*, Κατὰ Ἐρατοσθένους, jedinim koji je sam održao, optužio je jednog od oligarha za smrt svojeg brata. Sastavljao govore za najraznolikije parnice, od ubojstva i izdaje do preljuba i pronevjere, tako da su njegova djela bogat izvor podataka o atenskoj povijesti, pravu i običajima. Spominje ga Platon u dijalozima. Jedan je od desetorice kanonskih atičkih govornika.

O tekstu

Agorat je bio profesionalni potkazivač čije su prijave skrivile smrt niza uglednih građana, među njima i izvjesnog Dionizodora. Nakon pada tridesetorice, Dionizodorov svak i rođak Agorata za to optužuje pred sudom 403. ili 402. pr. Kr. Opsežno pripovijeda kako su Atenjani poraženi u Peloponeskom ratu i kako je Agorat radio za neprijatelje atenske slobode prijavljujući, između ostalih, one koji su za Peloponeskog rata bili zapovjednici – stratezi i taksijarsi (Dionizodor je bio taksijarh). Naš odlomak govori o rastanku osuđenika na smrt s rođakinjama i suprugama.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Lys. In Agoratum 39.1

Ἐπειδὴ τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, θάνατος αὐτῶν κατεγνώσθη καὶ ἔδει αὐτοὺς ἀποθνήσκειν, μεταπέμπονται εἰς τὸ δεσμωτήριον ὁ μὲν ἀδελφὴν, ὁ δὲ μητέρα, ὁ δὲ γυναῖκα, ὁ δ' ἢ τις ἦν ἐκάστῳ αὐτῶν προσήκουσα, ἵνα τὰ ὕστατα ἀσπασάμενοι τοὺς αὐτῶν οὕτω τὸν βίον τελευτήσῃαν. καὶ δὴ καὶ Διονυσόδωρος μεταπέμπεται τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν εἰς τὸ δεσμωτήριον, γυναῖκα ἑαυτοῦ οὕσαν· πυθομένη δ' ἐκείνη ἀφικνεῖται, μέλαν τε ἱμάτιον ἡμφιεσμένη ..., ὥς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτη συμφορᾷ κεχρημένῳ. ἐναντίον δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς Διονυσόδωρος τά τε οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ διεθέτο ὅπως αὐτῷ ἐδόκει, καὶ περὶ Ἀγοράτου τουτοῦ ἔλεγεν ὅτι <οἱ> αἵτιος ἦν τοῦ θανάτου, καὶ ἐπέσκηπτεν ἐμοὶ καὶ Διονυσίῳ τουτῷ, τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις πᾶσι τιμωρεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀγόρατον· καὶ τῇ γυναικὶ τῇ αὐτοῦ ἐπέσκηπτε, νομίζων αὐτὴν κυεῖν ἐξ αὐτοῦ, ἐὰν γένηται αὐτῇ παιδίον, φράζειν τῷ γενομένῳ ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀγόρατος ἀπέκτεινε, καὶ κελεύειν τιμωρεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ ὥς φονέα ὄντα.

Analiza i komentar

Ἐπειδὴ τοίνυν,
 ὧ ἄνδρες δικασταί,
 θάνατος
 αὐτῶν
 κατεγνώσθη
 καὶ ἔδει
 αὐτοὺς ἀποθνήσκειν,
 μεταπέμπονται
 εἰς τὸ δεσμωτήριον
 ὁ μὲν ἀδελφὴν,
 ὁ δὲ μητέρα,

ὁ δὲ γυναῖκα,
 ὁ δ' ἢ τις ᾗν
 ἐκάστω
 αὐτῶν
 προσήκουσα,
 ἵνα τὰ ὕστατα ἀσπασάμενοι
 τοὺς αὐτῶν
 οὕτω τὸν βίον τελευτήσειαν.

- ὦ ἄνδρες δικασταί § 149; § 100; fraza kojom se s poštovanjem oslovljavaju porotnici
 θάνατος § 82
 αὐτῶν § 207
 κατεγνώσθη καταγινώσκω θάνατόν τινος osuditi koga na smrt; 3. l. sg. ind. aor. pas.
 ἔδει δεῖ treba; (3. l. sg.) impf. (akt.); bezlični izraz otvara mjesto konstrukciji A+I
 αὐτοὺς § 207
 ἀποθνήσκειν ἀποθνήσκω umrijeti; inf. prez. akt.
 μεταπέμπονται μεταπέμπω med. τινά poslati po koga, pozvati koga; 3. l. pl. ind. prez. medpas.
 εἰς τὸ δεσμωτήριον § 419; § 82
 ὁ μὲν..., ὁ δὲ..., ὁ δὲ..., ὁ δ'... koordinacija rečeničnih članova česticama: jedan... drugi... treći... četvrti...; § 68
 ἀδελφὴν § 90
 μητέρα § 148
 γυναῖκα § 122
 δ' ἢ τις § 68; § 40
 ᾗ τις § 218.5
 ᾗν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. (akt.)
 ἐκάστω αὐτῶν § 103; § 207
 προσήκουσα προσήκω pripadati, biti rođak; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; poimeničeno članom ἢ προσήκουσα rođakinja
 ἵνα... τελευτήσειαν namjerna rečenica s optativom (u glavnoj je rečenici historijski prezent μεταπέμπονται), § 470; τελευτάω skončati; 3. l. pl. opt. aor. akt.
 τὰ ὕστατα § 373; § 203

ἀσπασάμενοι ἀσπάζομαι pozdraviti, rastati se od; n. pl. m. r. ptc. aor.
(med.)

τοὺς αὐτῶν § 209.1; § 373

τὸν βίον § 82; individualni član zastupa posvojnu zamjenicu § 371 bilj. 1

καὶ δὴ καὶ

Διονυσόδωρος μεταπέμπεται

τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν

εἰς τὸ δεσμωτήριον,

γυναῖκα ἑαυτοῦ οὔσαν·

πυθομένη δ' ἐκείνη ἀφικνεῖται,

μέλαν τε ἱμάτιον ἡμφιεσμένη ...,

ὥς εἰκὸς ᾗν

ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ

αὐτῆς

τοιαύτη συμφορᾷ

κεχρημένῳ.

καὶ δὴ καὶ pa tako; kombinacija čestica označava prijelaz s općeg na posebno
Διονυσόδωρος § 82

μεταπέμπεται μεταπέμπω τινά poslati po koga, pozvati koga; 3. l. sg. ind.
prez. medpas.

τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν § 90; § 210; § 375

εἰς τὸ δεσμωτήριον § 419; § 82

γυναῖκα ἑαυτοῦ οὔσαν § 122; § 208; εἰμί biti; a. sg. ž. r. ptc. prez. (akt.)

πυθομένη πυθάνομαι saznati; n. sg. ž. r. ptc. aor. (med.)

δ' ἐκείνη § 68; čestica povezuje surečenicu s prethodnom: a...; § 213.3

ἀφικνεῖται ἀφικνέομαι doći; 3. l. sg. ind. prez. (med.)

μέλαν τε ἱμάτιον § 40; § 192; § 82

ἡμφιεσμένη... ἀμφιέννυμι ogrnuti, odjenuti; n. sg. ž. r. ptc. perf. pas.; tri
točke označavaju da u rukopisima nešto nedostaje

ὥς εἰκὸς ᾗν fraza: kao što se moglo očekivati; ἔοικα činiti se; n. sg. s. r.
ptc. perf. (akt.); εἰμί biti, 3. l. sg. impf. (akt.)

ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ § 436; § 149

αὐτῆς § 207

τοιαύτη συμφορᾷ § 213.4; § 90

κεχρημένῳ χράομαι τινι koristiti se čime, doživjeti što; d. sg. m. r. ptc.
perf. (med.)

ἐναντίον δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς
 Διονυσόδωρος
 τά τε οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ
 διέθετο
 ὅπως αὐτῷ ἐδόκει,
 καὶ περὶ Ἀγοράτου τουτουὶ
 ἔλεγεν
 ὅτι
 <οἱ>
 αἴτιος ἦν
 τοῦ θανάτου,
 καὶ ἐπέσκηπτεν
 ἐμοὶ
 καὶ Διονυσίῳ τουτῶν,
 τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ,
 καὶ τοῖς φίλοις πᾶσι
 τιμωρεῖν
 ὕπὲρ αὐτοῦ
 Ἀγόρατον·
 καὶ τῇ γυναικὶ τῇ αὐτοῦ ἐπέσκηπτε,
 νομίζων
 αὐτὴν κυεῖν
 ἐξ αὐτοῦ,
 ἐὰν γένηται αὐτῇ παιδίον,
 φράζειν τῷ γενομένῳ
 ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῦ
 Ἀγόρατος ἀπέκτεινε,
 καὶ κελεύειν
 τιμωρεῖν ὕπὲρ αὐτοῦ
 ὥς φονέα ὄντα.

ἐναντίον... τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς ἐναντίον τινός u čijoj prisutnosti; § 90;
 § 210; § 375

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...

Διονυσόδωρος § 82

τά... οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ § 103; § 209.1; § 373; § 375

τά τε § 40

τά τε οἰκεῖα... καὶ περὶ Ἀγοράτου... koordinacija parom sastavnih veznika

διέθετο διατίθημι med. rasporediti, razdijeliti; 3. l. sg. ind. aor. med.

αὐτῷ § 207

ἐδόκει δοκέω činiti se, činiti se dobrim, svidati se; 3. l. sg. impf. akt.

περὶ Ἀγοράτου τουτουὶ § 433; § 82; § 214.2

ἔλεγεν λέγω govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

〈οἱ〉 § 206.5; u kritičkim izdanjima dopune priređivača (emendacije i konjektуре – ono čega nema u rukopisima, a trebalo je biti) označavaju se prelomljenim zagradama

αἷτιος § 103; rekcija τινος kriv za što

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. (akt.)

τοῦ θανάτου § 82

ἐπέσκηπτεν ἐπισκήπτω τινί + inf. zaklinjati koga da što učini; 3. l. sg. impf. akt.

ἐμοὶ § 205

Διονυσίῳ τουτωί § 82; § 214.2

τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ § 82; § 209.1; § 375

τοῖς φίλοις πᾶσι § 103; § 193; § 373

τιμωρεῖν τιμωρέω τινά osvetiti se kome; inf. prez. akt.

τιμωρεῖν τιμωρέω τινά osvetiti se kome; inf. prez. akt.

ὕπερ αὐτοῦ § 431; § 209.1

Ἀγόρατον § 82

τῇ γυναικὶ τῇ αὐτοῦ § 122; § 207; § 375

ἐπέσκηπτε ἐπισκήπτω τινί + inf. zaklinjati koga da što učini; 3. l. sg. impf. akt. (kao gore)

νομίζων νομίζω smatrati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

αὐτὴν § 207

κυεῖν κυέω ἔκ τινος začeti s kime, nositi čije dijete; inf. prez. akt.

ἐξ αὐτοῦ § 424; § 209.1

ἐὰν γένηται eventualna pogodbená rečenica (ἐὰν s konjunktivom, § 476); γίγνομαι roditi se; 3. l. sg. konj. aor. (med.)

αὐτῇ § 207

παιδίον § 82

φράζειν φράζω obavijestiti, reći; inf. prez. akt.

τῷ γενομένῳ γίγνομαι: roditi se; d. sg. m. r. ptc. aor. (med.)

τὸν πατέρα § 148

αὐτοῦ § 207

Ἀγόρατος § 82

ἀπέκτεινε ἀποκτείνω ubiti; 3. l. ind. sg. aor. akt.

κελεύειν κελεύω zapovijedati; inf. prez. akt.

τιμωρεῖν τιμωρέω τινά ὑπέρ τινος osvetiti se kome za koga; inf. prez. akt.

ὑπὲρ αὐτοῦ § 431; § 209.1

ὥς φονέα ὄντα particip ima vrijednost uzročne rečenice: jer...; εἰμί biti; a.
sg. m. r. ptc. prez. (akt.)

Poglavlje 10

Ἴσοκράτους Εὐαγόρας 9

O tekstu

Ovaj je govor, deveti od 21 koji su stigli do nas, Izokratova nadgrobna pohvala ciparskog kralja Euagore (411. – 374. pr. Kr.), oca kralja Nikokla (njemu je pak Izokrat posvetio svoj drugi i treći govor). U odabranom odlomku Izokrat uspoređuje pjesnike i govornike ističući da je govorniku naklonost slušatelja mnogo lakše pridobiti pjesničkim izrazom nego uobičajenim sredstvima žanra javnog govora.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isocr. Evagoras 9

Τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γὰρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἷόν τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζομένους οἷς ἂν βουλευθῶσιν, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσιν τοῖς εἵδεσιν διαποικίλαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἕξεστιν τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστιν χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν ὥστ', ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς, ὅμως αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις ψυχαγωγοῦσιν τοὺς ἀκούοντας.

Analiza i komentar

Τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς
 πολλοὶ
 δέδονται
 κόσμοι·
 καὶ γὰρ
 πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς
 τοῖς ἀνθρώποις
 οἷόν τ'
 αὐτοῖς
 ποιῆσαι
 καὶ διαλεγομένους
 καὶ συναγωνιζομένους
 οἷς ἂν βουλευθῶσιν,
 καὶ περὶ τούτων
 δηλῶσαι
 μὴ μόνον
 τοῖς τεταγμένοις ὀνόμασιν,
 ἀλλὰ
 τὰ μὲν ξένοις,
 τὰ δὲ καινοῖς,
 τὰ δὲ μεταφοραῖς,
 καὶ μηδὲν
 παραλιπεῖν,
 ἀλλὰ
 πᾶσιν τοῖς εἶδεσιν
 διαποικῖλαι
 τὴν ποίησιν·
 τοῖς δὲ
 περὶ τοὺς λόγους
 οὐδὲν ἕξεσθιν

τῶν τοιούτων,
 ἀλλ' ἀποτόμως
 καὶ τῶν ὀνομάτων
 τοῖς πολιτικοῖς
 μόνον
 καὶ τῶν ἐνθυμημάτων
 τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις
 ἀναγκαῖόν ἐστιν
 χρῆσθαι.

Τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς... τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους koordinacija (suprotstav-
 ljenih) rečeničnih članova parom čestica

γὰρ čestica uvodi obrazloženje: naime...

Τοῖς ποιηταῖς § 100

πολλοὶ κόσμοι § 196; § 82; LSJ κόσμος II.1

δέδονται δίδωμι davati; 3. l. pl. ind. perf. medpas.

πλησιάζοντας πλησιάζω drugovati, rekcijska s kime; a. pl. m. r. ptc.
 prez. akt.; ovisan o τοὺς θεοὺς

τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις § 82

οἷόν τ'... καὶ διαλεγόμενους... καὶ συναγωνιζόμενους... καὶ περὶ τούτων...
 koordinacija rečeničnih članova sastavnim veznicima τε i καί

οἷόν τ' αὐτοῖς fraza αὐτοῖς οἷόν ἐστι moguće im je, oni mogu; otvara mjesto
 dopuni u infinitivu; τ' = τε; § 103; § 207

ποιῆσαι ποιέω činiti, pjesnički prikazivati; inf. aor. akt., ovisan o οἷόν τ'
 αὐτοῖς

διαλεγόμενους καὶ συναγωνιζόμενους participi ovisni o τοὺς θεοὺς

διαλεγόμενους διαλέγομαι τινί razgovarati s kime; a. pl. m. r. ptc. prez.
 medpas.

συναγωνιζόμενους συναγωνίζομαι τινί skupa s kime boriti se; a. pl. m. r.
 ptc. prez. medpas.

οἷς § 215; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu koja ima službu objekta (ovisna
 o συναγωνιζόμενους)

οἷς ἂν βουλευθῶσιν hipotetička odnosna rečenica (eventualni oblik); § 486:
 s kojima god...

βουλευθῶσιν βούλομαι željeti; 3. l. pl. konj. aor. pas.

περὶ τούτων § 213, ovisno o δηλῶσαι

δηλῶσαι ovisno o αὐτοῖς οἷόν ἐστι; δηλόω razlagati; inf. aor. akt.

μὴ μόνον... ἀλλὰ... koordinacija: ne samo... nego...; μὴ stoji uz particip kojim se izriče mogućnost (pogodbeno), Smyth 2728
 τεταγμένοις τάττω redati; τεταγμένος uobičajen; d. pl. s. r. ptc. perf. medpas.
 ὀνόμασιν § 123
 τὰ μὲν... τὰ δὲ... τὰ δὲ koordinacija česticama: jedno... drugo... treće...
 τὰ μὲν ξένους, τὰ δὲ καινοῖς § 103
 μεταφοραῖς § 90
 καὶ μὴδὲν... ἀλλὰ... koordinacija veznicima: i ništa... nego...
 μὴδὲν § 224; μὴ negacija uz infinitiv, § 509c
 παραλείπειν παραλείπω izostavljati; inf. aor. akt. ovisan o αὐτοῖς οἷόν ἐστι
 πᾶσιν τοῖς εἶδεσιν sc. κόσμων, vrstama ukrašavanja; § 193; § 153
 διαποικίλλαι διαποικίλλω učiniti raznolikim, šarolikim; inf. aor. akt. ovisan o αὐτοῖς οἷόν ἐστι
 τὴν ποίησιν § 165
 τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους poimeničenje članom svih vrsta riječi i sintagma § 373; § 82; οἱ περὶ τοὺς λόγους govornici, tj. prozaici, nadovezuje se na διὰ λόγους (ἐγκωμιάζειν) spomenuto ranije, u 8. poglavlju
 οὐδὲν § 224
 ἔξεστιν ἔξεστι (bezlično) slobodno je, dopušteno je, moguće je, složenica εἰμί; rekcija τινι (sc. τοῖς περὶ τοὺς λόγους); 3. l. sg. ind. prez.
 τῶν τοιούτων § 213.4; ovisno o οὐδὲν; dijelni genitiv § 395
 ἀλλ' = ἀλλά
 ἀποτόμως prilog: apsolutno, strogo, sc. ἀναγκαῖόν ἐστιν
 τῶν ὀνομάτων § 123; § 395; ovisno o τοῖς πολιτικοῖς
 τοῖς πολιτικοῖς § 103; „prikladnim građaninu” (πολίτης), u prenesenom značenju „običnim”; sinonim gornjeg τεταγμένοις
 μόνον priložno: samo
 τῶν ἐνθυμημάτων *ovdje* misao, ideja; § 123; § 395; ovisno o τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις, tj. ideje koje se odnose na same činjenice
 τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις § 207; § 165; sc. ἐνθυμήμασι
 ἀναγκαῖόν § 103
 ἐστίν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.
 ἀναγκαῖόν ἐστίν imenski predikat; bezlični izraz otvara mjesto nužnoj dopuni u infinitivu
 χρησθαι χράομαι τινι služiti se čime, upotrebljavati što; inf. prez. medpas. ovisan o ἀναγκαῖόν ἐστίν

Πρὸς δὲ τούτοις
 οἱ μὲν

μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν
 ἅπαντα
 ποιοῦσιν,
 οἱ δ'
 οὐδενὸς
 τούτων
 κοινωνοῦσιν·
 ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν
 ὥστ',
 ἄν καὶ τῇ λέξει
 καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν
 ἔχῃ κακῶς,
 ὅμως
 αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις
 καὶ ταῖς συμμετρίαις
 ψυχαγωγοῦσιν
 τοὺς ἀκούοντας.

Πρὸς δὲ τούτοις § 213.2; čestica δέ označava nadovezivanje na prethodni
 iskaz

οἱ μὲν... οἱ δ' jedni (pjesnici)... a drugi (prozaici)...; δ' = δέ

μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν § 430, § 82

ἅπαντα = πάντα, § 193

ποιοῦσιν ποιέω činiti, sastavljati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οὐδενὸς § 224, ovisno o κοινωνοῦσιν

τούτων § 213.2, ovisno o οὐδενὸς

κοινωνοῦσιν κοινωνέω τινός imati udjela u čemu; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἃ § 215; odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent je
 τούτων, odnosno ἅπαντα (μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν)

τοσαύτην § 213.4; pokazna zamjenica najavljuje posljedičnu rečenicu (τοσαύτην...
 ὥστε...)

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; ἃ... ἔχει sročnost § 361

χάριν § 165

ὥστ' = ὥστε, veznik uvodi posljedičnu rečenicu, predikat je ψυχαγωγοῦσιν;
 § 473

ἄν = ἐάν, uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, predikat je ἔχῃ κακῶς;
 § 476

καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν § 165; § 123; λέξις ovdje u značenju: stil, način izražavanja

ἔχῃ κακῶς ἔχω κακῶς loše ići, ovdje bezlično: loše ide, loše stoji (tj. pjesnicima); 3. l. sg. konj. prez. akt.

αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις § 207; § 90

ψυχαγωγῶσιν ψυχαγωγέω τινί τινα osvajati čime koga, zavoditi čime koga; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τοὺς ἀκούοντας ἀκούω slušati; a. pl. m. r. ptc. prez. akt. (poimeničenje članom svih vrsta riječi i sintagma § 373)

Poglavlje 11

Πλάτωνος Κριτίας 114e

O tekstu

Kritija se ubraja među Platonove kasne dijaloge, iz razdoblja nakon filozofova drugog puta na Siciliju (367.). Dijalog je trebao biti središnji dio trilogije kojem bi prethodio *Timej*, a za njim bi slijedio *Hermokrat*, koji vjerojatno nikad nije napisan; i *Kritija* je ostao nedovršen.

Uz Sokrata, u razgovoru sudjeluju Atenjanin Kritija, pripadnik zloglasne tridesetorice tirana, zatim Hermokrat, vođa oligarhijske stranke u Sirakuzi, te filozof Timej iz Lokra u Italiji, naslovni lik dijaloga *Timej*. *Kritija* je posvećen slavi drevne Atene, njezinih građana, državnog ustroja i postignuća i po tome je sličan dijalogu *Meneksen*. Dok u *Meneksenu* Sokrat u pohvalnom govoru slavi Atenjane jer su odbili pokušaj Perzijanaca da pokore Grčku, ovdje drevna Atena, zamišljena kao idealna država, u borbi za opstanak pobjeđuje moćno svjetsko carstvo Atlantidu. Ta je sila prijetila da će pokoriti cijelu Europu i Aziju, no, udaljivši se od bogova, iznenada je potonula u ocean, i to prije devet tisuća godina.

Platon, tvorac mita o Atlantidi, nije mogao ni slutiti da će ljudi još tisućljećima kasnije s istom revnošću s kojom na mapama upisuju putanju Odisejevih putovanja tragati za potonulim divovskim otokom s one strane Heraklovih stupova.

Nakon što je rečeno da je moćna Atlantida mogla računati na obilje dobara iz inozemstva, u odabranom se odlomku opisuju prirodni resursi toga otoka.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plat. Critias 114e

Πλεῖστα δὲ ἡ νῆσος αὐτὴ παρείχετο εἰς τὰς τοῦ βίου κατασκευάς, πρῶτον μὲν ὅσα ὑπὸ μεταλλείας ὀρυττόμενα στερεὰ καὶ ὅσα τηκτὰ γέγονε, καὶ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον μόνον — τότε δὲ πλεόν ὀνόματος ἦν τὸ γένος ἐκ γῆς ὀρυττόμενον ὀρειχάλκου κατὰ τόπους πολλοὺς τῆς νήσου, πλὴν χρυσοῦ τιμιώτατον ἐν τοῖς τότε ὄν — καὶ ὅσα ὕλη πρὸς τὰ τεκτόνων διαπονήματα παρέχεται, πάντα φέρουσα ἄφθονα, τά τε αὖ περὶ τὰ ζῶα ἱκανῶς ἡμερα καὶ ἄγρια τρέφουσα. καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων ἦν ἐν αὐτῇ γένος πλεῖστον· νομὴ γὰρ τοῖς τε ἄλλοις ζώοις, ὅσα καθ' ἑλὴ καὶ λίμνας καὶ ποταμούς, ὅσα τ' αὖ κατ' ὄρη καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεδίοις νέμεται, σύμπασιν παρῆν ἄδην, καὶ τούτῳ κατὰ ταῦτα τῷ ζώῳ, μεγίστῳ πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ. πρὸς δὲ τούτοις, ὅσα εὐώδη τρέφει που γῆ τὰ νῦν, ῥιζῶν ἢ χλόης ἢ ξύλων ἢ χυλῶν στακτῶν εἴτε ἀνθῶν ἢ καρπῶν, ἔφερέν τε ταῦτα καὶ ἔτρεφεν εὔ.

Analiza i komentar

Πλεῖστα δὲ
 ἡ νῆσος αὐτὴ
 παρείχετο
 εἰς τὰς
 τοῦ βίου
 κατασκευάς,
 πρῶτον μὲν

ὅσα
 ὑπὸ μεταλλείας
 ὀρυττόμενα στερεὰ
 καὶ ὅσα
 τηκτὰ γέγονε,
 καὶ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον μόνον —
 τότε δὲ
 πλέον ὀνόματος ἦν
 τὸ γένος
 ἐκ γῆς ὀρυττόμενον
 ὀρειχάλκου
 κατὰ τόπους πολλοὺς
 τῆς νήσου,
 πλὴν χρυσοῦ
 τιμιώτατον
 ἐν τοῖς τότε
 ὄν —
 καὶ ὅσα ὕλη
 πρὸς τὰ
 τεκτόνων
 διαπονήματα
 παρέχεται,
 πάντα φέρουσα ἄφθονα,
 τά τε αὖ
 περὶ τὰ ζῷα
 ἱκανῶς
 ἥμερα καὶ ἄγρια
 τρέφουσα.

Πλεῖστα § 202

ἡ νῆσος § 82, § 83; sc. Ἀτλαντίς

δὲ čestica označava nadovezivanje na prethodni iskaz, § 515

αὐτῇ § 207, značenje u atributnom položaju § 378

παρείχετο παρέχομαι pružati; 3. l. sg. impf. medpas.

εἰς § 419 c

τὰς... κατασκευάς § 90

τοῦ βίου § 82, atributni položaj § 375

πρῶτον μὲν... τότε δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica: naj-prije... a tada...

ὅσα § 219; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent Πλεῖστα

ὅσα... ὀρυττόμενα στερεὰ καὶ ὅσα τηκτὰ γέγονε koordinacija (paralelizam) rečeničnih članova

ὕπὸ prijedlog s g. uz pasiv § 437

μεταλλείας § 90

ὀρυττόμενα ὀρύττω kopati; n. pl. s. r. ptc. prez. medpas.

στερεὰ... τηκτὰ § 103 (minerali i kamenje – metali)

γέγονε γίγνομαι postajati, bivati; 3. l. sg. ind. perf. akt.; subjekt u pl. s. r., *verbum finitum* u sg.; sročnost § 361

τὸ νῦν ὀνομαζόμενον... τότε δὲ πλεόν ὀνόματος... koordinacija usporednih rečeničnih članaka: ono što se sad... a tada...

ὀνομαζόμενον ὀνομάζω nazivati; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.; ὀνομαζόμενον μόνον samo se naziva (= nije više od naziva)

μόνον priložno LSJ μόνος B.II

πλέον... ἦν imenski predikat, Smyth 909

πλέον § 202; komparativ otvara mjesto genitivu

ὀνόματος § 123; genitiv usporedbe § 404

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf.

τὸ γένος § 153

γῆς § 108

ὀρυττόμενον ὀρύττω kopati; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.

ὀρειχάλκου § 82; ovisno o τὸ γένος, adnominalni genitiv (Smyth 1290-1296): vrsta „orihalk”

κατὰ § 429. B.

τόπους πολλοὺς § 82, § 196

τῆς νήσου § 82, § 83

πλήν prijedlog s genitivom

χρυσοῦ § 107

τιμιώτατον § 197; ovisno o τὸ γένος i ὄν

ἐν § 426. a

τοῖς τότε poimeničenje članom § 373

ὄν εἰμί biti; n. sg. s. r. ptc.

καὶ ὅσα ὕλη πρὸς τὰ τεκτόνων διαπονήματα... τὰ τε αὖ περὶ τὰ ζῶα koordinacija rečeničnih članaka sastavnim veznicima καὶ i τε, § 513.2

ὅσα § 219; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent Πλεῖστα

ὕλη § 90

πρὸς § 435 C. c. δ

τὰ διαπονήματα § 123

τεκτόνων § 131

παρέχεται παρέχομαι pružati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

πάντα § 193; objekt od φέρουσα

φέρουσα φέρω nositi; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; ovisno o ὕλη

ἄφθονα § 106

τά... περὶ τὰ ζῷα poimeničenje članom § 373

τὰ ζῷα § 82

ἡμερα... ἄγρια § 106, § 103; sc. ζῷα; objekti participa τρέφουσα

τρέφουσα τρέφω hraniti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; ovisno o ὕλη

καὶ δὴ καὶ

ἐλεφάντων

ἦν

ἐν αὐτῇ

γένος πλεῖστον·

νομὴ γὰρ

τοῖς τε ἄλλοις ζώοις,

ὅσα καθ' ἑλὴ καὶ λίμνας καὶ ποταμούς,

ὅσα τ' αὖ κατ' ὄρη

καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεδίοις νέμεται,

σύμπασιν

παρῇν

ἄδην,

καὶ τούτῳ

κατὰ ταῦτά

τῷ ζώῳ,

μεγίστῳ πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ.

καὶ δὴ καὶ pa i § 513

ἐλεφάντων § 139; ovisno o γένος (v. niže); adnominalni genitiv (Smyth 1290-1296): vrsta „slonovi”

ἦν εἶμι postojati, LSJ s. v. A.I; 3. l. sg. impf.

αὐτῇ § 207.3; sc. τῇ νήσῳ

γένος § 153; otvara mjesto adnominalnom genitivu ἐλεφάντων
 πλεῖστον § 202
 νομῇ § 90
 γὰρ čestica najavljuje iznošenje razloga ili objašnjenja: naime..., § 517
 τοῖς τε ἄλλοις ζώοις... καὶ τούτῳ... τῷ ζώῳ koordinacija rečeničnih člana-
 ka s pomoću sastavnih veznika; dativima otvara mjesto predikat παρῆν
 τοῖς... ἄλλοις ζώοις § 202; § 82
 ὅσα... ὅσα τ' αὖ... καὶ ὅσα... odnosna zamjenica uvodi zavisne odnosne re-
 čenice koordinirane sastavnim veznicima, antecedent ζώοις
 καθ' ἑλῃ καθ' ἑλῃ < κατ' ἑλῃ < κατὰ ἑλῃ; § 68
 ἑλῃ... λίμνας... ποταμούς § 153, § 90, § 82
 τ' αὖ = τε αὖ § 68
 ὄρη § 153
 τοῖς πεδίοις § 82
 νέμεται νέμομαι na pašu íci, pasti; stanovati u čemu (na čemu); 3. l. sg.
 ind. prez. medpas.; subjekt u pl. s. r., *verbum finitum* u sg.; § 361
 σύμπασιν § 379
 παρῆν πάρειμι τινι biti komu na raspolaganju, LSJ πάρειμι II; 3. l. sg.
 impf.
 τούτῳ § 213.2
 κατὰ ταὐτὰ jednako, na isti način; ταὐτὰ, § 16, § 66
 τῷ ζώῳ § 82
 μεγίστῳ § 200
 πεφυκότι φύομαι po prirodi biti; d. sg. s. r. ptc. perf. akt.
 πολυβορωτάτῳ § 197

πρὸς δὲ τούτοις,
 ὅσα εὐώδη
 τρέφει που
 γῆ
 τὰ νῦν,
 ῥιζῶν ἢ χλόης ἢ ξύλων ἢ χυλῶν στακτῶν
 εἴτε ἀνθῶν ἢ καρπῶν,
 ἔφερέν τε
 ταῦτα
 καὶ ἔτρεφεν
 εὖ.

δε čestica označava nadovezivanje na prethodni iskaz: a...

πρὸς... τούτοις osim toga

τούτοις § 213.2

ὅσα uvodi zavisnu odnosnu rečenicu (u inverziji), antecedent ταῦτα: sve ono što...

εὐώδη § 153

τρέφει τρέφω hraniti, rađati (LSJ s. v. II.5); 3. l. sg. ind. prez. akt.

γῆ § 108

τὰ νῦν § 373; LSJ νῦν I.1

ρίζων... χλόης... ξύλων... χυλῶν § 97, § 90, § 82; genitivi ovisni o ὅσα εὐώδη

στακτῶν στάζω kapati; gl. pridjev στακτός; g. pl. m. r.

εἴτε... ἤ... koordinacija s pomoću rastavnih veznika: bilo... ili...

ἀνθῶν... καρπῶν § 153, § 82

ἔφερέν τε... καὶ ἔτρεφεν... koordinacija rečeničnih članaka s pomoću sastavnih veznika

ἔφερέν τε φέρω nositi; 3. l. sg. impf. akt.; enklitika § 39, § 40; subjekt je ἡ νῆσος

ταῦτα § 213.2; antecedent odnosne zamjenice ὅσα

ἔτρεφεν τρέφω hraniti; 3. l. sg. impf. akt.; subjekt je ἡ νῆσος

Poglavlje 12

Ἰσοκράτους Πρὸς Δημόνικον 16

O tekstu

Rasprava o praktičnoj etici *Demoniku* (Πρὸς Δημόνικον) ima oblik otvorenog pisma. Pripisuje se Izokratu (436. – 338. pr. Kr.), no nije isključeno da joj je autor neki njegov učenik. Nudeći upute za svakodnevni život, u raspravi se razlikuju tri životna područja u kojima ta pravila treba primjenjivati: 1) čovjek u odnosu prema bogovima, 2) čovjek u odnosu prema drugim ljudima, ponajprije prema roditeljima i prijateljima, 3) čovjek u odnosu prema sebi samom i skladan razvoj njegova karaktera. Pravila se nižu bez strogog reda, što je tipično za „gnomsku” književnost V. – IV. st. U tom smislu rasprava se može usporediti s pjesničkim opusom Megaranina Teognida (VI. st. pr. Kr.).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isoc. Ad Demonicum 16

Μηδέποτε μηδὲν αἰσχροὺν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σεαυτῷ συνειδήσεις. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς, κἂν ψευδεῖς ᾖσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσιν, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. Ἄπαντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίῃς, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώῃς. Ἐὰν ᾗς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. Ἄ

μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμας· ὁμοίως γὰρ αἰσχροὺς ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν.

Analiza i komentar

Μηδέποτε

μηδὲν αἰσχρὸν

ποιήσας

ἐλπίζε

λήσειν·

καὶ γὰρ ἂν

τοὺς ἄλλους

λάθης,

σεαυτῷ συνειδήσεις.

Μηδέποτε § 509.2

μηδὲν αἰσχρὸν § 224, § 103

ποιήσας ποιέω činiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; predikatni particip, § 501.b

ἐλπίζε ἐλπίζω nadati se, očekivati, otvara mjesto dopuni u infinitivu; imper. prez. akt.

λήσειν λανθάνω; inf. fut. akt.

ἂν = ἐάν = εἰ ἂν; veznik uvodi zavisnu pogodbenu rečenicu, ovdje eventualnoga futurskog oblika (konjunktiv u protazi, futur u apodozi)

τοὺς ἄλλους § 212, poimeničenje članom § 371 B.4

λάθης λανθάνω τινά ostati neopažen od koga; 2. l. sg. konj. aor. akt. (protaza eventualne pogodbene rečenice)

σεαυτῷ § 208

συνειδήσεις σύννοιδα biti svjestan, σεαυτῷ samog sebe, tj. vlastitog čina; 2. l. sg. ind. fut. akt.

Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ,

τοὺς δὲ γονεῖς τίμα,

τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου,

τοῖς δὲ νόμοις πείθου.

Τοὺς μὲν... τοὺς δὲ... τοὺς δὲ... τοῖς δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica: a... a... a...

Τοὺς... θεοὺς § 82

φοβοῦ φοβέομαι bojati se; 2. l. sg. imper. prez. medpas.

τοὺς... γονεῖς § 175

τίμα τιμάω cijeniti; 2. l. sg. imper. prez. akt.

τοὺς... φίλους § 82

αἰσχύνου αἰσχύνομαι poštovati, osjećati sram pred kim, rekcija τινά, LSJ αἰσχύνω B.II.3 c; 2. l. sg. imper. prez. medpas.

τοῖς... νόμοις § 82

πείθου πείθομαι pokoravati se; 2. l. sg. imper. prez. medpas.

Τὰς ἡδονὰς θήρευε

τὰς μετὰ δόξης·

τέρψις γὰρ

σὺν τῷ καλῷ μὲν

ἄριστον,

ἄνευ δὲ τούτου

κάκιστον.

Τὰς ἡδονὰς § 90

θήρευε θηρεύω loviti, za čim ići; 2. l. sg. imper. prez. akt.

τὰς μετὰ δόξης atributni položaj, § 375

μετὰ § 430

δόξης § 90

τέρψις § 165

γὰρ čestica najavljuje iznošenje razloga ili objašnjenja: naime..., § 517

σὺν τῷ καλῷ μὲν... ἄνευ δὲ τούτου... koordinacija suprotstavljenih rečeničnih članova s pomoću para čestica: a...

σὺν § 427

τῷ καλῷ § 103, poimeničenje članom § 373

ἄριστον § 202; imenski predikat Smyth 909, kopula ἐστὶ ovdje je izostavljena

ἄνευ § 417

τούτου sc. τοῦ καλοῦ; § 213.2

κάκιστον § 202; imenski predikat Smyth 909, kopula ἐστὶ ovdje je izostavljena

Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς,
 καὶ ψευδεῖς ὥσιν·
 οἱ γὰρ πολλοὶ
 τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσιν,
 πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

Εὐλαβοῦ εὐλαβέομαι čuvati se; 2. l. sg. imper. prez. medpas.

τὰς διαβολὰς § 90

καὶ = καὶ εἰ ἂν § 16; veznik uvodi zavisnu pogodbenu rečenicu, ovdje eventualnoga futurskog oblika (imperativ u apodozi, konjunktiv u protazi)

ψευδεῖς ὥσιν imenski predikat Smyth 909; protaza pogodbene rečenice

ψευδεῖς § 153

ὥσιν εἰμί biti; 3. l. pl. konj. prez. akt.

οἱ... πολλοὶ § 196, § 371 B.4

γὰρ čestica najavljuje iznošenje razloga ili objašnjenja: naime..., § 517

τὴν μὲν ἀλήθειαν... πρὸς δὲ τὴν δόξαν... koordinacija suprotstavljenih rečeničnih članova s pomoću para čestica: a...

τὴν... ἀλήθειαν § 90

ἀγνοοῦσιν ἀγνοέω ne znati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

πρὸς § 435 C

τὴν δόξαν § 90

ἀποβλέπουσιν ἀποβλέπω πρός τι paziti na što; 3. l. pl. ind. prez. akt.

Ἄπαντα

δόκει

ποιεῖν

ὥς μηδένα λήσων·

καὶ γὰρ

ἂν παραυτίκα κρύψῃς,

ὕστερον ὀφθήσῃ.

Ἄπαντα § 193

δόκει δοκέω misliti; 2. l. sg. imper. prez. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt.

ὥς otvara mjesto adverbijalnom participu koji izriče (subjektivni) uzrok, § 503b:
kao da...

μηδένα § 224

λήσων λανθάνω τινά ostati neopažen od koga; n. sg. m. r. ptc. fut. akt.

καὶ γὰρ kombinacija čestica: naime i...

ἄν = ἔάν = εἰ ἄν; veznik uvodi zavisnu pogodbenu rečenicu, ovdje eventu-
alnoga futurskog oblika (konjunktiv u protazi, futur u apodozi)

κρύψης κρύπτω kriti; 2. l. sg. konj. aor. akt. (protaza pogodbene rečenice)

ὀφθήσεται ὁράω vidjeti; 2. l. sg. ind. fut. pas. (apodoza pogodbene rečenice)

Μάλιστα δ' ἄν εὐδοκιμοίης,

εἰ φαίνοιο

ταῦτα

μὴ πράττων

ἃ

τοῖς ἄλλοις ἄν πράττουσιν

ἐπιτιμῶης.

δ' = δέ, čestica označava nadovezivanje na prethodni iskaz, § 515

ἄν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο pogodbena rečenica potencijalnog oblika: u apo-
dozi ἄν + optativ, u protazi εἰ + optativ, § 477: bi..., ako bi...

εὐδοκιμοίης εὐδοκιμέω biti na dobrom glasu; 2. l. sg. opt. prez. akt.;
apodoza potencijalne pogodbene rečenice

φαίνοιο φαίνομαι pojavljivati se; 2. l. sg. opt. prez. medpas.; protaza
potencijalne pogodbene rečenice; kopulativni glagol (glagol nepotpuna
značenja) otvara mjesto predikatnom participu, § 501.b

ταῦτα § 213.2

πράττων πράττω činiti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; predikatni particip
kao dopuna uz φαίνοιο, § 501.b; negacija μὴ stoji uz particip kojim se
izriče mogućnost (pogodbeno) Smyth 2728

ἃ § 215; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent je ταῦτα

τοῖς ἄλλοις § 212, § 371 B.4

ἄν πράττουσιν πράττω činiti; d. pl. m. r. ptc. prez. akt.; ἄν uz particip
označava potencijalno značenje § 506: ako...

ἐπιτιμῶης ἐπιτιμάω τινί predbacivati komu; 2. l. sg. opt. prez. akt.

Ἐὰν ᾗς φιλομαθής,
ἔσει πολυμαθής.

Ἐὰν = εἰ ἄν; veznik uvodi zavisnu pogodbenu rečenicu, ovdje eventualnoga futurskog oblika (konjunktiv u protazi, futur u apodozi)

ᾗς φιλομαθής... ἔσει πολυμαθής imenski predikati Smyth 909

ᾗς εἰμί biti; 2. l. sg. konj. prez.

φιλομαθής § 153

ἔσει εἰμί biti; 2. l. sg. fut. (med.)

πολυμαθής § 153

Ἄ μὲν ἐπίστασαι,
ταῦτα διαφύλαττε
ταῖς μελέταις,
ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας,
προσλάβανε
ταῖς ἐπιστήμας·
ὁμοίως γὰρ αἰσχροὺς
ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον
μὴ μαθεῖν
καὶ διδόμενόν τι ἀγαθόν
παρὰ τῶν φίλων
μὴ λαβεῖν.

Ἄ μὲν ἐπίστασαι... ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας... koordinacija značenjski suprotstavljenih rečeničnih članova parom čestica: a...

Ἄ § 215; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent je ταῦτα

ἐπίστασαι ἐπίσταμαι znati; 2. l. sg. ind. prez. medpas.

ταῦτα § 213.2

διαφύλαττε διαφυλάττω neprestano čuvati; 2. l. sg. imper. prez. akt.

ταῖς μελέταις § 90, dativ izriče sredstvo (*dativus instrumenti* § 414)

ἃ § 215; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu koja ima službu objekta προσλάβανε: ono što...

μὴ μεμάθηκας μαθάνω učiti; 2. l. sg. ind. perf. akt.; negacija μὴ stoji u odnosnim rečenicama s neodređenim antecedentom, koje izriču tipičan slučaj (generičko μὴ) Smyth 2705

προσλάμβανε προσλαμβάνω dodatno steći; 2. l. sg. imper. prez. akt.
 ταῖς ἐπιστήμαις § 90, dativ izriče sredstvo (*dativus instrumenti* § 414)
 γὰρ čestica najavljuje iznošenje razloga ili objašnjenja: naime..., § 517
 αἰσχρὸν § 103; sc. ἐστίν (kopula je ovdje neizrečena), imenski predikat Smyth
 909; izraz otvara mjesto dvama A+I (ἀκούσαντα... μὴ μαθεῖν, διδόμενόν...
 μὴ λαβεῖν)
 ἀκούσαντα ἀκούω čuti; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 χρήσιμον λόγον § 103, § 82
 μαθεῖν μανθάνω učiti; inf. aor. akt.; negacija μὴ uz infinitiv § 509c
 διδόμενόν δίδωμι davati; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.
 τι ἀγαθόν § 217, § 103
 παρὰ § 434 A
 τῶν φίλων § 82
 λαβεῖν λαμβάνω uzimati; inf. aor. akt.; negacija μὴ uz infinitiv § 509c

Poglavlje 13

Ἀρριανοῦ Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου Β, 3, 6

O autoru

Flavije Arijan (Φλάβιος Ἀρριανός, Flavius Arrianus; Nikomedija u Bitiniji, oko 95. – Atena, oko 175.) bio je grčki povjesničar i filozof carskog doba, učenik filozofa Epikteta (oko 55. – 135.). Za Hadrijana, oko 128. – 129., Arijan je bio rimski konzul, a 131. – 138. namjesnik (*legatus Augusti pro praetore*) u Kapadociji. Kao pedesetogodišnjak povukao se iz javnog života, boravio u Ateni (ἄρχων ἐπώνυμος 145./146.). Književni mu je model bio Ksenofont (oko 430. – 354. pr. Kr.); Ksenofontovo je ime Arijan nosio i kao nadimak.

Glavno je Arijanovo historiografsko djelo *Aleksandrov pohod* (Ἀνάβασις Ἀλεξάνδρου) ili *Anabaza*; u sedam knjiga faktografski precizno i kritično iznio je povijest vladavine Aleksandra III. Velikog. Autor je i povijesno-geografskog *Opisa Indije* (Ἰνδικὴ συγγραφή), sastavljenog prema Aleksandrovim povjesničarima Megastenu i Nearhu; u *Opisu* piše jonskim grčkim poput Hekateja i Herodota. Priredio je Epiktetove *Rasprave* (Διατριβαί) u osam knjiga (sačuvane samo prve četiri) – taj je filozofski angažman usporediv s Ksenofontovim Ἀπομνημονεύματα Σωκράτους – te *Priručnik* (Ἐγχειρίδιον) za Epiktetovu etiku.

O tekstu

U sljedećem odlomku Arijan iznosi dvije inačice legende o Aleksandru i gordijskom čvoru; drugu, manje uobičajenu, navodi prema povjesničaru Aristobulu (umro nakon 301. pr. Kr.), koji pripovijeda da čvor nije bio presječen, već razriješen pošto je izvučen klin (ἔστωρ) koji ga je držao. Riječ ἔστωρ homerska je i u kasnijem grčkom neuobičajena; njome se koristi *Ilijada* 24, 272 opisujući kako se klinom učvršćuje čvor. Po svemu sudeći, Gordijeva su

kola bila vezana na homerski način, što je Aleksandar shvatio i prepoznao (s obzirom na to da je Homera, kako je posvjedočeno, čitao pod Aristotelovim vodstvom).

Stil teksta obilježen je za Arijanovo vrijeme „starinskom” atičkom jednostavnošću i po tome je oprečan „modernom” grčkom Arijanova starijeg suvremenika Plutarha (oko 46. – oko 120.).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Arr. Anabasis 2.3.6

Πρὸς δὲ δὴ τούτοις καὶ τότε περὶ τῆς ἀμάξης ἐμυθεύετο, ὅστις λύσειε τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀμάξης τὸν δεσμόν, τοῦτον χρῆναι ἄρξαι τῆς Ἀσίας. ἦν δὲ ὁ δεσμός ἐκ φλοιοῦ κρανίας καὶ τούτου οὔτε τέλος οὔτε ἀρχὴ ἐφαίνετο. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀπόρως μὲν εἶχεν ἐξευρεῖν λύσιν τοῦ δεσμοῦ, ἄλутον δὲ περιδεῖν οὐκ ἤθελε, μὴ τινα καὶ τοῦτο ἐς τοὺς πολλοὺς κίνησιν ἐργάσῃται, οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι παίσας τῷ ξίφει διέκοψε τὸν δεσμόν καὶ λελύσθαι ἔφη· Ἀριστόβουλος δὲ λέγει ἐξελόντα τὸν ἔστορα τοῦ ρυμοῦ, ὃς ἦν τύλος διαβεβλημένος διὰ τοῦ ρυμοῦ διαμπάξ, ξυνέχων τὸν δεσμόν, ἐξελκύσαι ἔξω τοῦ ρυμοῦ τὸ(ν) ζυγόν. ὅπως μὲν δὴ ἐπράχθη τὰ ἀμφὶ τῷ δεσμῷ τούτῳ Ἀλεξάνδρῳ οὐκ ἔχω ἰσχυρίσασθαι. ἀπηλλάγη δ' οὖν ἀπὸ τῆς ἀμάξης αὐτός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὡς τοῦ λογίου τοῦ ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ δεσμοῦ ξυμβεβηκότος. καὶ γὰρ καὶ τῆς νυκτὸς ἐκείνης βρονταί τε καὶ σέλας ἐξ οὐρανοῦ ἐπεσήμηναν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἔθυε τῇ ὑστεραίᾳ Ἀλέξανδρος τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε σημεῖα καὶ τοῦ δεσμοῦ τὴν λύσιν.

Analiza i komentar

Πρὸς δὲ δὴ τούτοις
καὶ τότε
περὶ τῆς ἀμάξης
ἐμυθεύετο,

ὅστις λύσειε
τοῦ ζυγοῦ
τῆς ἀμάξης
τὸν δεσμόν,
τοῦτον χρῆναι
ἄρξαι τῆς Ἀσίας.

Πρὸς... τούτοις § 418; § 213

δὲ δὴ kombinacija čestica povezuje ovu rečenicu s prethodnom: a...

τόδε § 213

περὶ τῆς ἀμάξης § 418; § 97

ἐμυθεύετο μυθεύω pripovijedati; 3. l. sg. impf. medpas.; glagol kao *verbum dicendi* otvara mjesto A+I

ὅστις § 217; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, njegov je antecedent τοῦτον
λύσειε λύω razriješiti; 3. l. sg. opt. aor. akt.; hipotetička relativna rečenica
realnog oblika; u neupravnom govoru može iza historijskog vremena
umjesto indikativa ili konjunktiva stajati optativ (*optativus obliquus*)
§ 486. B., § 489.2.b

τοῦ ζυγοῦ § 82; ovisno o τὸν δεσμόν

τῆς ἀμάξης § 97; ovisno o τοῦ ζυγοῦ

τὸν δεσμόν § 82

τοῦτον § 213

ὅστις... τοῦτον koordinacija ostvarena odnosnom zamjenicom (konektor) i
pokaznom (antecedent)

χρῆναι χρή (bezlično) trebati, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto do-
puni u infinitivu; inf. prez. (akt.)

τῆς Ἀσίας § 90

ἄρξαι ἄρχω τινός vladati čime; inf. aor. akt.

ἦν δὲ ὁ δεσμὸς

ἐκ φλοιοῦ

κρανίας

καὶ τούτου

οὔτε τέλος

οὔτε ἀρχή

ἐφαίνετο.

ἦν... ἐκ φλοιοῦ imenski predikat (s prijedložnim izrazom kao imenskim dije-
lom) Smyth 909

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. (akt.)

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...; § 515

ὁ δεσμός § 82

ἐκ φλοιοῦ κρανίας § 418, § 82, § 97

τούτου (sc. δεσμοῦ) § 213

οὔτε... οὔτε... koordinacija ostvarena niječnim sastavnim veznicima

τέλος § 153

ἀρχή § 90

ἐφαίνετο φαίνω med. vidjeti se, pokazati se; 3. l. sg. impf. medpas.

Ἀλέξανδρος δὲ

ὡς ἀπόρως μὲν εἶχεν

ἐξευρεῖν

λύσιν

τοῦ δεσμοῦ,

ἄλυτον δὲ

περιδεῖν

οὐκ ἤθελε,

μή τινα

καὶ τοῦτο

ἐς τοὺς πολλοὺς

κίνησιν

ἐργάσεται,

οἱ μὲν λέγουσιν,

ὅτι παίσας τῷ ξίφει

διέκοψε τὸν δεσμόν

καὶ λελύσθαι

ἔφη·

Ἀριστόβουλος δὲ λέγει

ἐξελόντα τὸν ἔστορα
 τοῦ ῥυμοῦ,
 ὃς ἦν τύλος διαβεβλημένος
 διὰ τοῦ ῥυμοῦ
 διαμπάξ,
 ξυνέχων τὸν δεσμόν,
 ἐξελκύσαι
 ἔξω τοῦ ῥυμοῦ
 τὸ〈ν〉 ζυγόν.

Ἀλέξανδρος § 82

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...; § 515

ὥς veznik uvodi zavisnu uzročnu rečenicu: jer... § 518

ἀπόρως μὲν... ἄλυτον δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para
 čestica: a...; § 515; § 519

ἀπόρως... εἶχεν § 204; ἀπόρως ἔχω + inf. ne biti u stanju što učiniti (traži
 dopunu u infinitivu), 3. l. sg. ind. impf. akt.

ἐξευρεῖν ἐξευρίσκω pronaći, inf. aor. akt.; dopuna uz ἀπόρως... εἶχεν
 λύσιν § 165

τοῦ δεσμοῦ § 82

ἄλυτον sc. τὸν δεσμόν, § 106

περιιδεῖν περιοράω τι dopustiti, pustiti što, inf. aor. akt.

ἤθελε ἐθέλω htjeti što činiti (traži dopunu u infinitivu); 3. l. sg. impf. akt.

μή... ἐργάσεται μή s konjunktivom izriče zavisnu namjernu rečenicu, § 470;
 ἐργάζομαι izazvati, 3. l. sg. konj. aor. med.

τινα... κίνησιν § 217; § 165; κίνησις ovdje u prenesenom značenju, LSJ
 s. v. 5

τοῦτο § 213

ἐς τοὺς πολλοὺς § 418; § 372-373; § 196

οἱ μὲν... Ἀριστόβουλος δὲ... koordinacija značenjski suprotstavljenih reče-
 ničnih članova s pomoću čestica; § 370; § 82; za Aristobula v. gore
 (O tekstu)

λέγουσιν λέγω govoriti, reći; 3. l. pl. ind. prez. akt.; *verbum dicendi* otvara
 mjesto zavisnoj izričnoj rečenici

ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu, § 518

παίσας παίω udarati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τῷ ξίφει § 153

διέκοψε διακόπτω presjeći; 3. l. sg. ind. aor. akt.

λελύσθαι λύω razriješiti; inf. perf. medpas.; dio A+I (ovdje neizrečeni akuzativ bio bi τὸν δεσμόν)

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt. (subjekt je Ἀλέξανδρος); *verbum dicendi* otvara mjesto A+I

λέγει λέγω govoriti, reći; 3. l. sg. ind. prez. akt.; *verbum dicendi* otvara mjesto A+I (suprotno gornjem λέγουσιν, iza kojeg slijedi izrični veznik ὅτι)

ἐξελόντα... ἐξελκύσαι ἐξαιρέω izvaditi; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; ἐξέλκω izvući, inf. aor. akt.; A+I

τὸν ἔστορα § 146

τοῦ ῥυμοῦ § 82

ὃς § 215; zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, njezin je antecedent τὸν ἔστορα

ἦν τύλος imenski predikat, Smyth 909

τύλος § 82

διαβεβλημένος διαβάλλω provući; n. sg. m. r. ptc. perf. medpas.

διὰ τοῦ ῥυμοῦ § 418; § 82

ἔυνέχων συνέχω držati zajedno (ἔυν- je atička inačica prefiksa συν-); n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὸ(ν) u kritičkim izdanjima dopune priređivača (emendacije i konjektуре – ono čega nema u rukopisima, a trebalo je biti) označavaju se prelomljenim zagradaama

τὸ(ν) ζυγόν § 82; riječ se pojavlja u dvama oblicima: ζυγόν, τό, i ζυγός, ὁ

ὅπως μὲν δὴ ἐπράχθη

τὰ ἀμφὶ τῷ δεσμῷ τούτῳ

Ἀλεξάνδρῳ

οὐκ ἔχω

ἰσχυρίσασθαι.

ὅπως μὲν δὴ ἐπράχθη... ἀπηλλάγη δ' οὖν... koordinacija dviju rečenica s pomoću para čestica: a...

ὅπως relativni prilog uvodi zavisnu odnosnu rečenicu koja u glavnoj ima službu objekta (predikata ἰσχυρίσασθαι)

δὴ čestica upotrijebljena adverbzivno: međutim, bilo kako bilo

ἐπράχθη πράττω činiti; 3. l. sg. ind. aor. pas.; vršitelj pasivne radnje izrečen je dativom

τὰ ἀμφὶ τῷ δεσμῷ τούτῳ poimeničenje članom § 373; § 418; § 82; § 213

Ἀλεξάνδρῳ § 82; vršitelj pasivne radnje ἐπράχθη

ἔχω ἔχω + inf. moći što učiniti, otvara mjesto dopuni ἰσχυρίσασθαι; 1. l.

sg. ind. prez. akt.

ἰσχυρίσασθαι ἰσχυρίζομαι pouzdano reći; inf. aor. (med.)

ἀπηλλάγη δ' οὖν

ἀπὸ τῆς ἀμάξης

αὐτός τε

καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν

ὥς τοῦ λογίου

τοῦ ἐπὶ τῇ λύσει

τοῦ δεσμοῦ

ἑυμβεβηκός.

ἀπηλλάγη ἀπαλλάσσω (atički ἀπαλλάττω) medpas. udaljiti se; 3. l. sg.

ind. aor. pas.; neizrečeni je subjekt Ἀλέξανδρος

δ' οὖν § 68; kombinacija čestica obilježava suprotnost i ujedno naglašava da je potonja ideja važnija: u svakom slučaju...

ἀπὸ τῆς ἀμάξης § 418; § 97

αὐτός τε § 40, § 207

αὐτός τε καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν koordinacija ostvarena parom sastavnih veznika: i... i ...

οἱ ἄμφ' αὐτὸν § 68; § 207; poimeničenje članom § 373; § 418

ὥς τοῦ λογίου... ἑυμβεβηκός GA § 504; veznik ὥς otvara mjesto adverbijalnom participu koji izriče (subjektivni) uzrok, § 503b: kao da...

τοῦ λογίου § 82

τοῦ λογίου τοῦ ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ δεσμοῦ atributni položaj § 375; § 82; § 418; § 165

ἑυμβεβηκός συμβαίνω ostvariti se (ἑυν- je atička inačica prefiksa συν-); g. sg. s. r. ptc. perf. akt.

καὶ γὰρ καὶ

τῆς νυκτὸς ἐκείνης

βρονταί τε

καὶ σέλας

ἐξ οὐρανοῦ

ἐπεσήμηναν.

καὶ
 ἐπὶ τοῦτοις
 ἔθυε
 τῇ ὑστεραίᾳ
 Ἀλέξανδρος
 τοῖς φήνασι θεοῖς
 τά τε σημεῖα
 καὶ τοῦ δεσμοῦ τὴν λύσιν.

καὶ γὰρ καὶ pojačano καὶ γὰρ: i zaista...

τῆς νυκτὸς ἐκεῖνης § 123; § 213; genitiv izražava vrijeme § 408

βρονταί τε § 97; § 40

βρονταί τε καὶ σέλας koordinacija ostvarena kombinacijom sastavnih veznika

σέλας § 159

ἐπεσήμηναν ἐπισημαίνω pojaviti se; 3. l. pl. ind. aor. akt.

ἐπὶ τοῦτοις § 418; § 213; priložna oznaka uzroka

ἔθυε θύω žrtvovati, prinijeti žrtvu (u znak zahvalnosti), rekcija τινί; 3. l. sg. impf. akt.

τῇ ὑστεραίᾳ (sc. ἡμέρᾳ) § 103; dativ izražava vrijeme § 415.2

τοῖς φήνασι θεοῖς § 82, § 193; φαίνω pokazati; d. pl. m. r. ptc. aor. akt.

φήνασι... τά τε σημεῖα καὶ... τὴν λύσιν § 40, § 82, § 165; imenice su objekti participa; koordinacija ostvarena kombinacijom sastavnih veznika, pri čemu je drugi član para naglašeniji: i...

τοῦ δεσμοῦ τὴν λύσιν atributni položaj § 375 (imenica u genitivu naglašena Smyth 1161 c), § 82, § 165

Poglavlje 14

Λουκιανοῦ Θεῶν διάλογοι Κ 7

O tekstu

Djelo *Razgovori bogova* (Θεῶν διάλογοι) zbirka je sastavljena od 26 samostalnih dijaloga grčkih bogova i heroja, koji su kod Lukijana svojim manama, prepirkama i skandalima kudikamo bliži običnim smrtnicima nego uzvišenim bogovima homerske i heziodovske pjesničke tradicije.

Ovdje se donosi odlomak iz epizode o Parisovu sudu. Taj je dijalog tradicionalno dio zbirke *Razgovori bogova*, ali ga se katkad, s obzirom na posebna obilježja, izdvaja i kao zasebno djelo pod nazivom *Sud o božicama* (*Iudicium dearum*). U razgovoru sudjeluju Zeus, Hermes, Hera, Atena, Afrodita te Paris, koji, prema Zeusovoj odluci, mora presuditi kojoj će od triju olimpijskih božica pripasti Eridina jabuka s natpisom καλλίστη („najljepšoj”).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Luc. Dialogi deorum 20.7

Πῶς ἂν οὖν, ὃ δέσποτα Ἑρμῆ, δυνηθείην ἐγὼ θνητὸς αὐτὸς καὶ ἀγροῖκος ὢν δικαστῆς γενέσθαι παραδόξου θεᾶς καὶ μείζονος ἢ κατὰ βουκόλον; τὰ γὰρ τοιαῦτα κρίνειν τῶν ἀβρῶν μᾶλλον καὶ ἀστικῶν· τὸ δὲ ἐμὸν, αἷγα μὲν αἰγὸς ὁποτέρᾳ ἢ καλλίων καὶ δάμαλιν ἄλλης δαμάλεως, τάχ' ἂν δικάσαιμι κατὰ τὴν τέχνην· αὗται δὲ πᾶσαί τε ὁμοίως καλαὶ καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν τις ἀπὸ τῆς ἐτέρας ἐπὶ τὴν ἐτέραν μεταγάγοι τὴν ὄψιν ἀποσπάσας· οὐ γὰρ ἐθέλει ἀφίστασθαι ῥαδίως, ἀλλ' ἔνθα ἂν ἀπερείσῃ τὸ πρῶτον, τούτου ἔχεται καὶ τὸ παρὸν ἐπαινεῖ· κἂν ἐπ' ἄλλο μεταβῇ, κἀκεῖνο καλὸν ὁρᾷ καὶ παραμένει, καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον παραλαμβάνεται. καὶ

ὅλως περικέχυται μοι τὸ κάλλος αὐτῶν καὶ ὅλον περιείληφέ με καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Ἄργος ὅλω βλέπειν δύναμαι τῷ σώματι. δοκῶ δ' ἂν μοι καλῶς δικάσαι πάσαις ἀποδοῦς τὸ μῆλον.

Analiza i komentar

Πῶς ἂν οὖν, ὦ δέσποτα Ἑρμῆ,
 δυνηθείην ἐγὼ
 θνητὸς αὐτὸς καὶ ἀγροῖκος ὦν
 δικαστῆς γενέσθαι
 παραδόξου θέας καὶ μείζονος
 ἥ κατὰ βουκόλον;

Πῶς § 221

ἂν... δυνηθείην δύναμαι moći, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; 1. l. sg. opt. aor. pas. § 328.2; ἂν + optativ izriče mogućnost (potencijal sadašnji) § 464.2

οὖν postpozitivna čestica: dakle, pa

ὦ δέσποτα Ἑρμῆ § 100

ἐγὼ § 205

θνητὸς... καὶ ἀγροῖκος § 103

αὐτὸς § 207

ὦν adverbijalni particip s uzročnim značenjem (§ 503.2): budući da sam...
 θνητὸς αὐτὸς καὶ ἀγροῖκος (imenska dopuna)

δικαστῆς § 100

γενέσθαι γίγνομαι postati, kopulativni glagol (nepotpuna značenja, traži imensku dopunu); inf. aor. med.; ovo je dopuna uz πῶς ἂν... δυνηθείην

παραδόξου § 106; παράδοξος nevjerojatan, čudesan

θέας § 90, objektni genitiv uz δικαστῆς (§ 394)

μείζονος § 200

ἥ κατὰ βουκόλον § 82, § 514.1.b; uz θέα μείζων: prizor veći no što dolikuje govedaru

τὰ γὰρ τοιαῦτα κρίνειν

τῶν ἄβρῶν

μᾶλλον

καὶ ἀστικῶν·
 τὸ δὲ ἐμόν,
 αἶγα μὲν αἰγὸς
 ὁποτέρᾳ ἢ καλλίων
 καὶ δάμαλιν ἄλλης δαμάλεως,
 τάχ' ἂν δικάσαιμι
 κατὰ τὴν τέχνην·
 αὗται δὲ
 πᾶσαί τε ὁμοίως καλαὶ
 καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν τις
 ἀπὸ τῆς ἐτέρας
 ἐπὶ τὴν ἐτέραν
 μεταγάγοι
 τὴν ὄψιν
 ἀποσπάσας·

τὰ... τοιαῦτα § 213.4

κρίνειν κρίνω prosudivati; inf. prez. akt.

μᾶλλον § 204.3

τῶν ἀβρῶν καὶ ἀστικῶν § 103, sc. ἐστίν: više priliči finim i gradskim ljudima (§ 393.2); imenski predikat, Smyth 909 (kopula je ovdje neizrečena)

τὸ... ἐμόν što se mene tiče; § 210

τὸ δὲ ἐμόν... čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu rečenicu: a...

αἶγα μὲν... αὗται δὲ... koordinacija rečeničnih članova ostvarena parom čestica (kod Lukijana dodatno komična jer suprotstavlja koze božicama)

αἶγα... αἰγὸς § 115, genitiv odvajanja § 402

ὁποτέρᾳ § 219, odnosna zamjenica uvodi zavisnu upitnu rečenicu § 469

ἢ καλλίων § 200, sc. ἐστίν; imenski predikat, Smyth 909 (kopula je ovdje neizrečena)

δάμαλιν ἄλλης δαμάλεως § 165, § 212a, genitiv odvajanja § 402

τάχ' τάχα (elizija § 68), s ἂν + opt.: možda...

ἂν δικάσαιμι δικάζω razlučiti, presuditi; 1. l. sg. opt. aor. akt.; ἂν + optativ izriče mogućnost (potencijal sadašnji) § 464.2

κατὰ τὴν τέχνην § 90, § 429.B.c

αὗται § 213.2

παῖσαι τε... καὶ οὐκ οἶδ'... koordinacija parom sastavnih veznika (drugi je član naglašeniji)

παῖσαι § 193

ὁμοίως § 204

καλαὶ § 103; sc. εἰσίν; imenski predikat, Smyth 909 (kopula je ovdje neizrečena)

οὐκ οἶδ' οἶδα znati; 1. l. sg. ind. perf. s prezentskim značenjem; kao *verbum sentiendi* otvara mjesto zavisnoj upitnoj rečenici

ὅπως ἄν... μεταγάγοι § 446; zavisna upitna rečenica (§ 469) s optativom; μετάγω prenijeti, prebaciti; 3. l. sg. opt. aor. akt.

τις § 218.2.b

ἀπὸ τῆς ἐτέρας § 103; ἐτέρος... ἐτέρος: jedan... drugi; 423.a

ἐπὶ τὴν ἐτέραν § 103, § 419a

τὴν ὄψιν § 165; objekt glagola μεταγάγοι i ἀποσπάσας

ἀποσπάσας ἀποσπάω otrgnuti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

οὐ γὰρ ἐθέλει ἀφίστασθαι ῥαδίως,

ἀλλ' ἔνθα ἄν ἀπερείσῃ

τὸ πρῶτον,

τούτου ἔχεται

καὶ τὸ παρὸν ἐπαινεῖ.

κἄν ἐπ' ἄλλο μεταβῇ,

κἀκεῖνο καλὸν ὁρᾷ καὶ παραμένει,

καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον παραλαμβάνεται.

οὐ γὰρ ἐθέλει ἐθέλω željeti (subjekt ἡ ὄψις), otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀφίστασθαι ἀφίστημι udaljiti se; inf. prez. medpas.

ῥαδίως § 204

ἄν ἀπερείσῃ ἀπερεῖδω uprijeti, upraviti (pogled na koga), 3. l. sg. konj. aor. akt.

τὸ πρῶτον § 223 (poimeničeni broj); priložno (oznaka vremena), LSJ πρότερος B III.3.a

τούτου § 213.2; objekt glagola ἔχεται

ἔχεται ἔχω med., rekcija τινός (čvrsto) držati se čega; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

τὸ παρὸν πάρειμι biti tu, nazočan, pred očima; a. sg. s. r. ptc. prez.; poimeničenje članom § 373

ἐπαινεῖ ἐπαινέω hvaliti, odobravati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

κἄν... μεταβῇ κἄν = καὶ ἐάν (kraza: § 66), uvodi pogodbenu rečenicu s konjunktivom; μεταβαίνω prijeći, preseliti se; 3. l. sg. konj. aor. akt. u pogodbenoj rečenici: a ako prijede...

ἐπ' ἄλλο ἐπί + ἄλλο, § 212

κἀκεῖνο καλὸν κἀκεῖνο = καὶ ἐκεῖνο (kraza: § 66), § 103, § 213.3; ἐκεῖνο καλὸν objekt je glagola ὁρᾷ

ὁρᾷ ὁράω gledati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

παραμένει παραμένω ostati, zadržati se; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὑπὸ τῶν πλησίων genitiv lica, izriče vršitelja pasivne radnje § 449; τὰ πλησίον ono što je u blizini, poimeničenje članom § 373

παραλαμβάνεται παραλαμβάνω osvojiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

καὶ ὅλως περικέχυταί μοι

τὸ κάλλος

αὐτῶν

καὶ ὅλον περιείληφέ με καὶ ἄχθομαι,

ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς

ὥσπερ ὁ Ἄργος

ὅλω

βλέπειν

δύναμαι

τῷ σώματι.

ὅλως § 204

περικέχυταί περιχέω med. περιχεῖται τι τινί nešto oblijeva koga; 3. l. sg. ind. perf. medpas.

μοι § 205

τὸ κάλλος § 153

αὐτῶν § 207, § 393

ὅλον... με § 103, § 205

περιείληφέ περιλαμβάνω obuhvatiti; 3. l. sg. ind. perf. akt.

ἄχθομαι ἄχθομαι žalostiti se; 1. l. sg. ind. prez.; *verbum sentiendi* otvara mjesto zavisnoj uzročnoj rečenici

ὅτι veznik uvodi zavisnu uzročnu rečenicu (§ 468); u kasnijih autora moguća je negacija μὴ umjesto οὐ

καὶ αὐτὸς § 207; καί ima ulogu isticanja: (također) i sâm, i ja

ὥσπερ § 519.2

ὁ Ἄργος § 82; Ἄργος Πανόπτης, uvijek budan div iz grčkog mita, često prikazivan sa stotinu očiju

ὄλῳ... τῷ σώματι § 103, § 123; dativ sredstva § 414.1; hiperbatom se ističe pridjev

βλέπειν βλέπω gledati; inf. prez. akt.

δύναμαι δύναμαι moći, kao glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; 1. l. sg. ind. prez.

δοκῶ δ' ἂν μοι

καλῶς δικάσαι

πάσαις

ἀποδοῦς

τὸ μῆλον.

δοκῶ... μοι δοκέω: činiti se, rekcija τινί; 1. l. sg. ind. prez. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu

ἂν naglašava da infinitiv ima potencijalno značenje, § 506

καλῶς § 204

δικάσαι δικάζω presuditi; inf. aor. akt. (dopuna uz δοκῶ... μοι)

πάσαις § 193; neizravni objekt glagola ἀποδοῦς § 411.1

ἀποδοῦς ἀποδίδωμι dati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 503.4

τὸ μῆλον § 82

Poglavlje 15

Πλουτάρχου Περὶ ἀδολεσχίας 513a

O autoru

Plutarh (Πλούταρχος, Heroneja 46. – 125.) bio je povjesničar, biograf i filozof. Smatra se posljednjim predstavnikom opće grčke obrazovanosti. Studirao je filozofiju, matematiku i govorništvo na atenskoj Akademiji. U Rimu je, pod zaštitom careva Trajana i Hadrijana, poučavao filozofiju, a potkraj života bio je Apolonov svećenik u rodnoj Heroneji.

U filozofiji je nastojao pomiriti platonovske i aristotelovske teze. Pod imenom *Moralia* (Ἠθικά, zbirka od 78 eseja i govora) sačuvale su se njegove popularno-odgojne rasprave filozofskog, religijskog, političkog, prirodoslovnog, književnog i drugog sadržaja. Najpoznatiji je po *Usporednim životopisima* (Βίοι παράλληλοι), u kojima u parovima donosi biografije slavnog Grka i slavnog Rimljanina (npr. Tezej i Romul, Likurg i Numa Pompilije) kako bi se istaknule njihove moralne vrijednosti i mane. Sačuvana su dvadeset tri para i četiri samostalne biografije. Tim izvanredno živo, anegdotski pisanim životopisima (Koriolana, Timona Atenjanina, Julija Cezara, Antonija, Kleopatre) služio se i Shakespeare u dramama.

O tekstu

Rasprava *O brbljavosti* (Περὶ ἀδολεσχίας, *De garrulitate*) pripada zbirci *Moralia*. Plutarh brbljavost prikazuje kao bolest za koju lijek pruža filozofija. U izabranom odlomku autor predstavlja tri načina odgovaranja na pitanja, na primjeru upita je li Sokrat kod kuće.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plut. De garrulitate 513A

Ἔστι τοίνυν τρία γένη τῶν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρίσεων, τὸ μὲν ἀναγκαῖον τὸ δὲ φιλάνθρωπον τὸ δὲ περισσόν. οἷον πυθομένου τινὸς εἰ Σωκράτης ἔνδον, ὁ μὲν ὥσπερ ἄκων καὶ ἀπροθύμως ἀποκρίνεται τὸ ‘οὐκ ἔνδον’, ἐὰν δὲ βούληται λακωνίζειν, καὶ τὸ ‘ἔνδον’ ἀφελὼν αὐτὴν μόνην φθέγγεται τὴν ἀπόφασιν· ὥς ἐκεῖνοι, Φιλίππου γράψαντος εἰ δέχονται τῇ πόλει αὐτόν, εἰς χάρτην ‘οὐ’ μέγα γράψαντες ἀπέστειλαν. ὁ δὲ φιλάνθρωπότερον ἀποκρίνεται ‘οὐκ ἔνδον ἀλλ’ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις’, κἂν βούληται προσεπιμετρηῆσαι, ‘ξένους τινὰς ἐκεῖ περιμένων.’ ὁ δὲ περιττός καὶ ἀδολέσχης, ἂν γε δὴ τύχη καὶ τὸν Κολοφώνιον ἀνεγνωκὼς Ἀντίμαχον, ‘οὐκ ἔνδον’ φησὶν ‘ἀλλ’ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις, ξένους ἀναμένων Ἴωνας, ὑπὲρ ὧν αὐτῷ γέγραφεν Ἀλκιβιάδης περὶ Μίλητον ὧν καὶ παρὰ Τισσαφέρνῃ διατρίβων, τῷ τοῦ μεγάλου σατράπη βασιλέως, ὃς πάλαι μὲν ἐβοήθει Λακεδαιμονίοις, νῦν δὲ προστίθεται δι’ Ἀλκιβιάδην Ἀθηναίοις· ὁ γὰρ Ἀλκιβιάδης ἐπιθυμῶν κατελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα τὸν Τισσαφέρνην μετατίθησι’.

Analiza i komentar

Ἔστι τοίνυν τρία γένη
τῶν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρίσεων,
τὸ μὲν ἀναγκαῖον,
τὸ δὲ φιλάνθρωπον,
τὸ δὲ περισσόν.

Ἔστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.; naglašen oblik, LSJ εἰμί A.I: postojati
τρία γένη § 224, § 153
τῶν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρίσεων § 165; prijedložni izraz u atributnom položaju § 375.4

τὸ μὲν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ φιλάνθρωπον, τὸ δὲ περισσόν koordinacija rečeničnih članaka s pomoću čestica; § 103; složeni pridjevi imaju samo dva završetka § 106

οἷον

πυθομένου τινὸς

εἰ Σωκράτης ἔνδον,

οἷον *priložno* kao na primjer, LSJ οἷος A.V.2.b; § 82

πυθομένου πυνθάνομαι pitati; g. sg. m. r. ptc. aor. med.; kao *verbum dicendi* otvara mjesto zavisnoj upitnoj rečenici

τινὸς § 217

Σωκράτης § 153

εἰ veznik uvodi zavisnu upitnu rečenicu

ἔνδον imenski predikat s priložnom oznakom kao imenskim dijelom i neizrečenom kopulom; Smyth 909

ὁ μὲν

ὥσπερ ἄκων καὶ ἀπροθύμως

ἀποκρίνεται τὸ ‘οὐκ ἔνδον’,

ἐὰν δὲ βούληται

λακωνίζειν,

καὶ τὸ ‘ἔνδον’

ἀφελὼν

αὐτὴν μόνην

φθέγγεται

τὴν ἀπόφασιν·

ὥς ἐκεῖνοι,

Φιλίππου γράψαντος
 εἰ δέχονται
 τῇ πόλει
 αὐτόν,
 εἰς χάρτην
 ‘οὐ’ μέγα
 γράψαντες
 ἀπέστειλαν.

ὁ μὲν ὥσπερ ἄκων... ὁ δὲ φιλανθρωπότερον... ὁ δὲ περιττός... tri rečenice koje opisuju tri vrste onih koji odgovaraju koordinirane su česticama

ἄκων § 193

ἀπροθύμως § 106, § 204

ἀποκρίνεται ἀποκρίνω med. odgovarati (na pitanje); 3. l. sg. ind. prez. medpas.

τὸ ‘οὐκ ἔνδον’ poimeničenje članom § 373

οὐκ ἔνδον imenski predikat s priložnom oznakom kao imenskim dijelom i neizrečenom kopulom; Smyth 909

ἐάν = εἰ ἄν; veznik uvodi protazu zavisne pogodbene rečenice, ovdje eventualnoga futurskog oblika (konjunktiv u protazi, futur u apodozi); § 476

ἐάν δὲ... čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu surečenicu: a... βούληται βούλομαι željeti, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. konj. prez. medpas.

λακωνίζειν λακωνίζω govoriti lakonski, tj. oponašati Spartance (Λάκωνες); inf. prez. akt.

ἄφελων ἀφαιρέω oduzimati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; objekt je participa τὸ ἔνδον

αὐτὴν μόνην... τὴν ἀπόφασιν § 207, § 103, § 165

φθέγγεται φθέγγομαι izgovarati; 3. l. sg. ind. fut. med.

ὥς veznik uvodi poredbenu rečenicu: kao...

ἐκείνοι § 214

Φιλίππου § 82; Filip II. (382. – 336. pr. Kr), makedonski kralj od 359. pr. Kr., otac Aleksandra III. Velikog; protiv Filipa je Demosten držao poznate govore.

γράφαντος γράφω pisati; g. sg. m. r. ptc. aor. akt.; GA ima vrijednost vremenske rečenice, § 504: kad...

δέχονται δέχομαι primati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

τῇ πόλει § 165, § 207; dativ mjesta § 415

εἰς χάρτην § 90

μέγα § 196

ἀπέστειλαν ἀποστέλλω odašiljati; 3. l. pl. ind. aor. akt.

ὁ δὲ φιλανθρωπότερον ἀποκρίνεται
 ‘οὐκ ἔνδον
 ἀλλ’ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις’,
 καὶ βούληται
 προσεπιμετρῆσαι,
 ‘ξένους τινὰς ἐκεῖ περιμένων.’

φιλανθρωπότερον § 197, 204.3

ἀλλ’ = ἀλλά

ἐπὶ ταῖς τραπέζαις § 97; drugi dio imenskog predikata (s izostavljenom koplexom)

καὶ = καὶ ἐάν (usp. gore za pogodbeni rečenicu eventualnog oblika); § 16

προσεπιμετρῆσαι προσεπιμετρέω dodati preko mjere; inf. aor. akt., dopuna glagola nepotpunog značenja βούληται

ξένους τινὰς § 82, § 217

περιμένων περιμένω čekati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ὁ δὲ περιττός καὶ ἀδολέσχης,
 ἂν γε δὴ τύχη καὶ
 τὸν Κολοφώνιον
 ἀνεγνωκώς
 Ἀντίμαχον,
 ‘οὐκ ἔνδον’ φησὶν

‘ἄλλ’ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις,
 ξένους
 ἀναμένων
 Ἰωνας,
 ὕπὲρ ὧν
 αὐτῷ
 γέγραφεν
 Ἀλκιβιάδης
 περὶ Μίλητον ὧν
 καὶ παρὰ Τισσαφέρνη διατρίβων,
 τῷ
 τοῦ μεγάλου
 σατράπη
 βασιλέως,
 ὃς πάλαι μὲν
 ἐβόηθει
 Λακεδαιμονίοις,
 νῦν δὲ
 προστίθεται
 δι’ Ἀλκιβιάδην
 Ἀθηναίοις·
 ὁ γὰρ Ἀλκιβιάδης
 ἐπιθυμῶν
 κατελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα
 τὸν Τισσαφέρνην
 μετατίθησι.’

ὁ δὲ περιττός usp. oblik περισσόν gore; § 57a

ἀδολέσχης § 100

ἄν = ἑάν (usp. gore za pogodbenu rečenicu eventualnog oblika)

τύχη τυγχάνω dogoditi se; kopulativni glagol otvara mjesto predikatnom participu i prevodi se prilogom: slučajno..., § 501; 3. l. sg. konj. aor. akt.

τὸν Κολοφώνιον... Ἀντίμαχον § 82; Antimah iz Kolofona (oko 400. pr. Kr.), pjesnik i gramatičar poznat po opširnosti i zamršenom stilu
 ἀνεγνώκως ἀναγιγνώσκω čitati; n. sg. m. r. ptc. perf. akt.
 ἄν... Ἀντίμαχον ako je slučajno čitao i Antimaha; § 501b
 φησὶν φημί govoriti; 3. l. sg. ind. prez.
 ἀναμένων isto značenje i oblik kao ranije περιμένων (v. gore)
 Ἵωνας § 131
 ὑπὲρ ὧν o kojima, uvodi zavisnu odnosnu rečenicu (antecedent je ξένους); § 215
 αὐτῷ § 207
 γέγραφεν γράφω pisati; 3. l. sg. ind. perf. akt.
 Ἀλκιβιάδης § 100; Alkibijad (oko 450. – 404. pr. Kr.), slavni atenski političar, govornik i vojskovođa, Sokratov prijatelj i učenik, tijekom Peloponeskog rata više puta mijenjao stranu, 412. pobjegao pod okrilje perzijskog namjesnika Tisaferna
 περὶ Μίλητον § 82; Milet je antički grad u Joniji, blizu ušća rijeke Meandra (danas Menderes), najvažnija grčka naseobina u Maloj Aziji
 ὧν εἰμί biti; n. sg. m. r. ptc. prez.
 παρὰ Τισσαφέρνῃ § 100; Tisaferno, staroperzijski Čidrafarnah ili Čiçafarnah, umro nakon 395. pr. Kr.; namjesnik i vojni zapovjednik Perzijskog Carstva, stolovao u lidijskom gradu Sardu
 διατρίβων διατρίβω provoditi vrijeme; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.
 τῷ τοῦ μεγάλου σατράπῃ βασιλέως = τῷ σατράπῃ τοῦ μεγάλου βασιλέως; § 100, § 175, § 196; komplicirani hiperbat vjerojatno je parodija Antimahova zakučastog stila
 ὅς § 215; odnosna zamjenica čiji je antecedent Τισσαφέρνῃ uvodi zavisnu odnosnu rečenicu
 ἐβοήθει βοηθέω pomagati; 3. l. sg. impf. akt.
 Λακεδαιμονίοις... Ἀθηναίοις § 82
 προστίθεται προστίθῃμι svrstati se se uz koga; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
 δι' = διὰ
 γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...
 ἐπιθυμῶν ἐπιθυμέω žudjeti, silno željeti; glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.
 κατελθεῖν κατέρχομαι vraćati se; inf. aor. akt.
 εἰς τὴν πατρίδα § 123
 μετατίθησι μετατίθῃμι navesti koga da promijeni mišljenje; 3. l. sg. ind. prez. akt.

Poglavlje 16

Ξενοφώντος Συμπόσιον Δ 34, 4

O autoru

Ksenofont (Ξενοφών; Atena, oko 428. – Korint, oko 354. pr. Kr.) bio je učenik Sokratov, podrijetlom iz aristokratske obitelji naklonjene Sparti. Zbog političke orijentacije veći dio života proveo je izvan domovine.

U antici su ga smatrali poglavito filozofom zbog spisa u kojima središnje mjesto pripada njegovu učitelju: *Obrana Sokratova* (Ἀπολογία Σωκράτους), *Uspomene na Sokrata* (Ἀπομνημονεύματα Σωκράτους), *Gozba* (Συμπόσιον). Gospodarenjem u obitelji i državi bave se *Rasprava o gospodarstvu* (Οἰκονομικός) i spis *O prihodima* (Περὶ πόρων). Didaktičnošću se odlikuju *O jačačkoj vještini* (Περὶ ἱππικῆς) te *Rasprava o lovu* (Κυνηγετικός) i *Rasprava o konjičkom zapovjedniku* (Ἱππαρχικός).

Prema modernom razumijevanju važnija je Ksenofontova historiografska ostavština, u kojoj se ističu *Grčka povijest* (Ἑλληνικά), s prikazom razdoblja od 411. do 362. pr. Kr., zamišljena kao nastavak Tukididova djela, i *Kirov pohod* ili *Anabaza* (Κύρου ἀνάβασις), opis neuspjeloga pohoda Kira Mlađeg protiv brata Artakserksa II.; u pohodu je važnu ulogu imao i sam pisac. U biografiji *Kirov odgoj* (Κύρου παιδεία) na primjeru Kira Starijeg obrazlaže vlastite političke poglede; politički su intonirani i dijalog *Hijeron* (Ἱέρων), pohvalni posmrtni govor *Agezilaj* (Ἀγησίλαος) te *Lakedemonski ustav* (Λακεδαιμονίων πολιτεία).

Ksenofont je u antici smatran piscem uzorna jezika i stila (Diogen Laertije naziva ga Atičkom Muzom); upravo zahvaljujući takvoj procjeni jedan je od rijetkih klasičnih autora čiji se opus u cijelosti sačuvao.

O tekstu

Simpozij, napisan oko 365., opisuje fiktivnu gozbu na kojoj sudjeluje Sokrat; po tome sličí poznatijemu istoimenom Platonovu djelu. Kod Ksenofonta gozba se održava 422. pr. Kr. u kući atenskoga bogataša Kalije; gosti vode razbibrižnu raspravu o tome tko se čime ponosi. No, nakon što se pokrene rasprava o ljubavi, Sokrat iznosi ozbiljan i promišljen govor, posebice o homoseksualnoj ljubavi, razdvajajući pritom etički nevrijednu tjelesnu od duhovne, uzvišene i plemenite.

U izabranom odlomku govori se o tomu da mnogi ne mogu utažiti svoju glad za bogatstvom jer se ono ne nalazi u novcu, nego u duši.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Xen. Symposium 4.34.4

Νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς. ὁρῶ γὰρ πολλοὺς μὲν ἰδιώτας, οἳ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείω κτήσονται, οἷδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες ὁ μὲν αὐτῶν τάρκοῦντα ἔχει καὶ περιττεύοντα τῆς δαπάνης, ὁ δὲ τοῦ παντὸς ἐνδεΐται· αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννους τινάς, οἳ οὕτω πεινῶσι χρημάτων ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων· δι' ἐνδειαν μὲν γὰρ δήπου οἳ μὲν κλέπτουσιν, οἳ δὲ τοιχωρυχοῦσιν, οἳ δὲ ἀνδραποδίζονται· τύραννοι δ' εἰσὶ τινες οἳ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἕνεκα ἐξανδραποδίζονται. τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνυ οἰκτίρω τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου. ὅμοια γάρ μοι δοκοῦσι πάσχειν ὥσπερ εἴ τις πολλὰ ἔχοι καὶ πολλὰ ἐσθίων μηδέποτε ἐμπίμπλαιτο.

Analiza i komentar

Νομίζω,
 ὧ ἄνδρες,
τοὺς ἀνθρώπους
 οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ
 τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν
 ἔχειν
 ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς.

Νομίζω νομίζω smatrati, misliti; otvara mjesto A+I; 1. l. sg. ind. prez.
 akt.

ὧ ἄνδρες § 149

τοὺς ἀνθρώπους § 82

τῷ οἴκῳ § 82

τὸν πλοῦτον § 82

τὴν πενίαν § 90

ἔχειν ἔχω imati; inf. prez. akt.

ἀλλ' ἀλλά

ταῖς ψυχαῖς § 90

ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς sc. ἔχειν

ὁρῶ γὰρ
 πολλοὺς μὲν ἰδιώτας,
 οἳ πάνυ πολλὰ
 ἔχοντες
 χρήματα
 οὕτω πένεσθαι
 ἡγοῦνται
 ὥστε πάντα μὲν πόνον,
 πάντα δὲ κίνδυνον
 ὑποδύονται,
 ἐφ' ᾧ
 πλείω κτήσονται,
 οἷδα δὲ καὶ ἀδελφούς,

οἱ τὰ ἴσα λαχόντες
 ὁ μὲν
 αὐτῶν
 τάρκοῦντα
 ἔχει
 καὶ περιττεύοντα
 τῆς δαπάνης,
 ὁ δὲ
 τοῦ παντός
 ἐνδεΐται·

ὁρῶ ὁράω vidjeti; 1. l. sg. ind. prez. akt.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje objašnjenja prethodne tvrdnje: naime...

πολλοὺς μὲν... οἶδα δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica: a...

πολλοὺς... ἰδιώτας § 196; § 100

οἱ § 215; odnosna zamjenica čiji je antecedent ἰδιώτας uvodi zavisnu odnosnu rečenicu

πολλὰ... χρήματα § 123

ἔχοντες ἔχω imati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

οὕτω... ὥστε... koordinacija demonstrativnog priloga i posljedičnog veznika uvodi zavisnu posljedičnu rečenicu

πένεσθαι πένομαι biti siromašan; inf. prez. medpas.; dopuna uz ἡγοῦνται

ἡγοῦνται ἡγέομαι smatrati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.; otvara mjesto dopuni u infinitivu (infinitiv kao subjekt § 492)

πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον § 193; § 82; koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica

ὑποδύονται ὑποδύω med. ὑποδύομαι podnositi, poduzeti; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ὥστε... ὑποδύονται veznik ὥστε uvodi zavisnu posljedičnu rečenicu: tako da...

ἐφ' ᾧ... κτήσονται § 215; odnosna zamjenica (u prijedložnom izrazu) uvodi odnosnu rečenicu s namjernim smislom: da...

πλείω komparativ pridjeva πολὺς (§ 196; § 202), a. pl. s. r. (§ 137)

κτῆσονται κτάομαι stjecati; 3. l. pl. ind. fut. med.

οἶδα οἶδα znati; 1. l. sg. ind. perf. akt., perfekt sa značenjem prezenta § 317

ἀδελφούς § 82

ἀδελφούς, οἷ § 215; odnosna zamjenica čiji je antecedent ἀδελφούς uvodi zavisnu odnosnu rečenicu

τὰ ἴσα § 103; sc. χρήματα ili slično; poimeničenje članom § 373

λαχόντες λαγχάνω dobiti; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

ὁ μὲν... ὁ δὲ koordinacija s pomoću čestica: jedan... a drugi...

αὐτῶν § 207, sc. τῶν ἀδελφῶν; dijelni genitiv § 395

τάρκοῦντα καὶ περιττεύοντα oba oblika a. pl. s. r. ptc. prez. akt.; ἀρκέω dostajati, imati u izobilju; περιττεύω τιнос nadmašivati što; τάρκοῦντα < τὰ ἀρκοῦντα (kraza)

τῆς δαπάνης § 90

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τοῦ παντός § 193; poimeničenje članom § 373

ἐνδεῖται ἐνδέω τιнос oskudijevati čime; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

αἰσθάνομαι δὲ

καὶ τυράννους τινάς,

οἷ οὕτω πεινῶσι

χρημάτων

ὥστε ποιοῦσι

πολὺ δεινότερα

τῶν ἀπορωτάτων·

αἰσθάνομαι αἰσθάνομαι opažati; 1. l. sg. ind. prez. medpas.

δὲ čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu rečenicu: a...

τυράννους τινάς § 82; § 217

οἷ odnosna zamjenica uvodi odnosnu rečenicu, njezin je antecedent τυράννους οὕτω... ὥστε... koordinacija demonstrativnog priloga i posljedičnog veznika uvodi zavisnu posljedičnu rečenicu, usp. gore

πεινῶσι πεινάω τιнос gladovati za čime; 3. l. pl. ind. prez. akt.

χρημάτων § 123

ὥστε veznik uvodi posljedičnu rečenicu (s indikativom)

ποιοῦσι ποιέω činiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

δεινότερα § 82; § 197

τῶν ἀπορωτάτων § 82; § 197; ; genitiv usporedbe § 404

δι' ἔνδειαν μὲν γὰρ δήπου
οἱ μὲν κλέπτουσιν,
οἱ δὲ τοιχωρυχοῦσιν,
οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται·
τύραννοι δ' εἰσὶ τινες
οἳ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν,
ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι,
πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις
χρημάτων ἕνεκα
ἑξάνδραποδίζονται.

δι' ἔνδειαν μὲν... τύραννοι δ' εἰσὶ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para čestica

δι' ἔνδειαν § 97; δι' < διὰ, prijedlog s akuzativom

γὰρ čestica najavljuje iznošenje objašnjenja prethodne tvrdnje: naime...

οἱ μὲν... οἱ δὲ... οἱ δὲ koordinacija: jedni... drugi... treći...

κλέπτουσιν κλέπτω krasti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τοιχωρυχοῦσιν τοιχωρχέω provaljivati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἀνδραποδίζονται ἀνδραποδίζομαι porobljavati; 3. l. pl. ind. prez. (med-pas.)

τύραννοι § 82

εἰσὶ εἰμί postojati; 3. l. pl. ind. prez.

τινες § 217

οἳ odnosna zamjenica uvodi više odnosnih rečenica, antecedent je τύραννοι...
τινες

ὅλους μὲν... ἀθρόους δ'... πολλάκις δὲ καὶ ὅλας... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica

ὅλους... οἴκους LSJ οἶκος III: obitelj; § 103; § 82

ἀναιροῦσιν ἀναιρέω uništavati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἀθρόους sc. ἀνθρώπους, čine masovne zločine (usp. LSJ ἀθρόος); § 103

ἀποκτείνουσι ἀποκτείνω ubijati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ὅλας πόλεις § 103; § 165

χρημάτων ἕνεκα prijedlog koji otvara mjesto genitivu postponiran je

ἑξάνδραποδίζονται slično što i ἀνδραποδίζονται (v. gore), prefiks pojačava značenje glagola

τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνυ οἰκτίρω
τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου.

τούτους § 213

μὲν οὖν kombinacija čestica označava prijelaz i rezimiranje: dakle...

ἔγωγε § 206

καὶ πάνυ pojačano πάνυ: zapravo...

οἰκτίρω οἰκτίρω τινός sažalijevati zbog čega; 1. l. sg. ind. prez. akt.

τῆς... χαλεπῆς νόσου genitiv uzroka; § 103, § 82, § 406

ἄγαν prilog u atributnom položaju § 375

ὅμοια γάρ

μοι

δοκοῦσι

πάσχειν

ὥσπερ εἴ τις πολλὰ ἔχει

καὶ πολλὰ ἐσθίων

μηδέποτε ἐμπίμπλαιο.

ὅμοια § 103

γάρ čestica najavljuje iznošenje objašnjenja prethodne tvrdnje: naime...

μοι § 205

δοκοῦσι δοκέω μοι činiti se komu, otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. pl. ind. prez. akt.

πάσχειν πάσχω trpjeti; inf. prez. akt.

μοι δοκοῦσι πάσχειν infinitiv kao subjekt u ličnoj konstrukciji § 492; neizrečeni su subjekt infinitiva „oni”, tj. spomenuti lakomi tirani

ὥσπερ εἴ kombinacija čestica uvodi zavisnu rečenicu koja izriče kombinaciju usporedbe i pogodbe; kad je subjekt τις, u protazi i apodozi stoji optativ; Smyth 2478

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. opt. prez. akt.

ἐσθίων ἐσθίω jesti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐμπίμπλαιο ἐμπίμπλημι zasititi; 3. l. sg. opt. prez. medpas.

Poglavlje 17

Λουκιανοῦ Ἰκαρομένιππος ἢ Ὑπερνέφελος 25, 3

Ο tekstu

Oponašajući Ikara, filozof Menip izrađuje krila i leti u nebo do bogova, gdje saznaje da je Zeus odlučio uništiti sve filozofe jer su beskorisni. U izabranom odlomku Zeus u Menipovu društvu sjeda uz svojevrsne prozorske otvore kroz koje sa zemlje pristižu ljudske molbe upućene bogovima da ih sasluša. Dio molbi, one pravedne, Zeus pripušta na nebo, dok one bezbožne i neispunjive otpuhuje ne dopuštajući da se nebu uopće približe.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Luc. Icaromenippus 25.3

Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς τοῖς στομίοις τῶν φρεάτων ἐοικυῖαι πώματα ἔχουσαι, καὶ παρ' ἐκάστη θρόνος ἔκειτο χρυσοῦς. καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης ὁ Ζεὺς καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα παρεῖχε τοῖς εὐχομένοις ἑαυτόν· εὐχοντο δὲ πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα καὶ ποικίλα. συμπαρακύψας γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπήκουον ἅμα τῶν εὐχῶν. ἦσαν δὲ τοιαῖδε, “ὦ Ζεῦ, βασιλεῦσαί μοι γένοιτο.” “ὦ Ζεῦ, τὰ κρόμμυά μοι φῦναι καὶ τὰ σκόροδα.” “ὦ θεοί, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν.” ὁ δὲ τις ἂν ἔφη, “Εἴθε κληρονομήσαιμι τῆς γυναικός,” “Εἴθε λάθωμι ἐπιβουλεύσας τῷ ἀδελφῷ,” “Γένοιτό μοι νικῆσαι τὴν δίκην,” “Δὸς στεφθῆναι τὰ Ὀλύμπια.” τῶν πλεόντων δὲ ὁ μὲν βορέαν εὐχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ νότον, ὁ δὲ

γεωργὸς ἦται ὑετόν, ὁ δὲ γναφεὺς ἥλιον. Ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην ἀκριβῶς ἐξετάζων οὐ πάντα ὑπισχνεῖτο, ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε· τὰς μὲν γὰρ διακαΐας τῶν εὐχῶν προσίετο ἄνω διὰ τοῦ στομίου καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατετίθει φέρων, τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους αὖθις ἀπέπεμπεν ἀποφυσῶν κάτω, ἵνα μὴδὲ πλησίον γένοιντο τοῦ οὐρανοῦ.

Analiza i komentar

Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς
τοῖς στομίαις
τῶν φρεάτων
ἐοικυῖαι
πώματα ἔχουσαι,
καὶ παρ' ἐκάστη
θρόνος
ἔκειτο
χρυσοῦς.

Θυρίδες § 123

ἦσαν ἐξῆς imenski predikat, Smyth 909

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf.

ἐοικυῖαι εἰκα činiti se, rekcija τινι nalikovati; n. pl. ž. r. ptc. perf. akt.; § 90

Θυρίδες... ἐοικυῖαι... ἔχουσαι participi dopunjuju imenicu

τοῖς στομίαις § 82

τῶν φρεάτων § 123, § 128; ovisno o τοῖς στομίαις

πώματα § 123

ἔχουσαι ἔχω imati; n. pl. ž. r. ptc. prez. akt.; § 90; adverbijalni particip može označavati bilo kakvu popratnu okolnost, te ἔχων, ἄγων, φέρων, λαβών i χρώμενος mogu značiti „sa”, Smyth 2068.a

παρ' ἐκάστη = παρὰ ἐκάστη; § 90

θρόνος... χρυσοῦς § 82, § 107-110

ἔκειτο κεῖμαι ležati, o predmetu stajati (služi kao pasiv τίθημι § 315.4, bilj. 4); 3. l. sg. impf. medpas.

καθίσας οὖν ἑαυτὸν
 ἐπὶ τῆς πρώτης
 ὁ Ζεὺς
 καὶ ἀφελὼν
 τὸ πῶμα
 παρεῖχε
 τοῖς εὐχομένοις
 ἑαυτόν.

καθίσας καθίζω posjedati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
ἑαυτόν § 208
ἐπὶ τῆς πρώτης sc. θυρίδος; § 90
ὁ Ζεὺς § 178
ἀφελὼν ἀφαιρέω dignuti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
παρεῖχε παρέχω izložiti, prepustiti, LSJ s. v. II; 3. l. sg. impf. akt.
τοῖς εὐχομένοις εὐχομαι moliti se; d. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; poimeni-
 čenje participa članom § 499

εὐχοντο δὲ
 πανταχόθεν τῆς γῆς
 διάφορα καὶ ποικίλα.

εὐχοντο εὐχομαι moliti se; 3. l. pl. impf. medpas.
δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...
τῆς γῆς § 108
διάφορα καὶ ποικίλα § 82; akuzativ unutarnjeg objekta ili sadržaja § 385.2

συμπαράκυσας γὰρ καὶ αὐτὸς
 ἐπήκουον ἅμα
 τῶν εὐχῶν.

συμπαράκυσας συμπαράκω nagnuti se, zajedno se sagibati pored čega;
 n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
γὰρ čestica iskazuje nastavak pripovijedanja: a...
αὐτὸς § 207

ἐπήκουον ἐπακούω τινός slušati što; 3. l. pl. impf. akt.

ἄμα sc. τῷ Δί

τῶν εὐχῶν § 90

ἦσαν δὲ τοιαίδε.

“ὦ Ζεῦ,

βασιλεῦσαί μοι γένοιτο.”

“ὦ Ζεῦ,

τὰ κρόμμυά μοι φῦναι

καὶ τὰ σκόροδα.”

“ὦ θεοί,

τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν.”

ἦσαν... τοιαίδε sc. εὐχαί; imenski predikat, Smyth 909

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

τοιαίδε § 213

βασιλεῦσαι βασιλεύω vladati; inf. aor. akt. kao dopuna γένοιτο

μοι § 205

γένοιτο γίγνεται τινι ostvariti se, uspjeti komu, LSJ γίγνομαι A.I.3, glagol

nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. opt.

aor. akt.; optativ izriče želju § 464

τὰ κρόμμυά... καὶ τὰ σκόροδα § 82

φῦναι φύω rasti; inf. aor. akt.; A+I ovisi o neizrečenom γένοιτο

ὦ θεοί § 82

τὸν πατέρα § 146

ἀποθανεῖν ἀποθνήσκω umrijeti; inf. aor. akt.; A+I ovisi o neizrečenom

γένοιτο kao u prethodnim rečenicima

ὁ δέ τις ἂν ἔφη,

“Εἶθε

κληρονομήσαιμι τῆς γυναικός,”

“Εἶθε

λάθοιμι ἐπιβουλεύσας

τῷ ἀδελφῷ,”

“Γένοιτό μοι

νικῆσαι τὴν δίκην,”

“Δὸς

στεφθῆναι τὰ Ὀλύμπια.”

ὁ δέ τις označava promjenu subjekta: a netko drugi...

τις § 217

ἄν ἔφη φημί govoriti; 3. l. sg. impf.; iterativno ἄν + imperfekt izriče ponavljanje u prošlosti, odgovara hrvatskom kondicionalu sadašnjem § 462

Εἶθε κληρονομήσαιμι κληρονομέω τινός dobiti nasljedstvo od koga; 1. l. sg. opt. aor. akt.; optativ izriče želju § 464

τῆς γυναικός § 122

λάθοιμι λαμβάνω ostati skriven, kopulativni glagol otvara mjesto predikatnom participu; 1. l. sg. opt. aor. akt.; optativ izriče želju § 464: kad bi ostalo skriveno da ja..., kad bih bar neopazice...

ἐπιβουλεύσας ἐπιβουλεύω τινί raditi komu o glavi; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; predikatni particip ovisan o λάθοιμι § 502

τῷ ἀδελφῷ § 82

Γένοιτό μοι γίγνεται τινι usp. gore

νικῆσαι νικάω pobjeđivati, biti pobjednik (rezultativni prezent § 453.2); inf. aor. akt., služi kao dopuna riječi Γένοιτό

τὴν δίκην § 90; fraza νικάω τὴν δίκην dobiti parnicu

Δὸς δίδωμι davati; 2. l. sg. imp. aor. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu στεφθῆναι στέφω ovjenčavati, pas. στέφομαι τί pobijediti u čemu; inf. aor. pas.

τὰ Ὀλύμπια akuzativ obzira ili, analogno s Ὀλύμπια νικάω, akuzativ unutrašnjeg objekta § 385.2; § 82; § 389

τῶν πλεόντων δὲ

ὁ μὲν βορέαν εὔχετο ἐπιπνεῦσαι,

ὁ δὲ νότον,

ὁ δὲ γεωργὸς ἥτει ὑετόν,

ὁ δὲ γναφεὺς ἥλιον.

τῶν πλεόντων πλέω ploviti; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.; dijelni genitiv, § 395; poimeničenje participa članom § 499

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ὁ μὲν... ὁ δὲ... ὁ δὲ... ὁ δὲ... koordinacija rečeničnih članova: jedan... drugi... a... a...

βορέαν § 100

εὔχετο εὔχομαι moliti se, otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. impf. medpas.

ἐπιπνεῦσαι ἐπιπνέω puhati; inf. aor. akt.

νότον § 82

γεωργός § 82

ἤτει αἰτέω tražiti; 3. l. sg. impf. akt.

ὑετόν § 82

γναφεὺς = κναφεύς; § 175

ἥλιον § 82

Ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς

καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην

ἀκριβῶς

ἐξετάζων

οὐ πάντα ὑπισχνεῖτο,

ἀλλ’

ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ,

ἕτερον δ’ ἀνένευσε.

Ἐπακούων ἐπακούω slušati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὴν εὐχὴν ἐκάστην § 90, § 103

ἀκριβῶς prilog od ἀκριβής; § 204

ἐξετάζων ἐξετάζω ispitivati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

πάντα § 193

ὑπισχνεῖτο ὑπισχνέομαι obećavati; 3. l. sg. impf. medpas.

ἀλλ’ = ἀλλά

ἕτερον μὲν... ἕτερον δ’... koordinacija rečeničnih članova parom čestica; riječi su citat Homera, *Ilijada* 16, 250

ἕτερον § 103

ἔδωκε δίδωμι davati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀνένευσε ἀνανεύω zanijekati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τὰς μὲν γὰρ δικαίας

τῶν εὐχῶν

προσίετο ἄνω

διὰ τοῦ στομίου

καὶ

ἐπὶ τὰ δεξιὰ
κατετίθει φέρων,
τὰς δὲ ἄνοσίους ἀπράκτους
αὔθις ἀπέπεμπεν
ἀποφυσῶν
κάτω,
ἵνα μηδὲ πλησίον γένοιντο
τοῦ οὐρανοῦ.

τὰς μὲν... τὰς δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica
γὰρ čestica najavljuje iznošenje objašnjenja prethodne tvrdnje: naime...
τὰς... δικαίας § 103
τῶν εὐχῶν § 90, dijelni genitiv, § 395
προσίετο προσίημι med. pripuštati; 3. l. sg. impf. medpas.
στομίου § 82
ἐπὶ τὰ δεξιὰ na... (smjer); § 103
κατετίθει κατατίθημι stavljati; 3. l. sg. impf. akt.
φέρων φέρω nositi; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.
τὰς... ἄνοσίους ἀπράκτους § 103
ἀπέπεμπεν ἀποπέμπω odašiljati; 3. l. sg. impf. akt.
ἀποφυσῶν ἀποφυσάω otpuhivati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.
ἵνα... veznik uvodi zavisnu namjernu rečenicu (ovdje s optativom), § 470
γένειντο γίγνομαι postati, kopulativni glagol otvara mjesto imenskoj dopuni;
πλησίον τινὸς γίγνομαι približiti se čemu; 3. l. pl. opt. aor. med.
πλησίον τοῦ οὐρανοῦ blizu neba; πλησίον (nepravi) prijedlog izveden od πλήσιος
§ 103

Poglavlje 18

Πλουτάρχου Βίοι παράλληλοι, Σόλων 4, 3

O tekstu

U Plutarhovim *Usporednim životopisima* (Βίοι παράλληλοι) biografija Solona Atenjanina (639. – 559. pr. Kr.) stoji uz životopis Rimljanina Publija Valerija Poplikole (ili Publikole, umro 503. pr. Kr.).

Pošto je, na početku Solonova životopisa, kratko prikazao podrijetlo atenskog mudraca, njegovo prijateljstvo s kasnijim tiraninom Pizistratom i bavljenje trgovinom (koju Solon nije smatrao nedostojnom svojega plemenitog roda), Plutarh čini digresiju i pripovijeda o Talesu iz maloazijskog Mileta, prvom koji je filozofiju učinio spekulativnom, a ne isključivo praktičnom i pragmatičnom djelatnošću.

I Tales i Solon, kao i Bijant iz Prijene, pripadali su sedmorici drevnih grčkih mudraca (οἱ ἑπτὰ σοφοί). Oni su, prema Plutarhu, status mudraca potvrdili ponajprije u događaju s tronošcem (τρίπους) o kojem pripovijeda odabrani odlomak.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plut. Solon 4.3

Κῶων γὰρ ὥς φασι καταγόντων σαγήνην, καὶ ξένων ἐκ Μιλήτου πριαμένων τὸν βόλον οὕπω φανερόν ὄντα, χρυσοῦς ἐφάνη τρίπους ἐλκόμενος, ὃν λέγουσιν Ἑλένην πλέουσαν ἐκ Τροίας αὐτόθι καθεῖναι, χρησιμοῦ τινος ἀναμνησθεῖσαν παλαιοῦ. γενομένης δὲ τοῖς ξένοις πρῶτον ἀντιλογίας πρὸς τοὺς ἀλιέας περὶ τοῦ τρίποδος, εἴτα τῶν πόλεων ἀναδεξαμένων τὴν διαφοράν, ἄχρι πολέμου προελθοῦσαν, ἀνείλεν ἀμφοτέροις ἡ Πυθία τῷ σοφωτάτῳ

τὸν τρίποδα ἀποδοῦναι. καὶ πρῶτον μὲν ἀπεστάλη πρὸς Θαλῆν εἰς Μίλητον, ἐκουσίως τῶν Κῶων ἐνὶ δωρουμένων ἐκείνῳ περὶ οὗ πρὸς ἅπαντας ὁμοῦ Μιλησίους ἐπολέμησαν. Θάλεω δὲ Βίαντα σοφώτερον ἀποφαίνοντος αὐτοῦ, πρὸς ἐκεῖνον ἦκεν, ὑπ' ἐκείνου δ' αὖθις ἀπεστάλη πρὸς ἄλλον ὡς σοφώτερον. εἶτα περιῶν καὶ ἀναπεμπόμενος, οὕτως ἐπὶ Θαλῆν τὸ δεύτερον ἀφίκετο, καὶ τέλος εἰς Θήβας ἐκ Μιλήτου κομισθεὶς τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι καθιερώθη.

Analiza i komentar

Κῶων γὰρ

ὥς φασι

καταγόντων σαγήνην,

καὶ ξένων ἐκ Μιλήτου πριαμένων

τὸν βόλον

οὕπῳ φανερόν ὄντα,

χρυσοῦς

ἐφάνη

τρίπους ἐλκόμενος,

ὃν λέγουσιν

Ἑλένην πλέουσιν

ἐκ Τροίας

αὐτόθι

καθεῖναι,

χρησμοῦ τινος

ἀναμνησθεῖσαν

παλαιοῦ.

Κῶων § 103

ὥς φασι § 40

φασι φημί govoriti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

καταγόντων κατάγω donijeti s mora na kopno, izvlačiti; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.; participski dio GA: pošto su...

σαγήνην § 90

ξένων § 82

ἐκ Μιλήτου § 424, § 82

πριαμένων ἐπριάμην kupiti (glagol ima samo aorist); g. pl. m. r. ptc. aor. med.; participski dio GA: pošto su...

τὸν βόλον § 82

φανερὸν § 103

ὄντα εἰμί biti; a. sg. m. r. ptc. prez. (akt.); glagol nepotpuna značenja (kopula) otvara mjesto nužnoj imenskoj dopuni

χρυσοῦς § 107

ἐφάνη φαίνω pas. pojaviti se; 3. l. sg. ind. aor. pas.

τρίπους § 126

ἐλκόμενος ἔλκω vući; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; predikatni particip uz φαίνω § 502

ὄν § 215; antecedent je odnosne zamjenice τρίπους

λέγουσιν λέγω govoriti; 3. l. pl. ind. prez. akt.; *verbum dicendi* ovdje otvara mjesto dvama akuzativima, od kojih je drugi A+I (ὄν, Ἑλένην... καθεῖναι): za koji kažu da ga je Helena...

Ἑλένην § 90; imenski dio A+I

πλέουσιν πλέω ploviti; a. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; imenski dio A+I

ἐκ Τροίας § 424, § 90

καθεῖναι καθίημι ispustiti, baciti; inf. aor. akt.

χρησμοῦ § 82

χρησμοῦ τινος § 40

τινος § 217

ἀναμνησθεῖσαν ἀναμνήσκω podsjetiti, pas. sjetiti se, rekcija τινος čega; a. sg. ž. r. ptc. aor. pas.; odgovara hrvatskoj uzročnoj rečenici: zato što...

παλαιοῦ § 103

γενομένης δὲ τοῖς ξένοις

πρῶτον

ἀντιλογίας

πρὸς τοὺς ἀλιέας

περὶ τοῦ τρίποδος,

εἶτα

τῶν πόλεων ἀναδεξαμένων τὴν διαφοράν,

ἄχρι πολέμου

προελθοῦσαν,

ἀνείλεν ἀμφοτέροις

ἡ Πυθία

τῷ σοφωτάτῳ

τὸν τρίποδα ἀποδοῦναι.

γενομένης γίγνομαι nastati; g. sg. ž. r. aor. med.; participski dio GA

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

τοῖς ξένοις § 82

πρῶτον... εἶτα vremenski prilozi koordiniraju rečenične članove

ἀντιλογίας § 90; imenski dio GA

πρὸς τοὺς ἀλιέας § 435, § 175

περὶ τοῦ τρίποδος § 433, § 126

τῶν πόλεων § 165; imenski dio GA

ἀναδεξαμένων ἀναδέχομαι preuzimati; g. pl. ž. r. aor. med.; participski dio GA

τὴν διαφορὰν § 90

πολέμου § 82

προελθοῦσαν προέρχομαι napredovati, eskalirati; a. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

ἀνεῖλεν ἀναιρέω naređivati, određivati; 3. l. sg. ind. aor. akt.; glagol otvara mjesto dopuni u infinitivu

ἀμφοτέροις § 224.3

ἡ Πυθία § 90; svećenica Apolonova proročišta u Delfima, u proročkom zanosu davala bi (često nejasne) odgovore na pitanja

τῷ σοφωτάτῳ § 197; poimeničenje članom § 373

τὸν τρίποδα § 126

ἀποδοῦναι ἀποδίδωμι predati; inf. aor. akt.

καὶ πρῶτον μὲν ἀπεστάλη

πρὸς Θαλῆν

εἰς Μίλητον,

ἐκουσίως τῶν Κῶων ἐνὶ δωρουμένων ἐκείνῳ

περὶ οὗ

πρὸς ἅπαντας ὁμοῦ Μιλησίους

ἐπολέμησαν.

πρῶτον μὲν... Θάλεω δὲ... koordinacija dviju rečenica parom čestica

ἀπεστάλη sc. τρίπους; ἀποστέλλω poslati; 3. l. sg. ind. aor. pas.

πρὸς Θαλῆν § 435, § 100

εἰς Μίλητον § 419, § 82

τῶν Κόων § 103

ἐνὶ... ἐκεῖνω § 224; § 214.3 (Tales je iz Mileta)

δωρουμένων δωρέομαι poklanjati; g. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

περὶ οὗ § 433, § 215; zamjenica uvodi odnosnu rečenicu, antecedent je ne-izrečen (τρίπους): poklanjali su ono zbog čega...

πρὸς ἅπαντας... Μιλησίους § 435, § 103

ἐπολέμησαν πολεμέω ratovati περὶ τινος πρὸς τινα zbog čega protiv koga; 3. l. pl. ind. aor. akt.

Θάλεω δὲ Βίαντα σοφώτερον ἀποφαίνοντος αὐτοῦ,

πρὸς ἐκεῖνον ἦκεν,

ὕπ' ἐκείνου δ' αὖθις ἀπεστάλη

πρὸς ἄλλον

ὥς σοφώτερον.

Θάλεω § 100, § 102 (LSJ Θαλῆς, ó, g. Θάλεω, d. Θαλῆ, a. Θαλῆν; g. također Θαλοῦ); imenski dio GA

δὲ čestica označava nastavak koordinacije: a...

Βίαντα § 139

σοφώτερον... αὐτοῦ § 197; genitiv usporedbe (*comparationis*) § 404

ἀποφαίνοντος ἀποφαίνω obznaniti; glagol otvara mjesto dvama akuzativima: ἀποφαίνω τινά τι obznanjujem da je tko kakav; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.; participski dio GA

πρὸς ἐκεῖνον § 435, § 214.3

ἦκεν ἦκω doći (s vrijednošću perfekta); 3. l. sg. impf. akt. (s vrijednošću prošlog perfekta)

ὕπ' ἐκείνου § 437, § 214.3

δ' čestica označava nastavak koordinacije: a...

δ' αὖθις § 68

ἀπεστάλη ἀποστέλλω poslati; 3. l. sg. ind. aor. pas.

πρὸς ἄλλον § 435, § 212.1

ὥς σοφώτερον ὥς izražava subjektivan uzrok, kao kod adverbijalnog participa (§ 503.2): kao da..., jer je navodno...; § 197

εἶτα

περιῶν

καὶ ἀναπεμπόμενος,

οὕτως

ἐπὶ Θαλῆν
 τὸ δεύτερον
 ἀφίκετο,
 καὶ
 τέλος
 εἰς Θήβας
 ἐκ Μιλήτου
 κομισθεὶς
 τῷ Ἴσμενίῳ Ἀπόλλωνι
 καθιερώθη.

περιῶν περιέρχομαι obilaziti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt. (od osnove περιίμι)

ἀναπεμπόμενος ἀναπέμπω poslati natrag; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐπὶ Θαλῆν § 436, § 100

τὸ δεύτερον § 223; poimeničeni redni broj (§ 373) upotrijebljen priložno
 odgovara na pitanje „koji put?”

ἀφίκετο ἀφικνέομαι doći; 3. l. sg. ind. aor. med.

τέλος § 153; ovdje upotrijebljeno priložno: naposljetku...

εἰς Θήβας § 419, § 90

ἐκ Μιλήτου § 424, § 82

κομισθεὶς κομίζω odnijeti, prenijeti; n. sg. m. r. ptc. aor. pas.

τῷ Ἴσμενίῳ Ἀπόλλωνι § 103, § 131; u Tebi Apolon ima atribut „Ismenij-ski” jer je njegov hram (u kojem se nalazio kip boga od cedrova drveta iz VII./VI. st.) izvan grada, na niskom brijegu iznad rijeke Ismena (Ἴσμενός); rijeka, prethodno zvana Ladon, preimenovana je po sinu Apolona i nimfe Melije; Pindarova 11. pitijska oda (4–6) kaže: ἔτε...
 πὰρ Μελίαν χρυσέων ἐς ἄδυτον τριπόδων / θησαυρόν, δν περίαλλ' ἐτί-
 μασε Λοξίας, / Ἴσμήνιον δ' ὀνόμαξεν, ἀλαθέα μαντίων θῶκον...

καθιερώθη καθιερόω posvetiti; 3. l. sg. ind. aor. pas.

Poglavlje 19

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα Β 4, 1

Ο κειμένου

Uspomene na Sokrata (Ἀπομνημονεύματα Σωκράτους) sastavljene su u četiri knjige i zapravo su skup razgovora i epizoda sa Sokratom u glavnoj ulozi. U drugoj knjizi Sokrat, između ostalog, govori i o prijateljstvu. U ovdje odabranom odjeljku Sokrat, podsjetivši na opće mišljenje da je dobar prijatelj najbolja stečevina, ipak primjećuje da se većina više brine o svemu drugome, nego o prijateljima.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Xen. Memorabilia 2.4.1

Ἦκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει μάλιστα ἂν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτησίῃν τε καὶ χρεῖαν. τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκούειν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός· ἐπιμελομένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὁρᾷν ἔφη τοὺς πολλοὺς ἢ φίλων κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγροὺς καὶ ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ σκεύη κτωμένους τε ἐπιμελῶς ὁρᾷν ἔφη καὶ τὰ ὄντα σώζειν πειρωμένους, φίλον δέ, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι φασιν, ὁρᾷν ἔφη τοὺς πολλοὺς οὔτε ὅπως κτήσωνται φροντίζοντας οὔτε ὅπως οἱ ὄντες αὐτοῖς σώζονται. ἀλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν ὁρᾷν τινὰς ἔφη τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροὺς εἰσάγοντας καὶ τᾶλλα τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλιγωροῦντας, ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις ἀχθομένους τε

καὶ ζημίαν ἡγούμενους, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις οὐδὲν οἰομένους ἐλαττοῦσθαι, καὶ τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων οὐδὲν ἐῶντας ἀθεράπευτον οὐδ' ἀνεπίσκεπτον, τῶν δὲ φίλων ἐπιμελείας δεομένων ἀμελοῦντας.

Analiza i komentar

Ἦκουσα δέ ποτε
αὐτοῦ
καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου
ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει
μάλιστ' ἂν τις ὠφελεῖσθαι
πρὸς φίλων κτῆσίν τε καὶ χρεῖαν.

Ἦκουσα ἀκούω τινός τι slušati od koga što; 1. l. sg. ind. aor. akt.; poveži s αὐτοῦ... διαλεγομένου, predikatni particip uz *verba sentiendi*; § 502.B
4

αὐτοῦ § 207

περὶ φίλων § 433; § 82

διαλεγομένου διαλέγομαι περὶ τινος držati govor o čemu; g. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; ovisno o αὐτοῦ

ἐξ ὧν § 424; § 215, relativ se odnosi na neizrečeni objekt glagolskog oblika διαλεγομένου

ἔμοιγε § 205, § 206

ἐδόκει δοκέω (intr.) činiti se; 3. l. sg. impf. akt.; δοκεῖ μοι čini mi se, mislim

μάλιστ' § 204.3; elizija § 68

τις § 217

ἂν ὠφελεῖσθαι ὠφελέω koristiti; inf. prez. med.; inf. uz ἂν zadobiva potencijalno značenje, tj. zamjenjuje rečenicu u kojoj bi bio optativ s ἂν § 506

πρὸς... κτῆσίν τε καὶ χρεῖαν § 435; § 165; § 90

τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν
ἔφη ἀκούειν,

ὥς
 πάντων κτημάτων
 κράτιστον ἂν εἶη
 φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός·
 ἐπιμελομένους δὲ
 παντὸς μᾶλλον
 ὁρᾷν ἔφη
 τοὺς πολλοὺς
 ἢ φίλων κτήσεως.

τοῦτο... δὴ § 213.2, δὴ dakle; § 516.5

μὲν... δὲ § 519.7

γὰρ § 517

πολλῶν § 196; genitiv odvajanja § 402

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt.

ἀκούειν ἀκούω čuti; inf. prez. akt.; subjekt infinitiva ne razlikuje se od subjekta glavne rečenice, pa se ne izriče § 491.2

ὥς... κράτιστον ἂν εἶη objasnidbena apozicija uz τοῦτο

ὥς kao veznik izričnih zavisnih rečenica § 467

ἂν εἶη u izričnim rečenicama može doći i potencijal, § 467

πάντων κτημάτων § 193; § 123; dijelni genitiv § 395

κράτιστον § 202; pridjev kao dio imenskog predikata Smyth 909

εἶη εἰμί biti; 3. l. sg. opt.

φίλος § 82

σαφῆς § 153

ἀγαθός § 103

ἐπιμελομένους ἐπιμέλομαι τινος brinuti se za što; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; predikatni particip iza gl. ὁράω proteže se na objekt (τοὺς πολλοὺς) § 502

παντὸς μᾶλλον... ἢ za sve više nego... § 193; § 204.3; § 514

ὁρᾷν ὁράω vidjeti; inf. prez. akt.; ὁρᾷν ἔφη, subjekt infinitiva ne razlikuje se od subjekta glavne rečenice, pa se ne izriče § 491.2

τοὺς πολλοὺς § 196; οἱ πολλοί ondje: većina, § 370

φίλων § 82

κτήσεως § 165

καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγροὺς καὶ ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ σκεύη

κτωμένους τε ἐπιμελῶς
 ὁρᾷν ἔφη
 καὶ τὰ ὄντα σφάζειν
 πειρωμένους,
 φίλον δέ,
ὁ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί
φασιν,
 ὁρᾷν ἔφη
 τοὺς πολλοὺς
 οὔτε ὅπως κτήσωνται
 φροντίζοντας
 οὔτε ὅπως οἱ ὄντες αὐτοῖς
 σφάζονται.

οἰκίας § 90

ἀγροὺς § 82

ἀνδράποδα § 82

βοσκήματα § 123

σκεύη § 153

κτωμένους κτάομαι nastojati steći; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐπιμελῶς § 204; onisno o κτωμένους

ὄντα εἰμί biti; a. pl. s. r. ptc.; τὰ ὄντα (sc. αὐτοῖς, posvojni dativ § 412.2):

ono što imaju; objekt od σφάζειν

σφάζειν σφάζω sačuvati, zadržati; inf. prez. akt.

πειρωμένους πειράομαι truditi se; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

φίλον § 82

ὁ § 215; relativ je u rodu predikatnog imena, kao lat. *amicum, quod bonum esse dicunt*

μέγιστον § 200

ἀγαθὸν § 103; ἀγαθὸν je ovdje poimeničeni pridjev, ali nema član jer je predikatno ime

εἶναί εἰμί biti; infinitiv; dio konstrukcije A+I

φασιν φημί reći; 3. l. ind. prez. akt.; enklitika, § 40

οὔτε... οὔτε § 513.4; sastavni veznik

ὅπως κτήσωνται... ὅπως... σφάζονται u namjernim rečenicama koje ovise o *verba curandi* (ovdje particip φροντίζοντας), osim indikativa futura, može iza glavnog vremena stajati konjunktiv § 472

κτῆσονται κτάομαι steći; 3. l. pl. konj. aor. med.

φροντίζοντας φροντίζω brinuti se; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; predikat-
ni particip iza *verba sentiendi* (ὁρᾶν... τοὺς πολλοὺς... φροντίζοντας)
§ 502

ὄντες εἰμί biti; n. pl. m. r. ptc.; οἱ ὄντες poimeničenje članom § 373

αὐτοῖς § 207; οἱ ὄντες αὐτοῖς (sc. φίλοι) posvojni dativ § 412.2

σφύζονται σφύζω sačuvati; 3. l. pl. konj. prez. medpas.

ἀλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν

ὁρᾶν τινας

ἔφη

τοῖς μὲν οἰκέταις

καὶ ἰατροὺς εἰσάγοντας

καὶ τᾶλλα

τὰ πρὸς ὑγίειαν

ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας,

τῶν δὲ φίλων ὀλιγωροῦντας,

ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων

ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις

ἄχθομένους τε καὶ ζημίαν ἡγουμένους,

ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις

οὐδὲν οἰομένους ἐλαττοῦσθαι,

καὶ τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων

οὐδὲν ἑὼντας ἀθεράπευτον οὐδ' ἀνεπίσκεπτον,

τῶν δὲ φίλων

ἐπιμελείας δεομένων

ἀμελοῦντας.

ἀλλὰ καὶ štoviše (lat. *quín etiam*)

καμνόντων κάμνω biti bolestan; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.

τε καὶ § 513.2

φίλων... οἰκετῶν § 82; § 100; ovisno o καμνόντων; GA

ὁρᾶν... ἔφη subjekt infinitiva ne razlikuje se od subjekta glavne rečenice, pa
se ne izriče § 491.2

τινας § 217

τοῖς... οἰκέταις § 100; dativ interesa § 412

ιατροὺς § 82

εἰσάγοντας εἰσάγω dovoditi; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; predikatni particip
iza *verba sentiendi* (ὁρᾶν... τινος... εἰσάγοντας... παρασκευάζοντας...
ὀλιγοροῦντας) § 502

τᾶλλα = τὰ ἄλλα, kraza § 66; § 82; atributni položaj τὰ πρὸς ὑγίειαν § 375
πρὸς ὑγίειαν § 435.C; § 97

παρασκευάζοντας παρασκευάζω pripremati; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ὀλιγοροῦντας ὀλιγορέω τινος zanemarivati koga; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἀποθανόντων ἀποθνήσκω umirati; g. pl. m. r. ptc. aor. akt.; ἀποθανόντων...
ἀμφοτέρων GA § 504

ἀμφοτέρων § 224.3

ἄχθομένους ἄχθομαι ἐπὶ τινι biti tužan zbog koga; a. pl. m. r. ptc. prez.
medpas.; predikatni particip iza *verba sentiendi* (ὁρᾶν... τινος... ἄχθο-
μένους... ἡγουμένους... οἰομένους... ἐῶντας... ἀμελοῦντας) § 502

ζημίαν § 90

ἡγουμένους ἡγέομαι (rekcija: τινά τινα) što za što držati; a. pl. m. r. ptc.
prez. medpas.; ἡγουμένους ζημίαν (sc. τὸν θάνατον)

οὐδὲν § 391; priložni akuzativ (prilog): ništa, nikako (*nihil*)

οἰομένους οἶομαι misliti; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; dopunjuje ga A+I,
uz ispuštanje subjektnog akuzativa ako je subjekt isti

ἐλαττοῦσθαι ἐλαττόομαι ἐπὶ τινι trpjeti štetu zbog koga; inf. prez. medpas.

τῶν... ἄλλων κτημάτων § 123; § 212; § 371; dijelni genitiv § 395

οὐδὲν § 224

ἐῶντας ἐάω ostavljati; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἀθεράπευτον... ἀνεπίσκεπτον složeni pridjevi § 106; οὐδὲν ἀθεράπευτον...
ἀνεπίσκεπτον dvostruka negacija pojačava učinak (litota)

οὐδ' οὐδ' = οὐδέ; elizija § 68

ἐπιμελείας § 97

δεομένων δέομαί τινος trebati što; g. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; ovisno o
ἐπιμελείας

ἀμελοῦντας ἀμελέω τινος zanemarivati koga; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.;
ovisno o τῶν... φίλων... δεομένων

Poglavlje 20

Θουκυδίδου Ἱστορίαι 5 8, 1

O tekstu

Izabrani odlomak iz šeste knjige Tukididova *Spisa o ratu Peloponežana i Atenjana* (Ἐυγγραφὴ περὶ τοῦ πολέμου τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων) govori o događanjima s početka 415. pr. Kr., kad je sicilski grad Segesta (Ἐγεστα) Atenjanima poslao zahtjev i mjesečnu novčanu naknadu za slanje šezdeset ratnih brodova da ih podupru u ratnim sukobima sa Selinuntom (Σελινοῦς). Segešćani lažno predstavljaju svoju financijsku moć, no Atenjani odlučuju zahtjevu udovoljiti, a usput, ako im ratne prilike dopuste, pomoći i žiteljima sicilskog grada Leontina (Λεοντῖνοι). To je bio početak znamenite i za Atenu pogubne Sicilske ekspedicije (415. – 413).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 6.8.1

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα ἦρι οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἦκον ἐκ τῆς Σικελίας καὶ οἱ Ἐγεσταῖοι μετ' αὐτῶν ἄγοντες ἐξήκοντα τάλαντα ἀσήμου ἀργυρίου ὥς ἐς ἐξήκοντα ναῦς μηνὸς μισθόν, ἃς ἔμελλον δεήσεσθαι πέμπειν. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν ποιήσαντες καὶ ἀκούσαντες τῶν τε Ἐγεσταίων καὶ τῶν σφετέρων πρέσβεων τά τε ἄλλα ἐπαγωγὰ καὶ οὐκ ἀληθῆ καὶ περὶ τῶν χρημάτων ὥς εἴη ἐτοῖμα ἐν τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ καὶ ἐν τῷ κοινῷ, ἐψηφίσαντο ναῦς ἐξήκοντα πέμπειν ἐς Σικελίαν καὶ στρατηγούς αὐτοκράτορας Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλεινίου καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου καὶ Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους, βοηθοὺς μὲν Ἐγεσταίοις

πρὸς Σελινουντίους, ξυγκατοικίσαι δὲ καὶ Λεοντίους, ἣν τι περι-
γίγνηται αὐτοῖς τοῦ πολέμου, καὶ τᾶλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράξαι
ὅπη ἂν γιγνώσκωσιν ἄριστα Ἀθηναίοις.

Analiza i komentar

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους

ἄμα ἦρι

οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις

ἦκον

ἐκ τῆς Σικελίας

καὶ οἱ Ἑγεσταῖοι

μετ' αὐτῶν

ἄγοντες ἐξήκοντα τάλαντα ἀσήμου ἀργυρίου

ὥς ἐς ἐξήκοντα ναῦς μηνὸς μισθόν,

ἃς ἔμελλον δεήσεσθαι πέμπειν.

δ' = δέ

ἐπιγιγνομένου ἐπιγίγνομαι nadolaziti; g. sg. s. r. ptc. prez. medpas.

θέρους § 153

ἦρι § 146

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἄμα ἦρι u proljeće sljedeće sezone vojnih po-
hoda; GA; § 408

οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις § 82; 165

ἦκον ἦκω doći; 3. l. pl. impf. akt.

ἐκ τῆς Σικελίας § 90

οἱ Ἑγεσταῖοι § 82

μετ' αὐτῶν = μετὰ αὐτῶν; § 207

ἄγοντες ἄγω voditi; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; ovisno o ἦκον; § 500

ἐξήκοντα τάλαντα § 223; § 82

ἀσήμου ἀργυρίου § 82

ἐς ἐξήκοντα ναῦς § 182

ὥς μηνὸς μισθόν kao mjesečnu plaću; § 82

ἃς § 215; otvara mjesto odnosnoj rečenici, antecedent je ναῦς

ἔμελλον μέλλω namjeravati; 3. l. pl. impf. akt.

δεήσεσθαι δέω tražiti; inf. fut. med.

πέμπειν πέμπω slati; inf. prez. akt.; § 493.2

καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
ἐκκλησίαν ποιήσαντες
καὶ ἀκούσαντες
τῶν τε Ἑγεσταίων καὶ τῶν σφετέρων πρέσβων
τά τε ἄλλα ἐπαγωγὰ
καὶ οὐκ ἀληθῆ
καὶ περὶ τῶν χρημάτων
ὥς εἴη ἐτοῖμα
ἐν τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ
καὶ ἐν τῷ κοινῷ,
ἐψηφίσαντο
ναῦς ἐξήκοντα πέμπειν
ἐς Σικελίαν
καὶ στρατηγούς αὐτοκράτορας
Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλεινίου
καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου
καὶ Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους,
βοηθοὺς μὲν Ἑγεσταίοις πρὸς Σελινουντίους,
ξυγκατοικίσαι δὲ καὶ Λεοντίνους,
ἣν τι περιγίγνηται αὐτοῖς
τοῦ πολέμου,
καὶ τᾶλλα
τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ
πρᾶξαι
ὅπῃ ἂν γιγνώσκωσιν
ἄριστα Ἀθηναίοις.

ἐκκλησίαν § 82

ποιήσαντες ποιέω činiti; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

ἀκούσαντες ἀκούω τί τινος slušati što od koga; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

τῶν τε Ἑγεσταίων καὶ τῶν σφετέρων πρέσβων τε... καὶ ne samo... nego
i; § 82; § 210,3; § 165; § 513

τά τε ἄλλα ἐπαγωγὰ καὶ οὐκ ἀληθῆ § 212; § 103; § 153; § 513

περὶ τῶν χρημάτων § 123

εἴη εἰμί biti; 3. l. sg. opt. prez.; glagol u jednini uz imenicu s. r. u množini (§ 361)

ἐτοῖμα § 82

ἐν τε τοῖς ἱεροῖς § 82

πολλὰ § 196

ἐν τῷ κοινῷ u državnoj riznici; § 82

ὥς... κοινῷ zavisna izrična rečenica; § 467

ἐψηφίσαντο ψηφίζω glasovati; 3. l. pl. ind. aor. med.

στρατηγούς αὐτοκράτορας § 82; § 146

Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλεινίου καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου § 100; § 82

Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους § 82; § 153

βοηθοὺς μὲν... ξυγκατοικίσαι δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para suprotnih čestica

βοηθοὺς μὲν Ἐγεσταίους πρὸς Σελινουντίους § 82

ξυγκατοικίσαι συγκατοικίζω skupa obnoviti naseobinu; inf. aor. akt.

Λεοντίους § 82

ἦν = εἰάν

τι otvara mjesto τοῦ πολέμου § 217

περιγίγνηται περιγίγνομαι nadvisivati, περιγίγνηται τί τινι tko u čemu ostvaruje prednost; 3. l. sg. konj. prez. medpas.

αὐτοῖς § 207

τοῦ πολέμου § 82; § 395

ἦν... πολέμου protaza eventualne pogodbene rečenice; § 476

τᾶλλα = τὰ ἄλλα; § 16; § 66

πρᾶξαι πράττω (πράσσω) činiti; inf. aor. akt.

ὅπη kako; § 221

γινώσκωσιν γινώσκω prepoznati, prosuditi; 3. l. pl. konj. prez. akt.

ἄριστα § 202

ὅπη... Αθηναίοις eventualna odnosna rečenica; § 486,2

Poglavlje 21

Ἰσοκράτους Ἑλένης ἐγκώμιον 35

O tekstu

Izokrat u *Pohvali* nastoji umanjiti Heleninu krivicu za Trojanski rat. Upoređujući Helenu s Tezejem, on ističe njegovo junaštvo i prvenstvo pred Heraklom, čime želi ukazati na to da je i žena koja je osvojila srce takvog junaka također vrijedna pohvale. U ovom odlomku iznosi kako je Tezej Atenu učinio najvećim helenskim gradom i kako je građane potaknuo da se natječu u vrlinama, uvjeren da će sam još uvijek kvalitetama biti iznad njih, dok će mu, s druge strane, biti ljepše da ga slave produhovljeni građani nego oni ropskog duha. Pritom je toliko pazio da ne učini ništa protiv volje građana da im je na kraju ponudio i da preuzmu vlast u državi, a oni su ipak, umjesto demokracije, izabrali da nad njima vlada Tezej.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isoc. Helenae encomium 35

καὶ πρῶτον μὲν τὴν πόλιν σποράδην καὶ κατὰ κόμας οἰκοῦσαν εἰς ταῦτόν συναγαγὼν τηλικαύτην ἐποίησεν ὥστ' ἔτι καὶ νῦν ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων εἶναι· μετὰ δὲ ταῦτα, κοινὴν τὴν πατρίδα καταστήσας καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συμπολιτευομένων ἐλευθερώσας, ἐξ ἴσου τὴν ἄμιλλαν αὐτοῖς περὶ τῆς ἀρετῆς ἐποίησεν, πιστεύων μὲν ὁμοίως αὐτῶν προέξειν ἀσκούντων ὥσπερ ἀμελούντων, εἰδὼς δὲ τὰς τιμὰς ἡδίους οὔσας τὰς παρὰ τῶν μέγα φρονούντων ἢ τὰς παρὰ τῶν δουλευόντων. Τοσοῦτου δ' ἐδέησεν ἀκόντων τι ποιεῖν τῶν πολιτῶν ὥσθ' ὁ μὲν τὸν δῆμον καθίστη κύριον τῆς πολιτείας, οἱ δὲ μόνον αὐτὸν ἄρχειν ἡξίουں,

ἡγούμενοι πιστοτέραν καὶ κοινοτέραν εἶναι τὴν ἐκείνου μοναρχίαν τῆς αὐτῶν δημοκρατίας.

Analiza i komentar

καὶ πρῶτον μὲν τὴν πόλιν
 σποράδην καὶ κατὰ κώμας οἰκοῦσαν
 εἰς ταῦτόν συναγαγὼν
 τηλικαύτην ἐποίησεν
 ὥστ' ἔτι καὶ νῦν
 ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου
μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων εἶναι.

πρῶτον § 223, § 82, § 203, § 204.2

τὴν πόλιν § 165

κατὰ κώμας § 90

οἰκοῦσαν οἰκέω biti smješten; a. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

εἰς ταῦτόν = εἰς τὸ αὐτόν; § 207, § 16

συναγαγὼν συνάγω skupljati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τηλικαύτην § 219

ἐποίησεν ποιέω činiti; 3. l. sg. ind. aor. akt. (subjekt je neizrečen, radi se o Tezeju)

ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀπ' = ἀπό; § 82, § 213.3

μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων sc. τῶν πόλεων; § 200, § 123; pridjevi s jednim završetkom § 195; dijelni genitiv § 395

εἶναι εἰμί biti; inf. prez.; imenski predikat s pridjevom kao predikatnim imenom Smyth 910

ὥστ'... εἶναι posljedična rečenica konstruirana kao A+I; § 473

μετὰ δὲ ταῦτα,

κοινήν τὴν πατρίδα

καταστήσας

καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συμπολιτευομένων

ἐλευθερώσας,

ἐξ ἴσου

τὴν ἄμιλλαν

αὐτοῖς
περὶ τῆς ἀρετῆς
ἐποίησεν,
 πιστεύων μὲν
 ὁμοίως αὐτῶν προέξειν
 ἀσκούντων
 ὥσπερ ἀμελούντων,
εἰδὼς δὲ τὰς τιμὰς ἡδίους οὔσας
 τὰς παρὰ τῶν μέγα φρονούντων
 ἢ τὰς παρὰ τῶν δουλευόντων.

μετὰ δὲ ταῦτα § 213
κοινὴν τὴν πατρίδα § 103, § 123
καταστήσας καθίστημι uspostaviti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
τὰς ψυχὰς § 90
τῶν συμπολιτευομένων συμπολιτεύω s kime zajedno u državi živjeti; g. pl.
 m. r. ptc. prez. medpas.; poimeničenje članom § 373; posvojni genitiv
 § 393
ἐλευθερώσας ἐλευθερώω oslobađati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
ἐξ ἴσου ravnomjerno, pod jednakim uvjetima, nepristrano; § 103
τὴν ἄμιλλαν § 97
αὐτοῖς § 207
περὶ τῆς ἀρετῆς § 90
πιστεύων πιστεύω vjerovati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; glagol otvara
 mjesto dopuni u infinitivu (s vrijednošću izrične rečenice) πιστεύων...
 προέξειν vjerujući da će...; § 491
ὁμοίως § 204
προέξειν προέχω τινός biti nadmoćan nad kime; inf. fut. akt.
ἀσκούντων ἀσκέω vježbati; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.
ἀμελούντων ἀμελέω zanemarivati; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.
εἰδὼς οἶδα znati; n. sg. m. r. ptc. perf. akt.; u ovoj rečenici glagol otvara
 mjesto imenici i predikatnom participu u akuzativu (s vrijednošću
 izrične rečenice) τὰς τιμὰς ἡδίους οὔσας; § 502
τὰς τιμὰς § 90
ἡδίους § 200
οὔσας εἰμί biti; a. pl. ž. r. ptc. prez.; kao kopula, otvara mjesto pridjevu
 (imenskoj dopuni)

παρὰ τῶν μέγα φρονούντων μέγα φρονέω biti plemenitih nazora; g. pl. m.

r. ptc. prez. akt.

παρὰ τῶν δουλεύοντων δουλεύω robovati; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.

Τοσοῦτου δ' ἐδέησεν ἀκόντων τι ποιεῖν τῶν πολιτῶν

ὥσθ' ὁ μὲν τὸν δῆμον

καθίστη

κύριον τῆς πολιτείας,

οἱ δὲ μόνον αὐτὸν ἄρχειν ἡξίουσιν,

ἡγούμενοι

πιστοτέραν καὶ κοινοτέραν εἶναι τὴν ἐκείνου μοναρχίαν

τῆς αὐτῶν δημοκρατίας.

Τοσοῦτου § 219; konektor najavljuje posljedičnu rečenicu

ἐδέησεν δέω nedostajati; 3. l. sg. ind. aor. akt.; otvara mjesto infinitivu, odnosno nominativu s infinitivom (nominativ je neizrečen, radi se o Tezeju)

ἀκόντων § 139

τῶν πολιτῶν § 100

ἀκόντων τῶν πολιτῶν GA; § 504

ὥσθ' veznik ὥστε uvodi posljedičnu rečenicu, a iza τοσοῦτου δέω s inf. upotrebljava se ὥστε s ind. § 473 (i ondje bilj. 3)

ὁ μὲν... οἱ δὲ... rečenični članovi iste službe (ovdje subjekti) koordiniraju se česticama, § 370.1, § 519.7

τὸν δῆμον § 82

καθίστη καθίστημι τινά τι učiniti koga čime; 3. l. sg. impf. akt.; akuzativ objekta i predikata uz glagole koji znače „činim koga čim” § 388

κύριον τῆς πολιτείας § 82, § 90

μόνον αὐτὸν § 82, § 207

ἄρχειν ἄρχω vladati; inf. prez. akt.

ἡξίουσιν ἡξιόω smatrati primjerenim; 3. l. pl. impf. akt.; glagol otvara mjesto A+I

ἡγούμενοι ἡγέομαι smatrati; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; glagol otvara mjesto A+I

πιστοτέραν καὶ κοινοτέραν τὴν μοναρχίαν § 90, § 103, § 197

ἡγούμενοι πιστοτέραν καὶ κοινοτέραν εἶναι τὴν μοναρχίαν A+I; § 491

ὥσθ'... δημοκρατίας posljedična rečenica § 473

δημοκρατίας genitiv usporedbe § 404

Poglavlje 22

Λυσίου Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου 6, 2

O tekstu

Atenski građanin koji bi bio radno nesposoban ili se ne bi mogao uzdržavati od svojeg rada dobivao je od države malu pripomoć; prema ovom govoru, jedan obol na dan (drugi navode iznos od dvaju ili pet obola). Takva bi naknada bila isplaćivana sve dok je tko ne bi osporio prigovorom da primatelj ima dovoljno snage ili sredstava, da nije dovoljno nesposoban za rad, da poznaje zanat kojim bi se mogao uzdržavati. Optuženik se branio pred nadležnim Vijećem pet stotina sudaca.

U ovom Lizijinu govoru optuženik kratko predstavlja sebe u povoljnom, a tužitelja u nepovoljnom svjetlu, i potom dokazuje da mu obitelj nema imovine, da je njegova invalidnost teška, da mu zanat nije dovoljno unosan za preživljavanje.

Kritičari su govor smatrali uzornim jer u njemu, bez obzira na svakodnevnost teme, ima „i plemenitosti i dostojanstva, i oštroumlja, i emocija, i delikatne ironije; ton je ozbiljan, ali ne pedantan; prisan, ali ne banalan; zabavan, ali ne lakrdijaški.”

Pročitajte naglas grčki tekst.

Lys. Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου 6.2

Ἐμοὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέφων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δέ μοι οὐπω εἰσὶν οἳ με θεραπεύσουσι. τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα δυναμένην ὠφελεῖν, ἣν αὐτὸς μὲν ἤδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, τὸν διαδεξόμενον δ' αὐτὴν οὐπω δύναμαι κτήσασθαι. πρόσοδος δέ μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη πλὴν ταύτης, ἣν ἐὰν ἀφέλησθὲ με, κινδυνεύσαιμ' ἂν ὑπὸ

τῇ δυσχερεστάτῃ γενέσθαι τύχῃ. μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ γε ἔστιν, ὦ βουλή, σῶσαί με δικαίως, ἀπολέσητε ἀδίκως· μηδὲ ἅ νεωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἐρρωμένῳ ὄντι ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γιγνόμενον ἀφέλησθε· μηδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεημονέστατοι δοκοῦντες εἶναι νυνὶ διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐλεινοὺς ὄντας ἀγρίως ἀποδέξασθε· μηδ' ἐμὲ τολμήσαντες ἀδικῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμένους ἀθυμῆσαι ποιήσητε. καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὦ βουλή, εἰ ὅτε μὲν ἀπλῆ μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν φαινοίμην λαμβάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι καὶ τὰ τοῦτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τότε ἀφαιρεθείην.

Analiza i komentar

Ἐμοὶ γάρ
ὁ μὲν πατὴρ
κατέλιπεν
οὐδέν,
τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν
πέπαυμαι τρέφων
τρίτον ἔτος τουτί,
παῖδες δέ
μοι οὕπω εἰσὶν
οἳ με θεραπεύσουσι.

Ἐμοὶ § 205

γάρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...

ὁ μὲν πατὴρ..., τὴν δὲ μητέρα..., παῖδες δέ koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ... δέ...; § 148; § 127

κατέλιπεν καταλείπω ostaviti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

οὐδέν § 224.2

τελευτήσασαν τελευτάω umrijeti; a. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

πέπαυμαι παύω med. uz ptc. prez. drugog glagola (npr. τρέφων): prestati (uz infinitiv, npr. „prestati uzdržavati”); 1. l. sg. ind. perf. medpas.

τρέφων τρέφω uzdržavati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; predikatni particip
protegnut na subjekt uz glagole koji znače „prestajati” § 501.c

τρίτον § 223

ἔτος § 153; akuzativ protezanja u vremenu § 390

τουτί § 214.2

δέ μοι § 40

μοι § 205; posvojni dativ § 412.2

οὕτω εἰσὶν § 40

εἰσὶν ἔστιν τινί τι imati što; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οἷ με § 40

οἷ § 215; uvodi odnosnu rečenicu posljedičnog značenja s indikativom futu-
ra § 484

με § 205

θεραπεύουσιν θεραπεύω τινά brinuti se za koga; 3. l. pl. ind. fut. akt.

τέχνην δέ

κέκτημαι

βραχέα δυναμένην ὠφελεῖν,

ἣν

αὐτὸς μὲν

ἤδη

χαλεπῶς

ἐργάζομαι,

τὸν διαδεξόμενον δ' αὐτήν

οὕτω

δύναμαι κτήσασθαι.

τέχνην § 90

δέ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...

κέκτημαι κτάομαι steći; 1. l. sg. ind. perf. medpas.

βραχέα § 167; srednji rod pridjeva u a. pl. kao prilog § 204.2: malo,
neznatno

δυναμένην δύναμαι moći; a. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.

ὠφελεῖν ὠφελέω pomoći, koristiti; inf. prez. akt.

ἣν § 215

αὐτὸς μὲν..., τὸν διαδεξόμενον δ'... § 207; koordinacija česticama μὲν... δέ:
... a...; διαδέχομαι preuzeti, naslijediti; a. sg. m. r. ptc. fut. med.

χαλεπῶς § 204

ἐργάζομαι ἐργάζομαι raditi; 1. l. sg. ind. prez. med.

δ' αὐτὴν § 68

αὐτὴν § 207

δύναμαι δύναμαι moći; 1. l. sg. ind. prez. med.

κτήσασθαι κτάομαι steći; inf. aor. medpas.

πρόσοδος δέ

μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη

πλὴν ταύτης,

ἣν

ἐὰν ἀφέλῃσθέ με,

κινδυνεύσαιμ' ἂν

ὕπὸ τῇ δυσχερεστάτῃ γενέσθαι τύχῃ.

πρόσοδος § 82

δέ μοι § 40

δέ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...

μοι § 205; posvojni dativ § 412.2

οὐκ ἔστιν ἔστιν τινί τι imati što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἄλλη § 212.a; imenski predikat sa zamjenicom kao predikatnim imenom

Smyth 910

πλὴν ταύτης § 417; § 213.2

ἣν § 215

ἐὰν ἀφέλῃσθέ..., κινδυνεύσαιμ' ἂν inačica eventualne (futurske) pogodbe-
ne rečenice

ἀφέλῃσθέ με § 40

ἀφέλῃσθέ ἀφαιρέω oduzeti; 2. l. pl. konj. aor. med.

με § 205

κινδυνεύσαιμ' ἂν § 68; κινδυνεύω biti u opasnosti; 1. l. sg. opt. aor. akt.;
potencijal sadašnji § 464.2

ὕπὸ τῇ... τύχῃ § 437; § 90

δυσχερεστάτῃ § 197

γενέσθαι γίγνομαι ὑπό τινι postati izložen čemu, zapasti u što; inf. aor. med.

μὴ τοίνυν,

ἐπειδὴ γε ἔστιν,

ὦ βουλή,
 σῶσαί με δικαίως,
 ἀπολέσητε ἀδίκως·
 μηδὲ
 ἂ νευτέρῳ καὶ μᾶλλον ἐρρωμένῳ ὄντι
 ἔδοτε,
 πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γιγνόμενον
 ἀφέλησθε·
 μηδὲ
 πρότερον
 καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν
 ἐλεημονέστατοι δοκοῦντες εἶναι
 νυνὶ
 διὰ τοῦτον
 τοὺς καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐλεινοὺς ὄντας
 ἀγρίως ἀποδέξασθε·
 μηδ'·
 ἐμὲ
 τολμήσαντες ἀδικῆσαι
 καὶ τοὺς ἄλλους
 τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμένους
 ἀθυμῆσαι ποιήσητε.

μὴ... ἀπολέσητε ἀπόλλυμι upropastiti; 2. l. pl. konj. aor. akt.; prohibitivni
 konjunktiv § 463.3

ἐπειδὴ γε ἔστιν § 40

γε čestica izražava limitativnost; govornika zanima isključivo ono što je iz-
 raženo zavisnom rečenicom, bez obzira na ostale mogućnosti (slično
 hrvatskom „barem”)

ἔστιν εἰμί biti; oksitona ἔστιν znači „moguće je” (= ἔξεστιν); 3. l. sg. ind.
 prez. akt.; § 204

ὦ βουλή § 90

σῶσαί με § 40

σῶσαί σῶζω spašavati; inf. aor. akt.

με § 205

ἀδίκως § 204

μη... μηδὲ... μηδὲ... μηδ'... koordinacija negacijama (s konjunktivom): nemojte... i nemojte... i nemojte... i nemojte...

ἄ § 215; uvodi odnosnu rečenicu § 481

νεωτέρω § 197

μᾶλλον ἐρρωμένῳ ὄντι § 204.3; ῥώννυμι pas. biti u snazi; d. sg. m. r. ptc. perf. medpas.; εἰμί biti; d. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἔδοτε δίδωμι dati; 2. l. pl. ind. aor. akt.

πρεσβύτερον... ἀσθενέστερον § 197

γινόμενον sc. με; γίγνομαι postati; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἀφέλησθε ἀφαιρέω med. τινά τι oduzeti komu što; 2. l. pl. konj. aor. med.

περὶ τοὺς... ἔχοντας § 433; ἔχω imati; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

οὐδὲν... κακὸν § 224.2; § 103

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

ἐλεημονέσταιοι § 197; imenski predikat s pridjevom kao predikatnim imenom Smyth 910; N+I

δοκοῦντες δοκέω činiti se, vrijediti za što, biti na glasu; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

διὰ τοῦτον zbog njega, na njegov poticaj; § 428; § 213.2

τοὺς... ἐλείνοὺς ὄντας § 373; § 103; εἰμί biti; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

τοῖς ἐχθροῖς § 373; § 103; individualni član često zastupa posvojnu zamjenicu § 370.1.1

ἀγρίως § 204

μηδὲ... ἀποδέξῃσθε ἀποδέχομαι prihvatiti, primiti; 2. l. pl. konj. aor. med.; prohibitivni konjunktiv § 463.3

μηδ' ἐμὲ § 68

ἐμὲ § 205

τολμήσαντες τολμάω usudiati se; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

ἀδικῆσαι ἀδικέω τινά nanositi nepravdu komu; inf. aor. akt.

τοὺς ἄλλους τοὺς... διακειμένους poimeničenje članom § 373; § 212.a; διακείμαι + prilog: biti u (kojem) stanju; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ὁμοίως § 204

ἐμοὶ § 205

ἀθυμῆσαι ἀθυμέω biti očajan; inf. aor. akt.

μηδ'... ποιήσητε ποιέω + infinitiv: natjerati koga da...; 2. l. pl. konj. aor. akt.; prohibitivni konjunktiv § 463.3

καὶ γὰρ

ἂν ἄτοπον εἶη,

ὦ βουλή,
εἰ

ὅτε μὲν
ἀπλῇ μοι ᾗν
ἡ συμφορά,
τότε μὲν

φαινοίμην λαμβάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο,
νῦν δ'

ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ
προσγίγνεται μοι,
τότε

ἀφαιρεθείην.

καὶ γὰρ kombinacija čestica služi za objašnjavanje i naglašavanje: čak...
ἂν... εἴη... εἰ... φαινοίμην... ἀφαιρεθείην pogodbeno potencijalna rečenica;
moguće je da se vrši i posljedica
εἴη εἰμί biti; 3. l. sg. opt. prez. akt.
ἄτοπον § 106; imenski predikat s pridjevom kao predikatnim imenom Smyth
910

ὦ βουλή § 90

φαινοίμην... ἀφαιρεθείην φαίνω pas. + ptc. pokazati se da; 1. l. sg. opt.
prez. medpas.; ἀφαιρέω oduzeti; 1. l. sg. opt. aor. pas.

ὅτε μὲν... τότε μὲν... νῦν δ'... veznik ὅτε uvodi vremensku rečenicu § 487;
udvajanje μὲν u koordinaciji μὲν... δέ...: sadržaj prvog dijela antiteze
odviše je složen da bi „stao” u jednu surečenicu

ἀπλῇ § 107; imenski predikat s pridjevom kao predikatnim imenom Smyth
910

ἀπλῇ μοι § 40

μοι § 205

ᾗν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.

ἡ συμφορά § 90

λαμβάνων λαμβάνω uzimati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; dopuna uz
φαινοίμην, predikatni participi protegnut na subjekt § 501.b

τὸ ἀργύριον τοῦτο § 82; § 213.2

νῦν δ' ἐπειδὴ... τότε... § 68; koordinacija vremenskog veznika i priloga

γῆρας § 159

νόσοι § 82

τὰ... κακὰ § 373; § 103

τούτοις § 213.2

ἐπόμενα ἔπομαί τινι slijediti što ili koga; n. pl. s. r. ptc. prez. med.

προσγίγνεται μοι § 40

προσγίγνεται προσγίγνομαι τινι dogoditi se komu; 3. l. sg. ind. prez.
medpas.

μοι § 205

Poglavlje 23

Δημοσθένους Ὀλυνθιακός Α, 15

Ο tekstu

Demosten je tijekom 349. pr. Kr. sastavio tri politička govora motivirana napadom makedonskog kralja Filipa II. (Aleksandrova oca) na grad Olint, na poluotoku Halkidici. Kako je Olint u to vrijeme bio saveznik Atene, Demosten je u olintskim govorima poticao atenske političare da pomognu tomu grčkom polisu.

U nekoliko navrata Olinčani su slali poklisare u Atenu moleći za vojnu pomoć. No, Atenjani nisu bili voljni poduzeti vojni pohod jer je Olint bio predaleko. U prvome *Olintskom govoru*, napisanom povodom dolaska prvoga poslanstva, Demosten poziva Atenjane da po hitnom postupku izglasaju slanje vojske u Olint. Demosten u ovom izvatku upozorava na to da ne suprotstaviti se Filipu znači smrtnu opasnost.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Dem. Olynthiaca I 15

Πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἔξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μήν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις [τόκοις] μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς [ἂν] ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρραθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρα.

Analiza i komentar

Πρὸς θεῶν,
 τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν
 ὅστις ἀγνοεῖ
 τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἥξοντα,
 ἂν ἀμελήσωμεν;

Πρὸς θεῶν uobičajena formula općenitog zaklinjanja: za ime božje; prijedložni izraz πρὸς + g. § 418, § 435.A

τίς § 217, § 218.1-2

οὕτως § 213.2; prilog izveden iz pokazne zamjenice

εὐήθης pridjev kao imenski dio imenskoga predikata (εὐήθης ἐστὶν)

ἐστὶν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.; kopula kao dio imenskoga predikata (εὐήθης ἐστὶν)

ὑμῶν § 205

ὅστις § 217, § 218.5-7

ἀγνοεῖ ἀγνοέω ne znati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὅστις ἀγνοεῖ tko stvarno ne bi znao; odnosna rečenica posljedičnog smisla, § 481, § 482, § 484

τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον § 80, § 82; atributni položaj priloga § 375.5

ἥξοντα ἦκω doći, *ovdje* približiti se; a. sg. m. r. ptc. fut. akt.; predikatni particip (§ 502): da će se približiti... ako...

ἂν ἀμελήσωμεν ἀμελέω ne brinuti se za, zanemariti; 1. l. pl. konj. aor. akt.; ἂν *ovdje* = εἰ ἂν; konjunktiv s ἂν u protazi pogodbene eventualne (futureske) rečenice, § 476

ἀλλὰ μὴν,
 εἰ τοῦτο γενήσεται,
 δέδοικ',
 ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον

ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι
 ῥαδίως
 ἐπὶ τοῖς μεγάλοις [τόκοις]
 μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον
 ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν,
 οὕτω καὶ ἡμεῖς [ἄν]
 ἐπὶ πολλῷ
 φανῶμεν ἐρραθυμηκότες,
 καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες
 πολλὰ καὶ χαλεπὰ
 ὧν οὐκ ἐβουλόμεθ'
 ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν,
 καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

ἀλλὰ μήν nego ipak

εἰ... γενήσεται umetnuta zavisna pogodbena rečenica, realna pogodba (§ 474):
 ako se bude... dogodilo

γενήσεται γίγνομαι postati, zbiti se; 3. l. sg. ind. fut. med.

τοῦτο § 213.2

δέδοικ' = δέδοικα § 68; δέιδω bojati se; 1. l. sg. ind. perf. akt.

ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι § 80, § 103, § 149

τὸν αὐτὸν τρόπον na isti način; priložni akuzativ § 391

δέδοικα μὴ... bojim se da ćemo..., rečenica uz glagole bojanja; § 471

ὥσπερ... ἀπέστησαν poredbena rečenica: kao što...

οἱ δανειζόμενοι δανείζω pozajmiti; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; sups-
 tantiviranje članom § 373

ῥαδίως ovdje: olako, lakomisleno; § 204

ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις § 80, § 82, § 196; prijedložni izraz ἐπὶ + d.:
 po..., § 418, § 436.B; ὁ τόκος kamata; ugate zgrade označavaju tekst
 koji stoji u rukopisima, ali moderni priređivači smatraju da ga nije bilo
 u izvorniku (da ga se može isključiti)

εὐπορήσαντες εὐπορέω živjeti u obilju; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

μικρὸν... χρόνον § 80, § 82, § 103, § 202; akuzativ protezanja u vremenu
 § 390

τῶν ἀρχαίων § 80, § 103; § 373; τὸ ἀρχαῖον kapital

ἀπέστησαν ἀφίστημι ostati bez; 3. pl. ind. aor. akt.; gnomski aorist § 454

οὕτω § 221

ἡμεῖς § 205-206

ἐπὶ πολλῶ po visokoj cijeni; § 196; prijedložni izraz ἐπὶ + d.: po...; § 418, § 436.B

φανῶμεν φαίνομαι pokazati se; 1. l. pl. konj. aor. pas.; ovaj i svi sljedeći konjunktivi ovise o μὴ kao vezniku namjernih rečenica uvedenih glagolom bojanja § 471

ἐρραθυμηκότες ῥαθυμέω biti lakomislen; n. pl. m. r. ptc. perf. akt.

ἅπαντα § 379

πρὸς ἡδονήν § 80, § 90; prijedložni izraz πρὸς + a.: radi..., § 418, § 435.C

ζητοῦντες sc. ποιεῖν; ζητέω težiti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

πολλὰ καὶ χαλεπὰ § 103, § 196

ὧν § 215, § 216; = τούτων ᾧ; asimilacija relativa § 444; dijelni genitiv ovisan o πολλὰ

οὐκ ἐβουλόμεθ' = οὐκ ἐβουλόμεθα βούλομαι htjeti, željeti; 1. l. pl. impf. medpas.

εἰς ἀνάγκην § 80, § 90; prijedložni izraz εἰς + a.: u...; § 418, § 419

ἔλθωμεν ἔρχομαι doći; 1. l. pl. konj. aor. akt.

εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν + inf. = ἀναγκασθῶμεν, 1. l. pl. konj. aor. pas.; ἀναγκάζω prisiliti

ποιεῖν ποιέω učiniti; inf. prez. akt.

εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν da ćemo biti prisiljeni učiniti (ovisno o δέδοικα μὴ...)

κινδυνεύσωμεν περὶ κινδυνεύω περὶ τινος dovesti (što) u opasnost; 1. l. pl. konj. aor. akt.

περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ § 80, § 90, § 207; prijedložni izraz ἐν + d.: u...; poimeničenje članom § 373

Poglavlje 24

Ψευδο-Ξενοφώντος Ἀθηναίων πολιτεία B 14, 12

O tekstu

Ustav atenski (Ἀθηναίων πολιτεία) u rukopisima je preneseno kao jedno od Ksenofontovih djela. Već od Diogena Laertija, a osobito od XIX. stoljeća, Ksenofontovo je autorstvo prijeporno te danas nepoznatog autora nazivamo „Pseudo-Ksenofont” ili, u angloameričkoj tradiciji, „stari oligarh” – „stari” zbog toga što je, po svemu sudeći, riječ o najstarijem poznatom nam antičkom proznom djelu, a ne zbog autorove dobi.

Naslov sugerira sustavni prikaz organizacije atenske države, kakav će kasnije napisati Aristotel (a i je Ksenofont autor jednako sustavnog *Ustava lakedemonskog*), ali zapravo nije tako. Pseudo-Ksenofontovo je djelo kritička refleksija o političkom ustroju Atene iz doba Peloponeskog rata (431. – 404. pr. Kr.). Razmatranje prednosti i nedostataka demokracije služi kao nekonvencionalan izazov, provokacija gospodarski i vojno manje sposobnim aristokratima, možda pripadnicima nekoga ekskluzivnog „kluba” (ἐταιρεία).

U drugom od triju poglavlja djela autor je nabrajao prednosti „gospodarstva morem” (θαλασσοκρατία); sad ističe jedini nedostatak Atene kao gospodarice mora.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Ps.-Xen. Atheniensium respublica 2.14.2

Εἰ γὰρ νῆσον οἰκοῦντες θαλασσοκράτορες ἦσαν Ἀθηναῖοι, ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς ποιεῖν μὲν κακῶς, εἰ ἐβούλοντο, πᾶσχειν δὲ μηδέν, ἕως τῆς θαλάττης ἦρχον, μηδὲ τμηθῆναι τὴν ἑαυτῶν γῆν μηδὲ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους· νῦν δὲ οἱ γεωργοῦντες καὶ οἱ πλούσιοι Ἀθηναίων ὑπέρχονται τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὁ δὲ δῆμος, ἅτε εὖ εἰδὼς ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν ἐμπρήσουσιν οὐδὲ τεμοῦσιν, ἀδεῶς ζῇ καὶ οὐχ ὑπερχόμενος αὐτούς. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐτέρου δέους ἀπηλλαγμένοι ἂν ἦσαν, εἰ νῆσον ὥκουν, μηδέποτε προδοθῆναι τὴν πόλιν ὑπ' ὀλίγων μηδὲ πύλας ἀνοιχθῆναι μηδὲ πολεμίους ἐπεισπεσεῖν· πῶς γὰρ νῆσον οἰκούντων ταῦτ' ἂν ἐγίγνετο; μηδ' αὖ στασιάσαι τῷ δήμῳ μηδέν, εἰ νῆσον ὥκουν· νῦν μὲν γὰρ εἰ στασιάσαιεν, ἐλπίδα ἂν ἔχοντες ἐν τοῖς πολεμίῳις στασιάσαιεν, ὡς κατὰ γῆν ἐπαξόμενοι· εἰ δὲ νῆσον ὥκουν, καὶ ταῦτ' ἂν ἀδεῶς εἶχεν αὐτοῖς. ἐπειδὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον, νῦν τάδε ποιοῦσι· τὴν μὲν οὐσίαν ταῖς νήσοις παρατίθενται, πιστεύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν, τὴν δὲ Ἀπτικήν γῆν περιορῶσι τεμνομένην, γιγνώσκοντες ὅτι εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν, ἐτέρων ἀγαθῶν μειζόνων στερήσονται.

Analiza i komentar

Εἰ γὰρ
 νῆσον οἰκοῦντες
 θαλασσοκράτορες ἦσαν
 Ἀθηναῖοι,
 ὑπῆρχεν ἂν
 αὐτοῖς
 ποιεῖν μὲν κακῶς,
 εἰ ἐβούλοντο,
 πάσχειν δὲ μηδέν,
 ἕως
 τῆς θαλάττης
 ἦρχον,
 μηδὲ
 τμηθῆναι
 τὴν ἑαυτῶν γῆν
 μηδὲ
 προσδέχεσθαι
 τοὺς πολεμίους·
 νῦν δὲ
 οἱ γεωργοῦντες
 καὶ οἱ πλούσιοι Ἀθηναίων
 ὑπέρχονται
 τοὺς πολεμίους
 μᾶλλον,
 ὁ δὲ δῆμος,
 ἅτε
 εὖ εἰδῶς
 ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν
 ἐμπρήσουσιν
 οὐδὲ τεμοῦσιν,
 ἀδεῶς ζῇ

καὶ οὐχ ὑπερχόμενος
αὐτούς.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...

νήσον § 82

οἰκοῦντες οἰκέω stanovati, nastavati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

θαλασσοκράτορες § 146; imenica kao dio imenskog predikata Smyth 910

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf. akt.

Ἀθηναῖοι § 106

Εἰ... θαλασσοκράτορες ἦσαν... ὑπῆρχεν ἄν ὑπάρχει τινί τι nešto je moguće komu; 3. l. sg. impf. prez. akt.; irealni oblik pogodbene rečenice, § 478

αὐτοῖς § 207

ποιεῖν μὲν... πάσχειν δὲ koordinacija s pomoću čestica μὲν... δὲ: ... a...

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt.

κακῶς § 204

ὑπῆρχεν ἄν... εἰ ἐβούλοντο βούλομαι htjeti; 3. l. pl. impf. (medpas.); irealni oblik pogodbene rečenice, § 478

πάσχειν πάσχω trpjeti; inf. prez. akt.

μηδέν § 224.2

τῆς θαλάττης § 90

ἦρχον ἄρχω τινός vladati čime; 3. l. pl. impf. akt.

μηδὲ... μηδὲ... koordinacija: niti... niti...

τμηθῆναι τέμνω sjeći, *ovdje* pustošiti, LSJ s. v. IV.3; inf. aor. pas.

τὴν ἑαυτῶν γῆν § 211.2.c; § 108.b; § 375

προσδέχεσθαι προσδέχομαι iščekivati, bojati se; inf. prez. (medpas.)

τοὺς πολεμίους § 106; § 373

Εἰ γὰρ νήσον οἰκοῦντες... νῦν δὲ... koordinacija s pomoću čestice δὲ, bez μὲν οἱ γεωργοῦντες γεωργέω obrađivati zemlju, biti zemljoradnik; n. pl. m. r. ptc. prez. akt. § 373

οἱ πλούσιοι § 106; § 373

Ἀθηναίων § 106

ὑπέρχονται ὑπέρχομαι τινα umiljavati se komu; 3. l. pl. ind. prez. (med.)

τοὺς πολεμίους § 106; § 373

μᾶλλον § 204.3

οἱ πλούσιοι... ὁ δὲ δῆμος koordinacija s pomoću čestice δὲ, bez μὲν

δῆμος § 82

εἰδῶς οἶδα znati; n. sg. m. r. ptc. perf. akt.

οὐδέν § 224.2

τῶν σφῶν § 106; § 373

ἐμπρήσουσιν ἐμπίμπρημι paliti; 3. l. pl. ind. fut. akt.

τεμοῦσιν τέμνω sjeći; 3. l. pl. ind. fut. akt.

ἀδεῶς § 204

ζῆ ζάω živjeti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὑπερχόμενος ὑπέρχομαι τινα umiljavati se komu; n. sg. m. r. ptc. prez.
(medpas.)

αὐτούς § 207

πρὸς δὲ τούτοις

καὶ ἑτέρου δέους

ἀπηλλαγμένοι ἂν ᾗσαν,

εἰ νῆσον ὥκουν,

μηδέποτε προδοθῆναι τὴν πόλιν

ὑπ' ὀλίγων

μηδὲ πύλας ἀνοιχθῆναι

μηδὲ πολεμίους ἐπείσπασεῖν

πῶς γὰρ

νῆσον οἰκούντων

ταῦτ' ἂν ἐγίγνετο;

μηδ' αὖ στασιάσαι

τῷ δήμῳ

μηδέν,

εἰ νῆσον ὥκουν·

νῦν μὲν γὰρ

εἰ στασιάσαιεν,

ἐλπίδα ἂν ἔχοντες

ἐν τοῖς πολεμίοις

στασιάσαιεν,

ὥς

κατὰ γῆν

ἐπαξόμενοι·

εἰ δὲ νῆσον ὥκουν,

καὶ ταῦτ' ἂν

ἀδεῶς

εἶχεν

αὐτοῖς.

πρὸς δὲ τούτοις § 435; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...;
§ 213.2

ἐτέρου § 106

δέους § 153

ἀπηλλαγμένοι ἂν ᾗσαν εἰ... ὥκουν ἀπαλλάσσω τινός osloboditi čega; 3. l. pl. plpf. medpas.; οἰκέω stanovati, nastavati; 3. l. pl. impf. akt.; irealni oblik pogodbene rečenice, § 478

νήσον § 82

δέους... μηδέποτε προδοθῆναι... μηδὲ ἀνοιχθῆναι... μηδὲ ἐπεισπεσεῖν...
μηδ' αὖ στασιάζει... uz δέους (bojazan od čega) kao obvezatna dopuna
stoje akuzativi s infinitivom ili sami infinitivi

προδοθῆναι προδίδωμι izdati; inf. aor. pas.

τὴν πόλιν § 165

ὑπ' ὀλίγων § 68; § 106; οἱ ὀλίγοι oligarsi § 371. bilj. 4

πύλας § 90

ἀνοιχθῆναι ἀνοίγνυμι otvoriti; inf. aor. pas.

πολεμίους § 106

ἐπεισπεσεῖν ἐπεισπίπτω upasti; inf. aor. akt.

γὰρ čestica najavljuje nastavak prethodnog razmišljanja: naime...

νήσον § 82

οἰκούντων οἰκέω stanovati, nastavati; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ταῦτ' ἂν § 68; § 213.2

ἂν ἐγίγνετο γίγνομαι dogoditi se; 3. l. sg. impf. (medpas.)

μηδ' αὖ § 68

στασιάζει στασιάζω τινί buniti se protiv koga, suprotstavljati se komu; inf. aor. akt.

τῷ δήμῳ § 82

μηδέν § 224.2

εἰ... ὥκουν οἰκέω stanovati, nastavati; 3. l. pl. impf. akt.; ponovljena protaza irealne pogodbene rečenice, već izrečena gore

νήσον § 82

νῦν μὲν γὰρ εἰ... εἰ δὲ νήσον ὥκουν... koordinacija dviju pogodbenih rečenica česticama μὲν... δὲ...

εἰ στασιάζειν... ἂν ... στασιάζειαν potencijalna pogodbeni rečenica, § 477

στασιάζειν στασιάζω buniti se; 3. l. pl. opt. aor. akt.

ἐλπίδα § 123

ἔχοντες ἔχω imati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἐν τοῖς πολεμίοις § 426; § 106; § 373

ἄν... στασιάζειαν στασιάζω buniti se; 3. l. pl. opt. aor. akt.

ὥς... ἐπαξόμενοι ἐπάγω dovesti; n. pl. m. r. ptc. fut. med.; § 503.3

κατὰ γῆν § 429; § 108.b

εἰ... ὥκουν... ἄν... εἶχεν irealni oblik pogodbene rečenice, § 478

νήσον § 82

ὥκουν οἰκέω stanovati, nastavati; 3. l. pl. impf. akt.

ταῦτ' ἄν § 68; § 213.2

ἀδεῶς § 204

εἶχεν ἔχω + prilog + τινι netko je u kojem stanju; bezlični oblik glagola s prilogom kao fraza; 3. l. sg. impf. akt.

αὐτοῖς § 207

ἐπειδὴ οὖν

ἐξ ἀρχῆς

οὐκ ἔτυχον

οἰκήσαντες νήσον,

νῦν

τάδε

ποιοῦσι·

τὴν μὲν οὐσίαν

ταῖς νήσοις

παρατίθενται,

πιστεύοντες

τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν,

τὴν δὲ Ἀττικὴν γῆν

περιορῶσι

τεμνομένην,

γινώσκοντες ὅτι

εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν,

ἐτέρων ἀγαθῶν μειζόνων

στερήσονται.

ἐξ ἀρχῆς § 424; § 90

ἔτυχον οἰκήσαντες τυγχάνω + predikatni ptc.: slučajno + glagol (u finit-nom obliku); ἔτυχον 3. l. pl. ind. aor. akt.; οἰκέω stanovati, nastavati; οἰκήσαντες n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

νήσον § 82

τάδε § 213.1

ποιοῦσι ποιέω činiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τὴν μὲν οὐσίαν..., τὴν δὲ Ἀττικὴν γῆν... koordinacija česticama μὲν..., δὲ:
... a...

τὴν... οὐσίαν § 90

ταῖς νήσοις § 82

παρατίθενται παρατίθηναι med. položiti, dati na čuvanje; 3. l. pl. ind. prez.
medpas.

πιστεύοντες πιστεύω tiní vjerovati u što, uzdati se u što; n. pl. m. r. ptc.
prez. akt.

τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν § 90; § 373; § 375

τὴν... Ἀττικὴν γῆν § 106; § 108.b; § 375

περιορῶσι περιοράω promatrati, *ovdje* mirno gledati, pustiti; 3. l. pl. ind.
prez. akt.

τεμνομένην τέμνω sjeći, pustošiti (v. gore); a. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.

γινώσκοντες γινώσκω znati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

αὐτὴν § 207

ἐλεήσουσιν ἐλεέω ti žaliti za čime; 3. l. pl. ind. fut. akt.

ἐτέρων ἀγαθῶν § 106

μειζόνων § 200

στερῇσονται στερέω tinos izgubiti što; 3. l. pl. ind. fut. med.

Poglavlje 25

Ἀριστοτέλους Ῥητορική 1393b

O tekstu

U drugoj knjizi *Retorike* (djelo je nastajalo tijekom Aristotelovih dvaju boravaka u Ateni, 367. – 347. pr. Kr., kad ga je Platon primio u Akademiju, i 335. – 322. pr. Kr., kad je Aristotel vodio vlastitu školu, Licej) Aristotel izlaže načine kojima govornik može uvjeriti slušaoce i preduvjete za takvo uvjeravanje. Pošto je prikazao emocije i različitost emocija ovisno o dobi i društvenom statusu slušalaca, u 20. poglavlju govori o takozvanim τόποι, *općim mjestima* kojima se dokazuje da se što može ili ne može dogoditi. U takve općenite dokaze, uz logičke, ulaze i primjeri (παραδείγματα); njihova su posebna podvrsta pripovijesti (λόγοι), poput prispodoba i basna.

Ovaj tekst donosi Aristotelov primjer za primjenu basne u uvjeravanju; primjer je i sam priča, o Stezihoru (Στησίχορος), grčkome korskom pjesniku arhajskog razdoblja (oko 640. – oko 555. pr. Kr.), koji je živio u Himeri na Siciliji, i o Falaridu (Φάλαρις), tiraninu sicilskog Akraganta između 570. i 555. pr. Kr., vladaru čuvenom po okrutnosti.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Arist. Rhetorica 1393b 10

Στησίχορος μὲν γὰρ ἐλομένων στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῶν Ἱμεραίων Φάλαριν καὶ μελλόντων φυλακὴν διδόναι τοῦ σώματος, τᾶλλα διαλεχθεὶς εἶπεν αὐτοῖς λόγον ὥς ἵππος κατεῖχε λειμῶνα μόνος, ἐλθόντος δ' ἐλάφου καὶ διαφθείροντος τὴν νομὴν βουλόμενος τιμωρήσασθαι τὸν ἔλαφον ἡρώτα τινὰ ἄνθρωπον εἰ δύναιτ' ἂν μετ' αὐτοῦ τιμωρήσασθαι τὸν ἔλαφον, ὃ δ' ἔφησεν, ἐὰν λάβῃ χαλινὸν καὶ αὐτὸς ἀναβῇ ἐπ' αὐτὸν ἔχων ἀκόντια· συνομολογήσας δὲ καὶ ἀναβάντος ἀντὶ τοῦ τιμωρήσασθαι αὐτὸς ἐδούλευσε τῷ ἀνθρώπῳ. “οὕτω δὲ καὶ ὑμεῖς”, ἔφη, “ὁρᾶτε μὴ βουλόμενοι τοὺς πολεμίους τιμωρήσασθαι τὸ αὐτὸ πάθητε τῷ ἵππῳ· τὸν μὲν γὰρ χαλινὸν ἔχετε ἤδη, ἐλόμενοι στρατηγὸν αὐτοκράτορα· ἐὰν δὲ φυλακὴν δῶτε καὶ ἀναβῆναι ἐάσητε, δουλεύσετε ἤδη Φαλάριδι”.

Analiza i komentar

Στησίχορος μὲν γὰρ
ἐλομένων στρατηγὸν αὐτοκράτορα
τῶν Ἱμεραίων
 Φάλαριν
 καὶ μελλόντων
 φυλακὴν διδόναι
 τοῦ σώματος,
 τᾶλλα διαλεχθεὶς
 εἶπεν
 αὐτοῖς
 λόγον

ὥς
 ἵππος
 κατεῖχε
 λειμῶνα
 μόνος,
ἐλθόντος δ' ἐλάφου
 καὶ διαφθείροντος τὴν νομὴν
 βουλόμενος
 τιμωρήσασθαι
 τὸν ἔλαφον
 ἡρώτα
 τινὰ ἄνθρωπον
 εἰ δύναιτ' ἄν
 μετ' αὐτοῦ
 τιμωρήσασθαι τὸν ἔλαφον,
 ὁ δ' ἔφησεν,
 ἐὰν λάβῃ
 χαλινὸν
 καὶ αὐτὸς
 ἀναβῇ
 ἐπ' αὐτὸν
 ἔχων ἀκόντια·
 συνομολογήσας δὲ
 καὶ ἀναβάντος
 ἀντὶ τοῦ τιμωρήσασθαι
 αὐτὸς
 ἐδούλευσε
 τῷ ἀνθρώπῳ.

Στησίχορος § 90

μὲν γάρ naime; kombinacija čestica osobito česta kod Aristotela
 ἐλομένων αἰρέω med. izabrati; g. pl. m. r. ptc. aor. med.

στρατηγὸν § 82

αὐτοκράτορα § 146

τῶν Ἱμεραίων § 103; § 373; stanovnici Himere, grčkog grada na Siciliji

Φάλαριν § 129

μελλόντων μέλλω namjeravati, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.

φυλακὴν § 90

διδόναι δίδωμι dati; inf. prez. akt.

τοῦ σώματος § 123

τᾶλλα § 66; § 212; § 373

διαλεχθεῖς διαλέγω (med.) raspravljati; n. m. r. sg. ptc. aor. (pas.)

εἶπεν λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

αὐτοῖς § 207

λόγον § 82

ἵππος § 82

κατεῖχε κατέχω posjedovati; 3. l. sg. impf. akt.

λειμῶνα § 131

μόνος § 103

ἐλθόντος δ' ἔρχομαι ici; g. sg. m. r. ptc. aor. akt.; čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu surečenicu: a...

δ' ἐλάφου § 68; § 82

διαφθείροντος διαφθείρω pustošiti; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὴν νομὴν § 90

βουλόμενος βούλομαι željeti, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; n. sg. m. r. ptc. prez. (medpas.)

τιμωρήσασθαι τιμωρέω med. τιμωρέομαι τινα osvetiti se komu; inf. aor. med.

τὸν ἔλαφον § 82

ἡρώτα ἑρωτάω pitati, moliti (glagol otvara mjesto zavisnoj upitnoj rečenici); 3. l. sg. impf. akt.

ἡρώτα τινὰ § 40

ἄνθρωπον § 82

ἡρώτα... εἰ... veznik uvodi zavisnu upitnu rečenicu, § 469: pitao je... može li...

δύναιτ' ἂν § 68; δύναμαι moći, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. opt. prez. (med.)

μετ' αὐτοῦ § 68; § 430; § 207

τιμωρήσασθαι za značenje, oblik i rekciju v. gore

τὸν ἔλαφον § 82

ὁ δ' § 370.2; član u kombinaciji s česticom δέ naznačuje promjenu subjekta

δ' ἔφησεν § 68

ἔφησεν φημί reći, ovdje pristati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἔφησεν, ἐὰν λάβῃ zavisna pogodbeno rečenica, kombinacija realne apodoze s eventualnom protazom, § 479; λαμβάνω uzeti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

χαλινὸν § 82

αὐτὸς § 207

ἀναβῆ ἀναβαίνω uspeti se, *ovdje* uzjahati; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἐπ' αὐτὸν § 68; § 436; § 207

ἔχων ἔχω imati, držati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἀκόντια § 82

συνομολογήσας συνομολογέω pristati, složiti se; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
συνομολογήσας δὲ čestica izražava suprotnost u odnosu na prethodnu surečenicu: a...

ἀναβάντος ἀναβαίνω uspeti se, uzjahati; g. sg. m. r. aor. akt.; participski dio GA (sc. τοῦ ἀνθρώπου)

ἀντὶ τοῦ τιμωρήσασθαι § 422; za značenje, oblik i rekciju glagola v. gore; poimeničenje članom § 373

αὐτὸς § 207

ἐδούλευσε δουλεύω biti rob; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τῷ ἀνθρώπῳ § 82

“οὕτω δὲ καὶ ὑμεῖς”,

ἔφη,

“ὁρᾶτε

μὴ

βουλόμενοι

τοὺς πολεμίους τιμωρήσασθαι

τὸ αὐτὸ

πάθητε

τῷ ἵππῳ·

τὸν μὲν γὰρ χαλινὸν ἔχετε ἤδη,

ἐλόμενοι

στρατηγὸν αὐτοκράτορα·

ἐὰν δὲ

φυλακὴν δῶτε

καὶ ἀναβῆναι

ἑάσητε,

δουλεύσετε ἤδη

Φαλάριδι”.

οὕτω δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ὕμεις § 205

ἔφη φημί govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

ὁρᾶτε ὁράω gledati, paziti da, otvara mjesto zavisnoj zahtjevnoj rečenici (veznik μή s konjunktivom); 2. l. pl. imp. prez. akt.

μή... πάθητε πάσχω trpjeti, iskusiti, doživljavati; 2. l. pl. konj. aor. akt.; predikat zavisne zahtjevne rečenice: da ne...

βουλόμενοι βούλομαι željeti, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu; n. pl. m. r. ptc. prez. (medpas.)

τοὺς πολεμίους § 103; § 373

τιμωρήσασθαι značenje, oblik i rekaciju glagola v. gore; dopuna uz βουλόμενοι

τὸ αὐτὸ § 207; § 373

τῷ ἱππῳ § 82

τὸν μὲν γὰρ χαλινὸν... ἐὰν δὲ φυλακὴν... koordinacija objekata s pomoću čestica μὲν... δὲ...

τὸν χαλινὸν § 82

ἔχετε ἔχω imati; 2. l. pl. ind. prez. akt.

ἐλόμενοι αἰρέω med. izabrati; n. pl. m. r. ptc. aor. med.

στρατηγὸν § 82

αὐτοκράτορα § 146

ἐὰν... δῶτε... ἐάσητε ἐὰν = εἰ ἄν; veznik uvodi protazu zavisne pogodbene rečenice, ovdje eventualnog oblika (konjunktiv + ἄν u protazi, futur u apodozi), § 476; δίδωμι dati, 2. l. pl. konj. aor. akt.; ἐάω pustiti, dopustiti, glagol nepotpuna značenja otvara mjesto dopuni u infinitivu, 2. l. pl. konj. aor. akt.

φυλακὴν § 90

ἀναβῆναι ἀναβαίνω uspeti se, uzjahati; inf. aor. akt., dopuna ἐάσητε

δουλεύσετε δουλεύω biti rob; 2. l. pl. ind. fut. akt.

Φαλάριδι § 123

Poglavlje 26

Αἰσώπειος μῦθος 1

Ο tekstu

Poučna priča o savezništvu orla i lisice, o izdaji i božjoj kazni, dio je zbirke Ezopovih basna (Μῦθοι); iako su one prvi put u proznu zbirku okupljene oko 300. pr. Kr., u obliku u kojem su do nas došle zapravo su prozne parafraze kasnijih Babrijevih jamskih pjesama (I./II. st. po Kr.) i radovi škola retorike različitih vremena.

Jednu je inačicu basne o orlu i lisici obradio već pjesnik Arhiloh (Ἀρχίλοχος, oko 650. pr. Kr.), drugu donose latinski stihovi oslobođenog rimskog roba Fedra (Phaedrus, oko 15. pr. Kr. – 50. po Kr.).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Aesop. Fabulae 1

ΑΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ

Ἄετος καὶ ἀλώπηξ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους σπείσάμενοι πλησίον ἑαυτῶν οἰκεῖν διέγνωσαν βεβαίωσιν φιλίας τὴν συνήθειαν ποιούμενοι. καὶ δὴ ὁ μὲν ἀναβὰς ἐπὶ τι περίμηκες δένδρον ἐνεοττοποίησατο, ἡ δὲ εἰς τὸν ὑποκείμενον θάμνον ἔτεκεν. ἐξελθούσης δέ ποτε αὐτῆς ἐπὶ νομὴν ὁ ἄετος ἀπορῶν τροφῆς καταπτὰς εἰς τὸν θάμνον καὶ τὰ γεννήματα ἀναρπάσας μετὰ τῶν αὐτοῦ νεοττῶν κατεθoinήσατο. ἡ δὲ ἀλώπηξ ἐπανελθοῦσα ὡς ἔγνω τὸπραχθέν, οὐ μᾶλλον ἐπὶ τῷ τῶν νεοττῶν θανάτῳ ἐλυπήθη, ὅσον ἐπὶ τῆς ἀμύνης· χερσαία γὰρ οὔσα πετεινὸν διώκειν ἡδυνάτει. διόπερ πόρρωθεν στᾶσα, ὃ μόνον τοῖς ἀσθενέσιν καὶ ἀδυνάτοις ὑπολεί-

πεται, τῷ ἐχθρῷ κατηρᾶτο. συνέβη δὲ αὐτῷ τῆς εἰς τὴν φιλίαν ἀσεβείας οὐκ εἰς μακρὰν δίκην ὑποσχεῖν. θυόντων γάρ τινων αἶγα ἐπ' ἀγροῦ καταπτάς ἀπὸ τοῦ βωμοῦ σπλάγχνον ἔμπυρον ἀνήνεγκεν· οὗ κομισθέντος ἐπὶ τὴν καλίαν σφοδρὸς ἐμπεσὼν ἄνεμος ἐκ λεπτοῦ καὶ παλαιοῦ κάρφους λαμπρὰν φλόγα ἀνῆψε. καὶ διὰ τοῦτο καταφλεχθέντες οἱ νεοττοὶ — καὶ γὰρ ἦσαν ἔτι ἀτελεῖς οἱ πτηνοὶ — ἐπὶ τὴν γῆν κατέπεσον. καὶ ἡ ἀλώπηξ προσδραμοῦσα ἐν ὄφει τοῦ αἰετοῦ πάντας αὐτοὺς κατέφαγεν.

ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι οἱ φιλίαν παρασπονδοῦντες, καὶ τὴν τῶν ἡδικομένων ἐκφύγῳσι κόλασιν, ἀλλ' οὖν γε τὴν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν οὐ διακρούσονται.

Analiza i komentar

ΑΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ

ΑΕΤΟΣ § 82

ΑΛΩΠΗΞ § 115

Ἄετος καὶ ἀλώπηξ
 φιλίαν
 πρὸς ἀλλήλους
 σπείσμενοι
 πλησίον ἑαυτῶν
 οἰκεῖν
 διέγνωσαν
 βεβαίωσιν
 φιλίας
 τὴν συνήθειαν
 ποιούμενοι.

Ἄετος § 82

ἀλώπηξ § 115

φιλίαν § 90

πρὸς ἀλλήλους § 435; § 212

σπείσάμενοι σπένδω med. sklopiti savez; n. pl. m. r. ptc. aor. med.

πλησίον ἑαυτῶν § 417; § 208

οἰκεῖν οἰκέω stanovati, nastavati; inf. prez. akt.

διέγνωσαν διαγιγνώσκω s inf. odlučiti što; 3. l. pl. ind. aor. akt.

βεβαίωσιν § 165

φιλίας § 90

τὴν συνήθειαν § 90

ποιοῦμενοι ποιέω τινά τι koga ili što činiti čime; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

καὶ δὴ

ὁ μὲν

ἀναβάς

ἐπὶ τι περίμηκες δένδρον

ἐνεοττοποιήσατο,

ἡ δὲ

εἰς τὸν ὑποκείμενον θάμνον

ἔτεκεν.

καὶ δὴ kombinacija čestica povezuje rečenicu s prethodnom najavljujući što važno ili zanimljivo: i onda...

ὁ μὲν... ἡ δὲ... koordinacija subjekata s pomoću čestica; § 370.1

ἀναβάς ἀναβαίνω uzaći, popeti se, *ovdje* uzletjeti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἐπὶ τι § 40

ἐπὶ... δένδρον § 436; § 82

τι § 217

περίμηκες § 153

ἐνεοττοποιήσατο νεοσσοποιέω, atički νεοττοποιέω saviti gnijezdo, izleći ja-ja; 3. l. sg. ind. aor. med.

εἰς τὸν... θάμνον § 419; § 82; § 375

ὑποκείμενον ὑπόκειμαι ležati ispod, biti ispod; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἔτεκεν τίκτω roditi, (za životinje) okotiti se; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἐξελθούσης

δέ ποτε

αὐτῆς

ἐπὶ νομὴν
 ὁ ἀετὸς
 ἀπορῶν
 τροφῆς
 καταπτὰς
 εἰς τὸν θάμνον
 καὶ
 τὰ γεννήματα
 ἀναρπάσας
 μετὰ τῶν αὐτοῦ νεοττῶν
 κατεθoinήσατο.

ἐξελθούσης ἐξέρχομαι izaći; g. sg. ž. r. ptc. aor. akt.
 δέ ποτε § 40; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...
 αὐτῆς § 207
 ἐπὶ νομὴν § 436; § 90
 ὁ ἀετὸς § 82
 ἀπορῶν ἀπορέω τινός ne znati što da radi, nemati što; n. sg. m. r. ptc.
 prez. akt.
 τροφῆς § 90
 καταπτὰς καταπέτομαι sletjeti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 εἰς τὸν θάμνον § 419; § 82
 τὰ γεννήματα § 123
 ἀναρπάσας ἀναρπάζω ugrabiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 μετὰ τῶν... νεοττῶν § 430; § 82; § 375
 αὐτοῦ § 209.1
 κατεθoinήσατο καταθoinάω (i med.) gostiti se; 3. l. sg. ind. aor. med.

ἡ δὲ ἀλώπηξ
 ἐπανελθοῦσα
 ὥς ἔγνω
 τὸ πραχθέν,
 οὐ μᾶλλον
 ἐπὶ τῷ τῶν νεοττῶν θανάτῳ
 ἐλυπήθη,
 ὅσον

ἐπὶ τῆς ἀμύνης·
 χερσαία γὰρ οὔσα
 πετεινὸν διώκειν
 ἡδυνάτει.

ἡ δὲ ἀλώπηξ § 115; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom i ističe promjenu subjekta (u odnosu na ὁ ἀετὸς): a...
 ἐπανελθοῦσα ἐπανέρχομαι vratiti se; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.
 ὥς veznik uvodi vremensku rečenicu; § 487
 ἔγνω γινώσκω saznati, shvatiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 τὸ πραχθέν § 373; πράσσω, atički πράττω činiti; a. sg. s. r. ptc. aor. pas.
 οὐ μᾶλλον... ὅσον... koordinacija; § 204.3
 ἐπὶ τῷ... θανάτῳ § 436; § 82; § 375
 τῶν νεοττῶν § 82
 ἐλυπήθη λυπέω pas. biti žalostan; 3. l. sg. ind. aor. pas.
 ὅσον § 219
 ἐπὶ τῆς ἀμύνης § 436; § 90
 χερσαία § 103
 γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...
 οὔσα εἰμί biti; n. sg. ž. r. ptc. prez. (akt.)
 πετεινὸν § 103
 διώκειν διώκω progoniti, slijediti; inf. prez. akt.
 ἡδυνάτει ἀδυνατέω biti nemoguće, ne biti u stanju; 3. l. sg. impf. akt.

διόπερ
 πόρρωθεν
 σταῖσα,
 ὃ μόνον
 τοῖς ἀσθενέσιν
 καὶ ἀδυνάτοις
 ὑπολείπεται,
 τῷ ἐχθρῷ
 κατηρᾶτο.

σταῖσα ἵστημι intr. stajati; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.
 ὃ § 215

μόνον § 204.2

τοῖς ἀσθενέσιν § 373; § 153

ἀδυνάτοις § 106

ὑπολείπεται ὑπολείπω pas. ostati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

τῷ ἐχθρῷ § 373; § 103

κατηρᾶτο καταράομαι prokleti; 3. l. sg. impf. (medpas.)

συνέβη δέ

αὐτῷ

τῆς

εἰς τὴν φιλίαν

ἀσεβείας

οὐκ εἰς μακρὰν

δίκην ὑποσχεῖν.

συνέβη συμβαίνω dogoditi se; 3. l. sg. ind. aor. akt.

δέ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...

αὐτῷ § 207

τῆς... ἀσεβείας § 90; § 375

εἰς τὴν φιλίαν § 419; § 90

οὐκ εἰς μακρὰν (sc. ὥραν) fraza: ne zadugo, ubrzo; § 419; § 103

δίκην § 90

ὑποσχεῖν ὑπέχω trpjeti; inf. aor. akt.

θυόντων γὰρ τινων

αἶγα

ἐπ' ἀγροῦ

καταπτὰς

ἀπὸ τοῦ βωμοῦ

σπλάγχνον

ἔμπυρον

ἀνήνεγκεν·

οὗ κομισθέντος

ἐπὶ τὴν καλιὰν

σφοδρὸς

ἐμπεσὼν
 ἄνεμος
 ἐκ λεπτοῦ καὶ παλαιοῦ κάρφους
 λαμπρὰν φλόγα
 ἀνῆψε.

θυόντων θυώ žrtvovati, prinositi žrtvu; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.
 γάρ τινων § 40
 γάρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime...
 τινων § 217
 αἶγα § 115
 ἐπ' ἀγροῦ § 68; § 436; § 82
 καταπτὰς καταπέτομαι sletjeti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 ἀπὸ τοῦ βωμοῦ § 423; § 82
 σπλάγχνον § 82
 ἔμπυρον § 106
 ἀνήνεγκεν ἀναφέρω odnijeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 οὔ § 215
 κομισθέντος κομίζω donijeti; g. sg. s. r. ptc. aor. pas.
 ἐπὶ τὴν καλιὰν § 436; § 90
 σφοδρὸς § 103
 ἐμπεσὼν ἐμπίπτω pasti na što, raspiriti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 ἄνεμος § 82
 ἐκ... κάρφους § 424; § 153
 λεπτοῦ... παλαιοῦ § 103
 λαμπρὰν § 103
 φλόγα § 115
 ἀνῆψε ἀνάπτω zapaliti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

καὶ διὰ τοῦτο
 καταφλεχθέντες
 οἱ νεοττοὶ —
 καὶ γὰρ
 ἦσαν
 ἔτι ἀτελεῖς
 οἱ πτηνοὶ —
 ἐπὶ τὴν γῆν

κατέπεσον.

διὰ τοῦτο § 428; § 213.2

καταφλεχθέντες καταφλέγω pas. izgorjeti; n. pl. m. r. ptc. aor. pas.

οἱ νεοττοὶ § 82

καὶ γὰρ § 517

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf. (akt.)

ἀτελεῖς § 153

οἱ πτηνοὶ § 373; § 103

ἐπὶ τὴν γῆν § 436; § 106

κατέπεσον καταπίπτω pasti; 3. l. pl. ind. aor. akt.

καὶ ἡ ἀλώπηξ

προσδραμοῦσα

ἐν ὄψει

τοῦ ἀετοῦ

πάντας αὐτοὺς

κατέφαγεν.

ἡ ἀλώπηξ § 115

προσδραμοῦσα προστρέχω pritrčati; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

ἐν ὄψει § 426; § 165

τοῦ ἀετοῦ § 82

πάντας § 193

αὐτοὺς § 207

κατέφαγεν κατεσθίω pojesti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὁ λόγος δηλοῖ,
 ὅτι
 οἱ φιλίαν παρασπονδοῦντες,
 καὶ τὴν
 τῶν ἡδίκημένων
 ἐκφύγωσι
 κόλασιν,
 ἀλλ' οὖν γε
 τὴν
 ἐκ θεοῦ
 τιμωρίαν
 οὐ διακρούσονται.

ὁ λόγος § 82; ovdje u značenju „basna”, LSJ s. v. V.1

δηλοῖ δηλώω pokazati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὅτι veznik uvodi izričnu rečenicu, § 467

οἱ... παρασπονδοῦντες § 373; παρασπονδέω prekršiti sporazum ili vjeru; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 375; poimeničenje članom § 373

φιλίαν § 90

καὶ... ἐκφύγωσι..., οὐ διακρούσονται § 480; dopusna rečenica uvedena s καὶ εἰ (ἀν); ἐκφεύγω izbjeći; 3. l. pl. konj. aor. akt.; διακρούω med. izmicati; 3. l. pl. ind. fut. med.

τὴν... κόλασιν § 165; § 375

τῶν ἡδίκημένων § 373; subjektni genitiv uz κόλασιν; ἀδικέω nanositi nepravdu; g. pl. m. r. ptc. perf. medpas.

ἀλλ' οὖν γε § 68; § 40; § 519.1

τὴν... τιμωρίαν § 90; § 375

ἐκ θεοῦ § 424; § 82

Poglavlje 27

Ἀριστοτέλους Ῥητορική 1358a

O tekstu

U prvoj od triju knjiga djela o umijeću uvjeravanja iz IV. st. pr. Kr. Aristotel razmatra odnos retorike i dijalektike, daje definiciju retorike i uvodi trojaku podjelu sredstava uvjeravanja, koja se mogu temeljiti na karakteru govornika (ῥήτορ), na osjećajima slušatelja (πάθος) te na logičkom argumentu (λόγος). Zatim, upravo u ovdje odabranom odlomku, donosi – ponovno trojaku – podjelu govorništva, s obzirom na to da se njime što savjetuje ili na što upozorava u skupštini (savjetodavno govorništvo), da se koga optužuje ili brani na sudu (sudsko govorništvo), odnosno hvali ili kudi u različitim prigodama (epideiktčko govorništvo).

U nastavku prve knjige slijedi detaljnija rasprava o tim trima vrstama, osobito s obzirom na uporabu logičkih argumenata, dok se druga knjiga usredotočuje na govorničko izazivanje osjećaja kod slušatelja te na različite vrste karaktera. Treća se knjiga bavi pitanjima stila i dijelovima govora.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Arist. Rhetorica 1358a

Ἔστιν δὲ τῆς ῥητορικῆς εἶδη τρία τὸν ἀριθμὸν· τοσοῦτοι γὰρ καὶ οἱ ἀκροαταὶ τῶν λόγων ὑπάρχουσιν ὄντες. σύγκειται μὲν γὰρ ἐκ τριῶν ὁ λόγος, ἐκ τε τοῦ λέγοντος καὶ περὶ οὗ λέγει καὶ πρὸς ὃν, καὶ τὸ τέλος πρὸς τοῦτόν ἐστιν, λέγω δὲ τὸν ἀκροατὴν. ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκροατὴν ἢ θεωρὸν εἶναι ἢ κριτὴν, κριτὴν δὲ ἢ τῶν γεγενημένων ἢ τῶν μελλόντων. ἔστιν δ' ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κρίνων ὁ ἐκκλησιαστής, ὁ δὲ περὶ τῶν γεγενημένων [οἷον] ὁ δικαστής, ὁ

δὲ περὶ τῆς δυνάμεως ὁ θεωρὸς, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τρία γένη τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν, συμβουλευτικόν, δικανικόν, ἐπιδεικτικόν. συμβουλῆς δὲ τὸ μὲν προτροπή, τὸ δὲ ἀποτροπή· ἀεὶ γὰρ καὶ οἱ ἰδίᾳ συμβουλεύοντες καὶ οἱ κοινῇ δημηγοροῦντες τούτων θάτερον ποιοῦσιν. δίκης δὲ τὸ μὲν κατηγορία, τὸ δ' ἀπολογία· τούτων γὰρ ὁποτερονοῦν ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἀμφισβητοῦντας. ἐπιδεικτικοῦ δὲ τὸ μὲν ἔπαινος τὸ δὲ φόγος.

Analiza i komentar

Ἔστιν δὲ τῆς ῥητορικῆς εἶδη
τρία τὸν ἀριθμόν·
τοσοῦτοι γὰρ καὶ οἱ ἀκροαταὶ τῶν λόγων
ὑπάρχουσιν ὄντες.

ἔστιν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.; § 361; § 315, bilj. 2, 3

τῆς ῥητορικῆς § 90

εἶδη § 153

τρία § 224

τὸν ἀριθμόν § 82; akuzativ obzira § 389

τοσοῦτοι § 224

οἱ ἀκροαταὶ § 100

τῶν λόγων § 82

ὑπάρχουσιν ὑπάρχω poduzeti, početi; 3. l. pl. ind. prez. akt.; LSJ ὑπάρχω B.5 s ptc. ima istu vrijednost kao τυγχάνω s ptc: postojе...

ὄντες εἰμί biti; n. pl. m. r. ptc. prez.

σύγκειται μὲν γὰρ ἐκ τριῶν ὁ λόγος,
ἐκ τε τοῦ λέγοντος
καὶ περὶ οὗ λέγει
καὶ πρὸς ὄν,
καὶ τὸ τέλος
πρὸς τοῦτόν ἐστιν,
λέγω δὲ τὸν ἀκροατήν.

σύγκειται σύγκειμαι ἔκ τινος sastojati se od čega; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἐκ τριῶν § 224

ὁ λόγος § 82

τοῦ λέγοντος λέγω reći, govoriti; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

περὶ οὗ ο čemu; § 433.A; § 215

λέγει λέγω reći, govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

πρὸς ὃν komu; § 435.C.c; § 215

τὸ τέλος § 153

πρὸς τοῦτόν § 435.C.c; § 213

ἐστίν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.; § 39, § 40

λέγω λέγω reći, govoriti; ovdje „mislim”, „to jest”; 1. l. sg. ind. prez. akt.

τὸν ἀκροατήν § 100

ἀνάγκη δὲ

τὸν ἀκροατήν

ἢ θεωρὸν εἶναι

ἢ κριτήν,

κριτήν δὲ

ἢ τῶν γεγενημένων

ἢ τῶν μελλόντων.

ἀνάγκη § 90; uz imenicu se podrazumijeva kopula ἐστὶ iako nije izrečena; uz izraz u značenju „potrebno je”, „nužno je” slijedi A+I

τὸν ἀκροατήν § 100

ἢ... ἢ ili... ili

θεωρὸν § 82

εἶναι εἰμί biti; inf. prez.

κριτήν § 100

τῶν γεγενημένων γίγνομαι biti, postati, dogoditi se; g. pl. s. r. ptc. perf. medpas.; poimeničeni particip τὰ γεγενημένα ono što se dogodilo, prošlost

τῶν μελλόντων μέλλω namjeravati, trebati, htjeti; g. pl. sr. r. ptc. prez. akt.; poimeničeni particip τὰ μελλόντα ono što će se dogoditi, budućnost

ἔστιν δ'

ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κρίνων

ὁ ἐκκλησιαστής,

ὁ δὲ περὶ τῶν γεγενημένων

[οἶον] ὁ δικαστής,

ὁ δὲ περὶ τῆς δυνάμεως

ὁ θεωρός,

ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη

τρία γένη τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν,

συμβουλευτικόν, δικανικόν, ἐπιδεικτικόν.

ἔστιν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.; § 315, bilj. 2, 3

ὁ μὲν... ὁ δὲ... ὁ δέ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica μέν... δέ...

ὁ... κρίνων κρίνω prosuđivati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

περὶ τῶν μελλόντων § 433.A; μέλλω namjeravati, trebati, htjeti; g. pl. s. r. ptc. prez. akt.

ὁ ἐκκλησιαστής § 100

ὁ δὲ sc. κρίνων

περὶ τῶν γεγενημένων § 433.A; γίγνομαι biti, postati, dogoditi se; g. pl. s. r. ptc. perf. medpas.

ὁ δικαστής § 100

ὁ δὲ sc. κρίνων

περὶ τῆς δυνάμεως § 433.A; § 165; o sposobnosti (sc. τοῦ λέγοντος), LSJ δύναμις II.1

ὁ θεωρός § 82

ὥστ' ὥστε veznik u posljedičnoj rečenici § 473

ἐξ ἀνάγκης nužno

ἂν čestica koja uz optativ pokazuje mogućnost u sadašnjosti § 464.2

εἴη εἰμί: biti; 3. l. sg. opt. prez.; prevedite: tako da nužno moraju postojati

τρία § 224

γένη § 153

τῶν λόγων § 82

τῶν ῥητορικῶν § 103

συμβουλευτικόν § 103

δικανικόν § 103

ἐπιδεικτικόν § 103

συμβουλῆς δὲ
 τὸ μὲν προτροπή,
 τὸ δὲ ἀποτροπή·
 αἰὲ γὰρ
 καὶ οἱ ἰδίᾳ συμβουλευόντες
 καὶ οἱ κοινῇ δημηγοροῦντες
 τούτων θάτερον ποιοῦσιν.

συμβουλῆς § 90
 τὸ μὲν... τὸ δὲ... jedno... a drugo..., koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...;
 podrazumijeva se kopula ἐστίν
 προτροπή § 103
 ἀποτροπή § 103
 οἱ... συμβουλευόντες συμβουλεύω savjetovati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.
 ἰδίᾳ § 103; ovdje priložno: privatno
 οἱ... δημηγοροῦντες δημηγορέω govoriti javno, u narodnoj skupštini; n. pl.
 m. r. ptc. prez. akt.
 κοινῇ § 103; ovdje priložno: javno
 τούτων § 213; dijelni genitiv § 395
 θάτερον § 103; atički oblik uz ἕτερος, ovdje τούτων θάτερον jedno od toga
 dvoga
 ποιοῦσιν ποιέω činiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

δίκης δὲ
 τὸ μὲν κατηγορία,
 τὸ δ' ἀπολογία·
 τούτων γὰρ ὅποτερονοῦν ποιεῖν
 ἀνάγκη
τοὺς ἀμφισβητοῦντας.

δίκης § 90
 τὸ μὲν... τὸ δ'... jedno... a drugo..., koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...;
 podrazumijeva se kopula ἐστίν
 κατηγορία § 90
 ἀπολογία § 90
 τούτων § 213; dijelni genitiv § 395

ὅποτερονοῦν korelativne zamjenice § 219; dodavanje čestice οὖν § 222.3

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt.

ἀνάγκη § 90; izraz ἀνάγκη (ἐστίν) uvodi A+I

τοὺς ἀμφισβητοῦντας ἀμφισβητέω prepirati se, sporiti se; poimeničeni particip oí ἀμφισβητοῦντες parničari; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἐπιδεικτικοῦ δὲ

τὸ μὲν ἔπαινος

τὸ δὲ ψόγος.

ἐπιδεικτικοῦ § 103

τὸ μὲν... τὸ δ'... jedno... a drugo...; koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...; podrazumijeva se kopula ἐστίν

ἔπαινος § 82

ψόγος § 82

Poglavlje 28

Γοργίου Ἐλένης ἐγκώμιον 11, 13

O autoru

Gorgija (Γοργίας), grčki retor iz Leontina na Siciliji (oko 485. – oko 380. pr. Kr.), uz Protagoru najugledniji sofist. Kao poslanik Sirakuze 427. pr. Kr. došao je u Atenu, gdje je osnovao i vodio školu govorništva; među njegovim učenicima bio je i Izokrat. Umro je u dubokoj starosti u Tesaliji, na dvoru tiranina Jazona iz Fere.

Gorgija, veliki inovator retoričke prakse, artificijelnim je i intelektualističkim stilom začetnik antičke umjetničke proze. Naglašena ritma, rima, asonancija, simetričnih članaka (κῶλα), bogati antitezama, paralelizmima, metaforama i igrama riječi, njegovi tekstovi stoje između proze i poezije. U skladu sa sofističkim učenjima, Gorgija demonstrira neograničenu moć riječi, čak i onkraj racionalnog uvjeravanja.

O tekstu

Uz nekoliko ulomaka, sačuvana su samo dva Gorgijina djela: *Pohvala Helene* i *Obrana Palameda*. U *Pohvali Helene* Gorgija preuzima temu kojom se već bavio Stezihor (VII./VI. st. pr. Kr.) u *Palinodiji* (*Opozivnoj pjesmi*) te dokazuje nevinost mitske ljepotice; njezin su odlazak u Troju prouzročili sudbina, bogovi, Parisove zavodljive riječi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Gorg. Helenae encomium Fr. 11. 13

Ὅτι μὲν οὖν φύσει καὶ γένει τὰ πρῶτα τῶν πρώτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἡ γυνὴ περὶ ἧς ὁδε ὁ λόγος, οὐκ ἄδηλον οὐδὲ ὀλίγοις.

δῆλον γὰρ ὡς μητρός μὲν Λήδας, πατρὸς δὲ τοῦ μὲν γενομένου θεοῦ, λεγομένου δὲ θνητοῦ, Τυνδάρεω καὶ Διός, ὧν ὁ μὲν διὰ τὸ εἶναι ἔδοξεν, ὁ δὲ διὰ τὸ φάναι ἡλέγχθη, καὶ ἦν ὁ μὲν ἀνδρῶν κράτιστος ὁ δὲ πάντων τύραννος.

ἐκ τοιούτων δὲ γενομένη ἔσχε τὸ ἰσόθεον κάλλος, ὃ λαβοῦσα καὶ οὐ λαθοῦσα ἔσχε· πλείστας δὲ πλείστοις ἐπιθυμίας ἔρωτος ἐναιργάσατο, ἐνὶ δὲ σώματι πολλὰ σώματα συνήγαγεν ἀνδρῶν ἐπὶ μεγάλοις μέγα φρονούντων, ὧν οἱ μὲν πλούτου μεγέθη, οἱ δὲ εὐγενείας παλαιᾶς εὐδοξίαν, οἱ δὲ ἀλκῆς ἰδίας εὐεξίαν, οἱ δὲ σοφίας ἐπικτήτου δύναμιν ἔσχον· καὶ ἦκον ἅπαντες ὑπ' ἔρωτός τε φιλονίκου φιλοτιμίας τε ἀνικῆτου. ὅστις μὲν οὖν καὶ δι' ὅτι καὶ ὅπως ἀπέπλησε τὸν ἔρωτα τὴν Ἑλένην λαβών, οὐ λέξω· τὸ γὰρ τοῖς εἰδόσιν ἃ ἴσασι λέγειν πίστιν μὲν ἔχει, τέρψιν δὲ οὐ φέρει. τὸν χρόνον δὲ τῷ λόγῳ τὸν τότε νῦν ὑπερβὰς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος λόγου προβήσομαι, καὶ προθήσομαι τὰς αἰτίας, δι' ἃς εἰκὸς ἦν γενέσθαι τὸν τῆς Ἑλένης εἰς τὴν Τροίαν στόλον.

Analiza i komentar

Ὅτι μὲν οὖν
 φύσει καὶ γένει
 τὰ πρῶτα
 τῶν πρώτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν
 ἡ γυνή
 περὶ ἧς
 ὅδε ὁ λόγος,
 οὐκ ἄδηλον
 οὐδὲ ὀλίγοις.

Ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu; § 467

μὲν οὖν kombinacija čestica označava prijelaz na novu misao: onda...

φύσει καὶ γένει § 165, § 153; *dativus respectus*, Smyth 1516

τὰ πρῶτα § 373; § 223; sc. ἐστι (imenski predikat); slaže se (smislom) s ἡ γυνή

τῶν πρώτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν § 149, § 223, § 122; dijelni genitiv uz kopulativne glagole § 396

ἡ γυνή § 122

περὶ ἧς § 433; § 215; prijedložni izraz s odnosnom zamjenicom (antecedent γυνή) uvodi zavisnu odnosnu rečenicu; ujedno je dio imenskog predikata (uz izostavljenu kopulu ἐστὶ)

ὅδε ὁ λόγος § 213, § 82

ἄδηλον § 106; izostavljena je kopula, οὐκ ἄδηλόν ἐστι; ovo je glavna rečenica (zavisna je u inverziji); misao se iskazuje objema negacijama: οὐκ ἄδηλόν ἐστι οὐδὲ ὀλίγοις (litota)

ὀλίγοις § 103

δῆλον γὰρ ὥς
μητρὸς μὲν
 Λήδας,
πατρὸς δὲ
 τοῦ μὲν γενομένου θεοῦ,
 λεγομένου δὲ θνητοῦ,
 Τυνδάρειω καὶ Διός,
 ῶν
 ὁ μὲν
 διὰ τὸ εἶναι ἔδοξεν,
 ὁ δὲ
 διὰ τὸ φάναι ἠλέγχθη,
καὶ ἦν
 ὁ μὲν
 ἀνδρῶν κράτιστος
 ὁ δὲ
 πάντων τύραννος.

δῆλον § 103; izostavljena je kopula, δῆλόν ἐστι

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: naime...; § 517

ὥς veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu; § 467

μητρὸς μὲν..., πατρὸς δὲ koordinacija s pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...

μητρὸς sc. ἧν

μητρὸς Ἀήδας § 148; § 90; Ἀήδα, ας, ἡ iako je *α impurum*

πατρὸς § 148; subjektni ili posvojni genitiv, § 393

τοῦ μὲν γενομένου... λεγομένου δὲ... koordinacija s pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...

γενομένου γίγνομαι postati, biti; g. sg. m. r. ptc. aor. (med.); ovdje „pravog”, u suprotnosti s λεγομένου

θεοῦ § 82

λεγομένου λέγω nazivati, imenovati; g. sg. n. ptc. prez. medpas.; ovdje „navodnog”, u suprotnosti s γενομένου

θνητοῦ § 103

Τυνδάρειω καὶ Διός § 111; § 178

ῶν § 215; dijelni genitiv: od kojih...; antecedent odnosne zamjenice imena su Τυνδάρειω καὶ Διός

ὁ μὲν... ὁ δὲ koordinacija s pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...; § 370.1

διὰ τὸ εἶναι § 428; εἰμί biti; inf. prez. (akt.); poimeničeni infinitiv u prijedložnom izrazu; § 373; suprotno διὰ τὸ φάναι

ἔδοξεν δοκεῖ τινί vrijediti za što (bezlično; za jednog su vjerovali da je otac jer je to bio, a o drugom su govorili da je otac jer je to sam rekao); 3. l. ind. aor. akt.

διὰ τὸ φάναι sc. αὐτόν; § 428; φημί reći, inf. prez. akt.; poimeničeni infinitiv u prijedložnom izrazu, § 373

ἠλέγχθη ἐλέγχω dokazati; 3. l. sg. ind. aor. pas.; kasniji rukopisi donose prihvatljivije čitanje ἐλέχθη: o kojem se govorilo (da je otac) jer je tvrdio (da je otac)

ἧν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. (akt.)

ὁ μὲν... ὁ δὲ... koordinacija s pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...; § 370.1

ἀνδρῶν § 149; dijelni genitiv ovisan o κράτιστος

κράτιστος § 202; dio imenskog predikata (uz ἧν)

πάντων § 193; objektni genitiv ovisan o τύραννος

τύραννος § 82; dio imenskog predikata (uz ἧν)

ἐκ τοιούτων δὲ

γενομένη

ἔσχε

τὸ ἰσόθεον κάλλος,

ὃ λαβοῦσα
 καὶ οὐ λαθοῦσα
 ἔσχε·
 πλείστας δὲ
 πλείστοις
 ἐπιθυμίας
 ἔρωτος
 ἐνειργάσατο,
 ἐνὶ δὲ σώματι
 πολλὰ σώματα
 συνήγαγεν
 ἀνδρῶν
 ἐπὶ μεγάλοις
 μέγα φρονούντων,
 ὧν
 οἱ μὲν
 πλούτου
 μεγέθη,
 οἱ δὲ
 εὐγενείας παλαιᾶς
 εὐδοξίαν,
 οἱ δὲ
 ἀλκῆς ἰδίας
 εὐεξίαν,
 οἱ δὲ
 σοφίας ἐπικτήτου
 δύναμιν
 ἔσχον·
 καὶ ἦκον
 ἅπαντες
 ὑπ' ἔρωτός τε φιλονίκου
 φιλοτιμίας τε ἀνικῆτου.

- ἐκ τοιούτων § 424; § 213.2, sc. Τυνδάρειω καὶ Διός
 δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...; § 515
 γενομένη γίγνομαι postati, roditi se; n. sg. ž. r. ptc. aor. (med.)
 ἔσχε ἔχω imati; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 τὸ... κάλλος § 153
 ἰσότης § 106
 ὃ § 215; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent je odnosne zamjenice
 κάλλος
 λαβοῦσα λαμβάνω dobiti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.
 λαθοῦσα λανθάνω kriti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; predikatni particip
 § 501: a kad ju je stekla, sigurno nije bila tajna da je ima (veznik
 καί ovdje nije sastavno, nego emfatički upotrijebljen: a ne...); moderni
 se komentator čudi što je Gorgija ovdje, umjesto imperfekta, odabrao
 aorist
 ἔσχε ἔχω imati; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 πλείστας δὲ... ἐνὶ δὲ... koordinacija s pomoću čestice δὲ (ima službu sastav-
 nog veznika)
 πλείστας... ἐπιθυμίας ἔρωτος § 202; § 90; § 123
 ἔρωτος subjektni genitiv: ljubavne želje
 πλείστοις § 202
 ἐνεργάσατο ἐνεργάζομαι τινί τι proizvesti što u komu; 3. l. sg. ind. aor.
 med.
 ἐνὶ σώματι § 224; § 123; dativ sredstva § 414.1
 πολλὰ σώματα... ἀνδρῶν § 196; § 123; § 149
 συνήγαγεν συνάγω okupiti (tj. u Sparti); 3. l. sg. ind. aor. akt.
 ἐπὶ μέγαλοις § 436; § 196; o velikim stvarima, u pogledu velikih stvari
 μέγα φρονούντων μέγα φρονέω biti hrabar, ohol, samouvjeren; g. pl. m. r.
 ptc. prez. akt.
 ὧν § 215; dijelni genitiv: od kojih...; antecedent odnosne zamjenice je ἀνδρῶν;
 uvodi zavisnu odnosnu rečenicu
 οἱ μὲν... οἱ δὲ... οἱ δὲ... οἱ δὲ... koordinacija s pomoću (suprotnih) čestica μὲν...
 δὲ... δὲ... itd.; § 370.1; zajednički je predikat ἔσχον
 πλούτου μετέβη § 82; § 153
 εὐγενείας παλαιᾶς § 90; § 103
 εὐδοξίαν § 90
 ἀλκῆς ἰδίας § 90; § 103
 εὐεξίαν § 90
 σοφίας ἐπικτήτου § 90; § 106
 δύναμιν § 165
 ἔσχον ἔχω imati; 3. l. pl. ind. aor. akt.
 ἦκον ἦκω doći; 3. l. pl. impf. akt.

ἅπαντες § 379

ὕπ' ἔρωτός τε... φιλοτιμίας τε... koordinacija s pomoću (sastavnih) čestica
τε... τε...; § 513

ὕπ' ἔρωτός φιλονίκου § 68; § 123; § 437; § 106

φιλοτιμίας ἀνικητού § 90; § 106

ὅστις μὲν οὖν

καὶ δι' ὅτι

καὶ ὅπως

ἀπέπλησε τὸν ἔρωτα

τὴν Ἑλένην λαβών,

οὐ λέξω·

τὸ γὰρ

τοῖς εἰδόσιν

ἂ ἴσασι

λέγειν

πίστιν μὲν ἔχει,

τέρψιν δὲ οὐ φέρει.

ὅστις μὲν... τὸν χρόνον δὲ... koordinacija s pomoću (suprotnih) čestica μὲν...
δὲ...

ὅστις § 217; odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, u inver-
ziji; glavna je rečenica οὐ λέξω, čiji je (neizrečeni) objekt antecedent
odnosne zamjenice

δι' ὅτι § 68; § 428; § 217

ἀπέπλησε ἀποπίμπλημι zadovoljiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τὸν ἔρωτα § 123

τὴν Ἑλένην § 90

λαβών λαμβάνω uzeti, oteti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

λέξω λέγω govoriti; 1. l. sg. ind. fut. akt.

τὸ... λέγειν λέγω govoriti; inf. prez. akt.; § 373; § 375

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-
ime...; § 517

τοῖς εἰδόσιν οἶδα znati; d. pl. m. r. ptc. (perf. akt.); § 373, perfekt sa
značenjem prezenta, § 317

ἂ § 215; odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, ujedno je
objekt glagola λέγειν

ἴσασι οἶδα znati; 3. l. pl. ind. (perf. akt.)

πίστιν μὲν... τέρψιν δὲ... koordinacija s pomoću (suprotnih) čestica μὲν... δὲ...

πίστιν § 165; u retorici, πίστις kao tehnički termin označava uvjerljivost, τέρψις ugodu, dva cilja javnog govora

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τέρψιν § 165

φέρει φέρω nositi; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὸν χρόνον δὲ

τῷ λόγῳ

τὸν τότε

νῦν ὑπερβᾶς

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν

τοῦ μέλλοντος λόγου

προβήσομαι,

καὶ προθήσομαι

τὰς αἰτίας,

δι' ἧς

εἰκὸς ἦν

γενέσθαι

τὸν

τῆς Ἑλένης

εἰς τὴν Τροίαν

στόλον.

τὸν χρόνον... τὸν τότε § 82; prilog kao atribut § 375: tadašnje

τῷ λόγῳ § 82; *iota adscriptum*, § 8; dativ izriče sredstvo

ὑπερβᾶς ὑπερβαίνω preskočiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν § 436; § 90

τοῦ... λόγου § 82; § 375

μέλλοντος μέλλω bit ću; g. sg. m. r. ptc. prez. μέλλων budući

προβήσομαι προβαίνω napredovati; 1. l. sg. ind. fut. (med.)

προθήσομαι προτίθημι med. prikazati; 1. l. sg. ind. fut. med.

τὰς αἰτίας § 90

δι' ἧς § 68; § 428; § 215; odnosna zamjenica (u prijedložnom izrazu) uvodi zavisnu odnosnu rečenicu; antecedent je αἰτίας

εἰκὸς § 153; εἰκός ἐστι razumljivo je, shvatljivo je
 ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. (akt.)
 γενέσθαι γίγνομαι postati, doći do čega; inf. aor. (med.)
 τὸν... στόλον § 82; § 375
 τῆς Ἑλένης § 90
 εἰς τὴν Τροίαν § 419; § 90

Poglavlje 29

Πολυβίου Ἱστορίων Γ, 111, 3

O autoru

Polibije (Πολύβιος) rođen je u Megalopolu u Arkadiji 200. pr. Kr. Pripadao je utjecajnoj obitelji i kao mladić se borio pod zapovjedništvom vojskovođe Filopemena. U dobi od 30 godina bio je jedan od vođa Ahejskog saveza, udruženja grčkih polisa koji su za vrijeme sukoba između Rima i Makedonije pokušavali ostati neutralni, no i ta je neutralnost imala svoju cijenu. Nakon bitke kod Pidne (168. pr. Kr.), u kojoj su Rimljani porazili makedonskog kralja Perzeja, Polibije je stigao u Rim kao jedan od tisuću ahejskih talaca. Zbližio se s krugom oko Emilija Paula i Publija Kornelija Scipiona Mlađeg. Potonjeg je pratio u Trećemu punskom ratu (149. – 146. pr. Kr.), u kojemu je njegovo prethodno ratno iskustvo bilo vrlo korisno (osmislio je sustav šifriranih signala). Kad su Rimljani konačno pokorili i Ahejski savez, Polibije se trudio isposlovati prihvatljive uvjete predaje za svoje sunarodnjake. U znak zahvalnosti šest polisa podiglo mu je spomenik. Umro je 118. pr. Kr.

O tekstu

U djelu *Povijest* (Ἱστορίαι) Polibije prikazuje vojni i politički uspon Rima. Zahvaljujući prijateljstvu s brojnim rimskim uglednicima, autor je imao pristup državnim dokumentima i arhivima. Za potrebe istraživanja razgovarao je i s velikim brojem sudionika u suvremenim povijesnim zbivanjima. Naposljetku, svojim je očima vidio kako su Rimljani Kartagu sraznili sa zemljom te je *Povijest* dijelom rezultat autopsije. Djelo se sastojalo od 40 knjiga od kojih je samo prvih pet sačuvano u cijelosti. Slijedi odlomak iz treće knjige u kojem se Hanibal obraća vojnicima prije bitke kod Kane u Apuliji, u jugoistočnoj Italiji (216. pr. Kr.); u toj će velikoj bici Hanibalove snage pobijediti nadmoćnu vojsku Rimske Republike.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Polyb. Historiae 3.111.3

Πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔχετε χάριν· ἐκεῖνοι γὰρ ἡμῖν συγκατασκευάζοντες τὴν νίκην εἰς τοιούτους τόπους ἤχασι τοὺς ἐχθρούς· δεύτερον δ' ἡμῖν, ὅτι καὶ μάχεσθαι τοὺς πολεμίους συνηναγκάσαμεν· οὐ γὰρ ἔτι δύνανται τοῦτο διαφυγεῖν· καὶ μάχεσθαι προφανῶς ἐν τοῖς ἡμετέροις προτερήμασι. τὸ δὲ παρακαλεῖν ὑμᾶς νῦν διὰ πλειόνων εὐθαρσεῖς καὶ προθύμους εἶναι πρὸς τὸν κίνδυνον οὐδαμῶς μοι δοκεῖ καθήκειν. ὅτε μὲν γὰρ ἀπείρως διέκεισθε τῆς πρὸς Ῥωμαίους μάχης, ἔδει τοῦτο ποιεῖν, καὶ μεθ' ὑποδειγμάτων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς πολλοὺς διεθέμην λόγους· ὅτε δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς τρισὶ μάχαις τηλικαύταις ἐξ ὁμολογουμένου νενικήκατε Ῥωμαίους, ποῖος ἂν ἔτι λόγος ὑμῖν ἰσχυρότερον παραστήσαι θάρσος αὐτῶν τῶν ἔργων; διὰ μὲν οὖν τῶν πρὸ τοῦ κινδύνων κερρατήκατε τῆς χώρας καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀγαθῶν κατὰ τὰς ἡμετέρας ἐπαγγελίας, ἀψευστούντων ἡμῶν ἐν πᾶσι τοῖς πρὸς ὑμᾶς εἰρημένοις· ὁ δὲ νῦν ἀγὼν ἐνέστηκεν περὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀγαθῶν. οὗ κρατήσαντες κύριοι μὲν ἔσεσθε παραχρῆμα πάσης Ἰταλίας, ἀπαλλαγέντες δὲ τῶν νῦν πόνων, γενόμενοι συμπάσης ἐγκρατεῖς τῆς Ῥωμαίων εὐδαιμονίας, ἡγεμόνες ἅμα καὶ δεσπόται πάντων γενήσεσθε διὰ ταύτης τῆς μάχης. διόπερ οὐκέτι λόγων ἀλλ' ἔργων ἐστὶν ἡ χρεῖα· θεῶν γὰρ βουλομένων ὅσον οὕτω βεβαιώσκειν ὑμῖν πέπεισμαι τὰς ἐπαγγελίας.

Analiza i komentar

Πρῶτον μὲν

τοῖς θεοῖς ἔχετε χάριν·

ἐκεῖνοι γὰρ

ἡμῖν συγκατασκευάζοντες τὴν νίκην

εἰς τοιούτους τόπους

ἤχασι τοὺς ἐχθρούς·

δεύτερον δ' ἡμῖν,

ὅτι καὶ μάχεσθαι τοὺς πολεμίους συνηναγκάσαμεν·

οὐ γὰρ ἔτι δύνανται

τοῦτο διαφυγεῖν·

καὶ μάχεσθαι

προφανῶς

ἐν τοῖς ἡμετέροις προτερήμασι.

Πρῶτον priložno

τοῖς θεοῖς § 82

ἔχετε ἔχω imati; 2. l. pl. imp. prez. akt.

χάριν § 129

ἐκεῖνοι § 213.3

ἡμῖν § 205

συγκατασκευάζοντες συγκατασκευάζω pomoći u pripremi; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

τὴν νίκην § 90

εἰς τοιούτους τόπους § 219, § 82, § 419

ἤχασι ἄγω voditi; 3. l. pl. ind. perf. akt.

τοὺς ἐχθρούς § 82

δεύτερον priložno

ἡμῖν § 205

ὅτι § 518

μάχεσθαι μάχομαι boriti se; inf. prez. medpas.

ὅτι καὶ μάχεσθαι... καὶ μάχεσθαι... uočite paralelizam

τοὺς πολεμίους § 82

συνηναγκάσαμεν συναναγκάζω pomoći da se (tko) prisili; 1. l. pl. ind. aor. akt.

δύνανται δύναιμαι moći; 3. l. pl. ind. prez. medpas.; § 312

τοῦτο § 213.2

διαφυγεῖν διαφεύγω izbjeći; inf. aor. akt.

μάχεσθαι μάχομαι boriti se; inf. prez. medpas.

προφανῶς prilog od pridjeva προφανής

ἐν τοῖς ἡμετέροις προτερήμασι § 426, § 210, § 123

τὸ δὲ παρακαλεῖν ὑμᾶς

νῦν

διὰ πλειόνων εὐθαρσεῖς

καὶ προθύμους εἶναι

πρὸς τὸν κίνδυνον

οὐδαμῶς μοι δοκεῖ

καθῆκεν.

τὸ παρακαλεῖν παρακαλέω pozivati, poticati; inf. prez. akt.; poimeničenje
infinitiva članom § 497

ὑμᾶς § 205

διὰ πλειόνων § 428, § 202

εὐθαρσεῖς § 153

προθύμους § 82

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. (kopula u imenskom predikatu)

πρὸς τὸν κίνδυνον § 435, § 82

μοι § 205

δοκεῖ δοκέω činiti se; 3. l. sg. ind. prez. akt.

καθῆκεν καθήκω priličiti, biti primjereno; inf. prez. akt.

ὅτε μὲν γὰρ ἀπείρως διέκειςθε

τῆς πρὸς Ῥωμαίους μάχης,

ἔδει τοῦτο ποιεῖν,

καὶ μεθ' ὑποδειγμάτων

ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς

πολλοὺς διεθέμην λόγους·

ὅτε δὲ κατὰ τὸ συνεχές

τρισὶ μάχαις τηλικαύταις

ἐξ ὁμολογουμένου

νενικήκατε Ῥωμαίους,

ποῖος ἂν ἔτι λόγος

ὁμῖν ἰσχυρότερον παραστήσαι θάρσος
αὐτῶν τῶν ἔργων;

ὅτε § 487

ἀπείρως § 204

διέκλεισθε διάκειμαι biti u (kojem) stanju (to je stanje ovdje izraženo prilogom); 2. l. pl. impf. (medpas.)

τῆς πρὸς Ῥωμαίους μάχης § 103, § 90, § 435

ἔδει δεῖ treba (bezličan glagol); 3. l. sg. impf. akt.

τοῦτο § 213.2

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt.

μεθ' ὑποδειγμάτων § 430, § 123

ἐγὼ § 205

πρὸς ὑμᾶς § 435, § 205

πολλοὺς § 196

διεθέμην διατίθημι uputiti (riječi); 1. l. sg. ind. aor. med.

λόγους § 82

ὅτε § 487

κατὰ τὸ συνεχές § 429, § 153; poimeničenje članom § 373; značenje fraze v. LSJ συνεχής A.II

τρισι § 224

μάχαις § 90

τηλικαύταις § 219

ἐξ ὁμολογουμένου ὁμολογέω suglasiti se; g. sg. s. r. ptc. prez. medpas.; značenje fraze v. LSJ ὁμολογέω C.3

νενικήκατε νικάω pobijediti; 2. l. pl. ind. perf. akt.

Ῥωμαίους § 82

ποῖος § 219

ἂν § 489, uvodi optativ παραστήσαι; ἂν + optativ izriče mogućnost (potencijal sadašnji)

λόγος § 82

ὁμῖν § 205

ἰσχυρότερον § 197

παραστήσαι παρίστημι pribaviti, pobuditi; 3. l. sg. opt. aor. akt.

θάρσος § 153

αὐτῶν τῶν ἔργων § 207, § 82; genitiv usporedbe § 404

διὰ μὲν οὖν τῶν πρὸ τοῦ κινδύνων
 κεκρατήκατε
 τῆς χώρας
 καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀγαθῶν
 κατὰ τὰς ἡμετέρας ἐπαγγελίας,
ἀψευστούντων ἡμῶν
 ἐν πᾶσι τοῖς πρὸς ὑμᾶς εἰρημένοις·
 ὁ δὲ νῦν ἄγων ἐνέστηκεν
 περὶ τῶν πόλεων
 καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀγαθῶν.

διὰ τῶν... κινδύνων § 428, § 82

πρὸ τοῦ § 370.3, § 425; prijedložni izraz kao atribut § 375

κεκρατήκατε κρατέω τινός ovladati čime, osvojiti što; 2. l. pl. ind. perf. akt.

τῆς χώρας § 90

τῶν ἐκ ταύτης ἀγαθῶν § 103, § 424, § 213.2

κατὰ τὰς ἡμετέρας ἐπαγγελίας § 429, § 210, § 90

ἀψευστούντων ἀψευστέω govoriti istinu (ne lagati); g. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἡμῶν § 205

ἐν πᾶσι § 193

τοῖς εἰρημένοις λέγω govoriti; d. pl. s. r. ptc. perf. med.; § 103, § 327.7

πρὸς ὑμᾶς § 435, § 205

ὁ νῦν ἄγων § 131; prilog kao atribut § 375, νῦν odgovara našem pridjevu: sadašnji

ἐνέστηκεν ἐνίστημι prijetiti, (o borbi) voditi se; 3. l. sg. ind. perf. akt.; perfekt izražava stanje, odgovara našem prezentu

περὶ τῶν πόλεων § 433, § 165

τῶν... ἀγαθῶν § 103

ἐν αὐταῖς § 207; prijedložni izraz kao atribut § 375

οὗ κρατήσαντες

κύριοι μὲν ἔσεσθε παραχρῆμα

πάσης Ἰταλίας,

ἀπαλλαγέντες δὲ

τῶν νῦν πόνων,
γενόμενοι
συνπάσης ἐγκρατεῖς τῆς Ῥωμαίων εὐδαιμονίας,
ἡγεμόνες ἅμα καὶ δεσπότης πάντων γενήσεσθε
διὰ ταύτης τῆς μάχης.

οὗ § 215, zamjenica uvodi odnosnu rečenicu pogodbenog smisla, antecedent je ó... νῦν ἀγῶν iz prethodne rečenice

κρατήσαντες κρατέω τινός ovladati čime, pobijediti u čemu; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

κύριοι § 82

ἔσεσθε εἰμί biti; 2. l. pl. ind. fut.; (kopula, dio imenskog predikata)

πάσης Ῥωμαίων § 193, § 90

ἀπαλλαγέντες... γενόμενοι dva su participa aorista sintaktički i značenjski u usporednom odnosu: oslobođeni..., postavši ...

ἀπαλλαγέντες ἀπαλλάσσω udaljiti, pas. osloboditi se, riješiti se; n. pl. m. r. ptc. aor. pas.

τῶν νῦν πόνων § 82; prilog kao atribut § 375, νῦν prevedite pridjevom: sadašnji

γενόμενοι γίγνομαι postati; n. pl. m. r. ptc. aor. (med.); kopulativni glagol otvara mjesto imenskoj dopuni

συνπάσης § 193, § 379

ἐγκρατεῖς § 153

τῆς Ῥωμαίων εὐδαιμονίας § 90, § 103

ἡγεμόνες § 131

δεσπότης § 100, § 101

πάντων § 193

γενήσεσθε γίγνομαι postati; 2. l. pl. ind. fut. (med.); kopulativni glagol otvara mjesto imenskoj dopuni

διὰ ταύτης τῆς μάχης § 428, § 90

διόπερ

οὐκέτι λόγων

ἀλλ' ἔργων

ἐστὶν ἡ χρεία·

θεῶν γὰρ βουλομένων

ὅσον οὕτω βεβαιώσιν ὑμῖν πέπεισμαι τὰς ἐπαγγελίας.

λόγων § 82

ἔργων § 82

ἐστὶν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. (kopula, dio imenskog predikata)

ἡ χρεία § 90

θεῶν § 82

βουλομένων βούλομαι htjeti; g. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ὅσον § 219; ὅσον οὐπω gotovo, odmah, smjesta

βεβαιώσῃν βεβαιόω učvrstiti; inf. fut. akt.; subjekt infinitiva ne izriče se jer je sadržan u finitnom obliku πέπεισμαι

ὕμῃν § 205

πέπεισμαι πείθω nagovoriti, uvjeriti; 1. l. sg. ind. perf. medpas.; glagol otvara mjesto infinitivu (biti uvjeren da...)

τὰς ἐπαγγελίας § 90

Poglavlje 30

Πλουτάρχου Βίοι παράλληλοι, Θεμιστοκλῆς 2

Ο tekstu

Odlomak opisuje glasovitoga atenskog političara i vojskovođu Temistokla (Θεμιστοκλῆς, oko 524. – 459. pr. Kr.). Uočavamo osobine Plutarhova pristupa biografiji: prikazuju se događaji koji najbolje ocrtavaju karakterne osobine Temistokla još od doba dok je bio dječak.

Temistoklo je bio zaslužan za izgradnju zida od Atene do Pireja i, u kontekstu perzijskog pritiska na Grčku, zagovarao je blisko vojno povezivanje sa Spartom. Sudjelovao je u bitci na Maratonskom polju (490. pr. Kr.), a nakon poraza kod Termopila vodio je grčke snage do pobjede u bitci kod Salamine (480. pr. Kr.). Oko 470. pr. Kr. ostracizmom biva protjeran iz Atene. Umire kao namjesnik perzijskog kralja u Magneziji.

U *Usporednim životopisima* Temistoklova je biografija pridružena onoj rimskog političara Marka Furijskog Kamila (oko 446. – 365. pr. Kr.).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plut. Themistocles 2.1

Ἦτι δὲ παῖς ὢν ὁμολογεῖται φορᾶς μεστὸς εἶναι, καὶ τῇ μὲν φύσει συνετός, τῇ δὲ προαιρέσει μεγαλοπράγμων καὶ πολιτικός. ἐν γὰρ ταῖς ἀνέσεσι καὶ σχολαῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων γιγνόμενος, οὐκ ἔπαιζεν οὐδ' ἐρραθύμει καθάπερ οἱ πολλοὶ παῖδες, ἀλλ' εὐρίσκετο λόγους τινὰς μελετῶν καὶ συνταττόμενος πρὸς ἑαυτόν. ἦσαν δ' οἱ λόγοι κατηγορία τινὸς ἢ συνηγορία τῶν παίδων. ὅθεν

εἰώθει λέγειν πρὸς αὐτὸν ὁ διδάσκαλος ὡς ‘οὐδὲν ἔσει, παῖ, σὺ μικρόν, ἀλλὰ μέγα πάντως ἀγαθὸν ἢ κακόν’. ἐπεὶ καὶ τῶν παιδεύσεων τὰς μὲν ἡθοποιούς ἢ πρὸς ἡδονὴν τινα καὶ χάριν ἐλευθέριον σπουδαζομένας ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως ἐξεμάνθανε, τῶν δ’ εἰς σύνεσιν ἢ πρᾶξιν † λεγομένων δῆλος ἦν ὑπερερῶν παρ’ ἡλικίαν ὡς τῇ φύσει πιστεύων.

Analiza i komentar

Ἔτι δὲ
 παῖς ὢν
 ὁμολογεῖται
 φορᾷς μεστὸς εἶναι,
 καὶ
 τῇ μὲν φύσει
 συνετός,
 τῇ δὲ προαιρέσει
 μεγαλοπράγμων καὶ πολιτικός.

δὲ postpozitivna čestica, ovdje suprotnog značenja: a...

παῖς § 127

ὢν § 141, § 498; εἰμί biti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ὁμολογεῖται ὁμολογέω slagati se, biti istog mišljenja; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

μεστὸς εἶναι N+I, § 491.2

φορᾷς § 90

φορᾷς μεστὸς = μεστὸς + g., § 103-104

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

συνετός § 103-104

τῇ μὲν φύσει § 165, § 414.3; dativ načina ili obzira (*dativus respectus*, Smyth 1516); „po prirodi”

τῇ δὲ προαιρέσει § 165, § 414.3; dativ načina; „po vlastitom odabiru”, „po vlastitoj odluci”

μὲν... δὲ korelacija čestica koja omogućava usporednu strukturu i kojom se nabrajaju različiti ili suprotni pojmovi; μὲν se može ostaviti neprevedeno, δὲ se može prevesti kao „a” (§ 515, § 519)

μεγαλοπράγμων πολιτικός § 194, § 131, § 103-104

ἐν γὰρ ταῖς ἀνέσεσι καὶ σχολαῖς
 ἀπὸ τῶν μαθημάτων γιγνόμενος,
 οὐκ ἔπαιζεν οὐδ' ἐρραθύμει
 καθάπερ οἱ πολλοὶ παῖδες,
 ἀλλ' εὕρισκετο λόγους τινὰς μελετῶν
 καὶ συνταττόμενος πρὸς ἑαυτόν.

γὰρ § 517; čestica, ovdje prati objašnjavanje: naime, baš
 ἐν ταῖς ἀνέσεσι καὶ σχολαῖς § 80, § 90, § 165, § 92; prijedložni izraz, ἐν
 + d.: u, § 426.1
 ἀπὸ τῶν μαθημάτων § 80; prijedložni izraz, ἀπὸ + g.: od, § 423.2; ovisno
 ο γιγνόμενος
 γιγνόμενος γίγνομαι postati, biti; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.
 ἔπαιζεν παίζω igrati se; 3. l. sg. impf. akt.
 οὐδ' = οὐδέ sastavni veznik: niti
 ἐρραθύμει ῥαθυμέω ostaviti posao, biti nemaran; 3. l. sg. impf. akt.
 οἱ πολλοὶ παῖδες § 80, § 82, § 196, § 127
 ἀλλ' = ἀλλά § 68.c
 εὕρισκετο εὕρισκω naći; 3. l. sg. impf. medpas.
 λόγους τινὰς § 82, § 84-87, § 217, § 218.1-2
 μελετῶν μελετάω vježbati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.
 συνταττόμενος συντάσσω slagati; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.
 πρὸς ἑαυτόν § 208, prijedložni izraz; πρὸς + a.: za, § 435

ἦσαν δ' οἱ λόγοι
 κατηγορία
 τινὸς
 ἢ συνηγορία
 τῶν παίδων.

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.
 δ' = δὲ postpozitivna čestica, ovdje suprotnog značenja: a...; elizija, § 68.c
 οἱ λόγοι § 80, § 82, § 84-87
 κατηγορία τινὸς § 80, § 90, § 92-95, imenica otvara mjesto genitivu, § 217,
 218.1-2

συνηγορία τῶν παίδων § 80, 90, 92-95, imenica otvara mjesto genitivu,
§ 127

ὅθεν εἰώθει λέγειν

πρὸς αὐτὸν

ὁ διδάσκαλος

ὥς

‘οὐδὲν ἔσει,

παῖ,

σὺ μικρόν,

ἀλλὰ μέγα πάντως ἀγαθὸν ἢ κακόν’.

εἰώθει ἔθω obiçavati; 3. l. sg. ind. plpf. akt.

λέγειν λέγω govoriti; λέγειν πρὸς + a. govoriti komu; inf. prez. akt.

πρὸς αὐτὸν § 207, § 435.C.c.

ὁ διδάσκαλος § 80, § 82, § 84-87

οὐδὲν § 224.2

ἔσει εἰμί biti; 2. l. sg. ind. fut. med.

παῖ § 127

σὺ § 205

μικρόν § 103-104

μέγα § 196

πάντως § 204

ἀγαθὸν ἢ κακόν § 103-104; pridjevi kao dio imenskog predikata, Smyth
910

ἐπεὶ καὶ

τῶν παιδεύσεων τὰς μὲν ἡθοποιούς

ἢ πρὸς ἡδονήν τινα καὶ χάριν ἐλευθέριον σπουδαζομέ-

νας

ὁκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως ἐξεμάνθανε,

τῶν δ’ εἰς σύνεσιν ἢ πρᾶξιν † λεγομένων

δῆλος ἦν

ὑπερερῶν παρ’ ἡλικίαν

ὥς τῇ φύσει πιστεύων.

τῶν παιδεύσεων § 80, § 165; dijelni genitiv § 395

μὲν... δ' (= δέ) korelacija čestica koja omogućava usporednu strukturu i kojom se nabrajaju različiti ili suprotni pojmovi: jedan... drugi...; elizija, § 68.c

τὰς μὲν ἡθοποιούς § 80, § 103

πρὸς ἡδονήν τινα § 80, § 90, § 92, § 217-218.1-2; prijedložni izraz; πρὸς + a. = za, § 435.C.c

τὰς σπουδαζομένας σπουδάζω baviti se, biti posvećen čemu; a. pl. ž. r. ptc. prez. medpas.

ἐξεμάνθανε ἐκμανθάνω detaljno naučiti, dobro znati; ovdje: učiti; 3. l. sg. impf. akt.

ὁκνηρῶς ἀπροθύμως § 204

εἰς σύνεσιν ἢ πρᾶξιν § 165; prijedložni izraz; εἰς + a. = za, § 419

τῶν... † λεγομένων λέγω govoriti; g. pl. ptc. prez. medpas.; † *crux* (*desperationis*) u kritičkim izdanjima označava mjesto koje priređivači smatraju nepopravljivo iskvarenim (nešto nije u redu, ali nije moguće dokućiti što je stajalo u ispravnoj inačici)

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.

δηλὸς ἦν konstrukcija s predikatnim participom: bilo je jasno...; § 500-501

ὑπερερῶν = ὑπερορῶν ὑπεροράω pokazivati prijezir; predikatni particip, § 500-501

ὥς kao da

παρ' (= παρὰ) ἡλικίαν § 68.c, § 80, § 97; prijedložni izraz; παρὰ + a.: mimo, § 434

πιστεύων πιστεύω pouzdavati se; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

Poglavlje 31

Λουκιανοῦ Κυνικός 18

O tekstu

Spis pod naslovom *Cinik* (Κυνικός) jedan je od tekstova kojem neki filolozi osporavaju Lukijanovo autorstvo, smatraju ga pseudolukijanskim. Djelo ima oblik dijaloga; glavna su lica Likin i neimenovani kinički filozof. Autorove stavove izlaže Likin. U ovom odlomku kinički filozof slikovito opisuje odnos ljudi i njihovih strasti.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Luc. Cynicus 18.8

Πάσχετε δὲ παραπλήσιόν τι ὃ φασὶ παθεῖν τινα ἐφ' ἵππον ἀναβάντα μαινόμενον· ἀρπάσας γὰρ αὐτὸν ἔφερεν ἄρα ὁ ἵππος· ὁ δὲ οὐκέτι καταβῆναι τοῦ ἵππου θέοντος ἐδύνατο. καὶ τις ἀπαντήσας ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖαν ἄπεισιν; ὁ δὲ εἶπεν, Ὅπου ἂν τούτῳ δοκῇ, δεικνὺς τὸν ἵππον. καὶ ὑμεῖς ἂν τις ἐρωτᾷ, ποῖ φέρεσθε; τάληθες ἐθέλοντες λέγειν ἐρεῖτε ἀπλῶς μὲν, ὅπουπερ ἂν ταῖς ἐπιθυμίαις δοκῇ, κατὰ μέρος δέ, ὅπουπερ ἂν τῇ ἡδονῇ δοκῇ, ποτὲ δέ, ὅπου τῇ δόξῃ, ποτὲ δὲ αὖ, τῇ φιλοκερδίᾳ· ποτὲ δὲ ὁ θυμός, ποτὲ δὲ ὁ φόβος, ποτὲ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον ὑμεῖς ἐκφέρειν φαίνεται· οὐ γὰρ ἐφ' ἑνός, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ὑμεῖς γε ἵππων βεβηκότες ἄλλοτε ἄλλων, καὶ μαινομένων πάντων, φέρεσθε. τοιγαροῦν ἐκφέρουσιν ὑμεῖς εἰς βάραθρα καὶ κρημνοὺς. ἴστε δ' οὐδαμῶς πρὶν πεσεῖν ὅτι πεσεῖσθαι μέλλετε.

Analiza i komentar

Πάσχετε δὲ
 παραπλήσιόν τι
 ὃ φασι
παθεῖν τινά
 ἐφ' ἵππον ἀναβάντα μαινόμενον·

Πάσχετε πάσχω pretrpjeti, *ovdje* događa vam se; 2. l. pl. ind. prez. akt.
 δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

παραπλήσιόν § 103 - § 106

τι § 217 - § 218.1-3

ὃ § 215; neodređena zamjenica τι (antecedent) otvara mjesto odnosnoj zamjenici ὃ

φασι φημί kazati; 3. l. pl. ind. prez. akt.; glagol govorenja otvara mjesto konstrukciji A+I

παθεῖν πάσχω pretrpjeti, *ovdje* dogoditi se; inf. aor. akt.; infinitiv je dio konstrukcije A+I ovisne o glagolu φασι

τινά ἀναβάντα dva akuzativa dio su konstrukcije A+I ovisne o glagolu φασι

τινά § 217 - § 218.1-3

ἀναβάντα ἀναβαίνω penjati se; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139

ἐφ' (= ἐπί) ἵππον... μαινόμενον § 82; prijedložni izraz: ἐπί + a.: na...; elizija § 68.c, aspiracija § 74; particip μαινόμενον ovisan je o imenici ἵππον

μαινόμενον μαίνομαι mahnitati; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἄρπάσας γὰρ αὐτὸν

ἔφερεν ἄρα

ὁ ἵππος·

ὁ δὲ

οὐκέτι καταβῆναι

τοῦ ἵππου θέοντος

ἐδύνατο.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza prethodne tvrdnje: naime..., jer...

ἄρπάσας ἄρπάζω ugrabiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139

αὐτὸν § 207; riječ ima službu objekta participa i finitnog glagola istodobno
 ἔφερεν φέρω nositi; odnijeti; 3. l. sg. impf. akt.

ἄρα § 516.1

ὁ ἵππος § 80, § 82

ὁ δὲ a on...; član uz česticu δὲ na početku surečenice naznačuje nov subjekt
 § 370.2

οὐκέτι... ἐδύνατο δύναιμι moći; glagol otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3.
 l. sg. impf. medpas.

καταβῆναι καταβαίνω sići, sjašiti; inf. aor. akt.

τοῦ ἵππου θέοντος § 80, § 82; GA; § 139

θέοντος θέω trčati; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

καί τις

ἀπαντήσας

ἠρώτησεν αὐτὸν

ποίαν

ἄπεισιν;

ὁ δὲ

εἶπεν,

Ὅπου ἂν

τούτῳ δοκῇ,

δεικνὺς τὸν ἵππον.

τις § 217 - § 218.1-3

ἀπαντήσας ἀπαντάω sresti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139

ἠρώτησεν ἐρωτάω upitati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

αὐτὸν § 207; riječ ima službu objekta participa i finitnog glagola istodobno

ποίαν sc. ὁδόν § 219; upitna zamjenica u neizravnom pitanju § 469

ἄπεισιν ἄπειμι odlaziti, ići; 3. l. sg. ind. prez. akt.; indikativ ima futursko
 značenje

ὁ δὲ a on...; član na početku surečenice naznačuje nov subjekt; § 370.2

εἶπεν εἶπον reći; 3. l. sg. ind. aor. akt.

Ὅπου kamo god; ovdje u neodređenome priložnom značenju § 220.3, § 221

ἂν... δοκῇ δοκεῖ μοι činiti se, ovdje svidati se; 3. l. sg. konj. prez. akt.

τούτῳ § 213.2

δεικνὺς δείκνυμι pokazati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὸν ἵππον § 80, § 82

καὶ ὑμᾶς ἂν τις ἐρωτᾷ,
 ποῖ φέρεσθε;
 τάληθές ἐθέλοντες λέγειν
 ἐρεῖτε ἀπλῶς μέν,
 ὅπουπερ ἂν
 ταῖς ἐπιθυμίαις δοκῇ,
 κατὰ μέρος δέ,
 ὅπουπερ ἂν
 τῇ ἡδονῇ δοκῇ,
 ποτὲ δέ,
 ὅπου
 τῇ δόξῃ,
 ποτὲ δὲ αὖ,
 τῇ φιλοκερδίᾳ·
 ποτὲ δὲ
 ὁ θυμός,
 ποτὲ δὲ
 ὁ φόβος,
 ποτὲ δὲ
 ἄλλο τι τοιοῦτον
 ὑμᾶς ἐκφέρειν
 φαίνεται·

ὑμᾶς § 205

τις § 217 - § 218.1-3

ἂν = εἰ ἂν

ἐρωτᾷ ἐρωτάω upitati; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ποῖ kamo; upitni prilog mjesta § 221

φέρεισθε φέρω nositi, odnijeti; 2. l. pl. ind. prez. medpas.

τάληθές § 153, kraza § 66; poimeničeni pridjev § 373

ἐθέλοντες ἐθέλω htjeti; glagol otvara mjesto dopuni u infinitivu; n. pl. m.
r. ptc. prez. akt.; § 139

λέγειν λέγω kazati; inf. prez. akt.

ἐρεῖτε εἶρω govoriti, kazati, reći; 2. l. pl. ind. fut. akt.

ἀπλῶς § 204

ἀπλῶς μέν... κατὰ μέρος δέ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću pa-
ra suprotnih čestica: a...

ταῖς ἐπιθυμίαις § 80, § 90

ἄν... δοκῇ δοκέω činiti se, *ovdje* svidati se; 3. l. sg. konj. prez. akt.

κατὰ μέρος posebno (u opreci prema ἀπλῶς općenito)

τῇ ἡδονῇ § 80, § 90

ποτέ δέ... ποτέ δέ... koordinacija: sad... sad...

τῇ δόξῃ § 80, § 90

τῇ φιλοκερδίᾳ § 80, § 90

ποτέ δέ... ποτέ δέ... ποτέ δέ... koordinacija: sad... sad... sad...

ὁ θυμός § 80, § 82

ὁ φόβος § 80, § 82

ἄλλο τι τοιοῦτον § 212, § 217.1-2, § 213

ὕμᾱς § 205

ἐκφέρειν ἐκφέρω odnositi; inf. prez. akt.

ἄλλο τι τοιοῦτον... ἐκφέρειν N+I, ovisi o glagolu φαίνεται: čini se da...

φαίνεται φαίνω činiti se; otvara mjesto dopuni (*ovdje* N+I); 3. l. sg. ind.
prez. medpas.

οὐ γὰρ ἐφ' ἑνός,

ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ὑμεῖς γε ἵππων βεβηκότες

ἄλλοτε ἄλλων,

καὶ μαινομένων πάντων,

φέρεσθε.

οὐ γὰρ... ἀλλ' (= ἀλλά) ne... nego...; elizija § 68.c

ἐφ' (= ἐπὶ) ἑνός (sc. ἵππου) § 223, § 224; prijedložni izraz ἐπὶ + g.: na...,
§ 418, § 436.A; elizija § 68.c, aspiracija suglasnika na kraju riječi
§ 74

ἐπὶ πολλῶν... ἵππων... ἄλλων... μαινομένων πάντων § 196, § 80, § 82;
prijedložni izraz ἐπὶ + g.: na..., § 418, 436.A

ὕμεῖς § 205

γε baš...; čestica naglašava prethodnu riječ

βεβηκότες βαίνω ici, βαίνω ἐφ' ἵππων zajašiti konja; n. pl. m. r. ptc. perf.
akt.; § 123

μαινομένων πάντων § 212, μάινωμαι mahnitati; g. pl. m. r. ptc. prez.
medpas.; koji su svi...; § 193; § 82, § 90

φέρεσθε φέρω *kao gore* kretati se, ici; odnijeti; 2. l. pl. ind. prez. medpas.

τοιγαροῦν
 ἐκφέρουσιν ὑμᾶς
 εἰς βάραθρα καὶ κρημνούς.

ἐκφέρουσιν ἐκφέρω odnositi; 3. l. pl. ind. prez. akt.
 ὑμᾶς § 205
 εἰς βάραθρα καὶ κρημνούς § 82; § 418, § 419.1

ἵστε δ' οὐδαμῶς
 πρὶν πεσεῖν
 ὅτι πεσεῖσθαι μέλλετε.

ἵστε δ' = ἵστε δέ οἶδα znati; 2. l. pl. ind. perf. akt.; elizija § 68.c
 πρὶν + infinitiv ima vrijednost zavisne rečenice vremenskog značenja: prije
 nego li..., § 487, § 488
 πεσεῖν πίπτω pasti; inf. aor. akt.; subjekt je vidljiv iz ἵστε
 ὅτι veznik uvodi izričnu rečenicu kojoj mjesto otvara glagol ἵστε
 μέλλετε μέλλω namjeravati, *ovdje* morati, trebati; 2. l. pl. ind. prez. akt.
 πεσεῖσθαι πίπτω pasti; inf. fut. med.

Πογλavlje 32

Πλουτάρχου Βίοι παράλληλοι, Δημοσθένης 11

Ο tekstu

Životopis Demostena (384. – 322. pr. Kr.), najslavnijega grčkog govornika, Plutarh je pridružio životopisu najslavnijega rimskog govornika, Cicerona (106. – 44. pr. Kr.). U izabranom odlomku pripovijeda se kako je Demosten vježbao govorničke vještine i pokušavao ispraviti vlastite nedostatke te koliko je cijenio govorničku izvedbu.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plut. Demosthenes 11

Τοῖς δὲ σωματικοῖς ἐλαττώμασι τοιαύτην ἐπῆγεν ἄσκησιν, ὥς ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος ἱστορεῖ, λέγων αὐτοῦ Δημοσθένους ἀκοῦσαι πρεσβύτου γεγονότος· τὴν μὲν γὰρ ἀσάφειαν καὶ τραυλότητα τῆς γλώττης ἐκβιάζεσθαι καὶ διαρθροῦν εἰς τὸ στόμα ψήφους λαμβάνοντα καὶ ῥήσεις ἅμα λέγοντα, τὴν δὲ φωνὴν γυμνάζειν ἐν τοῖς δρόμοις καὶ ταῖς πρὸς τὰ σιμ' ἀναβάσεσι διαλεγόμενον καὶ λόγους τινὰς ἢ στίχους ἅμα τῷ πνεύματι πυκνουμένῳ προφερόμενον· εἶναι δ' αὐτῷ μέγα κάτοπτρον οἴκοι, καὶ πρὸς τοῦτο τὰς μελέτας ἱστάμενον ἐξ ἐναντίας περαίνειν.

λέγεται δ' ἀνθρώπου προσελθόντος αὐτῷ δεομένου συνηγορίας καὶ διεξιόντος ὡς ὑπὸ τοῦ λάβοι πληγὰς, “ἀλλὰ σύ γε”, φάναι τὸν Δημοσθένην, “τούτων ὧν λέγεις οὐδὲν πέπονθας.” ἐπιτείναν-

τος δὲ τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ βοῶντος “ἐγὼ Δημόσθενες οὐδὲν πέπονθα;” “νὴ Δία” φάναι, “νῦν ἀκούω φωνὴν ἀδικουμένου καὶ πεπονθότος.” οὕτως ᾤετο μέγα πρὸς πίστιν εἶναι τὸν τόνον καὶ τὴν ὑπόκρισιν τῶν λεγόντων.

Analiza i komentar

Τοῖς δὲ σωματικοῖς ἐλαττώμασι
 τοιαύτην ἐπῆγεν ἄσκησιν,
 ὥς ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος ἱστορεῖ,
 λέγων
 αὐτοῦ Δημοσθένους
ἀκοῦσαι
 πρεσβύτου γεγονότος·

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

Τοῖς δὲ σωματικοῖς ἐλαττώμασι § 103, § 123

τοιαύτην ἄσκησιν § 213, § 165

ἐπῆγεν ἐπάγω τί τινι primjenjivati što na što; 3. l. sg. impf. akt.

ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος § 175, § 82

ἱστορεῖ ἱστορέω pripovijedati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὥς... ἱστορεῖ načinska rečenica; načinski prilog ὥς u parentetičkoj uporabi (kao umetak) Smyth 2992; LSJ ὥς A.II.1

λέγων λέγω govoriti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; kao *verbum dicendi* otvara mjesto infinitivu u službi objekta

ἀκοῦσαι ἀκούω τινός slušati koga; inf. aor. akt.; dio konstrukcije N+I (§ 491.2) ovisne o glagolu λέγω

γεγονότος γίγνομαι postati; g. sg. m. r. ptc. perf. akt.

αὐτοῦ Δημοσθένους πρεσβύτου γεγονότος § 207, § 153, § 100, § 123, objekt u genitivu uz glagol ἀκούω (genitiv s predikatnim participom) § 502

τὴν μὲν γὰρ ἀσάφειαν

καὶ τραυλότητα

τῆς γλώττης

ἐκβιάζεσθαι καὶ διαρθροῦν

εἰς τὸ στόμα ψήφους λαμβάνοντα
καὶ ῥήσεις ἅμα λέγοντα,
τὴν δὲ φωνὴν γυμνάζειν
ἐν τοῖς δρόμοις
καὶ ταῖς πρὸς τὰ σιμ' ἀναβάσει
διαλεγόμενον
καὶ λόγους τινὰς ἢ στίχους
ἅμα τῷ πνεύματι πυκνουμένῳ
προφερόμενον·

τὴν μὲν γὰρ ἀσάφειαν καὶ τραυλότητα τῆς γλώττης § 97, § 123, § 90
τραυλότητα općenito: govorna mana, mucanje, izgovaranje *r* umjesto *l* (ro-
tacizam)
ἐκβιάζεσθαι ἐκβιάζω tjerati; inf. prez. medpas.
διαρθροῦν διαρθρώ artikulirano izgovarati; inf. prez. akt.
εἰς τὸ στόμα § 123
λαμβάνοντα λαμβάνω uzimati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.
λέγοντα λέγω govoriti; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.
ἐκβιάζεσθαι καὶ διαρθροῦν... λαμβάνοντα καὶ λέγοντα A+I, konstrukcija
ovisna o participu λέγων iz prethodne cjeline; § 491
τὴν δὲ φωνὴν § 90; uočite koordinaciju česticama μὲν... δὲ...
ἐν τοῖς δρόμοις καὶ ταῖς πρὸς τὰ σιμ' ἀναβάσει τὰ σιμ' = τὰ σιμά; § 82,
§ 103, § 165
διαλεγόμενον διαλέγω; διαλέγομαι razgovarati; a. sg. m. r. ptc. prez.
medpas.
καὶ λόγους τινὰς ἢ στίχους § 82, § 217
τῷ πνεύματι § 123
πυκνουμένῳ u jednom dahu; πυκνόω stegnuti; d. sg. sr. r. ptc. prez.
medpas.
προφερόμενον προφέρω iznositi, izgovarati; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.
γυμνάζειν... διαλεγόμενον καὶ προφερόμενον kao gore, A+I, konstrukcija
ovisna o participu λέγων; § 491

εἶναι δ' αὐτῷ
μέγα κάτοπτρον
οἴκοι,
καὶ πρὸς τοῦτο

τὰς μελέτας
ἰστάμενον ἐξ ἐναντίας
περαίνειν.

εἶναι εἰμί biti, εἶναι + d. imati (posvojni dativ); § 412.2; inf. prez. akt.

αὐτῷ § 207

μέγα κάτοπτρον § 196, § 82

οἴκοι razlikuj od οἴκοι

εἶναι μέγα κάτοπτρον A+I, konstrukcija u službi objekta participa λέγων
 iz prve cjeline (*verbum dicendi*) § 491

πρὸς τοῦτο § 213

τὰς μελέτας § 90

ἰστάμενον ἴστημι med. postavljati se, stajati; a. sg. m. r. ptc. prez. med-
 pas.

ἐξ ἐναντίας § 82

περαίνειν περαίνω recitirati, ponavljati od početka do kraja; inf. prez. akt.

ἰστάμενον... περαίνειν A+I, konstrukcija ovisna o obliku λέγων (*verbum
 dicendi*) § 491

λέγεται δ'

ἀνθρώπου προσελθόντος αὐτῷ

δεομένου συνηγορίας

καὶ διεξιόντος

ὥς

ὕπο του

λάβοι πληγὰς,

“ἀλλὰ σύ γε”,

φάναι τὸν Δημοσθένην,

“τούτων ὧν λέγεις

οὐδὲν πέπονθας.”

λέγεται λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἀνθρώπου § 82

προσελθόντος προσέρχομαι dolaziti; g. sg. m. r. ptc. aor. akt.

δεομένου δέομαι τινός trebati; g. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

συνηγορίας § 90

διεξιόντος διέξειμι prepričavati; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

λάβοι λαμβάνω dobivati; 3. l. sg. opt. aor. akt.

ὑπό του od koga; § 217

πληγὰς § 90

ὥς... λάβοι izrični veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu: da...

σύ § 205

φάναι φημί govoriti, reći; inf. prez. akt.

φάναι τὸν Δημοσθένην A+I, konstrukcija ovisna o obliku λέγεται; § 491

τούτων ὧν § 215; ὧν uvodi odnosnu rečenicu, τούτων je antecedent; dijelni genitiv

ὧν λέγεις odnosna rečenica; umjesto τούτων ἃ λέγεις; asimilacija relativa § 444

λέγεις λέγω govoriti; 2. l. sg. ind. prez. akt.

οὐδὲν § 224

πέπονθας πάσχω trpjeti; 2. l. sg. ind. perf. akt.

ἐπιτείναντος δὲ

τὴν φωνήν

τοῦ ἀνθρώπου

καὶ βοῶντος

“ἐγὼ

Δημόσθενες

οὐδὲν πέπονθα;”

“νὴ Δία”

φάναι,

“νῦν ἀκούω

φωνήν

ἀδικουμένου καὶ πεπονθότος.”

ἐπιτείναντος ἐπιτείνω napinjati; g. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τὴν φωνήν § 90

βοῶντος βοάω vikati; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐγὼ § 205

πέπονθα πάσχω trpjeti; 1. l. sg. ind. perf. akt.

νὴ Δία tako je, Zeusa mi; § 178

ἀκούω ἀκούω τινός čuti koga; 1. l. sg. ind. prez. akt.

φάναι A+I čiji je akuzativ, kao i gore, τὸν Δημοσθένην, konstrukcija u službi objekta glagolskog oblika λέγεται (*verbum dicendi*) § 491

ἀδικουμένου ἀδικέω činiti nepravdu; g. sg. m. r. ptc. prez. medpas.
 πεπονθότος πάσχω trpjeti; g. sg. m. r. ptc. perf. akt.

οὕτως ᾧετο μέγα
 πρὸς πίστιν
εἶναι
τὸν τόνον καὶ τὴν ὑπόκρισιν
 τῶν λεγόντων.

ᾧετο οἶμαι smatrati; 3. l. sg. impf. medpas.; kao *verbum sentiendi* otvara
 mjesto akuzativu s infinitivom u službi objekta

πρὸς πίστιν... τὴν ὑπόκρισιν § 165

μέγα εἶναι μέγα εἰμί mnogo vrijediti; inf. prez. akt.

μέγα εἶναι dio A+I u službi objekta, konstrukcija ovisna o obliku ᾧετο (*verbum sentiendi*) § 491

τὸν τόνον τόνος tehnički termin u retorici: snaga, napetost, intenzitet

τὴν ὑπόκρισιν ὑπόκρισις tehnički termin u retorici: način na koji govornik
 izvodi govor

τῶν λεγόντων λέγω govoriti; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.

Poglavlje 33

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα Γ 12, 4

Ο tekstu

Sokrat je primijetio da Epigen, jedan od njegovih drugova, nije u dobroj formi. Epigen tvrdi da mu vježbanje ne treba jer nije sportaš. Na to Sokrat iznosi svoje mišljenje o prednostima dobre tjelesne kondicije u ratu, u svim ostalim ljudskim aktivnostima, pa i u duhovnom radu.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Xen. Memorabilia 3.12.4

Καὶ πολλοὶ μὲν διὰ τοῦτο ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγῶνων σώζονται τε εὐσχημόνως καὶ τὰ δεινὰ πάντα διαφεύγουσι, πολλοὶ δὲ φίλοις τε βοηθοῦσι καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετοῦσι καὶ διὰ ταῦτα χάριτός τε ἀξιοῦνται καὶ δόξαν μεγάλην κτῶνται καὶ τιμῶν καλλίστων τυγχάνουσι καὶ διὰ ταῦτα τὸν τε λοιπὸν βίον ἥδιον καὶ κάλλιον διαζῶσι καὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ καλλίους ἀφορμὰς εἰς τὸν βίον καταλείπουσιν. οὗτοι γὰρ, ὅτι οὐκ ἀσκεῖ δημοσίᾳ ἢ πόλιν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, διὰ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ ἀμελεῖν, ἀλλὰ μηδὲν ἥττον ἐπιμελεῖσθαι. εἴ γὰρ ἴσθι ὅτι οὐδὲ ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἀγῶνι οὐδὲ ἐν πράξει οὐδεμιᾷ μείον ἕξεις διὰ τὸ βέλτιον τὸ σῶμα παρσκευάσθαι· πρὸς πάντα γὰρ ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν· ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρείαις πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν· ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖ ἐλαχίστη σώματος χρεία εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ

μεγάλα σφάλλονται διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα; καὶ λήθη δὲ καὶ ἀθυμία καὶ δυσκολία καὶ μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν.

Analiza i komentar

Καὶ πολλοὶ μὲν
 διὰ τοῦτο
 ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων
 σώζονται τε εὐσχημόνως
 καὶ τὰ δεινὰ πάντα διαφεύγουσι,
 πολλοὶ δὲ
 φίλοις τε βοηθοῦσι
 καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετοῦσι
 καὶ διὰ ταῦτα
 χάριτός τε ἀξιοῦνται
 καὶ δόξαν μεγάλην κτῶνται
 καὶ τιμῶν καλλίστων τυγχάνουσι
 καὶ διὰ ταῦτα
 τόν τε λοιπὸν βίον ἥδιον καὶ κάλλιον διαζῶσι
 καὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ
 καλλίους ἀφορμὰς
 εἰς τὸν βίον
 καταλείπουσιν.

πολλοὶ § 196

πολλοὶ μὲν... πολλοὶ δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica

διὰ τοῦτο § 213.2, § 428

ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων § 424, § 103, § 131

σώζονται σώζω spasiti, izvući; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

εὐσχημόνως § 136

τὰ δεινὰ § 103

πάντα § 193

διαφεύγουσι διαφεύγω izbjeći; 3. l. pl. ind. prez. akt.

πολλοὶ § 196

φίλοις § 103

βοηθοῦσι βοηθέω pomagati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τὴν πατρίδα § 123

εὐεργετοῦσι εὐεργετέω tina činiti dobro komu; 3. l. pl. ind. prez. akt.

διὰ ταῦτα § 213.2, § 428

χάριτός § 123, § 129

ἀξιοῦνται ἀξιόω tinos smatrati vrijednim čega; 3. l. pl. ind. prez. akt.

δόξαν § 97

μεγάλην § 196

κτῶνται κτάομαι steći; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τιμῶν καλλίστων § 90

τυγχάνουσι τυγχάνω tinos domoći se čega, postići što; 3. l. pl. ind. prez. akt.

διὰ ταῦτα § 213.2, § 428

τόν τε λοιπὸν βίον § 103, § 82

ἥδιον § 200, § 204.3

κάλλιον § 200, § 204.3

διαζῶσι διαζάω proživjeti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τοῖς ἑαυτῶν παισὶ § 208, § 193

καλλίους ἀφορμάς § 200, § 90, § 164

εἰς τὸν βίον § 82, § 419

καταλείπουσιν καταλείπω ostaviti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οὗτοι χρή,

ὅτι οὐκ ἀσκεῖ

δημοσίᾳ

ἢ πόλιν

τὰ πρὸς τὸν πόλεμον,

διὰ τοῦτο

καὶ ἰδίᾳ

ἀμελεῖν,

ἀλλὰ μηδὲν ἥττον ἐπιμελεῖσθαι.

οὗτοι zacijelo ne

χρή § 492; otvara mjesto infinitivima kao subjektima

ὅτι οὐκ ἀσκεῖ... ἢ πόλιν uzročna rečenica § 518.5, § 468

ἀσκεῖ ἀσκέω vježbati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; § 165

δημοσίᾳ prilog izveden od pridjeva δημόσιος

τὰ πρὸς τὸν πόλεμον § 435, § 82; poimeničenje članom § 373

διὰ τοῦτο § 213.2 § 428

ιδίᾳ prilog izveden od pridjeva ἴδιος

ἀμελεῖν ἀμελέω zanemarivati; inf. prez. akt.

μηδὲν § 224.2

ἦττον § 202, § 137

ἐπιμελεῖσθαι ἐπιμελέομαι τι brinuti se za što, baviti se čime; inf. prez. medpas.

εὖ γὰρ ἴσθι

ὅτι

οὐδὲ ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἀγῶνι

οὐδὲ ἐν πράξει οὐδεμιᾷ

μείον ἔξεις

διὰ τὸ βέλτιον τὸ σῶμα παρσκευάσθαι.

ἴσθι znaj; οἶδα znati; 2. l. sg. impt. perf. akt., perfekt sa značenjem prezenta, § 317

ὅτι uvodi izričnu rečenicu § 518, § 467

ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἀγῶνι § 212, § 224.2, § 131, § 426

ἐν πράξει οὐδεμιᾷ § 165, § 224.2, § 426

μείον § 202, § 137

ἔξεις ἔχω imati; μείον ἔχω biti manje vrijednosti; 2. l. sg. ind. fut. akt.

διὰ τὸ βέλτιον § 428, § 202, § 137

τὸ... παρσκευάσθαι poimeničeni infinitiv § 497

τὸ σῶμα § 123

παρσκευάσθαι παρσκευάζω pripremiti; inf. perf. medpas.

πρὸς πάντα γὰρ

ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι

χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν.

πρὸς πάντα § 193, § 435

ὅσα § 219

πράττουσιν πράττω činiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἄνθρωποι § 82

χρήσιμον sc. ἐστίν; § 103

τὸ σῶμα § 123

ἐστίν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

χρήσιμον... ἐστίν imenski predikat, Smyth 909

ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρεῖαις

πολὺ διαφέρει

ὥς βέλτιστα

τὸ σῶμα ἔχειν·

ἐν πάσαις ταῖς τοῦ σώματος χρεῖαις § 426, § 193, § 90

πολὺ § 196

διαφέρει διαφέρω razlikovati se, biti važno; 3. l. sg. ind. prez. akt.; bezlično, neprijelazno značenje § 447

ὥς βέλτιστα § 202, § 204.3; ὥς uz superlativ Smyth 1086

τὸ σῶμα § 123

ἔχειν ἔχω imati; inf. prez. akt.

ἐπεὶ καὶ

ἐν ᾧ δοκεῖ

ἐλαχίστη σώματος χρεῖα εἶναι,

ἐν τῷ διανοεῖσθαι,

τίς οὐκ οἶδεν ὅτι

καὶ ἐν τούτῳ

πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται

διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα;

ἐπεὶ § 518

ἐν ᾧ § 215, § 426

δοκεῖ δοκέω *bezlično* čini se, 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐλαχίστη § 202

σώματος § 123

χρεῖα § 90

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

ἐλαχίστη... εἶναι imenski predikat, Smyth 909

ἐν τῷ διανοεῖσθαι διανοέομαι imati na umu, razmišljati; inf. prez. medpas.;
poimeničeni infinitiv § 497

τίς § 217

οἶδεν οἶδα znati; 3. l. sg. ind. perf. akt., perfekt sa značenjem prezenta,
§ 317

ὅτι... σφάλλονται izrična rečenica § 518

σφάλλονται σφάλω varati, prevariti; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ἐν τούτῳ § 213.2, § 426

πολλοὶ § 196

μεγάλα § 196

διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν ὑγιαίνω biti zdrav; inf. prez. akt.; poimeničeni infinitiv
§ 497; negacija μὴ § 508, 509

τὸ σῶμα § 123

καὶ λήθη δὲ

καὶ ἀθυμία

καὶ δυσκολία

καὶ μανία

πολλάκις

πολλοῖς

διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν

εἰς τὴν διάνοιαν

ἐμπίπτουσιν

οὕτως ὥστε

καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν.

λήθη § 90

ἀθυμία § 90

δυσκολία § 90

μανία § 90

πολλοῖς § 196

διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν § 123, § 90, § 428

εἰς τὴν διάνοιαν § 97, § 419

ἐμπίπτουσιν ἐμπίπτω napasti, zahvatiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν § 90; posljedična rečenica s predika-
tom u infinitivu § 473

ἐκβάλλειν ἐκβάλλω izbaciti, odbaciti; inf. prez. akt.

Poglavlje 34

Ἴσοκράτους Ἑλένης ἐγκώμιον 18

O tekstu

Na početku Izokratova govora *Pohvala Helene* stoji duži uvod u kojem se autor osvrće na pomodnu, sofističku retoriku svojeg vremena zalažući se za govorništvo koje će odabirom vjerodostojnih tema i njihovim ozbiljnim tretmanom biti istinski korisno u izobrazbi mladih za građanske dužnosti. Sam panegirik Heleni kronološki slijedi njezin životopis: od priče o božanskom podrijetlu koje Helena vuče od Zeusa, preko Tezejeve otmice te povratka uz pomoć Kastora i Polideuka, do Parisova suda i otmice; nastavlja se pohvalom Helenine ljepote i stjecanja besmrtnosti, a završava njezinom simboličnom ulogom u ujedinjenju svih Grka i u njihovoj pobjedi nad barbarima. U ovdje odabranom odlomku prikazan je učinak Helenine ljepote na Tezeja, koji ju je, budući da je bila premlada za udaju, oteo i doveo iz Lakedemona u Atiku. Tim odlomkom započinje digresija u pohvalu Tezeja; on metaforički predstavlja veličinu i sjaj grada Atene.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isoc. Helenae encomium 18

Θησεύς, ὁ λεγόμενος μὲν Αἰγέως γενόμενος δ' ἐκ Ποσειδῶνος, ἰδὼν αὐτὴν οὐπω μὲν ἀκμάζουσιν, ἤδη δὲ τῶν ἄλλων διαφέρουσιν, τοσοῦτον ἡττήθη τοῦ κάλλους, ὁ κρατεῖν τῶν ἄλλων εἰθισμένος, ὥσθ' ὑπαρχούσης αὐτῇ καὶ πατρίδος μεγίστης καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης ἡγησάμενος οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς ἄνευ τῆς πρὸς ἐκείνην οἰκειότητος, ἐπειδὴ παρὰ τῶν κυρίων οὐχ οἷός τ' ἦν αὐτὴν λαβεῖν, ἀλλ' ἐπέμενον τὴν τε τῆς παιδὸς

ἡλικίαν καὶ τὸν χρησμὸν τὸν παρὰ τῆς Πυθίας, ὑπεριδὼν τὴν ἀρχὴν τὴν Τυνδάρειω καὶ καταφρονήσας τῆς ῥώμης τῆς Κάστορος καὶ Πολυδεύκους καὶ πάντων τῶν ἐν Λακεδαίμονι δεινῶν ὀλιγωρήσας, βίᾳ λαβὼν αὐτὴν εἰς Ἄφιδναν τῆς Ἀττικῆς κατέθετο.

Analiza i komentar

Θησεὺς,

ὁ λεγόμενος μὲν Αἰγέως
γενομένος δ' ἐκ Ποσειδῶνος,
ιδὼν αὐτὴν
οὐπω μὲν ἀκμάζουσιν,
ἤδη δὲ τῶν ἄλλων διαφέρουσιν
τοσοῦτον ἡττήθη τοῦ κάλλους,
ὁ κρατεῖν τῶν ἄλλων εἰθισμένος,
ὥσθ'

ὑπαρχούσης αὐτῷ
καὶ πατρίδος μεγίστης
καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης

ἡγησάμενος
οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν
ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς
ἄνευ τῆς πρὸς ἐκείνην οἰκειότητος

Θησεὺς § 175

ὁ λεγόμενος λέγω reći; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

Αἰγέως § 175

μὲν... δ(ἐ) doduše... ali...; suprotni veznik § 515.2, § 519.7

γενομένος γίγνομαι postati, biti; n. sg. m. r. ptc. aor.

ἐκ Ποσειδῶνος § 131

ιδὼν ὁράω vidjeti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

αὐτὴν § 207; sc. Helenu

οὐπω μὲν... ἤδη δὲ još ne... a već...

ἀκμάζουσιν ἀκμάζω biti u cvijetu ljepote; a. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

διαφέρουσιν διαφέρω τινός biti različit od koga, nadmašivati koga; a. sg. ž.
r. ptc. prez. akt.

τῶν ἄλλων § 212

τοσοῦτον § 213.4; u korelaciji s ὥστε uvodi posljedičnu rečenicu

ἡττήθη ἡσσάομαι (ἡττάομαι) τινός biti svladan od koga ili čega, ne moći
odoljeti čemu; 3. l. sg. ind. aor. pas.

τοῦ κάλλους § 153

ὁ... εἰθισμένος ἐθίζω naviknuti; n. sg. m. r. ptc. perf. medpas. εἰθισμένος
+ inf. navikao na što

κρατεῖν κρατέω τινός vladati nad kime; inf. prez. akt.

τῶν ἄλλων § 212

ὥσθ' ὥστε, posljedični veznik § 473; aspiracija dentala zbog ispadanja vo-
kala § 74; predikat posljedične rečenice nalazi se na samom kraju od-
lomka (κατέθετο)

ὑπαρχούσης ὑπάρχω τινί pripadati komu; g. sg. ž. r. ptc. prez. akt.;
konstrukcija GA

αὐτῷ § 207

πατρίδος § 123

μεγίστης § 200

βασιλείας § 90

ἀσφαλεστάτης § 198

ἡγησάμενος ἡγέομαι voditi; misliti, držati; n. sg. m. r. ptc. aor. med.;
glagol uvodi konstrukciju A+I

ἄξιον § 103

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

ἄξιον εἶναι imenski predikat, Smyth 909

ζῆν ζάω živjeti; inf. prez. akt.

ἐπί... ἀγαθοῖς § 436.B; § 103

τοῖς... ἀγαθοῖς poimeničenje članom § 373

παροῦσιν πάρειμι biti prisutan, biti u čijoj vlasti; d. pl. s. r. ptc. prez. akt.

ἄνευ τῆς... οἰκειότητος § 417; § 123; οἰκειότης πρὸς τινα zajedništvo, veza
s kim

πρὸς ἐκείνην § 213

ἐπειδὴ

παρὰ τῶν κυρίων

οὐχ οἷός τ' ἦν

αὐτὴν λαβεῖν,

ἀλλ' ἐπέμενον

τὴν τε τῆς παιδὸς ἡλικίαν
καὶ τὸν χρησμὸν τὸν παρὰ τῆς Πυθίας
ὑπεριδὼν
τὴν ἀρχὴν τὴν Τυνδάρεω
καὶ καταφρονήσας
τῆς ῥώμης τῆς Κάστορος καὶ Πολυδεύκους
καὶ πάντων τῶν ἐν Λακεδαίμονι δεινῶν
ὀλιγορήσας
βία λαβὼν αὐτὴν
εἰς Ἄφιδναν τῆς Ἀττικῆς κατέθετο.

ἐπειδὴ veznik uvodi vremensku rečenicu § 487

παρὰ τῶν κυρίων § 434.A; § 82

οἷός τ' ἦν οἷός τε εἰμί moči

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.

αὐτὴν § 207

λαβεῖν λαμβάνω uzeti, ugrabiti, oteti; inf. aor. akt.

ἐπέμενον ἐπιμένω čekati; 3. l. pl. impf. akt.; promjena subjekta, subjekt su
sad Helenini čuvari ili skrbnici (οἱ κύριοι)

τὴν... ἡλικίαν § 90

τῆς παιδὸς § 127

τὸν χρησμὸν § 82

παρὰ τῆς Πυθίας § 434.A, § 90

ὑπεριδὼν ὑπεροράω prezreti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τὴν ἀρχὴν § 90

Τυνδάρεω § 111

καταφρονήσας καταφρονέω τινός ne obazirati se na što; n. sg. m. r. ptc.
aor. akt.

τῆς ῥώμης § 90

Κάστορος § 146

Πολυδεύκους § 153

τῆς Κάστορος καὶ Πολυδεύκους atributni položaj § 375

πάντων § 193

τῶν... δεινῶν § 103; τὰ δεινὰ strahote, opasnosti; poimeničenje članom § 373

ἐν Λακεδαίμονι § 131; atributni položaj § 375

ὀλιγορήσας ὀλιγορέω τινός ne mariti za što; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

βία § 90; dativ sredstva § 414

λαβὼν λαμβάνω uzeti, ugrabiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

αὐτὴν § 207

εἰς Ἄφιδναν § 90

τῆς Ἀττικῆς § 90; dijelni genitiv § 395

κατέθετο κατατίθηναι smjestiti, skloniti; 3. l. sg. ind. aor. med.

Poglavlje 35

Δημοσθένους Ὀλυνθιακός Β, 18

Ο tekstu

Kada je 349. pr. Kr. Filip Makedonski napao Olint, grad na Halkidici koji je bio sklopio savez s Atenom, Demosten je održao tri govora potičući Atenjane da interveniraju. Usprkos Demostenovu zauzimanju, pravodobna i priladna akcija Atene je izostala. Drugi olintski govor reakcija je na oklijevanje Atenjana, koji ne žele uputiti Olinćanima obećanu pomoć. Demosten ih ohrabruje i dokazuje da su Filipa napustili saveznici te da Filip sam nema više dovoljno snage. U ovom odlomku Demosten opisuje kako se Filip ponaša prema stranim vojnicima i suradnicima ističući kao negativan primjer državnog roba Kaliju.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Dem. Olynthiaca II 18

Εἰ μὲν γὰρ τις ἀνὴρ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάνθ' αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τᾶργα (πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρβλητον εἶναι)· εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον. λοιποὺς δὲ περὶ αὐτὸν εἶναι ληστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους οἷους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦθ' οἷ' ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γὰρ οὕς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον ὥς πολὺ

τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχυρῶν ἀσμάτων, ὧν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν εἵνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει.

Analiza i komentar

Εἰ μὲν γάρ
 τις ἀνὴρ ἐστὶν
 ἐν αὐτοῖς
 οἷος
 ἐμπειρος
 πολέμου καὶ ἀγώνων,
 τούτους μὲν
 φιλοτιμία
 πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν
 ἔφη,
 βουλόμενον
 πάνθ' αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τᾶργα
 (πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις
 καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρβλητον εἶναι).
 εἰ δέ τις σῶφρων ἢ δίκαιος ἄλλως,
 τὴν
 καθ' ἡμέραν
 ἀκρασίαν τοῦ βίου
 καὶ μέθην
 καὶ κορδακισμοὺς
 οὐ δυνάμενος φέρειν,
παρεῶσθαι
 καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει
τὸν τοιοῦτον.

μὲν γάρ... δέ... odnosno..., naime...; γάρ uz μὲν... δέ... označava objašnjavanje

Εἰ μὲν..., τούτους μὲν...· εἰ δέ... udvajanje μὲν u koordinaciji μὲν... δέ...; sadržaj prvog dijela koordinacije odviše je složen da bi „stao” u jednu surečenicu

γάρ τις § 40; § 217

ἀνὴρ ἐστίν § 40

ἀνὴρ § 149

ἐστίν εἰμί *ovdje* ima, postoji; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐν αὐτοῖς § 426; § 207

οἷος ἔμπειρος nekako..., prilično...; οἷος modificira sljedeći pridjev; § 217; § 106; ἔμπειρός τινος iskusan u čemu

πολέμου § 82

ἀγώνων § 131

τούτους § 213.2

φιλοτιμία § 90

πάντας § 193

ἀπωθεῖν ἀπωθέω odgurnuti, otjerati; inf. prez. akt.

αὐτὸν sc. kralj Filip Makedonski; § 207

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt.; ovaj glagol otvara mjesto konstrukciji A+I; subjekt je naznačen neodređenom zamjenicom τινος u prethodnom poglavlju (dakle, netko je rekao)

βουλόμενον βούλομαι htjeti; a. sg. m. r. ptc. prez. med.; glagol otvara mjesto dopuni u infinitivu

πάνθ' αὐτοῦ § 68; § 193; § 209.1; subjektni ili posvojni genitiv uz εἶναι § 393

δοκεῖν δοκέω činiti se; inf. prez. akt.; glagol otvara mjesto A+I

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

τᾶργα § 66; § 82

πρὸς... τοῖς ἄλλοις sc. uz druge mane; § 435; § 212.a; § 373

γὰρ naime...; čestica naglašava objašnjavanje

τὴν φιλοτιμίαν § 90

ἀνυπέρβλητον § 106

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

ἀνυπέρβλητον εἶναι imenski predikat, Smyth 909

δέ τις § 40; § 217

σώφρων § 131

δίκαιος § 103

ἄλλως § 204

τὴν καθ' ἡμέραν ἀκрасiάν § 68; § 429; § 90; atributni položaj prijedlognog izraza § 375

τοῦ βίου § 82

μέθην § 90

κορδακισμούς § 82

δυνάμενος δύναμαι moći; n. sg. m. r. ptc. prez. med.; glagol otvara mjesto dopuni u infinitivu

φέρειν φέρω nositi, podnositi; inf. prez. akt.

παρεῶσθαι παρωθέω odgurnuti, gurati u stranu; inf. perf. medpas.

ἐν... μέρει § 426; § 153

οὐδενός § 224.2

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

ἐν οὐδενός εἶναι μέρει imenski predikat, Smyth 909

τὸν τοιοῦτον § 213.4; § 373

λοιποὺς δὴ

περὶ αὐτὸν

εἶναι ληστὰς

καὶ κόλακας

καὶ τοιούτους ἀνθρώπους

οἷους

μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι

τοιαῦθ'

οἷ'

ἐγὼ νῦν ὁκνῶ

πρὸς ὑμᾶς

ὀνομάσαι.

λοιποὺς § 103

δὴ čestica naglašava pridjev koji izražava (neodređenu) količinu

περὶ αὐτὸν § 433; § 207

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.; i dalje ovisno o ἔφῃ iz prošle rečenice

ληστὰς § 100

κόλακας § 115

τοιούτους § 213.4

ἀνθρώπους § 82

εἶναι ληστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους imenski predikat, Smyth 909

οἷους § 219; οἷος umjesto ὥστε uvodi posljedičnu rečenicu § 473 bilj. 4

μεθυσθέντας μεθύω opijati se; a. pl. m. r. ptc. aor. pas.
 ὀρχεῖσθαι ὀρχέομαι plesati; inf. prez. medpas.
 τοιαῦθ' οἷ' ἐγὼ § 68
 τοιαῦθ' § 213.4
 οἷ' § 219
 ἐγὼ § 205
 ὀκνῶ ὀκνέω oklijevati; 1. l. sg. ind. prez. akt.
 πρὸς ὑμᾶς § 435; § 205
 ὀνομάσαι ὀνομάζω imenovati; inf. aor. akt.

δῆλον δ' ὅτι
 ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ·
 καὶ γὰρ
 οὓς
 ἐνθένδε
 πάντες
 ἀπήλαυνον
 ὥς
 πολὺ
 τῶν θαυματοποιῶν
 ἀσελγεστέρους ὄντας,
 Καλλίαν
 ἐκεῖνον τὸν δημόσιον
 καὶ τοιούτους ἀνθρώπους,
 μίμους γελοίων
 καὶ ποιητὰς αἰσχυρῶν ᾠσμάτων,
 ᾧ
 εἰς τοὺς συνόντας
 ποιοῦσιν
 εἵνεκα τοῦ γελασθῆναι,
 τούτους
 ἀγαπᾷ
 καὶ

περὶ αὐτὸν
ἔχει.

δῆλον δ' ὅτι § 68; § 103; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...
(no u ovoj se frazi δέ može tumačiti i kao δή, cf. gramatiku Bornemann
Risch, 263); δῆλον ὅτι jasno je da...(faza)

ταῦτ' ἐστὶν § 40; § 68; § 213.2; εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀληθῆ § 153

ἐστὶν ἀληθῆ imenski predikat, Smyth 909

καὶ γὰρ § 517

οὕς § 215

πάντες § 193

ἀπήλαυνον ἀπελάυνω otjerati; 3. l. pl. impf. akt.

ὥς... ὄντας ὥς uvodi adverbijalni particip s uzročnim značenjem § 503.2;
εἰμί biti; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

πολὺ § 196

τῶν θαυμαστοποιῶν ἀσελγεστέρους genitiv usporedbe § 404; § 106; § 197;
§ 373

Καλλίαν § 100

ἐκεῖνον τὸν δημόσιον § 212; § 103; § 373

τοιούτους § 213.4

ἀνθρώπους § 82

μίμους § 82

γελοίων § 103

ποιητὰς § 100

αἰσχυρῶν § 103

ἄσμάτων § 123

ὧν § 215; genitiv umjesto akuzativa, asimilacija relativa § 444

εἰς τοὺς συνόντας § 419; σύνειμι biti dio društva, biti prisutan; a. pl. m. r.
ptc. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

ποιοῦσιν ποιέω raditi, sastavljati; 3. l. pl. ind. prez.

εἵνεκα τοῦ γελασθῆναι § 417; γελάω smijati se; inf. aor. pas.; poimeniče-
nje članom § 373

τούτους § 213.2

ἀγαπᾷ ἀγαπάω voljeti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

περὶ αὐτὸν § 433; § 209.1

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

Poglavlje 36

Ἀριστοτέλους Ῥητορική 1394a

O tekstu

U drugoj knjizi *Retorike* Aristotel izlaže načine na koje govornik može uvjeriti slušaoce i preduvjete za takvo uvjeravanje. Poseban su način uvjeravanja takozvana opća mjesta, dokazi da se nešto može ili ne može dogoditi. Osim logičkih dokaza, opća su mjesta i primjeri; njihova su pak posebna podvrsta pripovijesti, poput prispodoba i basna. Drugi po redu primjer za uporabu basne u procesu političkog odlučivanja Aristotel pripisuje Ezopu, legendarnom basnopiscu, po predaji tračkom robu iz VI. st. pr. Kr. prodanom na otok Sam.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Arist. Rhetorica 1394a

Αἴσωπος δὲ ἐν Σάμῳ δημηγορῶν κρινομένου δημαγωγοῦ περὶ θανάτου ἔφη ἀλώπεκα διαβαίνουσιν ποταμὸν ἀπωσθῆναι εἰς φάρραγγα, οὐ δυναμένην δὲ ἐκβῆναι πολὺν χρόνον κακοπαθεῖν καὶ κυνοραιστὰς πολλοὺς ἔχεσθαι αὐτῆς, ἐχῖνον δὲ πλανώμενον, ὥς εἶδεν αὐτήν, κατοικτεῖραντα ἐρωτᾶν εἰ ἀφέλοι αὐτῆς τοὺς κυνοραιστὰς, τὴν δὲ οὐκ ἔαν· ἐρομένου δὲ διὰ τί, “ὅτι οὗτοι μὲν” φάναι “ἤδη μου πλήρεις εἰσὶ καὶ ὀλίγον ἔλκουσιν αἶμα, ἐὰν δὲ τούτους ἀφέλητε, ἕτεροι ἐλθόντες πεινῶντες ἐκπιοῦνταί μου τὸ λοιπὸν αἶμα”. “ἀτὰρ καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες Σάμιοι, οὗτος μὲν οὐδὲν ἔτι βλάψει (πλούσιος γάρ ἐστιν), ἐὰν δὲ τοῦτον ἀποκτείνητε, ἕτεροι ἥξουσι πένητες, οἳ ὑμᾶς ἀναλώσουσι τὰ λοιπὰ κλέπτοντες.”

Analiza i komentar

Αἴσωπος δὲ
ἐν Σάμῳ
δημηγορῶν
κρινομένου δημαγωγοῦ
περὶ θανάτου
ἔφη
ἄλώπεκα
διαβαίνουσιν
ποταμὸν
ἀπωσθῆναι
εἰς φάραγγα,
οὐ δυναμένην δὲ
ἐκβῆναι
πολὺν χρόνον
κακοπαθεῖν
καὶ
κυνοραιστὰς πολλοὺς
ἔχεσθαι
αὐτῆς,
ἐχῖνον δὲ πλανώμενον,
ὥς εἶδεν
αὐτήν,
κατοικτεῖραντα
ἑρωτᾶν
εἰ ἄφελοι
αὐτῆς
τοὺς κυνοραιστὰς,
τὴν δὲ
οὐκ ἔαν·

ἐρομένου δὲ
 διὰ τί,
 “ὅτι
 οὗτοι μὲν”
φάναι
 “ἤδη
 μου πλήρεις εἰσὶ
 καὶ ὀλίγον ἔλκουσιν αἷμα,
 ἐὰν δὲ
 τούτους ἀφέλητε,
 ἕτεροι
 ἐλθόντες πεινῶντες
 ἐκπιοῦνταί μου
 τὸ λοιπὸν αἷμα”.

Aἴσωπος § 82

δὲ čestica povezuje rečenicu s (izostavljenom) prethodnom: a...

ἐν Σάμῳ § 426; § 82

δημηγορῶν δημηγορέω govoriti u skupštini; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

κρινομένου κρίνω suditi; g. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

δημαγωγοῦ § 82

περὶ θανάτου § 433; § 82

ἔφη φημί govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

ἀλώπεκα § 115

διαβαίνουσιν διαβαίνω τι prelaziti što; a. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

ποταμὸν § 82

ἀπωσθῆναι ἀπωθέω odgurnuti, odbaciti; inf. aor. pas.

εἰς φάραγγα § 419; § 115

δυναμένην δύναμαι moći; a. sg. ž. r. ptc. prez. med.

ἀλώπεκα... δυναμένην δὲ... ἔχινον δὲ... τὴν δὲ... ἐρομένου δὲ... koordinacija
 surečenica česticom δὲ

ἐκβῆναι ἐκβαίνω izaći; inf. aor. akt.

πολὺν § 196

χρόνον § 82

κακοπαθεῖν κακοπαθέω patiti; inf. prez. akt.

κυνοραιστὰς § 100

πολλοὺς § 196

ἔχεσθαι ἔχω, med. ἔχομαι τινος držati se čega; inf. prez. medpas.

αὐτῆς § 207

ἐχῖνον § 82

πλανώμενον πλανάω med. lutati; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ὥς veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487

εἶδεν ὁράω gledati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

αὐτήν § 207

κατοικτεῖραντα κατοικτεῖρω smilovati se; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἐρωτᾶν ἐρωτάω pitati (uvodi zavisnu upitnu rečenicu); inf. prez. akt.

εἰ ἀφέλοι zavisna upitna rečenica kojoj mjesto otvara infinitiv ἐρωτᾶν; ἀφαι-
ρέω τί τινος maknuti što s koga; 3. l. sg. opt. aor. akt.

αὐτῆς § 207

τοὺς κυνοραιστάς § 100

τὴν δὲ § 370.2

ἐᾶν ἐάω pustiti, ostaviti; inf. prez. akt.

ἐρομένου ἔρομαι pitati; g. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

διὰ τί § 428; § 217

ὅτι veznik uvodi zavisnu uzročnu rečenicu § 468

οὗτοι μὲν..., ἐὰν δὲ... koordinacija surečenica parom čestica

οὗτοι § 213.2

φάναι φημί govoriti; inf. prez. akt.

ἦδη μου § 40

πλήρεις εἰς § 40; imenski predikat, Smyth 909

πλήρεις πλήρης τινός pun čega; § 153; imenski dio predikata

εἰς εἰμί biti; 3. l. pl. ind. prez. akt.; kopula kao dio imenskog predikata

ὀλίγον... αἶμα § 103, § 123

ἔλκουσιν ἔλκω vući, *ovdje* sisati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἐὰν... ἀφέλητε... ἐκπιοῦνται eventualni oblik pogodbene rečenice § 476

ἀφέλητε ἀφαιρέω maknuti; 2. l. pl. konj. aor. akt.

τούτους § 213.2

ἕτεροι § 103

ἐλθόντες ἔρχομαι doći; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

πεινῶντες πεινάω biti gladan; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἐκπιοῦνται μου § 40

ἐκπιοῦνται ἐκπίνω ispiti; 3. l. pl. ind. fut. med.

μου § 205

τὸ λοιπὸν αἶμα § 103; § 123; § 375

“ἀτὰρ καὶ ὑμᾶς,
 ἄνδρες Σάμιοι,
 οὗτος μὲν
 οὐδὲν ἔτι
 βλάψει
 (πλούσιος γάρ ἐστιν),
 ἐὰν δὲ
 τοῦτον
 ἀποκτείνητε,
 ἕτεροι ἥξουσι πένητες,
 οἷ
 ὑμᾶς
 ἀναλώσουσι
 τὰ λοιπὰ
 κλέπτοντες.”

ἀτὰρ ali...; čestica suprotnog značenja, uvodi jako suprotstavljenu misao

ὑμᾶς § 205

ἄνδρες Σάμιοι § 149; § 103

οὗτος μὲν..., ἐὰν δὲ... koordinacija surečenica parom čestica

οὗτος § 213.2

οὐδὲν ἔτι ništa više; § 224.2

βλάψει βλάπτω τινά nanositi štetu komu; 3. l. sg. ind. fut. akt.

πλούσιος § 103; imenski dio predikata

γάρ ἐστιν § 40

γάρ pa..., kad...; čestica uvodi objašnjenje

ἐστιν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.; kopula imenskog predikata

ἐὰν... ἀποκτείνητε... ἥξουσι eventualni oblik pogodbene rečenice § 476

ἀποκτείνητε ἀποκτείνω ubiti; 2. l. pl. konj. aor. akt.

τοῦτον § 213.2

ἕτεροι § 103

ἥξουσι ἥκω doći; 3. l. pl. ind. fut. akt.

πένητες § 123

οἷ § 215

οἷ... ἀναλώσουσι odnosna zamjenica uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent je ἕτεροι πένητες

ὑμᾶς § 205

ἀναλώσουσι ἀναλίσκω iskoristiti, uništiti; 3. l. pl. ind. fut. akt.

τὰ λοιπὰ § 103; § 373

κλέπτοντες κλέπτω krasti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

Poglavlje 37

Αἰσώπειος μῦθος 35

O tekstu

Ova Ezopova basna pripovijeda o satiru koji je ostao zatečen vidjevši svojeg prijatelja čovjeka kako zbog velike hladnoće puše u prste da ih ugrije, ali odmah potom puše i u toplo jelo da ga rashladi. Kako mu je bilo nepojmljivo da iz istih usta izlaze i toplina i hladnoća, satir je naprasno prekinuo prijateljstvo s takvim čovjekom. Moralna pouka, koju je Erazmo Roterdamski u svojoj zbirci *Adagia* sažeo u izreci *Ex eodem ore calidum et frigidum efflare*, sugerirala je da se treba kloniti dvoličnih ljudi, onih koji jedno govore, a drugo misle te im se zbog toga ne može vjerovati. Kasnije, u doba prosvjetiteljstva, basnu su tumačili mislioci poput Voltairea i Lessinga upozoravajući na u njoj prisutnu nelogičnost: čovjek je doista, pušući u ruke i u jelo, činio ono što je u danom trenutku trebao činiti, koliko god to djelovalo proturječno. Zbog pomalo nategnute poruke pomišljalo se i na mogućnost da je basna naknadno smišljena kako bi dala okvir već postojećoj poslovice.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Aesop. Fabulae 35

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΣΑΤΥΡΟΣ

Ἄνθρωπόν ποτε λέγεται πρὸς σάτυρον φιλίαν σπείσασθαι. καὶ δὴ χειμῶνος καταλαβόντος καὶ ψύχους γενομένου ὁ ἄνθρωπος προσφέρων τὰς χεῖρας τῷ στόματι ἐπέπνει. τοῦ δὲ σατύρου τὴν αἰτίαν ἐρομένου δι' ἣν τοῦτο πράττει, ἔλεγεν, ὅτι θερμαίνει τὰς χεῖρας διὰ τὸ κρύος. ὕστερον δὲ παρατεθείσης αὐτοῖς τραπέζης καὶ προσφαγήματος θερμοῦ σφόδρα ὄντος ὁ ἄνθρωπος ἀναιρού-

μενος κατὰ μικρὸν τῷ στόματι προσέφερε καὶ ἐφύσα. πυνθανομένου δὲ πάλιν τοῦ σατύρου, τί τοῦτο ποιεῖ, ἔφασκε καταψύχειν τὸ ἔδωσμά, ἐπεὶ λίαν θερμὸν ἐστὶ. καὶ κεῖνος ἔφη πρὸς αὐτόν· “ἀλλ’ ἀποτάσσομαί σου τῇ φιλίας, ὣ οὔτος, ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξεῖς.”

ἀτὰρ οὖν καὶ ἡμᾶς περιφεύγειν δεῖ τὴν φιλίαν, ὣν ἀμφίβολός ἐστιν ἡ διάθεσις.

Analiza i komentar

Ἄνθρωπόν ποτε λέγεται
πρὸς σάτυρον
φιλίαν σπείσασθαι.

Ἄνθρωπόν § 82

ποτε jednom (vremenski prilog); prebacivanje naglaska s enklitike na pret-hodnu riječ § 39 i § 40

λέγεται λέγω reći, govoriti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; bezlično λέγεται može uvesti konstrukciju A+I ili N+I

πρὸς σάτυρον § 82; πρὸς s, sa § 435.4.C.c

φιλίαν § 90

σπείσασθαι σπένδω dogovoriti, sklopiti; inf. aor. medpas.

καὶ δὴ χειμῶνος καταλαβόντος καὶ ψύχους γενομένου

ὁ ἄνθρωπος

προσφέρων

τὰς χεῖρας τῷ στόματι

ἐπέπνει.

χειμῶνος § 131; GA ima vrijednost vremenske rečenice

καταλαβόντος καταλαμβάνω stići, nastati; g. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ψύχους § 153

γενομένου γίγνομαι postati, biti; g. sg. m. r. ptc. aor. med.

ὁ ἄνθρωπος § 82

προσφέρων προσφέρω primaknuti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὰς χεῖρας § 146

τῷ στόματι § 123

ἐπέπνει ἐπιπνέω puhnuti; 3. l. sg. impf. akt.

τοῦ δὲ σατύρου τὴν αἰτίαν ἐρομένου

δι' ἣν τοῦτο πράττει,

ἔλεγεν,

ὅτι θερμαίνει τὰς χεῖρας

διὰ τὸ κρύος.

τοῦ... σατύρου § 82; GA ima vrijednost vremenske rečenice

τὴν αἰτίαν § 90

ἐρομένου ἔρομαι pitati; g. sg. m. r. ptc. aor. med.

δι' ἣν § 428.I.B; § 215; ἣν je ovisno o αἰτίαν

τοῦτο § 213

πράττει πράττω činiti, raditi; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἔλεγεν λέγω reći, govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

ὅτι izrični veznik uz glagol govorenja § 518

θερμαίνει θερμαίνω grijati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὰς χεῖρας § 146

διὰ τὸ κρύος § 153

ὕστερον δὲ

παρατεθείσης αὐτοῖς τραπέζης

καὶ προσφαγήματος θερμοῦ σφόδρα ὄντος

ὁ ἄνθρωπος

ἀναιρούμενος κατὰ μικρὸν

τῷ στόματι

προσέφερε

καὶ ἐφύσα.

ὕστερον poslije (vremenski prilog)

παρατεθείσης παρατίθημι postaviti; g. sg. ž. r. ptc. aor. pas.; GA ima vrijednost vremenske rečenice

αὐτοῖς § 207

τραπέζης § 90

προσφαγήματος § 123

θερμοῦ § 103

σφόδρα vrlo, jako

ὄντος εἰμί biti; g. sg. s. r. ptc. prez. akt.; prevedite prošlim vremenom

ὁ ἄνθρωπος § 82

ἀναιρούμενος ἀναιρέω medpas. uzimati (si); n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

κατὰ μικρὸν malo-pomalo (priložna oznaka)

τῷ στόματι § 123

προσέφερε προσφέρω primaknuti; 3. l. sg. impf. akt.

ἐφύσα φυσάω puhnuti; 3. l. sg. impf. akt.

πυνθανομένου δὲ πάλιν τοῦ σατύρου,

τί τοῦτο ποιεῖ,

ἔφασκε

καταψύχειν τὸ ἔδесμα,

ἐπεὶ λίαν θερμόν ἐστι.

πυνθανομένου πυνθάνομαι pitati; g. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; GA ima
vrijednost vremenske rečenice

τοῦ σατύρου § 82

τί § 217; ovdje u značenju „zašto”

τοῦτο § 213

ποιεῖ ποιέω činiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἔφασκε φάσκω (iterativni oblik glagola φημί) reći; 3. l. sg. impf. akt.

καταψύχειν καταψύχω hladiti; inf. prez. akt.

τὸ ἔδесμα § 123

ἐπεὶ veznik uvodi uzročnu rečenicu § 468

θερμόν § 103

ἐστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.; prebacivanje naglaske s enklitike na
prethodnu riječ § 39 i § 40

κάκεινος ἔφη

πρὸς αὐτόν·

“ἀλλ’ ἀποτάσσομαι

σου τῇ φιλίᾳ,

ὦ οὗτος,

ὅτι

ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος
τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν
ἐξιεῖς.”

κακῆϊνος = καὶ ἐκεῖνος § 213; kraza § 66

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt.

πρὸς αὐτόν § 207

ἀλλά ali

ἀποτάσσομαι ἀποτάσσω τινί med. odreći se čega; 1. l. sg. ind. prez.
medpas.

σου § 205; objektni genitiv § 494 („prijateljstvo s tobom”); prebacivanje
naglasaka s enklitike na prethodnu riječ § 39 i § 40

τῇ φιλίᾳ § 90

ὧ οὗτος § 213

ὅτι veznik uvodi uzročnu rečenicu § 468

ἐκ τοῦ... στόματος § 123

αὐτοῦ isti; § 207

τὸ θερμὸν § 103; poimeničeni pridjev, zamjenjuje imenicu

τὸ ψυχρὸν § 103; poimeničeni pridjev, zamjenjuje imenicu

ἐξιεῖς ἐξίημι izbaciti, ispustiti; 2. l. sg. ind. prez. akt. (atička dubleta uz
ἐξίης)

ἀτὰρ οὖν καὶ ἡμᾶς

περιφεύγειν

δεῖ

τὴν φιλίαν,

ὧν ἀμφίβολός ἐστιν

ἡ διάθεσις.

ἡμᾶς § 205; δεῖ otvara mjesto A+I § 492

περιφεύγειν περιφεύγω τί bježati od čega; inf. prez. akt.

δεῖ treba..., potrebno je da...

τὴν φιλίαν § 90

ὧν § 215

ἀμφίβολός § 103 i § 106

ἐστιν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.; prebacivanje naglasaka s enklitike na
prethodnu riječ § 39 i § 40

ἡ διάθεσις § 165

Poglavlje 38

Γοργίου Ἑλένης ἐγκώμιον 11, 41

O tekstu

U ovom dijelu apologije mitske ljepotice Helene retor i sofist sa Sicilije dokazuje da je Helena samo *pretrpjela* nepravdu i sramotu; Paris, njezin otmičar, zgriješio je nakanom, kršenjem zakonitosti i djelom; Helena je zapravo žrtva. Na prigovor da je Helenin postupak skrivila riječ (λόγος), Gorgija odgovara prikazujući moć tog načina komunikacije i najvišeg oblika uporabe riječi – poezije.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Gorg. Helenae encomium Fr. 11.41

Εἰ δὲ βίαι ἡρπάσθη καὶ ἀνόμως ἐβιάσθη καὶ ἀδίκως ὑβρίσθη, δῆλον ὅτι ὁ <μὲν> ἀρπάσας ὡς ὑβρίσας ἡδίκησεν, ἡ δὲ ἀρπασθεῖσα ὡς ὑβρισθεῖσα ἐδυστύχησεν. ἄξιός οὖν ὁ μὲν ἐπιχειρήσας βάρβαρος βάρβαρον ἐπιχείρημα καὶ λόγῳ καὶ νόμῳ καὶ ἔργῳ, λόγῳ μὲν αἰτίας, νόμῳ δὲ ἀτιμίας, ἔργῳ δὲ ζημίας τυχεῖν· ἡ δὲ βιασθεῖσα καὶ τῆς πατρίδος στερηθεῖσα καὶ τῶν φίλων ὀρφανισθεῖσα πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ἐλεηθεῖη μᾶλλον ἢ κακολογηθεῖη; ὁ μὲν γὰρ ἔδρασε δεινά, ἡ δὲ ἔπαθε· δίκαιον οὖν τὴν μὲν οἰκτῖραι, τὸν δὲ μισῆσαι.

εἰ δὲ λόγος ὁ πείσας καὶ τὴν ψυχὴν ἀπατήσας, οὐδὲ πρὸς τοῦτο χαλεπὸν ἀπολογήσασθαι καὶ τὴν αἰτίαν ἀπολύσασθαι ὧδε. λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν, ὃς σμικροτάτῳ σώματι καὶ ἀφανεστάτῳ θειότατα ἔργα ἀποτελεῖ· δύναται γὰρ καὶ φόβον παῦσαι

καὶ λύπην ἀφελεῖν καὶ χαρὰν ἐνεργάσασθαι καὶ ἔλεον ἐπαυξῆσαι. ταῦτα δὲ ὡς οὕτως ἔχει δεῖξω· δεῖ δὲ καὶ δόξει δεῖξαι τοῖς ἀκούουσι· τὴν ποίησιν ἅπασαν καὶ νομίζω καὶ ὀνομάζω λόγον ἔχοντα μέτρον· ἧς τοὺς ἀκούοντας εἰσῆλθε καὶ φρίκη περίφοβος καὶ ἔλεος πολύδακρυς καὶ πόθος φιλοπενθήας, ἐπ' ἄλλοτρίων τε πραγμάτων καὶ σωμάτων εὐτυχίαις καὶ δυσπραγίαις ἴδιόν τι πάθημα διὰ τῶν λόγων ἔπαθεν ἡ ψυχή.

Analiza i komentar

Εἰ δὲ

βίαι ἡρπάσθη
καὶ ἀνόμως ἐβιάσθη
καὶ ἀδίκως ὑβρίσθη,

δῆλον ὅτι

ὁ 〈μὲν〉 ἄρπάσας
ὡς ὑβρίσας

ἡδίκησεν,

ἡ δὲ ἀρπασθεῖσα
ὡς ὑβρισθεῖσα

ἐδυστύχησεν.

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom rečenicom: a...

Εἰ... ἡρπάσθη... ἐβιάσθη zavisna pogodbená rečenica: da...

βίαι § 97; dativ načina, § 414.3; *iota adscriptum*, § 8 – takvo je pisanje moguće i kod malih slova (koja su se počela upotrebljavati tek u bizantsko doba)

ἡρπάσθη ἄρπάζω ugrabiti, oteti; 3. l. sg. ind. aor. pas.

ἐβιάσθη βιάζω prisiliti, obeščastiti, silovati; 3. l. sg. ind. aor. pas.

ὑβρίσθη ὑβρίζω obijestan biti, obijesno se ponašati, zlostavljati; 3. l. sg. ind. aor. pas.

δῆλον ὅτι očito je da, jasno je da...

ὁ 〈μὲν〉 ἄρπάσας atributni particip § 499, 370.1, 370.2; riječ u prelomljenim zgradama označava priređivačev dodatak – ne postoji u rukopisnim izvorima, ali morala je stajati u autorovoj inačici

ὁ <μὲν>... ἢ δὲ... koordinacija parom čestica

ἀρπάσας ἀρπάζω ugrabiti, oteti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β

ὕβρισας ὕβριζω obijestan biti, obijesno se ponašati, zlostavljati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β

ἡδίκησεν ἀδικέω biti kriv, nepravdu činiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὥς ὕβρισας zavisna uzročna rečenica: jer...

ἢ δὲ § 80, 90, 370.1, 370.2

ἀρπασθεῖσα ἀρπάζω ugrabiti, oteti; n. sg. ž. r. ptc. aor. pas. § 97.β

ὕβρισθεῖσα ὕβριζω zlostavljati, *pasivno* biti silovan; n. sg. ž. r. ptc. aor. pas. § 97.β

ἐδυστύχησεν δυστυχέω trpjeti nesreću; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὥς ὕβρισθεῖσα zavisna uzročna rečenica: jer je bila...

ἄξιος οὖν

ὁ μὲν ἐπιχειρήσας βάρβαρος

βάρβαρον ἐπιχείρημα

καὶ λόγῳ καὶ νόμῳ καὶ ἔργῳ

λόγῳ μὲν αἰτίας,

νόμῳ δὲ ἀτιμίας,

ἔργῳ δὲ ζημίας

τυχεῖν·

ἢ δὲ βιασθεῖσα

καὶ τῆς πατρίδος στερηθεῖσα

καὶ τῶν φίλων ὀρφανισθεῖσα

πῶς οὐκ ἂν

εἰκότως

ἐλεηθείη μᾶλλον

ἢ κακολογηθείη;

ἄξιος § 103

ὁ μὲν ἐπιχειρήσας ἐπιχειρέω nakaniti, naumiti, primiti se čega; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip s članom § 499; § 139.β

ὁ μὲν... ἢ δὲ... koordinacija parom čestica

βάρβαρος negrk; § 82

βάρβαρον ἐπιχείρημα nasilni poduhvat; § 103, § 123

λόγῳ καὶ νόμῳ καὶ ἔργῳ § 82; dativ načina § 414.3

μὲν... δὲ... jedno... drugo, sad... sad; čestice označavaju suprotnost

αἰτίας § 90.b

ἀτιμίας § 90.b

ζημίας § 90.b

τυχεῖν τυγχάνω zadobiti; inf. aor. akt.

ἢ δὲ βιασθεῖσα βιάζω prisiliti, obeščastiti, silovati; n. sg. ž. r. ptc. aor. pas.; § 97.β

τῆς πατρίδος § 80, § 90, § 123

στερηθεῖσα στερέω τινός lišiti čega; n. sg. ž. r. ptc. aor. pas.; § 97.β

τῶν φίλων § 80, § 97, § 82

ὀρφανισθεῖσα ὀρφανίζω τινός odvojiti od čega ili koga; n. sg. ž. r. ptc. aor. pas.; § 97.β

πῶς οὐκ... upitna rečenica; § 221, § 520

ἂν uz optativ čestica ἂν iskazuje mogućnost u sadašnjosti: mogu + inf., mogao bih + inf.

ἂν ἐλεηθῇ ἐλεέω smilovati se, zadobiti smilovanje; 3. l. sg. opt. aor. pas.

κακολογηθεῖ κακολογέω grditi, psovati; 3. l. sg. opt. aor. pas.

ὁ μὲν γὰρ ἔδρασε δεινά,

ἢ δὲ ἔπαθε·

δίκαιον οὖν

τὴν μὲν οἰκτῖραι,

τὸν δὲ μισῆσαι.

ὁ μὲν... ἢ δὲ on... ona...; koordinacija parom čestica; § 80, § 82, § 90; § 370
γὰρ jer, naime; čestica, najavljuje iznošenje dokaza ili objašnjenje prethodne misli

ἔδρασε δράω činiti, raditi; 3. l. sg. ind. aor. akt.

δεινά § 103, § 204.2

ἔπαθε πάσχω trpjeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

δίκαιον § 103

δίκαιον sc. ἐστίν (izostavljena kopula); εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.;
imenski predikat Smyth 909

τὴν μὲν... τὸν δὲ... jednu... drugog..., § 82, § 90, § 370

οἰκτῖραι οἰκτίρω sažalijevati; inf. aor. akt.

μισῆσαι μισέω mrziti; inf. aor. akt.

εἰ δὲ

λόγος ὁ πείσας

καὶ τὴν ψυχὴν ἀπατήσας,

οὐδὲ

πρὸς τοῦτο

χαλεπὸν ἀπολογήσασθαι

καὶ τὴν αἰτίαν

ἀπολύσασθαι ὧδε.

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom rečenicom: a...

λόγος sc. ἐστίν, izostavljena kopula; εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.;
imenski predikat Smyth 909

εἰ... λόγος sc. ἐστίν – χαλεπὸν sc. ἐστίν zavisna pogodbená rečenica: ako...
ὁ πείσας πείθω nagovoriti, uvjeriti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip s
članom, § 499; § 139.β

τὴν ψυχὴν § 80, § 90.a

ἀπατήσας ἀπατάω zavarati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip s članom,
§ 499; § 139.β

πρὸς τοῦτο za to (prijedložni izraz) § 213.2; πρὸς + a.: k..., prema ...;
§ 418, § 435.C

χαλεπὸν § 113

χαλεπὸν sc. ἐστίν (izostavljena kopula); εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.;
imenski predikat Smyth 909

ἀπολογήσασθαι ἀπολογέομαι braniti se; inf. aor. med.

τὴν αἰτίαν § 80, § 90.b

ἀπολύσασθαι ἀπολύω osloboditi; inf. aor. med.

ὧδε § 213.1; § 214.3

λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν,
 ὃς
 σμικροτάτῳ σώματι καὶ ἀφανεστάτῳ
 θειότατα ἔργα ἀποτελεῖ·
 δύναται γὰρ
 καὶ φόβον παῦσαι
 καὶ λύπην ἀφελεῖν
 καὶ χαρὰν ἐνεργάσασθαι
 καὶ ἔλεον ἐπαυξῆσαι.

λόγος § 82

δυνάστης § 100.a

μέγας § 196

ἐστίν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

δυνάστης μέγας ἐστίν imenski predikat Smyth 909

ὃς § 215, § 216

ἀποτελεῖ ἀποτελέω izvršiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὃς... ἀποτελεῖ zavisna odnosna rečenica § 481, § 482

σμικροτάτῳ § 103, § 197, § 202.3

σώματι § 123

ἀφανεστάτῳ § 153, § 194.2, § 197

θειότατα § 103, § 197

ἔργα § 82

δύναται δύναμαι moći; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; glagol otvara mjesto dopunama u infinitivu

γὰρ jer, naime; čestica najavljuje iznošenje dokaza ili objašnjenja prethodne misli

φόβον § 82

παῦσαι παύω zaustaviti; inf. aor. akt.

λύπην § 90.a

ἀφελεῖν ἀφαιρέω oduzeti; inf. aor. akt.

χαρὰν § 97.a

ἐνεργάσασθαι ἐνεργάζομαι prouzročiti; polučiti; inf. aor. med.

ἔλεον § 82

ἐπαυξῆσαι ἐπαυξάνω povećati; inf. aor. akt.

ταῦτα δὲ
 ὥς οὕτως ἔχει
 δείξω·
 δεῖ δὲ καὶ
 δόξει δειῖξαι
 τοῖς ἀκούουσι·
 τὴν ποίησιν ἅπασαν
 καὶ νομίζω καὶ ὀνομάζω
 λόγον ἔχοντα μέτρον·
 ἧς
 τοὺς ἀκούοντας
 εἰσῆλθε
 καὶ φρίκη περίφοβος
 καὶ ἔλεος πολύδακρυς
 καὶ πόθος φιλοπενθήας,
 ἐπ' ἄλλοτρίων τε πραγμάτων καὶ σωμάτων
 εὐτυχίαις καὶ δυσπραγίαις
 ἴδιόν τι πάθημα
 διὰ τῶν λόγων
 ἔπαθεν ἡ ψυχή.

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

δείξω δείκνυμι pokazati; 1. l. sg. ind. fut. akt.

οὕτως § 213.2, § 214.3,

ἔχει ἔχω imati; držati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

οὕτως ἔχει tako je

ὥς... ἔχει zavisna izrična rečenica: da...

δὲ καὶ a i...; česticu δὲ, koja povezuje rečenicu s prethodnom, nadopunjava sastavni veznik

δεῖ δεῖ treba (bezlično); 3. l. sg. ind. prez. akt.; glagol otvara mjesto dopunama u infinitivu

δόξει § 97.b

δειῖξαι δείκνυμι pokazati; inf. aor. akt.

τοῖς ἀκούουσι ἀκούω slušati, čuti; d. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α

τὴν ποίησιν § 80, § 90, § 165

ἄπασαν § 193

νομίζω νομίζω smatrati; 1. l. sg. ind. prez. akt.

ὀνομάζω ὀνομάζω nazivati, zvati; 1. l. sg. ind. prez. akt.

λόγον § 82

ἔχοντα ἔχω imati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α

μέτρον § 82

ῥῆς § 215

τοὺς ἀκούοντας § 80, ἀκούω: čuti, slušati; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α

εἰσῆλθε εἰσέρχομαι τι ući u što; 3. l. sg. ind. aor. akt.

φρίκη § 90

περίφοβος § 103, § 106

ἔλεος § 82

πολύδακρυς § 173, pridjev s jednim završetkom za muški i ženski rod

πόθος § 82

φιλοπενθήης § 153

τε... καὶ... i... i..., ne samo... nego i...

ἐπ' (= ἐπί) ἄλλοτρίων τε πραγμάτων καὶ σωμάτων εὐτυχίαις καὶ δυσπραγίαις § 68, § 103, § 123, § 90.b; prijedložni izraz § 418, § 436.B

ἴδιόν § 103

τι § 217, § 218; § 39, § 40

πάθημα § 123

διὰ τῶν λόγων prijedložni izraz; διὰ + g.: kroz...; § 418, § 428.A

ἐπαθεν πάσχω pretrpjeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἡ ψυχὴ § 80, § 90, § 190.a

Poglavlje 39

Πλουτάρχου Βίοι παράλληλοι, Ἀγεσίλαος 6

O tekstu

U *Usporednim životopisima* Agesilajev je životopis u paru s Pompejevim. Agesilaj II. (oko 443. – 359./358. pr. Kr.) bio je spartanski kralj (vladao 398. – 359./358.) i vrlo utjecajan grčki političar i vojskovođa. Niska rasta, kljast od rođenja, kraljem je postao ponešto neočekivano. Uspješno je ratovao u Maloj Aziji i tijekom Korintskog rata (395. – 387.). Agesilajev je prijatelj bio i povjesničar Ksenofont, koji je također sastavio njegov životopis.

Ovdje odabrani odlomak prikazuje prvi Agesilajev pohod pošto je postao kralj, uz podršku spartanskog vojskovođe i admirala (i Agesilajeva ljubavnika) Lisandra (koji je 405. pobijedio Atenjane kod Egospotama, okončao Peloponeski rat, osigurao prevlast Sparte u Grčkoj).

Na Lisandrov nagovor, Agesilaj se 396. sprema prijeći u Aziju s vojskom sastavljenom od neodamoda (oslobođenih helota), saveznika i vrlo malog broja Spartanaca pod izlikom da želi grčke gradove u Aziji osloboditi perzijske vlasti.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plut. Agesilaus 6.1

Τοῦ δὲ Ἀγησιλάου τὴν βασιλείαν νεωστὶ παρειληφότος, ἀπήγγελλον τινες ἐξ Ἀσίας ἥκοντες ὥς ὁ Περσῶν βασιλεὺς παρασκευάζοιτο μεγάλῳ στόλῳ Λακεδαιμονίους ἐκβαλεῖν τῆς θαλάσσης. ὁ δὲ Λύσανδρος ἐπιθυμῶν αὐθις εἰς Ἀσίαν ἀποσταλῆναι καὶ βοηθῆ-

σαι τοῖς φίλοις, οὓς αὐτὸς μὲν ἄρχοντας καὶ κυρίους τῶν πόλεων ἀπέλιπε, κακῶς δὲ χρώμενοι καὶ βιαίως τοῖς πράγμασιν ἐξέπιπτον ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ ἀπέθνησκον, ἀνέπεισε τὸν Ἀγησίλαον ἐπιθέσθαι τῇ στρατείᾳ καὶ προπολεμῆσαι τῆς Ἑλλάδος, ἀπωτάτω διαβάντα καὶ φθάσαντα τὴν τοῦ βαρβάρου παρασκευήν. ἅμα δὲ τοῖς ἐν Ἀσίᾳ φίλοις ἐπέστελλε πέμπειν εἰς Λακεδαίμονα καὶ στρατηγὸν Ἀγησίλαον αἰτεῖσθαι. παρελθὼν οὖν εἰς τὸ πλῆθος Ἀγησίλαος ἀνεδέξατο τὸν πόλεμον, εἰ δοῖεν αὐτῷ τριάκοντα μὲν ἡγεμόνας καὶ συμβούλους Σπαρτιάτας, νεοδαμῶδεις δὲ λογάδας δισχιλίους, τὴν δὲ συμμαχικὴν εἰς ἑξακισχιλίους δύναμιν. συμπράττοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου πάντα προθύμως ἐψηφίσαντο, καὶ τὸν Ἀγησίλαον ἐξέπεμπον εὐθύς ἔχοντα τοὺς τριάκοντα Σπαρτιάτας, ὧν ὁ Λύσανδρος ἦν πρῶτος, οὐ διὰ τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ δύναμιν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἀγησιλάου φιλίαν, ᾧ μεῖζον ἐδόκει τῆς βασιλείας ἀγαθὸν διαπεπραῆχθαι τὴν στρατηγίαν ἐκείνην.

Analiza i komentar

Τοῦ δὲ Ἀγησιλάου τὴν βασιλείαν νεωστὶ παρειληφότος,

ἀπήγγελλόν τινες ἐξ Ἀσίας ἤκοντες

ὥς ὁ Περσῶν βασιλεὺς παρασκευάζοιτο

μεγάλῳ στόλῳ

Λακεδαιμονίους ἐκβαλεῖν τῆς θαλάσσης.

Τοῦ Ἀγησιλάου § 82, § 374.2

δὲ čestica povezuje ovu rečenicu s prethodnom: a...

τὴν βασιλείαν § 97

παρειληφότος παραλαμβάνω preuzeti; g. sg. m. r. ptc. perf. akt.

Τοῦ Ἀγησιλάου... παρειληφότος GA ima vrijednost oznake vremena: pošto je...

ἀπήγγελλόν ἀπαγγέλλω dojaviti; 3. pl. impf. akt.; službu objekta vrši izrična rečenica

τινες § 217; naglasak § 40

ἐξ Ἀσίας § 90, § 424

ἤκοντες ἤκω doći; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; τινες... ἤκοντες § 503 (Smyth 2054)

ὥς uvodi izričnu rečenicu; u glavnoj je rečenici sporedno vrijeme § 467

ὁ Περσῶν βασιλεὺς § 100, § 175

παρασκευάζοιτο παρασκευάζω + inf. spremati se, spreman biti; 3. l. sg. opt. prez. medpas.; optativ stoji zbog zavisne izrične rečenice § 467

μεγάλῳ στόλῳ § 196, § 82

Λακεδαιμονίους § 82

ἐκβαλεῖν ἐκβάλλω τινά τινός izbaciti, istjerati koga iz čega; inf. aor. akt.; objekt uz παρασκευάζοιτο § 493; Smyth 1989

τῆς θαλάσσης § 97

ὁ δὲ Λύσανδρος

ἐπιθυμῶν αὖθις εἰς Ἀσίαν ἀποσταλῆναι

καὶ βοηθῆσαι τοῖς φίλοις,

οὓς αὐτὸς μὲν

ἄρχοντας καὶ κυρίους τῶν πόλεων

ἀπέλιπε,

κακῶς δὲ χρώμενοι καὶ βιαίως τοῖς πράγμασιν

ἐξέπιπτον

ὑπὸ τῶν πολιτῶν

καὶ ἀπέθνησκον,

ἀνέπεισε τὸν Ἀγασίλαον

ἐπιθέσθαι τῇ στρατείᾳ

καὶ προπολεμῆσαι τῆς Ἑλλάδος,

ἀπωτάτῳ διαβάντα

καὶ φθάσαντα τὴν τοῦ βαρβάρου παρασκευήν.

ὁ... Λύσανδρος § 82, § 374.2

δὲ čestica povezuje ovu rečenicu s prethodnom: a...

ἐπιθυμῶν ἐπιθυμέω otvara mjesto dopuni u infinitivu: željeti učiniti što; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; ὁ Λύσανδρος... ἐπιθυμῶν § 503 (Smyth 2054)

εἰς Ἀσίαν § 90, § 419

ἀποσταλῆναι ἀποστέλλω poslati; inf. aor. pas.; ovisi o ἐπιθυμῶν (što je Lisandar želio): da bude... § 493.2

βοηθῆσαι βοηθέω τινί doći u pomoć komu; inf. aor. akt.; ovisi o ἐπιθυμῶν (što je Lisandar želio) § 493.2

τοῖς φίλοις § 82, § 373

οὖς § 215

αὐτὸς § 207

αὐτὸς μὲν... κακῶς δὲ χρώμενοι... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica: a...; § 515, § 519

ἄρχοντας § 139

κυρίου τῶν πόλεων § 82, § 165

ἀπέλιπε ἀπολείπω τινά τινα ostaviti za sobom koga kao što; 3. l. sg. ind. aor. akt.

κακῶς χρώμενοι καὶ βιαίως κακῶς χράομαι τοῖς πράγμασι loše upravljati; χρώμενοι n. pl. m. ptc. med.; βιαίως χράομαι τοῖς πράγμασι nasilno upravljati, zloupotrebljavati

τοῖς πράγμασιν § 123

ἐξέπιπτον ἐκπίπτω biti istjeran (doslovno: ispadati); 3. l. pl. impf. akt.

ὑπὸ τῶν πολιτῶν § 100, § 437

ἀπέθνησκον ἀποθνήσκω umirati, biti pogubljen; 3. l. pl. impf. akt.

ἀνέπεισε ἀναπείθω nagovoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τὸν Ἀγησίλαον § 82, § 374.2

ἐπιθέσθαι ἐπιτίθημαι τινί staviti se na čelo čega, angažirati se u čemu; inf. aor. med.; ovisi o ἀνέπεισε (što je nagovorio Agesilaja) § 493.2

τῇ στρατείᾳ § 90

προπολεμῆσαι προπολεμέω τινός voditi obrambeni rat za što; inf. aor. akt.; ovisi o predikatu ἀνέπεισε (što je nagovorio Agesilaja) § 493.2

τῆς Ἑλλάδος § 123

διαβάντα διαβαίνω prijeći (more); a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; adverbijalni particip § 503

φθάσαντα φθάνω preteći, preduhitriti; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; adverbijalni particip § 503

τὴν τοῦ βαρβάρου παρασκευήν § 82, § 90

ἅμα δὲ τοῖς ἐν Ἀσίᾳ φίλοις ἐπέστελλε

πέμπειν εἰς Λακεδαίμονα

καὶ στρατηγὸν Ἀγησίλαον αἰτεῖσθαι.

δὲ čestica povezuje ovu rečenicu s prethodnom: a...

τοῖς... φίλοις § 82, § 373

ἐν Ἀσίᾳ § 90, § 426

ἐπέστελλε ἐπιστέλλω τινί τι: poručiti komu što; 3. l. sg. impf. akt.
 πέμπειν πέμπω poslati (poslanstvo); inf. prez. akt. ovisi o predikatu ἐπέστελλε:
 da pošalje... § 493.2
 εἰς Λακεδαίμονα § 131, § 419
 στρατηγὸν Ἀγασίλαον § 82
 αἰτεῖσθαι αἰτέω, *oudje* αἰτοῦμαι τινά τινα moliti, tražiti koga za koju duž-
 nost; inf. prez. medpas.; ovisi o ἐπέστελλε: da...; § 493.2

παρελθὼν οὖν εἰς τὸ πλῆθος
 Ἀγασίλαος ἀνεδέξατο τὸν πόλεμον,
 εἰ δοῖεν αὐτῷ
 τριάκοντα μὲν ἡγεμόνας καὶ συμβούλους Σπαρτιάτας,
 νεοδαμῶδεις δὲ λογάδας δισχιλίους,
 τὴν δὲ συμμαχικὴν εἰς ἑξακισχιλίους δύναμιν.

παρελθὼν παρέρχομαι εἰς τι stupiti pred što; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 εἰς τὸ πλῆθος § 419, § 153
 ἀνεδέξατο ἀναδείκνυμι πόλεμον objavitati rat; 3. l. sg. ind. aor. med.
 τὸν πόλεμον § 82
 δοῖεν δίδωμι dati; 3. l. sg. opt. aor. akt.; optativ stoji jer je u glavnoj
 rečenici sporedno vrijeme, aorist
 αὐτῷ § 207
 τριάκοντα μὲν... νεοδαμῶδεις δὲ... τὴν δὲ συμμαχικὴν δύναμιν koordinaci-
 ja rečeničnih članova s pomoću čestica μὲν... δὲ... δέ: *a, b, a c...*; § 515,
 § 519
 τριάκοντα § 223
 ἡγεμόνας § 131
 συμβούλους § 82
 Σπαρτιάτας § 100
 νεοδαμῶδεις § 194, § 153
 λογάδας § 123
 δισχιλίους § 223
 τὴν συμμαχικὴν... δύναμιν § 103, § 165
 εἰς ἑξακισχιλίους § 223, § 419

συμπράττοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου
 πάντα προθύμως ἐψηφίσαντο,

καὶ τὸν Ἀγησίλαον ἐξέπεμπον εὐθὺς
 ἔχοντα τοὺς τριάκοντα Σπαρτιάτας,
 ὧν ὁ Λύσανδρος ἦν πρῶτος,
 οὐ διὰ τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ δύναμιν μόνον,
 ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἀγησιλάου φιλίαν,
 ᾧ μεῖζον ἐδόκει τῆς βασιλείας ἀγαθὸν
διαπεπρᾶχθαι
τὴν στρατηγίαν ἐκείνην.

συμπράττοντος συμπράττω pomagati, asistirati; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τοῦ Λυσάνδρου § 82, § 374.2

συμπράττοντος... τοῦ Λυσάνδρου GA izriče uzrok: zato što...

δὲ čestica povezuje ovu rečenicu s prethodnom: a...

πάντα § 193

ἐφηφίσαντο φηφίζομαι glasati; 3. l. pl. ind. aor. med.

τὸν Ἀγησίλαον § 82, § 374.2

ἐξέπεμπον ἐκπέμπω odaslati, poslati na zadatak; 3. l. pl. impf. akt.

εὐθὺς odmah (prilog)

ἔχοντα ἔχω imati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τοὺς τριάκοντα Σπαρτιάτας § 223, § 100; § 375

ὧν § 215

ὁ Λύσανδρος § 82, § 374.2

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.; kopula kao dio imenskog predikata Smyth 909

πρῶτος § 223

οὐ... μόνον, ἀλλὰ καὶ... ne samo... nego i...; koordinacija

διὰ τὴν... δόξαν καὶ δύναμιν § 97, § 165, § 428

ἑαυτοῦ § 208

διὰ τὴν... φιλίαν § 90, § 428

Ἀγησιλάου § 82

ᾧ § 215

μεῖζον... ἀγαθὸν § 200, § 103; poimeničeni pridjev § 373

μεῖζον τῆς βασιλείας ἀγαθὸν § 97, § 404

ἐδόκει δοκέω činiti se, smatrati; δοκεῖ τινί τι nekome se što čini kakvim; 3. l. sg. impf. akt.; glagol otvara mjesto obvezatnoj dopuni, ovdje A+I

διαπεπρᾶχθαι διαπράσσω, atički διαπράττω pribaviti; inf. perf. medpas.

τὴν στρατηγίαν ἐκείνην § 90, § 213.3

Poglavlje 40

Πλουτάρχου Περὶ παιδων ἀγωγῆς 9

O tekstu

Ovo je prvi esej u Plutarhovoј zbirci *Moralia*. Na osnovi složene unutrašnje i vanjske argumentacije, filolozi osporavaju Plutarhovo autorstvo tog teksta. Osvrćući se na odgojne prilike svojeg doba, autor priznaje različitost talenata, ali inzistira na vrijednosti vježbanja: tjelesnog, vojničkog, ali i vježbanja filozofije, koje je glavni cilj obrazovanja. Kritiziraju se roditelji koji ne mare za obrazovanje djece i oni koji ne žele platiti primjerene honorare za valjane učitelje. Upozorava se i na neobuzdanost mladića i na opasnost laskanja.

Ovdje doneseni odlomak dio je početne pohvale vježbanja. Tvrdnja da ono može nadoknaditi i nedostatke (dok, s druge strane, nedostatak vježbe može upropastiti i najveći talent) potkrepljuje se usporedbama s pojavama iz prirodnog svijeta i procesima iz svakodnevnog života.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plut. De liberis educandis 2c

Εἰ δέ τις οἴεται τοὺς οὐκ εὖ πεφυκότας μαθήσεως καὶ μελέτης τυ-
χόντας ὀρθῆς πρὸς ἀρετὴν οὐκ ἂν τὴν τῆς φύσεως ἐλάττωσιν εἰς
τοῦνδεχόμενον ἀναδραμεῖν, ἴστω πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς
διαμαρτάνων. φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαι-
λότητα δ' ἐπανορθοῖ διδασχῇ· καὶ τὰ μὲν ῥάδια τοὺς ἀμελοῦντας
φεύγει, τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖς ἐπιμελείαις ἀλίσκεται. καταμάθοις δ'
ἂν ὡς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλεια καὶ πόνος
ἐστίν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων ἐπιβλέψας. σταγόνες μὲν γὰρ
ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσι, σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς ταῖς ἐπαφαῖς

τῶν χειρῶν ἐκτρίβονται, οἱ δ' ἀρμάτειοι τροχοὶ πόνῳ καμφθέν-
τες οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναιντ' ἀναλαβεῖν εὐθυω-
ρίαν· τάς γε μὴν καμπύλας τῶν ὑποκριτῶν βακτηρίας ἀπευθύνειν
ἀμήχανον, ἀλλὰ τὸ παρὰ φύσιν τῷ πόνῳ τοῦ κατὰ φύσιν ἐγένετο
κρεῖττον. καὶ μόνον ἄρα ταῦτα τὴν τῆς ἐπιμελείας ἰσχὺν διαδεί-
κνυσιν; οὐκ, ἀλλὰ καὶ μυρί' ἐπὶ μυρίοις. ἀγαθὴ γῆ πέφυκεν· ἀλλ'
ἀμεληθεῖσα χερσεύεται, καὶ ὅσω τῇ φύσει βελτίων ἐστί, τοσοῦτω
μᾶλλον ἐξαργηθεῖσα δι' ἀμέλειαν ἐξαπόλλυται.

Analiza i komentar

Εἰ δέ τις οἶεται

τοὺς οὐκ εὖ πεφυκότας

μαθήσεως καὶ μελέτης τυχόντας ὀρθῆς

πρὸς ἀρετὴν

οὐκ ἂν

τὴν τῆς φύσεως ἐλάττωσιν

εἰς τοῦνδεχόμενον

ἀναδραμεῖν,

ἴστω

πολλοῦ,

μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς

διαμαρτάνων.

δέ τις § 40; čestica δέ povezuje rečenicu s (ovdje izostavljenom) prethodnom:

a...

τις § 217

Εἰ δέ τις οἶεται... ἴστω πολλοῦ... veznik uvodi realnu pogodbenu rečenicu
οἶεται οἶομαι smatrati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; otvara mjesto dopuni
u A+I

τοὺς οὐκ εὖ πεφυκότας φύω *ovdje* po prirodi ne biti talentiran (za što), ne-
mati dara, LSJ φύω II.2; a. pl. m. r. ptc. perf. akt.

μαθήσεως § 165

μελέτης § 90

τυχόντας τυγχάνω τινός postići što; a. pl. m. r. ptc. aor. akt.

ὀρθῆς § 103

πρὸς ἀρετὴν § 435, § 90

οὐκ ἂν... ἀναδραμεῖν ἀνατρέχω (figurativno) ispraviti; inf. aor. akt., dio A+I; ἂν označava mogućnost: da ne bi mogli... (subjekt τοὺς οὐκ εἶπεφυκότες); § 506

τὴν... ἐλάττωσιν § 165

τῆς φύσεως § 165

εἰς τοὺνδεχόμενον § 419, § 66; ἐνδέχομαι biti moguće; a. sg. s. r. ptc. prez. medpas.; εἰς τὸ ἐνδεχόμενον koliko je moguće (fraz); poimeničenje članom § 373

ἴστω οἷδα znati; glagol otvara mjesto participu, v. LSJ οἷδα A.3, § 502.3; 3. l. sg. imp. perf. akt., perfekt sa značenjem prezenta, § 317

πολλοῦ § 196, § 407.1.B

μᾶλλον δὲ § 204.3; čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom: a...; § 396.e; poimeničenje članom § 373

τοῦ παντὸς § 193, § 379

διαμαρτάνων διαμαρτάνω promašiti, pogriješiti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν

διαφθείρει ῥαθυμία,

φαυλότητα δ'

ἐπανορθοῖ διδαχὴ·

καὶ τὰ μὲν ῥάδια

τοὺς ἀμελοῦντας φεύγει,

τὰ δὲ χαλεπὰ

ταῖς ἐπιμελείαις ἀλίσκεται.

φύσεως § 165

μὲν... δ' § 68; koordinacija s pomoću para čestica: a... § 515, § 519

μὲν γὰρ... δ'... naime... a...; γὰρ kao apozicija

ἀρετὴν § 90

διαφθείρει διαφθείρω uništavati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ῥαθυμία § 90

φαυλότητα § 123

ἐπανορθοῖ ἐπανορθόω popraviti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

διδαχὴ § 90

τὰ μὲν... τὰ δὲ... koordinacija s pomoću para čestica: ono što je... a ono što je... § 515, § 519

τὰ... ῥάδια § 103; poimeničenje članom § 373

τοὺς ἀμελοῦντας ἀμελέω ne brinuti za, zanemariti; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

φεύγει φεύγω τινά pobjeći komu, izmaknuti komu; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὰ... χαλεπὰ § 103; poimeničenje članom § 373

ταῖς ἐπιμελείαις § 90

ἀλίσκεται ἀλίσκομαι postizati, dosegnuti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

καταμάθοις δ' ἂν

ὥς ἀνύσιμον πρᾶγμα

καὶ τελεσιουργὸν

ἐπιμέλεια καὶ πόνος ἐστίν,

ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων

ἐπιβλέψας.

καταμάθοις δ' ἂν možeš shvatiti...; καταμανθάνω shvatiti, razumjeti; 2. l. sg. opt. aor. akt., u značenju potencijala sadašnjeg § 464, § 489.b.5

δ' čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ἀνύσιμον πρᾶγμα § 103, § 123; imenski dio predikata

τελεσιουργὸν § 103

ἐπιμέλεια § 90

πόνος ἐστίν § 40, § 82

πρᾶγμα... ἐστίν imenski predikat Smyth 909

ἐστίν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.; kopula kao dio imenskog predikata

ἐπὶ πολλὰ § 436, § 196

τῶν γιγνομένων γίγνομαι dogoditi se; g. pl. s. r. ptc. prez. medpas.; poimeničeno događaji, činjenice; poimeničenje članom § 373

ἐπιβλέψας ἐπιβλέπω promotriti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip u priložnom značenju: ako...

σταγόνες μὲν γὰρ ὕδατος

πέτρας κοιλαίνουσι,

σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς

ταῖς ἐπαφαῖς τῶν χειρῶν ἐκτρίβονται,

οἱ δ' ἀρμάτειοι τροχοὶ

πόνῳ καμφθέντες
 οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο
 τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναιντ' ἀναλαβεῖν εὐθυωρίαν·
 τάς γε μὴν καμπύλας τῶν ὑποκριτῶν βακτηρίας
 ἀπευθύνειν ἀμήχανον,
 ἀλλὰ τὸ παρὰ φύσιν
 τῷ πόνῳ
 τοῦ κατὰ φύσιν
 ἐγένετο κρεῖττον.

σταγόνες § 131

σταγόνες μὲν... σίδηρος δὲ... οἱ δ' ἀρμάττειοι... koordinacija s pomoću čestice: a... a... § 515, § 519

μὲν γὰρ naime...; γὰρ kao apozicija

ὕδατος § 128

πέτρας § 90

κοιλαίνουσι κοιλαίνω dubiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

σίδηρος § 82

χαλκὸς § 82

ταῖς ἐπαφαῖς § 90

τῶν χειρῶν § 150

ἐκτρίβονται ἐκτρίβω izlizati, izglačati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ἀρμάττειοι τροχοὶ § 103, § 82

πόνῳ § 82

καμφθέντες κάμπτω svinuti; n. pl. m. r. ptc. aor. pas.

οὐδ' ἂν § 68

οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο... (οἱ τροχοὶ) δύναιντ' ἀναλαβεῖν pogodbena potencijalna rečenica

ἂν... δύναιντ' δύναμαι moći; otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. pl. opt. prez. medpas.; u značenju potencijala sadašnjeg § 464, § 489.b.5

εἴ τι § 40

τι § 217

γένοιτο γίγνομαι dogoditi se; 3. l. sg. opt. aor. med.

τὴν... εὐθυωρίαν § 90

ἐξ ἀρχῆς § 424, § 90

ἀναλαβεῖν ἀναλαμβάνω vratiti, obnoviti; inf. aor. akt.; infinitiv kao obvezatna dopuna glagola δύναμαι

τάς γε § 40

γε μὴν a pogotovo...; ova kombinacija čestica progresivno uvodi sljedeći, još jači argument

τάς... καμπύλας... βακτηρίας § 103, § 90

τῶν ὑποκριτῶν § 100

ἀπευθύνειν ἀπευθύνω izravnavati; inf. prez. akt.

ἀμήχανον § 103

τὸ παρὰ φύσιν § 165, § 434; poimeničenje članom § 373

τῷ πόνῳ § 82

τοῦ κατὰ φύσιν § 165, § 429; poimeničenje članom § 373

ἐγένετο γίγνομαι postati; 3. l. sg. ind. aor. med.

κρεῖττον § 202

καὶ μόνα ἄρα ταῦτα

τὴν τῆς ἐπιμελείας ἰσχὺν

διαδείκνυσιν;

μόνα... ταῦτα § 103, § 213.2

τὴν... ἰσχὺν § 173

τῆς ἐπιμελείας § 90

διαδείκνυσιν διαδείκνυμι pokazati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

οὐκ, ἀλλὰ καὶ μυρί' ἐπὶ μυρίοις.

μυρί' ἐπὶ § 68

μυρί' § 223

ἐπὶ μυρίοις § 436, § 223

ἀγαθὴ γῇ πέφυκεν·

ἀλλ' ἀμεληθεῖσα χερσεύεται,

καὶ ὅσω

τῇ φύσει

βελτίων ἐστί,

τοσοῦτω μᾶλλον

ἐξαργηθεῖσα

δι' ἀμέλειαν

ἐξαπόλλυται.

ἀγαθὴ γῆ § 103, § 90

πέφυκεν φύω roditi, po prirodi biti (nekakav); 3. l. sg. ind. perf. akt.

ἀλλ' ἀμεληθεῖσα § 68

ἀμεληθεῖσα ἀμελέω zanemariti, ne njegovati; n. sg. ž. r. ptc. aor. pas.

χερσεύεται χερσεύω učiniti jalovim, *pasivno* postati jalov; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὅσῳ... τοσούτῳ koliko... toliko... (korelativno); § 219, § 213.4

τῇ φύσει § 165

βελτίων ἐστί § 40; imenski predikat Smyth 909

βελτίων § 202

ἐστί εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐξαργηθεῖσα ἐξαργέω zamrijeti, *pasivno* postati zapušten; n. sg. ž. r. ptc. aor. pas.

δι' ἀμέλειαν § 68, § 90, § 428

ἐξαπόλλυται ἐξαπόλλυμι potpuno uništiti, *pasivno* potpuno propasti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

Poglavlje 41

Διοδώρου Σικελιώτου Βιβλιοθήκης ιστορικής Α, 8, 5

O autoru

Diodor Sicilski (Διόδωρος Σικελιώτης, Diodorus Siculus; 90. – 30. pr. Kr.) rođen je u Agiriju (Ἀγύριον) na Siciliji, dok mu mjesto smrti nije poznato. Svjedočanstava o njegovu životu, osim onih koja se daju iščitati iz samog djela, gotovo da nema.

Bio je veliki putnik. Za boravka u Rimu, zahvaljujući dobrom znanju latinskog jezika, mogao se služiti rimskim arhivima i knjižnicama. Životno mu je djelo *Knjižnica* (Βιβλιοθήκη); na djelu je radio trideset godina. Sam je naslov svojevrsno priznanje da se autor pri pisanju služio djelima brojnih povjesničara iz prošlosti. Povijesni je prikaz obuhvaćao 40 knjiga i sezao je sve od mitskih početaka pa do Cezarova galskog rata. U cijelosti su očuvane knjige 1–5 i 11–20, a ostale samo u ulomcima. Diodorova koncepcija opće povijesti uzor je našla u djelu grčkog povjesničara Efora (400. – 330. pr. Kr.); uključivala je i Grke i barbare, a ponajprije Rim, koji je postao najvažnija sila poznatog svijeta. Diodorova je posebnost u tome što je u djelo uvrstio i prikaz mitskog doba. Velik je piščev doprinos što je povijest svijeta, s osvrtom na sva razdoblja i sva područja, od nastanka svemira do Cezarova doba, prikazana kao kontinuum.

Djelo je pisano jedinstvenim stilom, lako je čitljivo i razumljivo. Iz izvora preuzetog gradi autor je dao novo i moderno jezično ruho. Jezik je atički, prožet elementima iz *koine*; obiluje nominalnim konstrukcijama. Poput Polibija i Diodor izbjegava hijat.

Popularna u antici i srednjem vijeku, *Knjižnica* je u 16. st. prevedena na latinski, a potom i na narodne jezike.

O tekstu

U ovom ulomku Diodor opisuje mučan način života prvih ljudi. O primitivnom stanju u kojem se nalazio ljudski rod prije pronalaska osnovnih znanja i vještina nagađali su pisci različitih književnih vrsta. Predodžbe starih o prvotnom životu u oskudici – bez ognja, odjeće, stana i kruha – prizivaju ideju napretka od krajnje oskudice k sve savršenijim oblicima postojanja pojedinca i zajednice.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Diod. Sic. Bibliotheca historica 1.8.5

Τοὺς οὖν πρώτους τῶν ἀνθρώπων μηδενὸς τῶν πρὸς βίον χρησίμων εὐρημένου ἐπιπόνως διάγειν, γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος ὄντας, οἰκήσεως δὲ καὶ πυρὸς ἀήθεις, τροφῆς δ' ἡμέρου παντελῶς ἀνενοήτους. καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν τῆς ἀγρίας τροφῆς ἀγνοοῦντας μηδεμίαν τῶν καρπῶν εἰς τὰς ἐνδείας ποιεῖσθαι παράθουσιν· διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπόλλυσθαι κατὰ τοὺς χειμῶνας διὰ τε τὸ ψῦχος καὶ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς. ἐκ δὲ τοῦ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς πείρας διδασκομένους εἶς τε τὰ σπήλαια καταφεύγειν ἐν τῷ χειμῶνι καὶ τῶν καρπῶν τοὺς φυλάττεσθαι δυναμένους ἀποτίθεσθαι. γνωσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων κατὰ μικρὸν καὶ τὰς τέχνας εὐρεθῆναι καὶ τᾶλλα τὰ δυνάμενα τὸν κοινὸν βίον ὠφελῆσαι.

Analiza i komentar

Τοὺς οὖν πρώτους τῶν ἀνθρώπων
μηδενὸς τῶν πρὸς βίον χρησίμων εὐρημένου
 ἐπιπόνως διάγειν,
γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος
ὄντας,
 οἰκήσεως δὲ καὶ πυρὸς
ἀήθεις,
 τροφῆς δ' ἡμέρου

παντελῶς ἀνεννοήτους.

Τοὺς πρώτους... čitav je ovaj odlomak niz A+I ovisnih o (neizrečenom) „re-
kao sam da...”

Τοὺς πρώτους § 223, § 373

οὖν kako rekoh, dakle; postpozitivna čestica

τῶν ἀνθρώπων § 82, § 395

μηθενὸς § 224

τῶν πρὸς βίον χρησίμων § 82, § 106, § 373, § 375, § 435

εὐρημένου εὐρίσκω pronáci; g. sg. m. r. ptc. perf. medpas.

μηθενὸς... εὐρημένου GA, ima vrijednost uzročne rečenice

ἐπιπόνως § 204

διάγειν διάγω provoditi život; inf. prez. akt.

γυμνοὺς... ἐσθῆτος γυμνός τινος § 103, § 123, § 403

γυμνοὺς μὲν... οἰκήσεως δὲ... τροφῆς δ'... koordinacija rečeničnih članova s
pomoću čestica

ὄντας εἰμί biti; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

οἰκήσεως... πυρὸς ἀήθεις § 165, § 146, § 153

τροφῆς δ' ἡμέρου § 90, § 106

παντελῶς § 204

ἀνεννοήτους ἀνεννόητος τινός bez pojma o čemu

καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν

τῆς ἀγρίας τροφῆς

ἀγνοοῦντας

μηδεμίαν

τῶν καρπῶν

εἰς τὰς ἐνδείας

ποιεῖσθαι παράθεσιν

διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν

ἀπόλλυσθαι

κατὰ τοὺς χειμῶνας

διὰ τε τὸ ψῦχος

καὶ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς.

καὶ γὰρ i budući da... § 517

τὴν συγκομιδὴν § 90

τῆς ἀγρίας τροφῆς § 103, § 90

ἀγνοοῦντας ἀγνοέω ne poznavati, ne prepoznavati; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; ἀγνοοῦντας se. τοὺς πρώτους τῶν ἀνθρώπων

μηδεμίαν § 224

τῶν καρπῶν § 82, § 370 individualni član zastupa posvojnu zamjenicu; ovisno o τῆς ἀγρίας τροφῆς

εἰς τὰς ἐνδείας § 90, § 419.c

ποιεῖσθαι ποιέω, inf. prez. medpas.

παράθειςιν § 165; ποιεῖσθαι παράθειςιν urediti si spremište

διὸ veznik; διὸ nastalo od δι' ὅ zato...

πολλοὺς αὐτῶν § 196, § 207, § 395

ἀπόλλυσθαι ἀπόλλυμι uništiti; inf. prez. medpas.

κατὰ τοὺς χειμῶνας § 131, § 418

διὰ τὸ ψῦχος § 153, § 418

τε... καὶ... ne samo... nego i...; koordinacija sastavnim veznicima § 513

τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς § 165, § 90

ἐκ δὲ τοῦ

κατ' ὀλίγον

ὕπὸ τῆς πείρας

διδασκομένους

εἷς τε τὰ σπήλαια

καταφεύγειν

ἐν τῷ χειμῶνι

καὶ

τῶν καρπῶν

τοὺς φυλάττεσθαι δυναμένους

ἀποτίθεςθαι.

ἐκ τοῦ odonda; § 370 3, § 424.b

κατ' ὀλίγον pomalo; § 429.B

ὕπὸ τῆς πείρας § 90, § 437.A; prijedložni izraz ὕπὸ + g. izriče uzrok

διδασκομένους διδάσκω učiti; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; subjektivi akuzativ uz καταφεύγειν i ἀποτίθεςθαι

εἷς τὰ σπήλαια § 82, § 419

καταφεύγειν καταφεύγω bježati; inf. prez. akt.

ἐν τῷ χειμῶνι § 131, § 426.b

τῶν καρπῶν § 82, § 395

τοὺς sc. καρπούς; otvara mjesto dijelnom genitivu τῶν καρπῶν: one od plodova...

τοὺς... δυναμένους δύναμαι moći; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; otvara mjesto dopuni u infinitivu; § 371

φυλάττεσθαι φυλάττω čuvati; inf. prez. medpas.; objekt participa δυναμένους ἀποτίθεσθαι ἀποτίθημι spremati; inf. prez. medpas.

γνωσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς

καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων

κατὰ μικρὸν

καὶ τὰς τέχνας εὐρεθῆναι

καὶ τᾶλλα τὰ δυνάμενα

τὸν κοινὸν βίον ὠφελῆσαι.

γνωσθέντος γινώσκω upoznati; g. sg. s. r. ptc. aor. pas.; GA ima vrijednost vremenske rečenice

τοῦ πυρὸς § 146

τῶν ἄλλων § 371 τῶν ἄλλων također ovisno o γνωσθέντος, dio konstrukcije GA

τῶν χρησίμων § 106, § 395

κατὰ μικρὸν postupno; § 429.B

τὰς τέχνας § 90

εὐρεθῆναι εὐρίσκω pronalaziti; inf. pas. aor.

τᾶλλα § 16, § 371 τᾶλλα = τὰ ἄλλα

τὰ δυνάμενα § 371 δύναμαι moći; a. pl. s. r. ptc. prez. medpas.

τᾶλλα τὰ δυνάμενα (kao i τὰς τέχνας) subjektni su akuzativi uz εὐρεθῆναι

τὸν κοινὸν βίον § 82, § 103; objekt infinitiva ὠφελῆσαι

ὠφελῆσαι ὠφελέω τινα koristiti komu; inf. aor. akt.; objekt participa τὰ δυνάμενα

Poglavlje 42

Ἀριστοτέλους Ῥητορική 1393a

O tekstu

Aristotelova je *Retorika* teoretski i praktični priručnik govorništva u tri knjige koji se bavi metodama uvjeravanja riječima. Uvelike se oslanja na Platonovo poimanje istinskoga govorničkog umijeća izloženo u *Fedru*. Tri su sredstva uvjeravanja: 1) osobnost govornika (ῥήτορ), 2) sposobnost da se emocionalno djeluje na slušatelja (πάθος) i 3) umijeće da se iskaz tako oblikuje da djeluje istinito ili vjerojatno (λόγος).

Nakon što je razmatrao posebne dokaze, u ovom poglavlju druge knjige Aristotel se osvrće na dokaze koji su zajednički svim granama retorike: primjer (παράδειγμα) i entimem (ἐνθύμημα).

Pročitajte naglas grčki tekst.

Arist. Rhetorica 1393a 28

Παραδειγμάτων δὲ εἶδη δύο· ἐν μὲν γὰρ ἐστὶν παραδείγματος εἶδος τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα, ἐν δὲ τὸ αὐτὸν ποιεῖν. τούτου δὲ ἐν μὲν παραβολῇ ἐν δὲ λόγοι, οἷον οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί. ἔστιν δὲ τὸ μὲν πράγματα λέγειν τοιόνδε τι, ὥσπερ εἴ τις λέγοι ὅτι δεῖ πρὸς βασιλέα παρασκευάζεσθαι καὶ μὴ ἔαν Αἴγυπτον χειρώσασθαι· καὶ γὰρ πρότερον Δαρεῖος οὐ πρότερον διέβη πρὶν Αἴγυπτον ἔλαβεν, λαβὼν δὲ διέβη, καὶ πάλιν Ξέρξης οὐ πρότερον ἐπεχείρησεν πρὶν ἔλαβεν, λαβὼν δὲ διέβη, ὥστε καὶ οὗτος ἐὰν λάβῃ, διαβήσεται, διὸ οὐκ ἐπιτρεπτόν. παραβολῇ δὲ τὰ Σωκρατικά, οἷον εἴ τις λέγοι ὅτι οὐ δεῖ κληρωτοὺς ἄρχειν· ὅμοιον γὰρ

ὥσπερ ἂν εἴ τις τοὺς ἀθλητὰς κληροίη μὴ οἱ δύνανται ἀγωνίζεσθαι ἀλλ' οἱ ἂν λάχωσιν, ἣ τῶν πλωτήρων ὄντινα δεῖ κυβερνᾶν κληρώσειεν, ὥς δέον τὸν λαχόντα ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπιστάμενον. λόγος δέ, οἷος ὁ Στησιχόρου περὶ Φαλάριδος καὶ ὁ Αἰσώπου ὑπὲρ τοῦ δημαγωγοῦ.

Analiza i komentar

Παραδειγμάτων δὲ εἶδη δύο·

ἐν μὲν γάρ ἐστιν παραδείγματος εἶδος
τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα,
ἐν δὲ
τὸ αὐτὸν ποιεῖν.

τούτου δὲ

ἐν μὲν παραβολή
ἐν δὲ λόγοι,
οἷον οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί.

Παραδειγμάτων § 123; dijelni genitiv § 395

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...; § 515
εἶδη δύο § 153, § 224; izostavljena kopula ἐστιν; imenski predikat Smyth 909

ἐν § 224; ovisno o εἶδος

ἐν μὲν... ἐν δὲ... koordinacija parom čestica § 519.7

γάρ jer; čestica ima službu uzročnog veznika § 517

τὸ λέγειν λέγω govoriti, navoditi; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

πράγματα § 123

προγεγενημένα προγίγνομαι prije se događati; a. pl. sr. r. ptc. perf. med-pas.

ἐν sc. εἶδος (na ovom mjestu i dalje)

τὸ αὐτὸν ποιεῖν § 207; ποιέω činiti, proizvoditi, iznalaziti; inf. prez. akt.; poimeničeni A+I § 373

τούτου § 213.2

παραβολή *ovdje* usporedba, ilustracija, parabola; § 90; izostavljena kopula ἐστιν; imenski predikat Smyth 909

λόγοι *ovdje* basne; § 82; izostavljena kopula ἐστιν; imenski predikat Smyth 909

οἷον kao, na primjer; § 219

οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί sc. λόγοι, Ezopove i libijske; § 103

ἔστιν δὲ τὸ μὲν πράγματα λέγειν

τοιόνδε τι,

ὥσπερ εἴ τις λέγοι

ὅτι δεῖ πρὸς βασιλέα παρασκευάζεσθαι

καὶ μὴ ἔαν Αἴγυπτον χειρώσασθαι·

καὶ γὰρ πρότερον

Δαρεῖος οὐ πρότερον διέβη

πρὶν Αἴγυπτον ἔλαβεν,

λαβὼν δὲ διέβη,

καὶ πάλιν

Ξέρξης οὐ πρότερον ἐπεχείρησεν

πρὶν ἔλαβεν,

λαβὼν δὲ διέβη,

ὥστε καὶ οὗτος

ἔαν λάβῃ,

διαβήσεται,

διὸ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

ἔστιν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez.; § 315, bilj. 2, 3; kopula je dio imenskog predikata

δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik § 515

τὸ μὲν πράγματα λέγειν μὲν je resumptivno, podsjeća na ono o čemu se govori (i najavljuje novu informaciju)

τὸ... λέγειν λέγω govoriti, navoditi; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

πράγματα tj. προγεγενημένα

τοιόνδε τι § 213.4; § 217

εἴ τις enklitika iza proklitike § 40.e7

εἴ τις λέγοι § 217; λέγω govoriti, navoditi; 3. l. sg. opt. prez. akt.; εἰ s optativom § 476.2

ὅτι uvodi izričnu rečenicu § 467

δεῖ... παρασκευάζεσθαι *bezlično* δεῖ treba; 3. l. sg. ind. prez. akt.; παρασκευάζω spremati; inf. prez. medpas.; bezlični izraz otvara mjesto dopuni u infinitivu § 492

πρὸς βασιλέα πρὸς + a. § 435.C; § 175

μὴ ἔαν̄ ἐάω dopuštati; inf. prez. akt.; negacija μή, § 509; zaniijekani infinitiv također ovisi o δεῖ

Αἴγυπτον § 82

χειρώσασθαι χειρόομαι u svoje ruke dobiti, pokoriti; inf. aor. med.; za potpunju konstrukciju A+I uz ἔαν̄ zamisli izostavljeno αὐτὸν (tj. βασιλέα)

καὶ γὰρ naime...; § 517; ova kombinacija čestica uvodi objašnjenje

πρότερον § 203; prilog

Δαρεῖος § 82

διέβη sc. iz Azije u Grčku; διαβαίνω prijeći; 3. l. sg. ind. aor.

πρὶν... ἔλαβεν vremenska rečenica s veznikom πρὶν uz negativnu glavnu rečenicu § 488 bilj. 1

ἔλαβεν λαμβάνω uzeti, osvojiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

λαβὼν λαμβάνω uzeti, osvojiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

δὲ a...; čestica povezuje surečenicu s prethodnom (Δαρεῖος οὐ πρότερον...) kao suprotni veznik § 515

Ξέρξης § 100

ἐπεχείρησεν sc. nas (Grke); ἐπιχειρέω napasti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

πρὶν ἔλαβεν sc. Αἴγυπτον

ὥστε tako da...; otvara mjesto posljedičnoj rečenici

οὕτως § 213.2

ἐὰν λάβῃ, διαβήσεται eventualne futurske pogodbene rečenice § 476

ἐὰν = εἰ ἂν; veznik uvodi protazu zavisne pogodbene rečenice

λάβῃ λαμβάνω uzeti, osvojiti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

διαβήσεται διαβαίνω prijeći; 3. l. sg. ind. fut. med.

διὸ = δι' ὅ, διὰ τοῦτο; zato, zbog toga

ἐπιτρεπτέον ἐπιτρέπω dopuštati; n. sg. s. r. gl. pridjeva § 300; izostavljena kopula ἐστί

παραβολή δὲ τὰ Σωκρατικά,

οἷον εἴ τις λέγοι

ὅτι οὐ δεῖ κληρωτοὺς ἄρχειν·

ὁμοιον γὰρ ὥσπερ

ἂν εἴ τις τοὺς ἀθλητὰς κληροίη
 μὴ οἷ δύνανται ἀγωνίζεσθαι
 ἀλλ' οἷ ἂν λάχωσιν,
 ἢ τῶν πλωτήρων
 ὄντινα δεῖ κυβερνᾶν κληρώσειεν,
 ὥς δέον τὸν λαχόντα
 ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπιστάμενον.

παραβολή § 80; izostavljena kopula ἐστί; imenski predikat Smyth 909
 τὰ Σωκρατικά Sokratove izreke, misli; § 103; poimeničenje članom § 373
 παραβολή δὲ τὰ Σωκρατικά za usporedbu su primjer Sokratove izreke
 δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik § 515
 κληρωτοὺς § 103
 ἄρχειν ἄρχω vladati; inf. prez. akt.
 ὅμοιον § 103; izostavljena kopula ἐστί; imenski predikat Smyth 909
 ὥσπερ ἂν εἴ kao kad bi...; uvodi poredbenu rečenicu; protaza jednog oblika
 + apodoza drugog oblika § 479
 τις § 217
 τοὺς ἀθλητὰς § 100
 κληροίη κληρώω birati ždrijebom; 3. l. sg. opt. prez. akt.
 οἷ § 215
 δύνανται δύναμαι moći; 3. l. pl. ind. prez. medpas.
 ἀγωνίζεσθαι ἀγωνίζομαι natjecati se; inf. prez. medpas.
 ἀλλ' § 68
 λάχωσιν λαγχάνω biti odabran ždrijebom; 3. l. pl. konj. aor. akt.
 τῶν πλωτήρων § 146; dijelni genitiv § 395
 ὄντινα § 217; 218
 κυβερνᾶν κυβερνάω biti kormilar; inf. prez. akt.
 κληρώσειεν κληρώω birati ždrijebom; 3. l. sg. opt. aor. akt.
 ὥς δέον kao da bi trebao
 τὸν λαχόντα λαγχάνω biti odabran ždrijebom; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.
 τὸν ἐπιστάμενον ἐπίσταμαι znati; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; uz oba
 participa podrazumijeva se κυβερνᾶν

λόγος δέ,
 οἷος ὁ Στῆσιχόρου περὶ Φαλάριδος
 καὶ ⟨ὁ⟩ Αἰσώπου ὑπὲρ τοῦ δημαγωγοῦ.

λόγος *ovdje* basna; § 82

δὲ a...; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik § 515

οἷος § 103; izostavljena kopula ἐστί; imenski predikat Smyth 909

ὁ Στησιχόρου sc. λόγος; § 82

περὶ Φαλάριδος § 123; περὶ + g. § 433.A

⟨ὁ⟩ Αἰσώπου sc. λόγος; § 82; prelomljene zagrade označavaju priređivačev
dodatak – nešto čega u rukopisnoj predaji teksta nema, a trebalo je
ondje stajati

ὕπὲρ τοῦ δημαγωγοῦ § 82; ὕπὲρ + g. § 431.A

Poglavlje 43

Θουκυδίδου Ἱστορίαι Α 2

Ο tekstu

U ovom odlomku Tukididove *Povijesti* problematizira se početak naseljavanja Grčke. Trebalo je dugo vremena dok naseobine Grka nisu postale trajne.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 1.2

Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι τὰ πρότερα καὶ ῥαδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες βιαζόμενοι ὑπὸ τινων αἰεὶ πλειόνων. τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης, οὐδ' ἐπιμειγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες οὐδὲ γῆν φυτεύοντες, ἄδηλον ὃν ὁπότε τις ἐπελθὼν καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων ἄλλος ἀφαιρήσεται, τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι ἐπικρατεῖν, οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι' αὐτὸ οὔτε μεγέθει πόλεων ἰσχυον οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη αἰεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα.

Analiza i komentar

Φαίνεται γὰρ
 ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη
 οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη,
 ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι
 τὰ πρότερα
 καὶ ῥαδίως
 ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες
 βιαζόμενοι
 ὑπὸ τινων αἰεὶ πλειόνων.

Φαίνεται φαίνομαι otvara mjesto participu: čini se da...; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; o ovom predikatu ovise οἰκουμένη, οὔσαι i ἀπολείποντες, usp. § 501, bilj.
γὰρ naime, jer; čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje § 517
καλουμένη καλέω zvati, zvati se; n. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; § 90
ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη zemlja koja se sada zove Grčka; § 80; § 123; § 103; subjektni skup s prilogom vremena u atributnom položaju § 375.5
οἰκουμένη οἰκέω nastaniti; n. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; § 103; predikatni particip ovisi o glavnom glagolu
μεταναστάσεις § 165
τε sastavni veznik, stoji uvijek iza riječi koju povezuje, pa se u prijevodu uvrštava ispred nje
οὔσαι εἰμί biti; n. pl. ž. r. ptc. prez. akt.; § 97.β
τὰ πρότερα u prijašnja vremena; § 203
ἕκαστοι § 103
τὴν § 80, § 90
ἑαυτῶν § 208
ἀπολείποντες ἀπολείπω napustiti, ostaviti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες § 80; § 90; § 208; atributni položaj zamjenice ἑαυτῶν § 375.2
βιαζόμενοι βιάζομαι biti prisiljen, biti natjeran; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103
ὑπὸ τινων αἰεὶ πλειόνων § 217; § 202.5; prijedložni izraz, ὑπό + g.: od...; § 418, § 437; atributivni položaj priloga αἰεὶ § 375.5

τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης,
 οὐδ' ἐπιμειγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις
 οὔτε κατὰ γῆν
 οὔτε διὰ θαλάσσης,
 νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι
 ὅσον ἀποζῆν
 καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες
 οὐδὲ γῆν φυτεύοντες,
 ἄδηλον ὃν
 ὁπότε τις ἐπελθὼν καὶ
 ἀτειχίστων ἅμα ὄντων
 ἄλλος ἀφαιρήσεται,
 τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς
 πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι
 ἐπικρατεῖν,
 οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο,
 καὶ δι' αὐτὸ
 οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον
 οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ.

γὰρ naime, jer; čestica, najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje § 517

τῆς ἐμπορίας οὐκ οὔσης GA: u prijevodu imenica u genitivu postaje subjekt, a particip u genitivu predikat zavisne priložne rečenice; ne zaboravite: rečenica je niječna!

οὐδ' (οὐδέ)... οὔτε... οὔτε i niti... niti... niti...; § 68; sastavni veznik ἐπιμειγνύντες ἐπιμείγνομαι τινί miješati se s kim; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.β

ἀλλήλοις § 212.2

κατὰ γῆν § 90.a; prijedložni izraz κατὰ + a.: po...; § 418, § 429.B

διὰ θαλάσσης § 90.a, prijedložni izraz, διὰ + g.: preko..., § 418, § 428.A

νεμόμενοί νέμω dijeliti, posjedovati, uživati, nastavati; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103

αὐτῶν § 209.1

τὰ αὐτῶν ono od samih sebe; § 373

ἕκαστοι § 103

- ὅσον § 103; ὅσον + inf.: dovoljno za...+ imenica izvedena iz značenja glagola (u infinitivu)
- ἀποζῆν ἀποζάω imati dovoljno za život, biti dostatno za život; inf. prez. akt.
- οὐκ ἔχοντες ἔχω imati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- περιουσίαν χρημάτων § 90.α; § 123
- οὐδὲ φυτεύοντες φυτεύω zasaditi; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- γῆν § 90.α
- ἄδηλον ὂν budući da je nejasno; ἄδηλόν ἐστί nejasno je; apsolutni akuzativ u bezličnoj konstrukciji, bez očite sintaktičke veze s ostatkom rečenice
- ὁπότε kada; vremenski veznik; § 221, § 487
- τις § 217
- ἐπελθὼν ἐπέρχομαι pristupiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.α
- ὄντων εἰμί biti; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- ἄτειχίστων ὄντων GA: u prijevodu imenica u genitivu postaje subjekt zavisne priložne rečenice, a particip u genitivu njezin predikat; § 103
- ἄλλος § 212.α
- ἀφαιρήσεται sc. γῆν ἀφαιρέω *ovdje* uzeti za sebe; 3. l. sg. ind. fut. med.
- καθ' (κατά) ἡμέραν § 68; § 74; § 90
- ἀναγκαίου § 103
- τῆς τροφῆς § 80; § 90.α
- τῆς καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς prijedložni izraz u atributnom položaju § 375.4
- ἡγούμενοι ἡγέομαι misliti; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103
- ἂν ἐπικρατεῖν ἐπικρατέω osvojiti, dobiti; ἂν uz infinitiv označava potencijalnost radnje (u neupravnom govoru zamjenjuje ono što je u upravnom govoru optativ + ἂν)
- ἀπανίσταντο ἀπανίστημι ustati i otići, odseliti se; 3. l. pl. impf. medpas.; glavni glagol o kojem ovisi pet participa u n. pl., međusobno povezani različitim koordiniranim veznicima (potvrdnim i niječnim): οὐδ' ἐπιμειγνόντες, νεμόμενοί τε, καὶ... οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ... φυτεύοντες, τῆς τε... ἡγούμενοι
- δι' (διά) αὐτὸ § 68, § 207; prijedložni izraz, διὰ + a.: zbog...
- μεγέθει § 153
- πόλεων § 165
- ἰσχυρον ἰσχύω biti snažan, moćan; 3. l. pl. impf. akt.
- τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ § 80; § 90; § 212

μάλιστα δὲ
 τῆς γῆς ἡ ἀρίστη
 αἰεὶ τὰς μεταβολὰς
 τῶν οἰκητόρων
 εἶχεν,
 ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη
 καὶ Βοιωτία
 Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ
 πλὴν Ἀρκαδίας,
 τῆς τε ἄλλης
 ὅσα ἦν κράτιστα.

δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s prethodnom

ἡ ἀρίστη § 80, § 90, § 202, § 103

τῆς γῆς § 80, § 90.a

τὰς μεταβολὰς § 80, § 90.a

τῶν οἰκητόρων § 80, § 82, § 146

εἶχεν ἔχω imati; 3. l. sg. impf. akt.

ἥ § 215

Θεσσαλία § 90.a

καλουμένη καλέω zvati; n. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.

Βοιωτία § 90.a

Πελοποννήσου § 82, § 83

τὰ πολλὰ § 80, § 82; § 196

Ἀρκαδίας § 90.a

τῆς ἄλλης § 80, § 90; § 212

ὅσα § 103, 219

ἦν κράτιστα imenski predikat Smyth 909

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.; § 361

κράτιστα § 103, § 202

Poglavlje 44

Ἡροδότου Ἱστορίαι Α 141

O autoru

Grčki povjesničar Herodot (Ἡρόδοτος) iz Halikarnasa u Kariji (nakon 490. – Atena, nakon 430. pr. Kr.), proputovao je velik dio Grcima poznatog svijeta, bio je prijatelj Perikla i Sofokla, sudjelovao u osnivanju atenske kolonije Turija, u Tarantskom zaljevu u Velikoj Grčkoj (444. pr. Kr.); doživio je početak Peloponeskog rata.

U prvome sačuvanom proznom djelu grčke književnosti, opsežnoj *Povijesti* (Ἱστορίαι) o sukobu Grka i Perzijanaca do 479., Herodot je opisao uspon Perzijskog Carstva, pobunu u Joniji i dvije perzijske provale u Grčku, uz mnogo geografskih, etnografskih i mitoloških ekskursa. *Povijest* je, u biti, niz zanimljivih i poučnih priča, često o slavnim i legendarnim likovima. Djelo, sastavljeno jonskim dijalektom, bilo je namijenjeno javnom izvođenju, kao svojevrsna prozna rapsodija; nije jasno je li sam autor oblikovao cjelovito izdanje.

Povijest je do nas stigla podijeljena u devet knjiga, od kojih svaka nosi ime po jednoj muzi. Podjelu su proveli aleksandrijski filolozi u III. st. pr. Kr.

O tekstu

U prvoj knjizi *Povijesti*, *Klio*, Herodot pripovijeda o propasti kraljevstva li-dijskog kralja Kreza (Κροῖσος; vladao 563. – 546. pr. Kr.), fantastično bogatog Gigova nasljednika. Perzijski vladar Kir II. Veliki (staroperzijski Kūruš, grčki Κῆρος, između 590. i 580. – 529. pr. Kr.) osvojio je Krezovu prijestolnicu Sard i zarobio samog kralja (koji je postao Kirov savjetnik). Prva knjiga *Povijesti* završit će prikazom Kirove smrti. U ovdje donesenom odlomku Kir se priprema osvojiti grčke gradove u Maloj Aziji, u kojima žive Jonjani i Eoljani; ti su gradovi dotad priznavali Krezovu vlast.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Hdt. Historiae 1.141

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὥς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδεις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. Ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο ἔλεξε σφι λόγον, ἄνδρα φὰς ἀνλητὴν ἰδόντα ἰχθυὺς ἐν τῇ θαλάσῃ αὐλέειν, δοκέοντά σφας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν. Ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξείρύσαι, ἰδόντα δὲ παλλομένους εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθυὺς· “Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ’ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν [ὀρχεόμενοι].”

Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι’ ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπείθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων ἦσαν ἔτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ.

Ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὥς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιεβάλοντο ἕκαστοι καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὄρκιον Κῦρος ἐποιήσατο ἐπ’ οἷσι περ ὁ Λυδός· τοῖσι δὲ λοιποῖσι [Ἴωσι] ἔδοξε κοινῶ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην δεησομένους Ἴωσι τιμωρεῖν.

Analiza i komentar

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες,

ὥς

οἱ Λυδοὶ

τάχιστα

κατεστράφατο

ὑπὸ Περσέων,

ἔπεμπον ἀγγέλους

ἐς Σάρδεις
 παρὰ Κῦρον,
 ἐθέλοντες
 ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι
 τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι.

Ἰωνες § 131

δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s (izostavljenom) prethodnom

Αἰολέες § 175 (nestegnuti oblik)

ὥς... τάχιστα „čim”; veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487

οἱ Λυδοὶ § 82

τάχιστα § 204

κατεστράφατο καταστρέφομαι (med.) pokoriti; 3. l. pl. plpf. medpas.
 (subjekt: οἱ Λυδοὶ)

ὑπὸ Περσέων § 437; § 100, nestegnuti oblik

ἔπεμπον πέμπω poslati; 3. l. pl. impf. akt.

ἀγγέλους § 82

ἐς Σάρδεις § 419; § 165

παρὰ Κῦρον § 434; § 82

ἐθέλοντες ἐθέλω željeti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu

ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι (sc. κατήκοοι)... τοῖσι... pod istim uvjetima pod kojima..., § 89.3; § 207; § 413.3; § 436b.B.d; korelacija

εἶναι εἰμί ἐπὶ τινι biti u kojem odnosu; inf. prez. akt., obvezatna dopuna ἐθέλοντες

τοῖσι § 89.3; član je upotrijebljen kao odnosna zamjenica, čiji je antecedent τοῖσι αὐτοῖσι; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu

Κροίσῳ § 82

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf. akt.

κατήκοοι § 106; rekcija τινι

Ὁ δὲ

ἀκούσας αὐτῶν

τὰ προῖσχοντο

ἔλεξε σφι λόγον,

ἄνδρα
 φὰς
αὐλητὴν
ἰδόντα ἰχθυῶς ἐν τῇ θαλάσσῃ
αὐλέειν,
δοκέοντά
σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν.

Ὁ δὲ § 370.2; čestica ističe promjenu subjekta

ἀκούσας ἀκούω τί τινος slušati što od koga; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

αὐτῶν § 207

τὰ član je upotrijebljen kao odnosna zamjenica; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu; ta rečenica ovdje ima službu objekta uz ἀκούσας

προΐσχοντο προΐσχω med. tražiti, nuditi; 3. l. pl. impf. medpas.

ἔλεξε σφι § 40

ἔλεξε λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἔλεξε... φὰς čest pleonastički izraz kod Herodota (također susrećemo ἔφη... λέγων, ἔφασαν... φάμενοι)

σφι § 206.5

λόγον § 82, ovdje znači otprilike što i μῦθον „basna, priča” (ova se slavna parabola nalazi i u Ezopovoj zbirci, v. LSJ λογοποιός; moguća aluzija u Novom zavjetu, Matej 11:17 i Luka 7:32 Ἡὐλῆσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε)

ἄνδρα § 149

φὰς φημί govoriti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

αὐλητὴν § 100

ἰδόντα ὁράω gledati; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip ovisan o ἄνδρα αὐλητὴν

ἰχθυῶς § 173

ἐν τῇ θαλάσσῃ § 426; § 97

αὐλέειν αὐλέω svirati frulu (αὐλός); inf. prez. akt. (s vrijednošću prošlog vremena), nestegnuti oblik

δοκέοντά σφεας § 40

δοκέοντά δοκέω smatrati, očekivati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt., nestegnuti oblik; particip ovisan o ἄνδρα αὐλητὴν

σφεας § 206.5

ἐξελεύσεσθαι ἐξέρχομαι izaći; inf. fut. med.

ἐς γῆν § 419; § 108

Ὡς δὲ
ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος,
λαβεῖν
ἀμφίβληστρον
 καὶ περιβαλεῖν τε
πλήθος πολλὸν τῶν ἰχθύων
 καὶ ἐξειρύσαι,
ιδόντα δὲ
 παλλομένους
εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν
 πρὸς τοὺς ἰχθύς·
 “Πάυσθέ μοι ὀρχεόμενοι,
 ἐπεὶ
 οὐδ’
ἐμέο αὐλέοντος
 ἡθέλετε
 ἐκβαίνειν [ὀρχεόμενοι].”

Ὡς δὲ veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom

Ὡς... ψευσθῆναι u neupravnom govoru infinitiv može doći kako iza relativa i vremenskih veznika tako i iza εἰ (neatički); subjekt se može dokučiti iz ἔλεξε u prethodnoj rečenici

ψευσθῆναι ψεύδω varati, med. ψεύδομαι τινος prevariti se u čemu; inf. aor. pas.

τῆς ἐλπίδος § 123

λαβεῖν λαμβάνω uzeti; inf. aor. akt.

ἀμφίβληστρον § 82

περιβαλεῖν τε § 40

περιβαλεῖν περιβάλλω okružiti; inf. aor. akt.

περιβαλεῖν τε... καὶ ἐξειρύσαι koordinacija sastavnim česticama τε... καὶ...(drugi je član istaknutiji)

πλήθος πολλὸν § 153; § 196

τῶν ἰχθύων § 173

ἐξειρύσαι ἐξερύω, jonski ἐξειρύω izvući; inf. aor. akt.

ιδόντα ὀράω gledati; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip ovisan o αὐτὸν

λαβεῖν... ἰδόντα δὲ... čestica povezuje surečenicu s prethodnom: a...
 παλλομένους πάλλω med. kopreći se; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.;
 predikatni particip kao dopuna glagolu ὀράω § 502
 εἰπεῖν λέγω govoriti; inf. aor. akt.
 ἄρα čestica ističe zanimljivost onog što slijedi
 αὐτὸν § 207
 πρὸς τοὺς ἰχθῦς § 435; § 173
 Πάυσθε μοι § 40
 Πάυσθε πάύω (med. s participom) prestati što raditi; 2. l. pl. impt. prez.
 medpas.
 ὀρχόμενοι ὀρχέομαι plesati; n. pl. m. r. ptc. prez. med., participska
 dopuna uz Πάυσθε
 μοι § 205
 ἐπεὶ veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487
 οὐδ' ἐμέο § 68
 ἐμέο § 206.b
 αὐλέοντος αὐλέω svirati frulu; g. sg. m. r. ptc. prez. akt., nestegnuti oblik
 ἠθέλετε ἐθέλω željeti; 2. l. pl. impf. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu
 ἐκβαίνειν ἐκβαίνω izaći; inf. prez. akt.
 ὀρχόμενοι ὀρχέομαι plesati; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; u kritičkim
 izdanjima, ugate zagrade označavaju riječi koje priređivači smatraju
 viškom (postoje u rukopisnoj predaji, ali ne bi trebale biti u tekstu)

Κῦρος μὲν
 τοῦτον τὸν λόγον
 τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι
 τῶνδε εἵνεκα
 ἔλεξε,

ὅτι δὴ οἱ Ἰωνες
 πρότερον
αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος
 δι' ἀγγέλων
ἀπίστασθαί σφεας
 ἀπὸ Κροίσου
 οὐκ ἐπείθοντο,
 τότε δὲ
κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων
 ἦσαν ἔτοιμοι
 πείθεσθαι Κύρῳ.

Κῦρος μὲν... čestica povezuje rečenicu s prethodnom, ističe uvođenje novog subjekta: a...

τοῦτον τὸν λόγον § 213.2; § 82

τοῖσι Ἰωσι § 89.3; § 131

τοῖσι Αἰολεῦσι § 89.3; § 175

τῶνδε εἵνεκα § 417; § 213.1

ἔλεξε λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὅτι δὴ veznik uvodi zavisnu uzročnu rečenicu, a δὴ naglašava subjektivnost razloga: jer, po njemu...

οἱ Ἰωνες § 131

πρότερον... τότε δὲ... koordinacija surečenica česticom δὲ, koja ističe suprotnost (vremenskih okolnosti): prije... a tada...

αὐτοῦ § 207

Κύρου § 82

δεηθέντος δέω medpas. moliti; g. sg. m. r. ptc. aor. pas.

δι' ἀγγέλων § 68; § 428; § 82

ἀπίστασθαί σφεας § 40

ἀπίστασθαί ἀφίστημι (ἀπίστημι) ἀπό τινος pobuniti se protiv koga; inf. prez. medpas.

σφεας § 206.5

ἀπὸ Κροίσου § 423; § 82

ἐπείθοντο πείθω med. poslušati, pristati; 3. l. pl. impf. medpas.

κατεργασμένων κατεργάζομαι ostvariti, postići; g. pl. s. r. ptc. perf. medpas.

τῶν πρηγμάτων § 123; πράγμα, jonski πρήγμα

ἦσαν ἔτοιμοι imenski predikat

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf. akt.

ἔτοιμοι § 103

πείθεσθαι πείθω med. πείθομαι τινι pokoravati se komu; inf. prez. medpas., obvezatna dopuna predikatu (otvara mu mjesto ἔτοιμοι)

Κύρω § 82

Ὁ μὲν δὲ

ὀργῇ ἐχόμενος

ἔλεγέ σφι

τάδε.

Ὁ μὲν δὲ... Ἰωνες δὲ... koordinacija rečenica česticama μὲν... δὲ...; μὲν je resumptivno, podsjeća na to da je riječ o Kiru (i najavljuje novu informaciju o njemu); δὲ najavljuje zaključni dio prethodnog iskaza; druga rečenica izvještava o reakciji na Kirovu izjavu; § 370.2

ὀργῇ § 90

ἐχόμενος ἔχω pas. ἔχομαι τινι biti svladan ili zahvaćen čime, kojim osjećajem; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἔλεγέ σφι § 40

ἔλεγέ λέγω govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

σφι § 206.5

τάδε § 213.1

Ἰωνες δὲ

ὥς ἤκουσαν

τούτων ἀνενειχθέντων

ἐς τὰς πόλεις,

τείχεά τε περιεβάλοντο

ἕκαστοι

καὶ συνελέγοντο

ἐς Πανιώνιον

οἱ ἄλλοι

πλὴν Μιλησίων·
 πρὸς μούνους γὰρ τούτους
 ὄρκιον
 Κῦρος
 ἐποιήσατο
 ἐπ' οἷσι περ ὁ Λυδός·
 τοῖσι δὲ λοιποῖσι [Ἰωσι]
 ἔδοξε
 κοινῷ λόγῳ
 πέμπειν ἀγγέλους
 ἐς Σπάρτην
 δεησομένους
 Ἰωσι τιμωρέειν.

Ἰωνες § 131

Ἰωνες δὲ čestica uvodi novi subjekt, ističe suprotnost u odnosu na subjekt prethodne rečenice

ὡς ἤκουσαν veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487; ἀκούω τινός slušati o čemu; 3. l. pl. ind. aor. akt.

τούτων § 213.2

ἀνενειχθέντων ἀναφέρω prenijeti, izvijestiti (donijeti natrag vijesti); g. pl. s. r. ptc. aor. pas.

ἐς τὰς πόλεις § 419; § 165

τείχεά τε § 40

τείχεά § 153, nestegnuti oblik

τείχεά τε περιεβάλοντο... καὶ συνελέγοντο... koordinacija sastavnim česticama, pri čemu je drugi član istaknutiji

περιεβάλοντο περιβάλλω med. περιβάλλομαί τι okružiti se čime, ograditi se čime; 3. l. pl. ind. aor. med.

ἕκαστοι § 103

συνελέγοντο συλλέγω med. okupiti se; 3. l. pl. impf. medpas.

ἐς Πανιώνιον § 419; § 82

οἱ ἄλλοι § 212; § 371.1.b.4

πλὴν Μιλησίων § 417; § 103

πρὸς μούνους... τούτους... τοῖσι δὲ λοιποῖσι § 435; § 103; μόνος, jonski μόνος; § 213.2; § 89.3; koordinacija surečenica česticom δὲ: a...

γὰρ čestica upozorava na to da se navodi razlog: naime...

ὄρκιον... ἐποιήσατο § 82; ποιέω činiti, med. ὄρκιον ποιέομαι sklopiti sporazum; 3. l. sg. ind. aor. med.

Κῦρος § 82

ἐπ' οἷσί περ § 68; § 40

ἐπ' οἷσί § 436; § 89.3; § 215

ὁ Λυδός sc. lidijski kralj, Krez; § 82

τοῖσι... λοιποῖσι [Ἰωσι]... ἔδοξε § 373; § 103; § 89.3; § 131; u kritičkim izdanjima, uglate zagrade označavaju riječi koje priređivači smatraju viškom (postoje u rukopisnoj predaji, ali ne bi trebale biti u tekstu); δοκεῖ τινι (δοκέω) netko je odlučio, otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

κοινῷ λόγῳ § 103; § 82

πέμπειν πέμπω poslati; inf. prez. akt., obvezatna dopuna uz ἔδοξε

ἀγγέλους § 82

ἐς Σπάρτην § 419; § 90

δεησομένους δέω med. δέομαι moliti; otvara mjesto dopuni u infinitivu; a. pl. m. r. ptc. fut. med.; particip ovisan o ἀγγέλους

Ἰωσι § 131

τιμωρεῖν τιμωρέω τινί pomoći komu; inf. prez. akt., nestegnuti oblik; obvezatna dopuna uz δεησομένους

Poglavlje 45

Αἰσώπειος μῦθος 9

O tekstu

U ovoj Ezopovoj basni susrećemo lisicu u nevolji i jarca. Valjano promislivši o poteškoći koja ju je zadesila, lisica se spašava, dok jarac zbog nepromišljenosti u nevolju upada. Više je pouka basne: prije nego što odlučimo započeti što, razmislimo dobro o tome kako ćemo to završiti i hoćemo li u tome biti uspješni. Nadalje, ako nismo razboriti i ne pazimo te poslušamo li savjet loše osobe, lako se može dogoditi da završimo u velikoj nevolji. Mudar čovjek u postupcima ne sluša osjetila, već se oslanja na razum promišljajući kako da najbolje postupi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Aesop. Fabulae 9

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΣ

Ἀλώπηξ πεσοῦσα εἰς φρέαρ ἐπάναγκες ἔμενε πρὸς τὴν ἀνάβασιν ἀμηχανοῦσα. τράγος δὲ δίψῃ συνεχόμενος ὥς ἐγένετο κατὰ τὸ αὐτὸ φρέαρ, θεασάμενος αὐτὴν ἐπυνθάνετο, εἰ καλὸν εἶη τὸ ὕδωρ. ἡ δὲ τὴν συντυχίαν ἀσμενισαμένη πολὺν ἔπαινον τοῦ ὕδατος κατέτεινε λέγουσα ὥς χρηστὸν εἶη καὶ δὴ καὶ αὐτὸν καταβῆναι παρήνει. τοῦ δὲ ἀμελετήτως καθαλλομένου διὰ τὸ μόνην ὁρᾶν τότε τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἅμα τῷ τὴν δίψαν σβέσαι ἀναδύναι μετὰ τῆς ἀλώπεκος σκοποῦντος χρήσιμόν τι ἢ ἀλώπηξ ἔφη ἐπινενοχέναι εἰς τὴν ἀμφοτέρων σωτηρίαν.

“ἐὰν γὰρ θελήσης τοὺς ἐμπροσθίους πόδας τῷ τοίχῳ προσερεί-
σας ἐγκλῖναι καὶ τὰ κέρατα, ἀναδραμοῦσα αὐτὴ διὰ τοῦ σοῦ νώ-
του καὶ σὲ ἀνασπάσω.” τοῦ δὲ καὶ πρὸς τὴν δευτέραν παραίνεσιν
ἐτοίμως ὑπηρετήσαντος ἡ ἀλώπηξ ἀναλλομένη διὰ τῶν σκελῶν
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν νῶτον ἀνέβη καὶ ἀπ’ ἐκείνου ἐπὶ τὰ κέρατα διερει-
σαμένη ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέατος ἠύρέθη καὶ ἀνελθοῦσα ἀπηλ-
λάττετο.

τοῦ δὲ τράγου μεμφομένου αὐτὴν ὡς τὰς ὁμολογίας παραβαίνου-
σαν ἡ ἀλώπηξ ἐπιστραφεῖσα εἶπεν· “ὦ οὔτος, ἀλλ’ εἰ τοσαύτας
φρένας εἶχες, ὅσας ἐν τῷ πώγωνι τρίχας, οὐ πρότερον ἂν κατα-
βεβήκεις πρὶν ἢ τὴν ἄνοδον ἐσκέψω.”

Analiza i komentar

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΣ

ΑΛΩΠΗΞ § 115

ΤΡΑΓΟΣ § 82

Ἀλώπηξ

πεσοῦσα εἰς φρέαρ
ἐπάναγκες ἔμενε
πρὸς τὴν ἀνάβασιν
ἀμηχανοῦσα.

Ἀλώπηξ § 115

πεσοῦσα πίπτω pasti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; § 97.β

εἰς φρέαρ § 123; prijedložni izraz εἰς + a. § 418, § 419

ἔμενε μένω ostati, čekati; 3. l. sg. impf. akt.

πρὸς τὴν ἀνάβασιν § 165; prijedložni izraz πρὸς + a.: „za...” § 418, § 435.4

ἀμηχανοῦσα ἀμηχανέω ne znati što učiniti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.
§ 97.β

τράγος δὲ
 δίψῃ συνεχόμενος
 ὥς ἐγένετο κατὰ τὸ αὐτὸ φρέαρ,
 θεασάμενος αὐτὴν
 ἐπυνθάνετο,
 εἰ καλὸν εἶη τὸ ὕδωρ.

δὲ a...; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik § 515
 τράγος § 82
 δίψῃ § 97.β
 συνεχόμενος συνέχω biti mučen; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103
 ἐγένετο γίγνομαι zadesiti se, biti; 3. l. sg. ind. aor. med.
 ὥς... ἐγένετο kad...; zavisna vremenska rečenica
 κατὰ τὸ αὐτὸ φρέαρ § 80; § 207; § 123; prijedložni izraz κατὰ + a.: „kod...”
 § 418; § 429.B
 θεασάμενος θεάομαι ugledati; n. sg. m. r. ptc. aor. med.; § 103
 αὐτὴν § 207
 ἐπυνθάνετο πυνθάνομαι pitati; 3. l. sg. impf. medpas.
 εἰ zavisni upitni veznik: „je li...?”
 καλὸν § 103; § 200
 εἶη εἰμί biti; 3. l. sg. opt. prez. akt.
 καλὸν εἶη imenski predikat, Smyth 909
 εἰ... καλὸν εἶη je li...? zavisna upitna rečenica § 469
 τὸ ὕδωρ § 128

ἡ δὲ
 τὴν συντυχίαν ἀσμενισαμένη
 πολὺν ἔπαινον τοῦ ὕδατος
 κατέτεινε
 λέγουσα
 ὥς χρηστὸν εἶη
 καὶ δὴ καὶ
 αὐτὸν καταβῆναι παρήνει.

ἡ δὲ § 80, § 90; § 370, § 370.2
 τὴν συντυχίαν § 80; § 90

ἀσμενισαμένη ἀσμενίζω rado prihvatiti; n. sg. ž. r. ptc. aor. med.; § 103

πολὺν ἔπαινον § 196; § 82

τοῦ ὕδατος § 128

κατέτεινε κατατείνω ἔπαινον držati pohvalni govor; 3. l. sg. impf. akt.

λέγουσα λέγω govoriti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; § 97.β

χρηστὸν § 103

εἴη εἰμί biti; 3. l. sg. opt. prez. akt.

ὥς... χρηστὸν εἴη da je...; zavisna izrična rečenica u neupravnom govoru

χρηστὸν εἴη imenski predikat, Smyth 909

καὶ δὴ καὶ i napose...; kombinacija čestica prati ideju izrečenu prethodnim rečenicama i izriče njezinu kulminaciju

παρήνει παραινέω preporučati; 3. l. sg. impf. akt.

αὐτὸν § 207; imenski dio A+I

καταβῆναι καταβαίνω sići, spustiti se; inf. aor. akt.; predikatni dio A+I

τοῦ δὲ ἀμελετήτως καθάλλομένου

διὰ τὸ μόνην ὁρᾶν τότε τὴν ἐπιθυμίαν

καὶ ἅμα τῷ τὴν δίψαν σβέσαι

ἀναδῦναι μετὰ τῆς ἀλώπεκος

σκοποῦντος

χρήσιμόν τι

ἡ ἀλώπηξ ἔφη

ἐπινενοηκέναι

εἰς τὴν ἀμφοτέρων σωτηρίαν.

τοῦ καθάλλομένου καθάλλομαι skočiti dolje; g. sg. m. r. ptc. prez. med-pas.; § 103; particip s članom § 499; GA; imenski dio kao subjekt, particip kao predikat zavisne priložne rečenice

δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik § 515

τὸ ὁρᾶν ὁράω gledati; inf. prez. akt.; infinitiv s članom § 497

διὰ τὸ ὁρᾶν prijedložni izraz, διὰ + a. „zbog...”; § 418, § 428.B

μόνην τὴν ἐπιθυμίαν § 103; § 80; § 97

ἅμα čim, tek što; prilog vremena

τῷ § 80, § 82, § 370

σβέσαι σβέννυμι ugasiti, utoliti; inf. aor. akt.; infinitiv s članom § 497

τὴν δίψαν § 80, § 97.β

μετὰ τῆς ἀλώπεκος § 80; § 90; § 115; prijedložni izraz μετὰ + g.: „s...”; § 418, § 430.A

σκοποῦντος σκοπέω razmišljati, razmatrati; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.;

§ 139.α

τι § 217, § 218

χρήσιμόν τι § 39, § 40

χρήσιμον § 103

ἀναδύναι ἀναδύνω izaći; inf. aor. akt.; infinitiv poslije glagola mišljenja ima vrijednost hrvatske izrične rečenice „da izađu”

ἡ ἀλώπηξ § 80, § 115

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt.

ἐπινοοῦναι ἐπινοέω imati na umu, smisliti; inf. perf. akt.; infinitiv poslije glagola govorenja ima vrijednost hrvatske izrične rečenice

εἰς τὴν ἀμφοτέρων σωτηρίαν § 80, § 103; § 90; prijedložni izraz εἰς + a.: „za...”, § 418, § 419

“ἐὰν γὰρ θελήσης

τοὺς ἐμπροσθίους πόδας

τῷ τοίχῳ

προσερείσας ἐγκλῖναι

καὶ τὰ κέρατα,

ἀναδραμοῦσα αὐτὴ

διὰ τοῦ σοῦ νώτου

καὶ σὲ ἀνασπάσω.”

ἐὰν ako...; veznik uvodi zavisnu pogodbenu eventualnu futursku rečenicu § 474, § 476

γὰρ naime...; čestica iskazuje dokaz ili uzrok prethodne tvrdnje

θελήσης θέλω (i ἐθέλω) htjeti; 2. l. sg. konj. aor. akt.

τοὺς ἐμπροσθίους πόδας § 80; § 103; § 126

τῷ τοίχῳ § 80, § 82

προσερείσας προσερείδω τινά τινι čvrsto se uprijeti čime o što; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β

ἐγκλῖναι ἐγκλίνω nasloniti se; inf. aor. akt.

τὰ κέρατα § 159

ἀναδραμοῦσα ἀνατρέχω popeti se; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; § 97.β

αὐτὴ § 207

διὰ τοῦ σοῦ νώτου § 80, § 210, § 82, prijedložni izraz διὰ + g. „preko...”; § 418, § 428

σὲ § 205, § 206

ἀνασπάσω ἀνασπάω ponući gore; 1. l. sg. ind. fut. akt.

τοῦ δὲ καὶ πρὸς τὴν δευτέραν παραίνεσιν

ἐτοίμως ὑπηρετήσαντος

ἡ ἀλώπηξ ἀναλλομένη

διὰ τῶν σκελῶν αὐτοῦ

ἐπὶ τὸν νῶτον

ἀνέβη

καὶ ἀπ' ἐκείνου

ἐπὶ τὰ κέρατα διερειαμένη

ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέατος

ἡύρέθη

καὶ ἀνελθοῦσα ἀπηλλάττετο.

τοῦ ὑπηρετήσαντος ὑπηρετέω ugađati, ispuniti želju; g. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β; GA

δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik § 515

πρὸς τὴν δευτέραν παραίνεσιν § 80; § 223; § 82; § 165; prijedložni izraz

πρὸς + a.: „poslije...”; § 418, § 435.C

ἡ ἀλώπηξ § 115

ἀναλλομένη ἀνάλλομαι skočiti; n. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; § 103

διὰ τῶν σκελῶν § 153; prijedložni izraz διὰ + g.: „po..., preko...”; § 418, § 428.A

αὐτοῦ § 207

ἀνέβη ἀναβαίνω popeti se; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀπ' ἐκείνου (ἀπ' = ἀπό) § 68; § 213.1; prijedložni izraz ἀπό + g.: „od...”; § 418, § 423

ἐπὶ τὰ κέρατα § 159; prijedložni izraz ἐπὶ + a.: „na...”; § 418, § 436.C

διερειαμένη διερείδω poduprijeti se; n. sg. ž. r. ptc. aor. med.; § 103

ἐπὶ τὸ στόμα § 123; prijedložni izraz ἐπὶ + a.: „na...”; § 418; § 436.C

τοῦ φρέατος § 80, § 123

ἡύρέθη εὐρίσκω naći; 3. l. sg. ind. aor. pas. (pasivno „naći se”)

ἀνελθοῦσα ἀνέρχομαι popeti se, doći gore; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; § 97.β

ἀπηλλάττετο ἀπαλλάττω (ἀπαλλάσσω) udaljiti se; 3. l. sg. impf. medpas.

τοῦ δὲ τράγου μεμφομένου αὐτὴν

ὥς τὰς ὁμολογίας παραβαίνουσιν

ἡ ἀλώπηξ

ἐπιστραφεῖσα εἶπεν·

δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik § 515

τοῦ τράγου § 80, § 82

μεμφομένου μέμφομαι grditi koga; g. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; § 103

τοῦ τράγου μεμφομένου GA: imenica u genitivu odgovara hrvatskom su-
bjektu zavisne rečenice, a particip predikatu

αὐτήν § 207

τὰς ὁμολογίας § 80, § 90

παραβαίνουσιν παραβαίνω ti iznevjeriti što; a. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

ὥς... παραβαίνουσιν jer da je...; adverbijalni particip u zavisnoj uzročnoj
rečenici § 503.2

ἡ ἀλώπηξ § 115

ἐπιστραφεῖσα ἐπιστρέφω okrenuti se; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; § 97.β

εἶπεν ἀγορεύω reći; 3. l. sg. ind. aor. akt.; § 327.7

“ὦ οὗτος,

ἀλλ’ εἰ τοσαύτας φρένας εἶχες,

ὅσας ἐν τῷ πώγωνι τρίχας,

οὐ πρότερον ἂν καταβεβήκεις

πρὶν ἢ τὴν ἄνοδον ἐσκέψω.”

ὦ οὗτος § 213.2

ἀλλ’ § 68

εἰ da...; veznik uvodi zavisnu pogodbenu irealnu rečenicu § 474, § 478

εἶχες ἔχω imati; 2. l. sg. impf. akt.

τοσαύτας φρένας § 213; § 131

τοσαύτας... ὅσας... korelacija rečeničnih članova § 219

ὅσας § 103, § 219, § 443

τρίχας § 115

ἐν τῷ πώγωνι § 131; prijedložni izraz ἐν + d.: „u...” ili „na...”; § 418,
§ 426

ἂν καταβεβήκεις καταβαίνω sići; 2. l. sg. ind. plpf. akt.

οὐ πρότερον... πρὶν ἢ... ne bi... prije nego...; zavisna vremenska rečenica
§ 488.1

τὴν ἄνοδον § 80, § 82, § 83.1

ἐσκέψω σκέπτομαι promisliti; 2. l. sg. ind. aor. med.

Poglavlje 46

Ἡλιοδώρας Αἰθιοπικὰ Α 2

O autoru

Heliodor (Ἡλιόδωρος), grčki romanopisac (Emesa, danas Homs u Siriji, III. ili IV. st.), autor je najopsežnijega grčkog ljubavnoga romana *Etiopske priče o Teagenu i Harikleji* (Αἰθιοπικὰ τὰ περὶ Θεαγένην καὶ Χαρίκλειαν) u deset knjiga.

Djelo otkriva temeljito poznavanje žanrovske tradicije (motivima otmice, gusarskih prepada, lažne smrti, napasnih snubitelja), ali i znatnu inovativnost u pripovjednom oblikovanju (izokretanje fabularnog slijeda događaja pripovijedanjem u *flash-backu*, pripovjedači s ograničenim znanjem, česte promjene tempa).

Priča o djevojci koju je majka, tamnoputa etiopska kraljica, izložila zato što se rodila bijela, imala je snažan odjek i u bizantskoj književnosti (Teodor Prodrom, Niketa Eugenijan) i na Zapadu (Cervantes, Calderón, Tasso, Racine, Shakespeare), gdje je utjecala na barokni roman. Vjerojatno posljednji odjek bogatog nasljeđa Verdijeva je opera *Aida*.

O tekstu

U ranu zoru blizu ušća Nila u more egipatski razbojnici nailaze na neobičan prizor: teško natovaren brod vezan je uz obalu, ali bez mornara; svuda uokolo po obali leže mrtvaci i umirući. Netom je završila neobična bitka, u kojoj je oružje bio pribor za gozbu, no nije jasno gdje su pobjednici, kao što nije jasno ni zašto poraženi i njihov brod nisu opljačkani. Na stijeni pored broda, međutim, razbojnici opažaju nešto još neobičnije. Riječ je o prekrasnoj djevojci u punoj ratnoj opremi; u njezinu je krilu ranjeni mladić.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Heliod. Aeth. 1.2

Κόρη καθῆστο ἐπὶ πέτρας, ἀμήχανόν τι κάλλος καὶ θεὸς εἶναι ἀναπείθουσα, τοῖς μὲν παροῦσι περιαλγοῦσα φρονήματος δὲ εὐγενοῦς ἔτι πνέουσα. Δάφνη τὴν κεφαλὴν ἔστεπτο καὶ φαρέτραν τῶν ὤμων ἐξῆπτο καὶ τῷ λαιῷ βραχίονι τὸ τόξον ὑπεστήρικτο· ἢ λοιπὴ δὲ χεὶρ ἀφροντίστως ἀπηώρητο. Μηρῷ δὲ τῷ δεξιῷ τὸν ἀγκῶνα θατέρως χειρὸς ἐφεδράζουσα καὶ τοῖς δακτύλοις τὴν παρειὰν ἐπιτρέψασα, κάτω νεύουσα καὶ τινὰ προκείμενον ἔφηβον περισκοποῦσα τὴν κεφαλὴν ἀνεῖχεν.

Ὁ δὲ τραύμασι μὲν κατήκιστο καὶ μικρὸν ἀναφέρειν ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου τοῦ παρ' ὀλίγον θανάτου κατεφαίνετο, ἦνθι δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀνδρείῳ τῷ κάλλει καὶ ἡ παρειὰ καταρρέοντι τῷ αἵματι φοινιττομένη λευκότητι πλέον ἀντέλαμπεν. Ὁφθαλμοὺς δὲ ἐκείνου οἱ μὲν πόνοι κατέσπων, ἡ δὲ ὄψις τῆς κόρης ἐφ' ἑαυτὴν ἀνεῖλκε καὶ τοῦτο ὁρᾷν αὐτοὺς ἠνάγκαζεν, ὅτι ἐκείνην ἐώρων.

Ὡς δὲ πνεῦμα συλλεξάμενος καὶ βύθιον τι ἀσθμήνας λεπτὸν ὑπεφθέγγετο καὶ “ὦ γλυκεῖα,” ἔφη “σώζη μοι ὡς ἀληθῶς, ἢ γέγονας καὶ αὐτὴ τοῦ πολέμου πάρεργον, οὐκ ἀνέχῃ δὲ ἄλλως οὐδὲ μετὰ θάνατον ἀποστατεῖν ἡμῶν, ἀλλὰ φάσμα τὸ σὸν καὶ ψυχὴ τὰς ἐμὰς περιέπει τύχας;”, “ἐν σοὶ” ἔφη “τὰ ἐμὰ” ἡ κόρη “σώζεσθαί τε καὶ μὴ· τοῦτο γοῦν ὁρᾷς;” δείξασα ἐπὶ τῶν γονάτων ξίφος, “εἰς δεῦρο ἤργησεν ὑπὸ τῆς σῆς ἀναπνοῆς ἐπεχόμενον.”

Analiza i komentar

Κόρη καθῆστο ἐπὶ πέτρας,
ἀμήχανόν τι κάλλος καὶ θεὸς εἶναι ἀναπείθουσα,
τοῖς μὲν παροῦσι περιαλγοῦσα
φρονήματος δὲ εὐγενοῦς ἔτι πνέουσα.

Κόρη § 90

καθῆστο καθῆμαι sjediti; jon. 3. l. sg. impf. medpas.

ἐπὶ πέτρας § 418; § 436.C; § 90

ἀμήχανόν § 103; 106

τι § 217

κάλλος § 153

θεός § 82

εἶναι εἰμί biti, inf. prez. akt.

ἀναπεῖθουσα ἀναπεῖθω uvjeravati (da...); otvara mjesto infinitivu; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

τοῖς μὲν... φρονήματος δὲ... koordinacija dvaju članaka s pomoću para čestica

τοῖς παροῦσι πάρειμι *ovdje* događati se; poimeničenje članom (§ 373): događaj; d. pl. m. r. ptc. prez. akt.

περιαλγοῦσα περιαλγέω τι osjećati bol zbog čega, patiti zbog čega; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

φρονήματος § 123

εὐγενοῦς § 153

πνέουσα πνέω τινος puhati, *ovdje* odisati čime; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

Δάφνη τὴν κεφαλὴν ἔστεπτο

καὶ φaréτραν τῶν ὤμων ἐξῆπτο

καὶ τῷ λαιῷ βραχίονι τὸ τόξον ὑπεστήρικτο·

ἡ λοιπὴ δὲ χεὶρ

ἀφροντίστως ἀπηώρητο.

Δάφνη § 90

τὴν κεφαλὴν § 90

ἔστεπτο στέφω τί τιni ovjenčati što nečime; 3. l. sg. plpf. medpas.

φaréτραν § 90

τῶν ὤμων § 82

ἐξῆπτο ἐξάπτω τιnos objesiti o što; 3. l. sg. plpf. medpas.

τῷ λαιῷ βραχίονι § 103; § 131

τὸ τόξον § 82

ὑπεστήρικτο ὑποστηρίζω podržavati, držati ispod čega; 3. l. sg. plpf. medpas.

δὲ upozorava da je riječ o drugom dijelu para (jer djevojka ima dvije ruke)

ἡ λοιπὴ χεὶρ § 103; § 146; § 150

ἀφροντίστως § 204

ἀπηώρητο ἀπαιωρέομαι visjeti s čega; 3. l. sg. plpf. medpas.

Μηρῷ δὲ τῷ δεξιῷ
 τὸν ἀγκῶνα θατέρας χειρὸς ἐφεδράζουσα
 καὶ τοῖς δακτύλοις
 τὴν παρειὰν ἐπιτρέψασα,
 κάτω νεύουσα
 καὶ τινὰ προκείμενον ἔφηβον περισκοποῦσα
 τὴν κεφαλὴν ἀνείχεν.

Μηρῷ τῷ δεξιῷ § 82; § 103

δὲ u službi suprotnog veznika, povezuje s prethodnom rečenicom

τὸν ἀγκῶνα § 131

θατέρας § 103

χειρὸς § 146; § 150

ἐφεδράζουσα ἐφεδράζω τί τινι postaviti na što; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

τοῖς δακτύλοις § 82

τὴν παρειὰν § 90

ἐπιτρέψασα ἐπιτρέπω τινί τι okrenuti čime što; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

νεύουσα νεύω nagnuti, pognuti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

καὶ τινὰ § 40

τινὰ § 217

προκείμενον πρόκειμαι ležati ispred, ležati izložen; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἔφηβον § 82

περισκοποῦσα περισκοπέω promatrati; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

τὴν κεφαλὴν § 90

ἀνείχεν ἀνέχω podbočiti (LSJ s. v. A.5); 3. l. sg. impf. akt.

Ὁ δὲ τραύμασι μὲν κατήκιστο

καὶ μικρὸν ἀναφέρειν

ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου

τοῦ παρ' ὀλίγον θανάτου

κατεφαίνετο,

ἦνθι δὲ καὶ ἐν τούτοις

ἀνδρείῳ τῷ κάλλει

καὶ ἡ παρειὰ

καταρρέοντι τῷ αἵματι φοινιττομένη
λευκότητι πλέον ἀντέλαμπεν.

Ὁ § 370.2

τραύμασι § 123

κατήκιστο καταικίζω *izranjavati*; 3. l. sg. plpf. medpas.

μικρὸν § 204

ἀναφέρειν ἀναφέρω *ovdje* oporavljati se; inf. prez. akt.

ἐκ βαθέος ὕπνου § 167; § 82

τοῦ θανάτου § 82

παρ' ὀλίγον § 68; § 103; § 434

κατεφαίνετο καταφαίνω pas. činiti se, izgledati; 3. l. sg. impf. medpas.

ἦνθει ἀνθέω *cvasti*, *preneseno* odlikovati se; 3. l. sg. impf. akt.

δὲ u službi suprotnog veznika, povezuje s prethodnom surečenicom

ἐν τούτοις § 426; § 213.2

ἀνδρείῳ τῷ κάλλει § 103; § 153

ἡ παρειὰ § 90

καταρρέοντι καταρρέω *kapati*, *teći*; d. sg. s. r. ptc. prez. akt.

τῷ αἵματι § 123

φοινιττομένη φοινίσσω, *atički* φοινίττω *crvenjeti* se; n. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; suprotnost φοινίσσω – λευκότης ukazuje na dopusno značenje participa

λευκότητι § 123

πλέον § 202; § 204

ἀντέλαμπεν ἀντιλάμπω *tiní* *sjajiti*, *blistati* čime; 3. l. sg. impf. akt.

Ὁφθαλμοὺς δὲ ἐκείνου

οἱ μὲν πόνοι κατέσπων,

ἡ δὲ ὄψις τῆς κόρης

ἐφ' ἐαυτὴν ἀνεῖλκε

καὶ τοῦτο ὁρᾷν αὐτοὺς ἠνάγκαζεν,

ὅτι ἐκείνην ἐώρων.

Ὁφθαλμοὺς § 82

δὲ u službi suprotnog veznika, povezuje s prethodnom rečenicom

ἐκείνου § 213.3

οἱ πόνοι § 82

κατέσπων κατασπάω vući dolje, u kolokaciji ὀφθαλμούς zatvarati; 3. l. pl. impf. akt.

ἡ ὄψις § 165

τῆς κόρης § 90

ἐφ' ἐαυτῇν § 68; § 208; § 436

ἀνείλκε ἀνέλκω vući gore, privlačiti; 3. l. sg. impf. akt.

τοῦτο § 213.2; otvara mjesto vezniku ὅτι (i izričnoj rečenici koja slijedi)

ὁρᾶν ὁράω gledati; inf. prez. akt.

αὐτοὺς § 207

ἠνάγκαζεν ἀναγκάζω primoravati, siliti; 3. l. sg. impf. akt.

ὅτι § 468; veznik otvara mjesto zavisnoj izričnoj rečenici

ἐκείνην § 213.3

ἐώρων ὁράω gledati (subjekt su ὀφθαλμοί); 3. l. pl. impf. akt., temporalni augment § 237

Ὡς δὲ πνεῦμα συλλεξάμενος
καὶ βύθιον τι ἀσθμῆνας
λεπτὸν ὑπεφθέγγατο
καὶ “ὦ γλυκεῖα,” ἔφη
 “σώζη μοι ὡς ἀληθῶς,
 ἢ γέγονας καὶ αὐτὴ
 τοῦ πολέμου πάρεργον,
οὐκ ἀνέχῃ δὲ ἄλλως
 οὐδὲ μετὰ θάνατον
 ἀποστατεῖν ἡμῶν,
ἀλλὰ φάσμα τὸ σὸν καὶ ψυχὴ
 τὰς ἐμὰς περιέπει τύχας;”,
“ἐν σοὶ” ἔφη “τὰ ἐμὰ” ἢ κόρη
 “σώζεσθαί τε καὶ μή·
τοῦτο γοῦν ὁρᾷς;
 δείξασα ἐπὶ τῶν γονάτων ξίφος,
“εἰς δεῦρο ἤργησεν
 ὑπὸ τῆς σῆς ἀναπνοῆς ἐπεχόμενον.”

Ὡς § 487

δὲ u službi suprotnog veznika, povezuje s prethodnom rečenicom

πνεῦμα § 123

συλλεξάμενος συλλέγω skupiti; n. sg. m. r. ptc. aor. med.

βύθιον τι § 39; § 40

βύθιον § 103

τι § 217

ἀσθμήνας ἀσθμαίνω stenjati, hroptati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

λεπτὸν § 204; oblik upotrijebljen priložno

ὑπεφθέγγατο ὑποφθέγγομαι govoriti ispod glasa; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὦ γλυκεῖα § 170

ἔφη φημί govoriti, reći; 3. l. sg. impf. akt.

σώζη μοι § 39; § 40

σώζη σώζω spasiti; 2. l. sg. ind. prez. medpas.

μοι § 205

ὡς ἀληθῶς fraza, vidi LSJ ἀληθής III.b

γέγονας γίγνομαι postati, nastati (kopulativan glagol nepotpuna značenja, dio imenskog predikata, Smyth 909); dopuna je πάρεργον; 2. l. sg. ind. perf. akt.

αὐτὴ § 207

τοῦ πολέμου § 82

πάρεργον § 82

ἀνέχη ἀνέχω pas. prestat; 2. l. sg. ind. prez. medpas.

ἄλλως § 204

μετὰ θάνατον § 82

ἀποστατεῖν ἀποστατέω τινός biti udaljen, odsutan od koga; inf. prez. akt.

ἡμῶν § 205

φάσμα τὸ σὸν § 123; § 210

φυγὴ § 90

τὰς ἐμὰς τύχας § 90; § 210

περιέπει περιέπω mučiti, maltretirati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐν σοὶ § 426; § 205; imenski predikat, kopula izostavljena

ἔφη φημί govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

τὰ ἐμὰ § 210; poimeničenje članom § 373

ἡ κόρη § 90

σώζεσθαι σώζω spasiti; inf. prez. medpas.

σώζεσθαι τε καὶ μὴ sc. καὶ μὴ σώζεσθαι; koordinacija ostvarena parom sastavnih veznika: i... i...

τοῦτο § 213.2

ὁρᾷς ὁράω gledati; 2. l. ind. prez. akt.

δείξασα δείκνυμι pokazati; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

ἐπὶ τῶν γονάτων § 128

ξίφος § 153

εἰς δεῦρο § 419; LSJ δεῦρο II, s vremenskim značenjem: dosad

ἤργησεν ἀργέω biti nezaposlen, mirovati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὑπὸ τῆς σῆς ἀναπνοῆς § 90; § 210; § 437

ἐπεχόμενον ἐπέχω zaustaviti, zadržati; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.

Poglavlje 47

Θουκυδίδου Ἱστορίαι Β 65

O tekstu

Na početku Peloponeskog rata, tijekom prve provale Spartanaca u Atiku, pod vodstvom Arhidama, u ljeto 431. pr. Kr., Periklo se odlučio za nekonvencionalnu taktiku: umjesto da se sukobe sa Spartancima na otvorenom (tradicionalno ratovanje poljoprivrednih državnica redovito se svodilo na provociranje uništavanjem usjeva te kratku i ubojitu odlučnu bitku nakon toga), Atenjani su se povukli unutar gradskih zidina i ostali ondje oslanjajući se na svoju financijsku, političku i morsku prevlast. Znali su da sve što su Spartanci uništili mogu lako nadoknaditi uz potporu saveznika i dopremajući namirnice brodovima, a da će atenska mornarica, zauzvrat, opustošiti Peloponez. Pa ipak, nije bilo lako gledati uništavanje vrijedne imovine. Zato je u zimu, kad su Atenjani svečano sahranili prve žrtve rata, Periklo održao slavni nadgrobni govor (Thuc. Hist. 2.35–46). Potom je, međutim, u Ateni izbila kuga, i nakon druge ljetne provale (430.) Atenjani su počeli očajavati, kritizirati Periklovu strategiju, slati poslanike Spartancima. Novim ih je govorom Periklo uspio barem načelno umiriti – no gorčina zbog privatnih gubitaka nije odmah nestala.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 2.65.2

Οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον ἕς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὥρμηντο, ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὁρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευ-

αἷς ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν. ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῶ, ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἵλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη, ἐπειδὴ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν.

Analiza i komentar

Οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν
 τοῖς λόγοις ἀνεπεΐθοντο
 καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους
 ἔτι ἔπεμπον
 ἔς τε τὸν πόλεμον
 μᾶλλον ὥρμηντο,
 ἰδίᾳ δὲ
 τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο,
 ὁ μὲν δῆμος
 ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμώμενος
 ἐστέρητο καὶ τούτων,
 οἱ δὲ δυνατοὶ
 καλὰ κτήματα
 κατὰ τὴν χώραν
 οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς
 ἀπολωλεκότες,
 τὸ δὲ μέγιστον,
 πόλεμον ἀντ' εἰρήνης
 ἔχοντες.

Οἱ δὲ § 370.2

δημοσίᾳ μὲν... ἰδίᾳ δὲ... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δὲ...

δημοσίᾳ § 103; prilog izveden od dativa pridjeva

τοῖς λόγοις § 82; misli se na Periklov govor u skupštini

ἀνεπείθοντο ἀναπείθω uvjeriti; 3. l. pl. impf. medpas.

πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους § 435; § 103; § 373

ἔπεμπον πέμπω slati; 3. l. pl. impf. akt.

ἔς τε τὸν πόλεμον § 40; § 419; § 82

μᾶλλον § 204.3

ὄρμηντο ὀρμάω εἰς πόλεμον poticati na rat; 3. l. pl. impf. medpas.

ἰδίᾳ § 103; prilog izveden od pridjeva

τοῖς παθήμασιν § 123

ἐλυποῦντο λυπέω med. žalostiti se; 3. l. pl. impf. medpas.

ὁ μὲν δῆμος... οἱ δὲ δυνατοὶ... τὸ δὲ μέγιστον... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δὲ... δὲ...

δῆμος § 82

ὅτι uvodi izričnu rečenicu, dopunu uz ἐλυποῦντο

ἀπ' ἐλασσόνων § 68; § 423; § 202

ὀρμώμενος ἀπ' ἐλασσόνων započeti s manje sredstava, LSJ ὀρμάω B.2.b; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐστέρητο στερέω biti lišen, biti opljačkan; 3. l. pl. impf. medpas.

τούτων § 213.2

οἱ... δυνατοὶ § 103; § 373

καλὰ κτήματα § 103; § 123

κατὰ τὴν χώραν § 429; § 90

οἰκοδομίαις § 90

οἰκοδομίαις τε καὶ § 40; kombinacija sastavnih veznika τε καὶ naglašava korespondenciju (i... i...)

πολυτελέσι § 153

κατασκευαῖς § 90

ἀπολωλεκότες ἀπόλλυμι izgubiti; n. pl. m. r. ptc. perf. akt.

τὸ... μέγιστον § 200; § 373

πόλεμον § 82

ἀντ' εἰρήνης § 68; § 422; § 90

ἔχοντες ἔχω imati; ἐν ὀργῇ ἔχειν ljutiti se na koga, biti ljut na koga (LSJ ἔχω II); n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

οὐ μέντοι πρότερόν γε

οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο

ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν
 πρὶν ἐζημίωσαν
 χρήμασιν.

οὐ μέντοι πρότερόν γε § 40; kombinacija čestica μέντοι... γε naglašava suprotnu (adverzativnu) tvrdnju: međutim, nisu...

οἱ ξύμπαντες atički oblik pridjeva σύμπας; § 193; § 373

ἐπαύσαντο... ἔχοντες παύω med. + ptc. prez. prestati; 3. l. pl. impf. medpas.; ἔχω imati, *ovdje* osjećati što prema kome; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἐν ὀργῇ § 426; § 90

αὐτὸν sc. Perikla; § 207

ἐζημίωσαν ζημιόω globiti; 3. l. pl. ind. aor. akt.

χρήμασιν § 123

ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῶ,
 ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος
 ποιεῖν,
 στρατηγὸν εἶλοντο
 καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν,
 ὧν μὲν
 περὶ τὰ οἰκεῖα
 ἕκαστος ἥλγει
 ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες,
 ὧν δὲ
 ἡ ξύμπασα πόλις
 προσεδεῖτο
 πλείστου ἄξιον
 νομίζοντες εἶναι.

δ' αὖθις § 68; δὲ izriče suprotnost u odnosu na prethodnu rečenicu

πολλῶ § 414.4

ὅπερ § 216.3

φιλεῖ bezlično: „kako to obično bude”, „običava se”; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὅμιλος § 82

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt.

στρατηγὸν § 82

εἵλοντο αἰρέω tina ti med. birati koga za što; 3. l. pl. ind. aor. med.

πάντα τὰ πράγματα § 193; § 123; § 379.1

ἐπέτρεψαν ἐπιτρέπω povjeriti; 3. l. pl. ind. aor. akt.

τὰ πράγματα... ὧν μὲν... ὧν δὲ § 215; koordinacija s pomoću čestica μὲν...

δὲ; dijelni genitiv § 395

περὶ τὰ οἰκεῖα § 433; § 103; § 373

ἕκαστος § 103

ἤλγει ἀλγέω patiti, osjećati bol; 3. l. sg. impf. akt.

ἀμβλύτεροι § 198

ὄντες εἰμί biti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἡ ξύμπασα πόλις atički oblik pridjeva σύμπας; § 193; § 165; § 379.3

προσδεῖτο προσδέω tinos med. trebati što; 3. l. sg. impf. medpas.

πλείστου § 202

ἄξιον § 103

νομίζοντες νομίζω smatrati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; otvara mjesto

A+I

εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.

ὅσον τε γὰρ χρόνον

προύστη

τῆς πόλεως

ἐν τῇ εἰρήνῃ,

μετρίως ἐξηγεῖτο

καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν

αὐτήν,

καὶ ἐγένετο

ἐπ' ἐκείνου

μεγίστη,

ἐπειδὴ τε ὁ πόλεμος κατέστη,

ὁ δὲ φαίνεται

καὶ ἐν τούτῳ

προγνοὺς

τὴν δύναμιν.

ὅσον τε § 40

ᾶσον § 219

τε γὰρ... ἐπειδὴ τε... koordinacija s pomoću sastavnih veznika (čestica) τε

χρόνον § 82

προύστη προΐστημι τινός biti na čelu čega; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τῆς πόλεως § 165

ἐν τῇ εἰρήνῃ § 426; § 90

μετρίως § 204.1

ἐξηγεῖτο ἐξηγέομαι biti vođa, upravljati; 3. l. sg. impf. medpas.

ἀσφαλῶς § 204.1

διεφύλαξεν διαφυλάσσω (atički διαφυλάττω) čuvati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

αὐτήν § 207

ἐγένετο γίγνομαι postati; 3. l. sg. ind. aor. med.

ἐπ' ἐκείνου § 68; § 436; § 212

μεγίστη § 200

ἐπειδὴ τε § 40

ὁ πόλεμος § 82

κατέστη καθίστημι nastati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὁ δὲ § 370.2

φαίνεται φαίνω med. pokazati se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἐν τούτῳ § 426; § 213.2

προγνοῦς προγιγνώσκω predvidjeti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τὴν δύναμιν § 165

Poglavlje 48

Ἴσοκράτους Πανηγυρικός 47

O tekstu

U korpusu od 21 sačuvanog Izokratova govora *Panegirik* zauzima posebno mjesto kao iznimno uspješan početak autorove političko-književne publicistike (Aristotel ga na više mjesta u *Retorici* uzima za primjer vrsnog govora). Djelo, na kojem je godinama radio, Izokrat je objavio 380. pr. Kr. Formalno, to je govor pred svečanom panhelenskom skupštinom (πανήγυρις); takve su govore u Olimpiji ranije održali i Gorgija i Lizija. Izokratov vjerojatno nije bio zaista izveden, već se širio samo u pisanom obliku.

Panegirik iznosi politički program, zahtjev za mir među Grcima i poziv na rat protiv Perzijanaca; to je moguće samo ako se dominantna Sparta sporazumi s tada slabijom Atenom. Zahtjev da Atena sudjeluje u vodstvu Grčke Izokrat argumentira dugom pohvalom svojega rodnog grada dokazujući kako podrijetlom i zaslugama nadmašuje Spartu; jedna je od zasluga Atene i njegovanje lijepih umijeća i filozofije, o čemu se govori u odlomku koji slijedi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Isocr. Panegyricus 47

Φιλοσοφίαν τοίνυν, ἥ πάντα ταῦτα συνεξεῦρε καὶ συγκατεσκεύασεν καὶ πρὸς τε τὰς πράξεις ἡμᾶς ἐπαίδευσεν καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπράυνε καὶ τῶν συμφορῶν τὰς τε δι' ἀμαθίαν καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης γιγνομένας διεΐλεν καὶ τὰς μὲν φυλάξασθαι, τὰς δὲ καλῶς ἐνεγκεῖν ἐδίδαξεν, ἥ πόλις ἡμῶν κατέδειξεν, καὶ λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσιν, τοῖς δ' ἐπισταμένοις φθονοῦσιν, συνειδυῖα μὲν ὅτι τοῦτο μόνον ἐξ ἀπάντων τῶν ζώων ἴδιον ἔφουμεν ἔχοντες καὶ διότι τούτῳ πλεονεκτήσαντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτῶν διηνέγκαμεν, ὁρῶσα δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕτω ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς εὖ φρονούσης ἔργον ὄντας, καὶ τοὺς τε σοφοὺς καὶ τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας εἶναι ταύτῃ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέροντας, ἔτι δὲ τοὺς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέρως τεθραμμένους ἐκ μὲν ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν οὐ γιγνωσκομένους, ἐκ δὲ τῶν λεγομένων μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους, καὶ τοῦτο σύμβολον τῆς παιδείσεως ἡμῶν ἐκάστου πιστότατον ἀποδεδειγμένον, καὶ τοὺς λόγῳ καλῶς χρωμένους οὐ μόνον ἐν ταῖς αὐτῶν δυναμένους, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐντίμους ὄντας.

Analiza i komentar

Φιλοσοφίαν τοίνυν,
 ἥ πάντα ταῦτα συνεξεῦρε
 καὶ συγκατεσκεύασεν
 καὶ πρὸς τε τὰς πράξεις
 ἡμᾶς
 ἐπαίδευσεν
 καὶ πρὸς ἀλλήλους
 ἐπράϋνε
 καὶ τῶν συμφορῶν
 τάς τε δι' ἀμαθίαν
 καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης
 γιγνομένας
 διεῖλεν
 καὶ τὰς μὲν
 φυλάξασθαι,
 τὰς δὲ
 καλῶς ἐνεγκεῖν
 ἐδίδαξεν,

ἡ πόλις ἡμῶν
 κατέδειξεν,
 καὶ λόγους
 ἐτίμησεν,
 ᾧν
 πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσιν,
 τοῖς δ' ἐπισταμένοις φθονοῦσιν,
 συνειδυῖα μὲν ὅτι

τοῦτο μόνον
 ἐξ ἀπάντων τῶν ζώων
 ἴδιον
 ἔφουμεν
 ἔχοντες
 καὶ διότι
 τούτῳ
 πλεονεκτήσαντες
 καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἅπασιν
 αὐτῶν
 διηνέγκαμεν,
 ὁρῶσα δὲ
 περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις
 οὕτω ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας
 ὥστε πολλάκις
 ἐν αὐταῖς
 καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν
 καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν,
 τῶν δὲ λόγων
 τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων
 οὐ μετὸν
 τοῖς φαύλοις,
 ἀλλὰ
 ψυχῆς εὖ φρονούσης
 ἔργον ὄντας,
 καὶ τοὺς τε σοφοὺς
 καὶ τοὺς ἀμαθεῖς
 δοκοῦντας εἶναι
 ταύτῃ
 πλεῖστον
 ἀλλήλων
 διαφέροντας,

ἔτι δὲ
 τοὺς
 εὐθύς ἐξ ἀρχῆς
 ἐλευθέρως τεθραμμένους
 ἐκ μὲν ἀνδρίας
 καὶ πλούτου
 καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν
 οὐ γιγνωσκομένους,
 ἐκ δὲ τῶν λεγομένων
 μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους,
 καὶ τοῦτο
 σύμβολον
 τῆς παιδεύσεως
 ἡμῶν
 ἐκάστου
 πιστότατον ἀποδεδειγμένον,
 καὶ τοὺς
 λόγῳ
 καλῶς χρωμένους
 οὐ μόνον
 ἐν ταῖς αὐτῶν
 δυναμένους,
 ἀλλὰ καὶ
 παρὰ τοῖς ἄλλοις
 ἐντίμους ὄντας.

Φιλοσοφίαν § 90; ovdje riječ φιλοσοφία nema uobičajeno značenje, nego označava specifično izokratovsko „učenje i praksu govorništva, artikulaciju misli i umijeće govora” (usp. LSJ s. v. 2); za Izokrata to je cjelokupnost djelovanja uma, koja se može ostvariti samo putem govora (λόγος)

ἦ § 215

- ἦ... συνεξεῦρε καὶ συγκατεσκεύασεν καὶ... ἐπαίδευσεν καὶ... ἐπράϋνε καὶ...
διεῖλεν καὶ... ἐδίδαξεν odnosna zamjenica uvodi niz odnosnih rečenica,
njezin je antecedent Φιλοσοφίαν
- πάντα ταῦτα § 193, § 213.2; već u odjeljku 26 Izokrat je počeo opisivati
atenske doprinose svijetu, ὅσων δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἵτιοι γεγονά-
μεν, od poljoprivrede, preko koloniziranja otoka i Male Azije, državnog
uređenja temeljenog na zakonima, otvorenosti strancima i trgovini, do
festivala
- συνεξεῦρε συνεξευρίσκω pomoći da se (što) pronade; 3. l. sg. ind. aor. akt.
συγκατεσκεύασεν συγκατασκευάζω pomoći da se (što) uspostavi, organizi-
ra; 3. l. sg. ind. aor. akt.
- πρὸς τε τὰς πράξεις... καὶ πρὸς ἀλλήλους... § 40; koordinacija rečeničnih
članova s pomoću sastavnih veznika
- πρὸς... τὰς πράξεις § 435; § 165
- ἡμᾶς § 205
- ἐπαίδευσεν παιδεύω πρὸς τι odgojiti za što, obrazovati za što; 3. l. sg. ind.
aor. akt.
- πρὸς ἀλλήλους § 435; § 212
- ἐπράϋνε πρᾶϋνω omekšati, pripitomiti; 3. l. sg. impf. akt.
- τῶν συμφορῶν § 90; dijelni genitiv, § 395
- τάς τε... καὶ τὰς... § 395; τὰς sc. συμφοράς; koordinacija rečeničnih članova
s pomoću sastavnih veznika
- τάς... δι' ἀμαθίαν... γιγνομένης § 373; § 68; § 428; § 90; γίγνομαι pos-
tati, nastati; a. pl. ž. r. ptc. prez. medpas.
- τάς ἐξ ἀνάγκης γιγνομένης § 373; § 424; § 90; γίγνομαι postati, nastati;
a. pl. ž. r. ptc. prez. medpas.
- διεῖλεν διαιρέω razlučiti, razlikovati; 3. l. sg. ind. aor. akt.
- τάς μὲν... τὰς δὲ... § 370; sc. συμφοράς δι' ἀμαθίαν – συμφοράς ἐξ ἀνάγκης
φυλάξασθαι φυλάσσω, *ovdje* med. φυλάσσομαί τι čuvati se čega; inf. aor.
med.
- καλῶς ἐνεγκεῖν § 204; καλῶς φέρω dobro podnositi, junački trpjeti; inf.
aor. akt.
- ἐδίδαξεν διδάσκω poučavati; 3. l. sg. ind. aor. akt.
- ἡ πόλις ἡμῶν sc. Ἀθῆναι
- ἡ πόλις § 165
- ἡμῶν § 205
- κατέδειξεν καταδείκνυμι otkriti, uvesti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
- λόγους § 82; *ovdje*: rječitost, umijeće govorenja (usp. LSJ s. v. IX)
- ἐτίμησεν τιμάω poštovati, častiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
- ὦν... ἐπιθυμοῦσιν... φθονοῦσιν § 215; odnosna zamjenica uvodi dvije za-
visne odnosne rečenice, njezin je antecedent λόγους

πάντες μὲν..., τοῖς δ' ἐπισταμένοις... koordinacija rečeničnih članova s pomoću (suprotnih) čestica; § 68

πάντες § 193

ἐπιθυμοῦσιν ἐπιθυμέω τινός željeti što; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τοῖς... ἐπισταμένοις § 373; ἐπίσταμαι znati; d. pl. m. r. ptc. med.

φθονοῦσιν φθονέω zavidjeti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

συνειδυῖα μὲν... ὁρῶσα δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću (suprotnih) čestica; participi su ovisni o ἡ πόλις

συνειδυῖα σύνοιδα biti svjestan, dobro znati; kao *verbum sentiendi* otvara mjesto izričnoj rečenici s veznikom ὅτι; n. sg. ž. r. ptc. perf. akt., perfekt sa značenjem prezenta, § 317

τοῦτο sc. λόγους; § 213.2

μόνον § 103

ἐξ ἀπάντων § 424; § 379

τῶν ζώων § 82

ἴδιον § 103; opisuje τοῦτο

ἔφουμεν φύω pas. roditi se; 1. l. pl. ind. aor. pas.

ἔχοντες ἔχω imati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; otvara mjesto objektu τοῦτο

τούτῳ sc. λόγοις; § 213.2

πλεονεκτήσαντες πλεονεκτέω τινι nadmašivati čime; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

τοῖς ἄλλοις ἅπασιν § 373; § 379; § 212

αὐτῶν sc. τῶν ζώων; § 207

διηγέκαμεν διαφέρω τινός τινι ovdje: nadmašivati koga u čemu (LSJ διαφέρω III.4); 1. l. pl. ind. aor. akt.

ὁρῶσα sc. ἡ πόλις ἡμῶν; ὁράω gledati, vidjeti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

περὶ μὲν τὰς ἄλλας... τῶν δὲ λόγων... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para suprotnih čestica; § 395; § 82

περὶ... τὰς ἄλλας πράξεις § 433; § 212; § 165

ταραχώδεις § 153

οὔσας εἰμί biti; a. pl. ž. r. ptc. prez. akt.; kao kopulativni glagol ima nužnu imensku dopunu ταραχώδεις

τὰς τύχας § 90, u službi objekta participa ὁρῶσα, koji ovdje otvara mjesto dvama akuzativima ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας da su igre slučaja nepredvidive...

οὕτω... ὥστε... prilog οὕτω najavljuje posljedičnu rečenicu koju uvodi veznik ὥστε tako da...; budući da su subjekti glavne i zavisne rečenice različiti, ὥστε otvara mjesto A+I, § 473

ἐν αὐταῖς § 426; § 207

τοὺς φρονίμους poimeničenje članom § 373; § 103

ἀτυχεῖν ἀτυχέω imati nesreću, doživjeti neuspjeh; inf. prez. akt.

τοὺς ἀνοήτους poimeničenje članom § 373; § 106

κατορθοῦν κατορθόω uspjeti; inf. prez. akt.

τῶν... λόγων τῶν... ἐχόντων § 82; § 375; καλῶς ἔχω biti u dobrom stanju, τεχνικῶς ἔχω biti u skladu s pravilima umijeća; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.

μετὸν sc. ἔργον; μέτειμι, bezlično μέτεστί τινί τινος tko ima udjela u čemu; a. sg. s. r. ptc. prez. akt.

τοῖς φύλοις poimeničenje članom § 373; § 103

ψυχῆς § 90

εὖ φρονούσης εὖ φρονέω dobro misliti, znati misliti (LSJ φρονέω A.I.2); g. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

ἔργον § 82

ὄντας sc. λόγους; εἰμί biti; a. pl. m. r. ptc. prez. akt., u službi objekta participa ὄρῳσα; imenski je predikat fraza ἔργον ἐστὶ τινος čiji je posao, čija je stvar (kojom se treba baviti)

τούς τε... καὶ τοὺς... koordinacija s pomoću sastavnih čestica

τούς... σοφούς poimeničenje članom § 373; § 103; u službi objekta participa ὄρῳσα, koji ovdje otvara mjesto dvama akuzativima τούς τε σοφούς καὶ τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας da i mudraci i neobrazovani vrijede za...

τούς ἀμαθεῖς poimeničenje članom § 373; § 153

δοκοῦντας δοκέω ovdje „vrijediti za što“ (LSJ s. v. 5); otvara mjesto infinitivu (ovdje εἶναι); a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

εἶναι εἰμί biti; kao kopulativni glagol ima nužnu imensku dopunu; inf. prez. akt.

ταύτη time; § 213.2, LSJ οὗτος C.VIII.4.b

πλεῖστον § 204.3

ἀλλήλων § 212

διαφέροντας διαφέρω τινός razlikovati se od koga; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

ἔτι δὲ uvodi dodatak prethodnom: a još i...

τούς... τεθραμμένους τρέφω hraniti, odgajati; a. pl. m. r. ptc. perf. med-pas.; poimeničenje članom § 373; u službi objekta participa ὄρῳσα, koji ovdje otvara mjesto dvama akuzativima τούς... τεθραμμένους... γιγνώσκομένους... da oni koji su odgojeni... nisu procjenjivani...

εὐθὺς prilog s vremenskim značenjem

ἐξ ἀρχῆς § 424; § 90

ἐλευθέρως § 204

ἐκ μὲν... ἐκ δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću para suprotnih čestica

ἐκ... ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν § 424; § 90; § 82; § 373; § 213.4; § 103

- γινωσκομένους γινώσκω procjenjivati; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; u službi (drugog) objekta participa ὁρῶσα
- ἐκ... τῶν λεγομένων § 424; § 373; λέγω govoriti, reći; g. pl. s. r. ptc. prez. medpas.; poimeničenje članom § 373
- μάλιστα § 204.3
- καταφανεῖς § 153
- γινομένους γίνομαι postati; kao kopulativan glagol otvara mjesto imenskoj dopuni καταφανεῖς; a. pl. m. r. ptc. prez. med.; u službi (drugog) objekta participa ὁρῶσα
- τοῦτο sc. λόγους; § 213.2; u službi objekta participa ὁρῶσα, koji ovdje otvara mjesto dvama akuzativima τοῦτο σύμβολον... da je to znak...
- σύμβολον § 82
- τῆς παιδείσεως § 165
- ἡμῶν § 205
- ἐκάστου § 103
- πιστότατον § 204.3
- ἀποδεδειγμένον ἀποδείκνυμι med. pokazati se kao; otvara mjesto imenskoj dopuni πιστότατον; a. sg. s. r. ptc. perf. medpas.
- τούς... χρωμένους § 373; χράομαι τινι koristiti se čime; a. pl. m. r. ptc. prez. med.; u službi objekta participa ὁρῶσα, koji ovdje otvara mjesto dvama akuzativima τούς... χρωμένους... δυναμένους... da su oni koji se služe moćni...
- λόγω § 82
- καλῶς § 204
- οὐ μόνον... ἀλλὰ καὶ... koordinacija rečeničnih članova: ne samo... nego i...
- ἐν ταῖς αὐτῶν sc. πόλεσι; § 426; poimeničenje članom § 373; § 207.4
- δυναμένους δύναμαι moći, biti moćan; a. pl. m. r. ptc. prez. med.; u službi (drugog) objekta participa ὁρῶσα
- παρὰ τοῖς ἄλλοις § 434; poimeničenje članom § 373; § 212
- ἐντίμους § 106
- ὄντας εἰμί biti; kao kopulativni glagol otvara mjesto imenskoj dopuni ἐντίμους; a. pl. m. r. ptc. prez. (akt.); u službi (drugog) objekta participa ὁρῶσα

Poglavlje 49

Ἡροδότου Ἱστορίαι Β 77, 12

O tekstu

Druga knjiga Herodotove povijesti (Εὐτέρπη) posvećena je Egiptu. U izabranom odlomku Herodot opisuje prehrambene navike Egipćana, napose kako pripremaju ribu i ptice. Govori i o običaju da na gozbama bogatih oko stolova kruži drveni kipić mrtvaca u koji, dok piju i zabavljaju se, gledaju i pomišljaju na vlastitu smrtnost.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Hdt. Historiae 2.77.12

Ἄρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖ-
νοι κυλλήστις ὀνομάζουσι. Οἶνω δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ δια-
χρέωνται· οὐ γάρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. Ἰχθύων δὲ τοὺς
μὲν πρὸς ἥλιον αὐήναντες ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ ἐξ ἄλλης τε-
ταριχευμένους· ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρτυγας καὶ τὰς νήσσας καὶ
τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται προταριχεύσαντες· τὰ δὲ
ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων σφί ἐστι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὀκόσοι
σφι ἱροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέον-
ται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ
δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποι-
ημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγα-
θος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν, δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ τῶν
συμποτέων λέγει· “Ἐς τοῦτον ὁρέων πῖνέ τε καὶ τέρπεο· ἔσσαι
γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.” Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῖσι.

Analiza i komentar

Ἄρτοφαγέουσι δὲ
 ἐκ τῶν ὀλυρέων
 ποιεῦντες ἄρτους,
 τοὺς ἐκεῖνοι
 κυλλήστις ὀνομάζουσι.

Ἄρτοφαγέουσι ἄρτοφαγέω jesti kruh; 3. l. pl. ind. prez. akt. (subjekt je Αἰγύπτιοι)
 δὲ a, pak; u korelaciji s μὲν u prethodnom odjeljku
 ἐκ τῶν ὀλυρέων § 97; jonski oblik g. pl.
 ποιεῦντες ποιέω činim; n. pl. m. r. ptc. prez. akt. (jonski umjesto ποιοῦν-
 τες)

Οἴνω δὲ
 ἐκ κριθέων
 πεποιημένῳ
 διαχρέωνται·
 οὐ γάρ σφί εἰσι
 ἐν τῇ χώρῃ
 ἄμπελοι.

Οἴνω § 82
 ἐκ κριθέων § 90; jonski oblik g. pl.
 πεποιημένῳ ποιέω raditi; d. sg. m. r. ptc. perf. medpas.
 διαχρέωνται διαχράομαι služiti se; 3. l. pl. ind. prez. medpas. (jonski
 umjesto διαχρέονται)
 σφί § 206.5-6 (jonski oblik osobne zamjenice za treće lice; u atičkom se
 umjesto nje obično upotrebljavaju oblici zamjenice αὐτός)
 εἰσι εἰμί biti; 3. l. pl. ind. prez. akt.; enklitike § 38.3
 ἐν τῇ χώρῃ § 90 (jonski oblik)
 ἄμπελοι § 82

Ἰχθύων δὲ
 τοὺς μὲν
 πρὸς ἥλιον αὐήναντες
 ὠμοὺς σιτέονται,
 τοὺς δὲ
 ἐξ ἄλμης
 τεταριχευμένους·
 ὀρνίθων δὲ
 τοὺς τε ὄρτυγας
 καὶ τὰς νήσσας
 καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ
 σιτέονται προταριχεύσαντες·
 τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων
 σφί ἐστι ἐχόμενα,
 χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχεται,
 τοὺς λοιποὺς
 ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται.

Ἰχθύων § 173

τοὺς μὲν... τοὺς δὲ koordinacija: jedne... a druge...

πρὸς ἥλιον § 82

αὐήναντες αὐαίνω sušiti; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

ὠμοὺς § 103

σιτέονται σιτέομαι jesti; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ἐξ ἄλμης § 90

τεταριχευμένους ταραχεύω zaštititi od propadanja; a. pl. m. r. ptc. perf. medpas.

ὀρνίθων § 129

τε... καὶ... καὶ koordinacija sastavnim veznicima; prevedite samo zadnje καὶ

τοὺς ὄρτυγας § 115

τὰς νήσσας jonski oblik za νῆττας; § 97

τὰ σμικρὰ jonski za τὰ μικρά; § 103

τῶν ὀρνιθίων § 82

ὠμὰ § 103

προταριχεύσαντες προταριχεύω usoliti; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.

τὰ δὲ ἄλλα § 212

ῥα § 219; § 482

ἐστί εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.; enklitike § 38.3

ἐχόμενα ἔχω imati; n. pl. s. r. pte. prez. medpas.; slaganje subjekta srednjeg roda u množini s predikatom § 361

ὅκοι jonski umjesto ὅποσοι; § 219; § 482

ἱερά jonski umjesto ἱεροί; § 103

ἀποδεδέχεται ἀποδέχομαι vjerovati, razumijevati, prihvaćati (ovdje s pasivnim značenjem); 3. l. pl. ind. perf. medpas. (jonski umjesto očekivanoga atičkog oblika ἀποδεδεγμένοι εἰσί); § 297

τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς § 103

Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι

τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν,

ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται,

περιφέρει ἀνὴρ

νεκρὸν

ἐν σορῶ

ξύλινον πεποιημένον,

μεμιμημένον

ἐς τὰ μάλιστα

καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ,

μέγαθος

ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν,

δεικνὺς δὲ

ἐκάστω τῶν συμποτέων

λέγει·

Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι jonski umjesto Ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις; § 90

τοῖσι εὐδαίμοσι jonski umjesto τοῖς εὐδαίμοσι; § 131

αὐτῶν § 207

ἐπεὰν jonski umjesto ἐπὶ; otvara mjesto konj. aor. § 488.2

ἀπὸ δείπνου § 82

γένωνται γίγνομαι postati (ovdje s prethodnim ἀπὸ δείπνου: kad završe s jelom); 3. l. pl. konj. aor. med.

περιφέρει περιφέρω nositi uokolo; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀνὴρ § 149

νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον § 82; § 103

πεποιημένον ποιέω činiti, izrađivati; a. sg. m. r. ptc. perf. medpas.

μεμιμημένον μιμέομαι oponašati; a. sg. m. r. ptc. perf. medpas.

ἐς τὰ μάλιστα do krajnosti, u potpunosti; μάλιστα je ovdje upotrijebljeno pridjevski, inače se upotrebljava kao superlativ priloga (§ 204.3)

γραφῇ καὶ ἔργῳ bojom i oblikom; § 90; § 82

μέγαθος jonski za μέγεθος; akuzativ obzira; § 153; § 389

ὅσον τε otprilike

πάντῃ po širini i visini; § 193

πηχυαῖον ἢ δίπηχυν § 103; § 191; § 390

δεικνὺς δείκνυμι pokazivati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐκάστω § 103

τῶν συμποτέων § 100 (jonski oblik g. pl.)

λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

“Ἐς τοῦτον

ὀρέων

πῖνέ τε καὶ τέρπεο·

ἔσεαι γὰρ

ἀποθανών

τοιοῦτος.”

Ἐς τοῦτον § 213

ὀρέων ὀράω gledati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt. (jonski nestegnuti oblik)

πῖνέ πίνω piti; 2. l. sg. impt. prez. akt.

τέρπεο τέρπομαι veseliti se; 2. l. sg. impt. prez. medpas.

ἔσεαι εἰμί biti; 2. l. sg. fut. medpas. (jonski nestegnuti oblik)

ἀποθανών ἀποθνήσκω umirati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τοιοῦτος § 213.4

Ταῦτα μὲν

παρὰ τὰ συμπόσια

ποιεῦσι.

Ταῦτα § 213.2

παρὰ τὰ συμπόσια za vrijeme gozba (pijanka); § 82

ποιεῦσι ποιέω činiti; 3. l. pl. ind. prez. akt. (jonski oblik umjesto atičkog ποιοῦσι)

Poglavlje 50

Θουκυδίδου Ἱστορίαι 5 27

O tekstu

Izabrani odlomak govori o događaju iz 415. pr. Kr., kad su u Ateni tijekom noći uoči odlaska na Sicilsku ekspediciju oskvrnute gotovo sve gradske herme, a to je u narodu izazvalo veliku uznemirenost jer je sve protumačeno kao loš znamen na početku ratnog pohoda. Za oskvrnuće je optužen Alkibijad; optužili su ga političari kojima je smetao da preuzmu vlast u gradu; isticali su i Alkibijadove navodne namjere da u Ateni ukine demokraciju.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Thuc. Historiae 6.27

Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἢ τετράγωνος ἐργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς), μιᾷ νυκτὶ οἱ πλείστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. καὶ τοὺς δρᾶσαντας ἤδει οὐδεὶς, ἀλλὰ μεγάλους μηνύτροις δημοσίᾳ οὗτοί τε ἐζητοῦντο καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο, καὶ εἴ τις ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγενημένον, μηνύειν ἀδεῶς τὸν βουλόμενον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων. καὶ τὸ πρᾶγμα μειζρόνως ἐλάμβανον· τοῦ τε γὰρ ἔκπλου οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων καὶ δήμου καταλύσεως γεγενῆσθαι. μηνύεται οὖν ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολούθων περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες πρότερον ὑπὸ νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγενημέναι, καὶ τὰ μυστήρια ἅμα ὥς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕβρει· ὧν καὶ τὸν

Ἀλκιβιάδην ἐπητιῶντο. καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι ἐμποδῶν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι, καὶ νομίσαντες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγάλυνον καὶ ἐβρόν ὥς ἐπὶ δήμου καταλύσει τά τε μυστικά καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπὴ γένοιτο καὶ οὐδὲν εἴη αὐτῶν ὃ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν.

Analiza i komentar

Ἐν δὲ τούτῳ,
 ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι
 ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων
 (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον,
 ἡ τετράγωνος ἐργασία,
 πολλοὶ
 καὶ ἐν ἰδίῳ προθύροις
 καὶ ἐν ἱεροῖς),
 μιᾷ νυκτὶ
 οἱ πλεῖστοι
 περιεκόπησαν
 τὰ πρόσωπα.

Ἐν δὲ τούτῳ sc. καιρῷ (misli se na završne pripreme za odlazak na Sicilsku ekspediciju); § 213

ὅσοι § 219

Ἑρμαῖ λίθινοι § 108; § 103

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf. akt.

ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων § 165; § 103; § 375

εἰσὶ εἰμί biti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

κατὰ τὸ ἐπιχώριον po običaju, uobičajeno; § 103

ἡ τετράγωνος ἐργασία § 103; § 90

πολλοὶ § 196

ἐν ἰδίῳ προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς § 103; § 82

μιᾷ νυκτὶ § 224; § 115

οἱ πλεῖστοι § 202

περικόπησαν περικόπτω okrnjiti; 3. l. pl. ind. aor. pas.

τὰ πρόσωπα § 82; akuzativ obzira § 389

καὶ τοὺς δράσαντας

ἥδει οὐδείς,

ἀλλὰ μεγάλους μηνύτροις

δημοσίᾳ

οὗτοί τε ἐζητοῦντο

καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο,

καὶ εἴ τις

ἄλλο τι οἶδεν

ἀσέβημα γεγεννημένον,

μηνύειν ἀδεῶς τὸν βουλόμενον

καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων.

τοὺς δράσαντας δράω činiti; a. pl. m. r. ptc. aor. akt.

ἥδει οἶδα znati; 3. l. sg. ind. plpf. akt.

οὐδείς § 224

μεγάλους μηνύτροις § 196; § 82

δημοσίᾳ o javnom trošku

οὗτοί § 213

ἐζητοῦντο ζητέω tražiti; 3. l. pl. impf. medpas.

ἐψηφίσαντο o njima je glasovanjem odlučeno...; ψηφίζω glasovati, odlučivati; 3. l. pl. ind. aor. medpas.; izraz otvara mjesto A+I μηνύειν τὸν βουλόμενον

τις § 217

τι ἄλλο ἀσέβημα § 217; § 212; § 123

οἶδεν οἶδα znati; 3. l. sg. ind. perf. akt.

γεγεννημένον γίγνομαι postajem, nastajem; a. sg. s. r. ptc. perf. medpas.

μηνύειν μηνύω otkriti, prijaviti; inf. prez. akt.

τὸν βουλόμενον βούλομαι željeti; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas. (v. bilj. uz generički član § 370)

ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων § 82

εἶ... γεγεννημένον realna pogodbena rečenica § 486

καὶ τὸ πρᾶγμα
μειζόνως ἐλάμβανον·

τὸ πρᾶγμα § 123
μειζόνως s većom ozbiljnošću; § 200; § 203
ἐλάμβανον λαμβάνω uzimati; 3. l. pl. impf. akt.

τοῦ τε γὰρ ἔκπλου
οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι
καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ
ἅμα νεωτέρων πραγμάτων
καὶ δήμου καταλύσεως
γεγενῆσθαι.

τοῦ ἔκπλου § 107
οἰωνὸς § 82
ἐδόκει δοκεῖ τινι čini se komu (bezlično); 3. l. sg. impf. akt.
εἶναι εἰμί biti; inf. prez. akt.
οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι καὶ γεγενῆσθαι N+I (subjekt je imperfekta ἐδόκει τὸ πρᾶγμα)
ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ § 90
νεωτέρων πραγμάτων § 197; § 123
δήμου καταλύσεως δῆμος ovdje u značenju „demokracija”; § 82; § 165
γεγενῆσθαι γίγνομαι postajem, nastajem; inf. perf. medpas.

μηνύεται οὖν
 ἀπὸ μετοίκων τέ τινων
 καὶ ἀκολούθων
 περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν,
 ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες
 πρότερον
 ὑπὸ νεωτέρων
 μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου
 γεγεννημέναι,
 καὶ τὰ μυστήρια ἅμα
 ὥς ποιεῖται ἐν οἰκίαις
 ἐφ' ὕβρει·
 ὧν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην
 ἐπητιῶντο.

μηνύεται μηνύω prijavljivati; 3. l. sg. ind. prez. medpas. slaže se sa
 subjektom περικοπαί § 361

ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολούθων § 82

ἄλλων ἀγαλμάτων § 212; § 123

περικοπαί § 90

πρότερον s. r. pridjeva upotrijebljen priloški

ὑπὸ νεωτέρων οἱ νεώτεροι mladići

μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου § 90; § 82

γεγεννημέναι γίγνομαι postajem, nastajem; n. pl. ž. r. ptc. perf. medpas.
 (ovisno o περικοπαί)

τὰ μυστήρια § 82

ὥς veznik uvodi izričnu rečenicu § 467; manje obilježeni poredak bio bi ὥς
 ποιεῖται τὰ μυστήρια

ποιεῖται ποιέω činiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas., slaže se s τὰ μυστήρια
 § 361

ἐν οἰκίαις § 90

ἐφ' ὕβρει § 68, § 165

ὧν sc. πραγμάτων; § 215

τὸν Ἀλκιβιάδην § 100

ἐπητιῶντο ἐπαιτιάομαι tinoč optuživati za što; 3. l. pl. impf. medpas.

καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες
οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι
ἐμποδὼν ὄντι σφίσι
μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι,
καὶ νομίσαντες,
εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν,
πρῶτοι ἂν εἶναι,
ἐμεγάλυνον καὶ ἐβόων
ὥς ἐπὶ δήμου καταλύσει
τά τε μυστικά
καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπὴ
γένοιτο
καὶ οὐδὲν εἶη αὐτῶν
ὅ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη,
ἐπιλέγοντες τεκμήρια
τὴν ἄλλην
αὐτοῦ
ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα
οὐ δημοτικὴν παρανομίαν.

αὐτὰ § 207

ὑπολαμβάνοντες ὑπολαμβάνω preuzimati (ovdje: od onih koji su prijavili prijestupe); n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

οἱ ἀχθόμενοι ἄχθομαι ljutiti se; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐμποδὼν na putu (ovdje, kao i u hrvatskom, u prenesenom značenju: „biti komu na putu”)

ὄντι εἰμί biti; d. sg. m. r. ptc. prez. akt.

σφίσι § 206.5

προεστάναι προίσταμαι τινός stajati komu na čelu; inf. perf. akt.; u rečenici mu mjesto otvara izraz ἐμποδὼν ὄντι

μὴ... προεστάναι negirana posljedična rečenica (posljedica pomišljena) § 473

νομίσαντες νομίζω smatrati; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.; *verbum sentiendi* otvara mjesto N+I

ἐξελάσειαν ἐξελαύνω protjerivati; 3. l. pl. opt. aor. akt.

εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν potencijalna pogodbeni protaza čija je apodoza uobličena u N+I; § 477

πρῶτοι ἂν εἶναι N+I kojemu mjesto u rečenici otvara νομίσαντες (ἂν uvršten prema pravilu iz § 506); § 223

ἐμεγάλυνον μεγάλυνω uvećavati, naglašavati; 3. l. pl. impf. akt.

ἐβόων βοάω vikati; 3. l. pl. impf. akt.

γένοιτο γίγνομαι postajem, nastajem; 3. l. sg. opt. aor. medpas.

εἴη εἰμί biti; 3. l. sg. opt. prez. akt.

ὥς... αὐτῶν izrična rečenica § 467

μετ' ἐκείνου u dogovoru s njim; § 68

ἐπράχθη πράττω činiti; 3. l. sg. ind. aor. pas.

ὅ τι... ἐπράχθη odnosna rečenica; § 217; § 482

ἐπιλέγοντες ἐπιλέγω izabirati; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

τεκμήρια § 82

τὴν ἄλλην αὐτοῦ οὐ δημοτικὴν παρανομίαν. ἄλλος *ovdje* loš, nevaljao; § 90

ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα § 123

Poglavlje 51

Λουκιανοῦ Περὶ τοῦ Ἐνυπνίου ἥτοι Βίος Λουκιανοῦ 9

O tekstu

Djelo *San* ili *Lukijanov život* (Περὶ τοῦ Ἐνυπνίου ἥτοι Βίος Λουκιανοῦ) Lukijanova je autobiografija i glavni je izvor za poznavanje piščeva života. Lukijan opisuje pokušaj svojih roditelja da ga obrazuju za kipara i klesara. Prvi dan u kiparskoj radionici neslavno je završio: mladi Lukijan ošteti je vrijedan komad mramora. Te je noći usnuo san u kojem mu pristupaju personifikacije kiparstva (Ἑρμογλυφικὴ τέχνη) i obrazovanja (Παιδεία), koje se otimaju za njega. Slijedi govor Obrazovanja u liku lijepe i elegantne žene, za razliku od muškobanjaste i prljave personifikacije kiparstva.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Luc. Somnium sive vita Luciani 9

“Ἐγὼ δέ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ ἤδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπείρασαι. ἡλίκᾳ μὲν οὖν τὰ ἀγαθὰ ποριῇ λιθοξόος γενόμενος, αὕτη προείρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ τῷ σώματι πονῶν καὶ τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελὴς δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος οὔτε ἐχθροῖς φοβερὸς οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός, ἀλλ’ αὐτὸ μόνον ἐργάτης καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς, αἰετὸν προὔχοντα ὑποπτῆσσαν καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγὼ βίον ζῶν καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὢν· εἰ δὲ καὶ Φειδίας

ἢ Πολύκλειτος γένοιο καὶ πολλὰ θαυμαστὰ ἐξεργάσαιο, τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νοῦν ἔχοι, εὔξαιτ' ἂν σοὶ ὅμοιος γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ᾗς, βάνυσσος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος νομισθήσῃ.

Ἦν δ' ἐμοὶ πείθη, πρῶτον μὲν σοὶ πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις θαυμαστάς καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγελῶ, καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν ἔμπειρον ἀποφανῶ, καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σοὶ κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι — σωφροσύνη, δικαιοσύνη, εὐσεβεία, πραότητι, ἐπιεικεία, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα ὁρμῇ· ταῦτα γάρ ἐστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθῶς κόσμος. λήσει δέ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλως ἅπαντα ὅποσα ἐστί, τά τε θεῖα τά τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν σε διδάξομαι.”

Analiza i komentar

Ἐγὼ δέ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ
 ἥδη συνήθης σοὶ καὶ γνωρίμη,
 εἰ καὶ μηδέπω
 εἰς τέλος
 μου πεπεύρασαι.

Ἐγὼ § 205

δέ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

ὦ τέκνον § 82

Παιδεία § 90; imenica kao dio imenskog predikata, Smyth 910

εἰμὶ εἰμί biti, 1. l. sg. ind. prez. akt. § 315, bilj. 2; glagol kao kopula, dio imenskog predikata, otvara mjesto imenskoj dopuni Smyth 909

συνήθης § 153; συνήθης τινι; pridjev kao dio imenskog predikata, Smyth 910

σοὶ § 205

γνωρίμη § 103; pridjev kao dio imenskog predikata, Smyth 910

εἰ καὶ kombinacija veznika uvodi dopusnu rečenicu, § 480

εἰς τέλος do kraja, sasvim; § 153; εἰς + a. § 419

μου § 205

πεπειράσαι πειράω τινός kušati što, iskušavati što; 2. 1. sg. ind. perf.
medpas.

ἡλίκα μὲν οὖν τὰ ἀγαθὰ
ποριῇ
 λιθοξόος γενόμενος,
αὕτη προείρηκεν·

οὐδὲν γάρ
 ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ
 τῷ σώματι πονῶν
κάν τούτῳ
τὴν ἄπασαν ἐλπίδα
 τοῦ βίου
τεθειμένος,

ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὢν,
 ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων,
ταπεινὸς τὴν γνώμην,
εὐτελὴς δὲ τὴν πρόοδον,
οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος
οὔτε ἐχθροῖς φοβερὸς
οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός,
ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης
 καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς,
 ἀεὶ τὸν προὔχοντα ὑποπτήσων
 καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων,
 λαγὼ βίον ζῶν
 καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὢν·

εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύκλειτος γένοιο
καὶ πολλὰ θαυμαστὰ ἐξεργάσαιο,
τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται,
οὐκ ἔστι δὲ ὅστις
τῶν ἰδόντων,
εἰ νοῦν ἔχει,
εὔξαιτ' ἄν
σοὶ ὅμοιος γενέσθαι·

οἷος γὰρ ἄν ᾗς,
βάνυστος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος
νομισθήσῃ.

ἡλίκα § 219

οὔν zaključna čestica § 519.7: dakako

ἡλίκα μὲν... Ἦν δ' ἐμοὶ... koordinacija rečenica s pomoću čestica μὲν... δέ...

τὰ ἀγαθὰ § 103; poimeničenje članom § 373

ποριῇ πορίζω pripraviti, pribaviti, 2. l. ind. fut. med., atički futur § 263

λιθοξόος § 82

γενόμενος γίγνομαι postati, nastati, n. sg. m. r. ptc. aor. med.

αὕτη § 213.2

προείρηκεν προλέγω ranije reći, 3. l. sg. ind. perf. akt.

οὐδὲν γὰρ sc. προείρηκεν

οὐδὲν § 224.2

γὰρ § 517

ὅτι μὴ osim

ἐργάτης § 100; imenica kao dio imenskog predikata, Smyth 910

ἔσῃ εἰμί biti, 2. l. sg. fut. (med.); glagol kao kopula, dio imenskog predikata, otvara mjesto imenskoj dopuni Smyth 909

τῷ σώματι § 123

πονῶν πονέω mučiti se, n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

κάν = καί + ἐν; kraza § 66

τούτῳ § 213.2

τὴν ἐλπίδα § 123

ἄπασαν § 193

τοῦ βίου § 82

τεθειμένος τίθημι staviti, polagati; n. sg. m. r. ptc. perf. medpas.

ἀφανής § 153

ἀφανῆς μὲν... εἰ δὲ καὶ Φειδίας... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica μὲν... δέ...

αὐτὸς § 207

ὦν εἰμί biti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt. § 315.2

ὀλίγα § 103

ἀγεννη § 153

λαμβάνων λαμβάνω uzeti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt. § 231

ταπεινός... εὐτελής δέ... koordinacija česticom δέ

ταπεινός § 103

τὴν γνώμην § 90; γνώμη „intelektualne mogućnosti” (ili slično); akuzativ obzira § 389

ταπεινός τὴν γνώμην po intelektualnim mogućnostima (koje ti djelatnost pruža) beznačajan

εὐτελής § 153; konotacija je ovdje negativna, „bezvrijedan” (ili slično tomu)

τὴν πρόοδον § 82, § 83, akuzativ obzira § 389

εὐτελής δὲ τὴν πρόοδον po mogućnostima napredovanja (koje ti djelatnost pruža) bezvrijedan

οὔτε φίλοις... οὔτε ἐχθροῖς... οὔτε τοῖς πολίταις... koordinacija rečeničnih članaka s pomoću veznika; uočite paralelizam u redoslijedu i vrsti riječi

φίλοις § 103, ovisno o ἐπιδικάσιμος

ἐπιδικάσιμος § 103, § 106; otvara mjesto dativu; za značenje vidi LSJ s. v.

ἐχθροῖς § 103

φοβερὸς § 103

τοῖς πολίταις § 100

ζηλωτός § 103

τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου ovisno o εἷς, dijelni genitiv § 395; član τῶν poimeničuje prijedložni izraz ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου § 82, § 196; ἐκ + g. § 424

εἷς § 224

προὔχοντα προέχω nadvisivati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt., koronida § 16, kraza § 66

ὑποπτήσσω ὑποπτήσσω τινά bojati se koga, puzati pred kime; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὸν δυνάμενον δύναιμι moći; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas., poimeničeni particip § 499.2

λέγειν λέγω govoriti; inf. prez. akt., dopuna participu δυνάμενον

θεραπεύων θεραπεύω τινά služiti koga, ulagivati se komu; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

λαγὼ § 111

βίον § 82

ζῶν ζῶ (ζάω) živjeti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt. § 244

τοῦ κρείττονος § 202, poimeničenje članom § 373

ἔρμαιον § 82

ὦν εἰμί biti, n. sg. m. r. ptc. prez. akt. § 315, bilj. 2

εἰ veznik uvodi potencijalnu pogodbenu protazu § 477, apodoza je eventual-
na § 479

Φειδίας § 100

ῆ § 514

Πολύκλειτος § 82

γένοιο γίγνομαι postati, nastati; 2. l. sg. opt. aor. med.

πολλὰ § 196

θαυμαστὰ § 103

ἐξεργάσαιο ἐξεργάζομαι izraditi; 2. l. sg. opt. aor. med.

τὴν μὲν τέχνην... οὐκ ἔστι δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću
čestica μὲν... δέ...

τὴν τέχνην § 90

ἅπαντες § 193

ἐπαινέσονται ἐπαινέω hvaliti; 3. l. pl. ind. fut. med. s aktivnim značenjem
ἔστι εἰμί postojati (ovdje u egzistencijalnom značenju), οὐκ ἔστι... ὅστις ne-
ma nikoga tko...; 3. l. sg. ind. prez. akt. § 315, bilj. 2

ὅστις § 217

τῶν ἰδόντων ὁράω gledati, g. pl. m. r. ptc. aor. akt.; dijelni genitiv § 395

εἰ veznik uvodi potencijalnu pogodbenu rečenicu § 477

νοῦν § 107, § 108.1a

ἔχοι ἔχω imati; 3. l. sg. opt. prez. akt.

εὖξαιτ' εὖχομαι htjeti (otvara mjesto infinitivu); 3. l. sg. opt. aor. med.,
elizija § 68

γενέσθαι γίγνομαι postati, nastati; inf. aor. med.

οἶος § 219

γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

ἄν § 489, bilj. 4; § 486

ῆς εἰμί biti, 2. l. sg. konj. prez. akt. § 315, bilj. 2

βάνυσος § 103, § 106

χειρῶναξ § 123

ἀποχειροβίωτος § 103, § 106

νομισθήσῃ νομίζω smatrati, 2. l. sg. ind. fut. pas., otvara mjesto imenskoj
dopuni

Ἦν δ' ἐμοὶ πείθῃ,
 πρῶτον μὲν
 σοι
 πολλὰ
 ἐπιδείξω
 παλαιῶν ἀνδρῶν
 ἔργα
 καὶ πράξεις θαυμαστάς καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγελῶ,
 καὶ πάντων
 ὥς εἰπεῖν
 ἔμπειρον ἀποφανῶ,
 καὶ τὴν ψυχὴν,
 ὅπερ σοι κυριώτατόν ἐστι,
 κατακοσμήσω
 πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι
 — σωφροσύνη, δικαιοσύνη, εὐσεβεία, πραότητι, ἐπι-
 εικεία, συνέσει, καρτερίᾳ,
 τῷ
 τῶν καλῶν
 ἔρωτι,
 τῇ
 πρὸς τὰ σεμνότατα
 ὁρμῇ·
 ταῦτα γὰρ ἐστὶν
 ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος
 ὡς ἀληθῶς
 κόσμος.

Ἦν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474, § 476

δ' usporedni suprotni veznik § 515.2; elizija § 68

ἐμοὶ § 205

πείθῃ πείθω nagovarati, *medijalno* biti nagovoren, vjerovati; 2. l. sg. konj. prez. medpas.

πρῶτον μὲν... λήσει δέ σε koordinacija rečenica s pomoću čestica μὲν... δέ...

- πρῶτον § 223, § 204
 σοι § 205
 πολλὰ § 196
 ἐπιδείξω ἐπιδείκνυμι pokazati; 1. l. sg. ind. fut. akt.
 παλαιῶν § 103
 ἀνδρῶν § 146, § 149
 ἔργα § 82
 πράξεις § 165
 θυμαστας § 103
 λόγους § 82
 αὐτῶν § 207
 ἀπαγγεῶν ἀπαγγέλλω javljati, pripovijedati; 1. l. sg. ind. fut. akt.
 πάντων § 193; ovisno o ἔμπειρον
 ὡς εἶπεῖν tako reći (*fraza*); λέγω reći, inf. aor. akt. § 327, § 496
 ἔμπειρον § 103, § 106; ἔμπειρός τινος (otvara mjesto dopuni u genitivu)
 ἀποφανῶ ἀποφαίνω učiniti (koga kakvim); 1. l. sg. ind. fut. akt.
 ὅπερ § 216, odnosna zamjenica uvodi odnosnu rečenicu § 481
 σοι § 205
 κυριώτατον § 197, za naglasak § 39, § 40
 ἐστι εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt. § 315, bilj. 2
 κατακοσμήσω κατακοσμέω urediti; 1. l. sg. ind. fut. akt.
 πολλοῖς § 196
 ἀγαθοῖς § 103
 κοσμήμασι § 123
 σωφροσύνη § 90
 δικαιοσύνη § 90
 εὐσεβεία § 97
 πράότητι § 123
 ἐπιεικεία § 97
 συνέσει § 165
 καρτερία § 90
 τῷ ἔρωτι § 123
 τῶν καλῶν § 103, objektni genitiv § 394
 πρὸς τὰ σεμνότατα § 197; πρὸς + a. § 435C; poimeničenje članom § 373
 τῇ ὁρμῇ § 90
 ταῦτα § 213.2
 γάρ usporedni uzročni veznik § 517
 ἐστὶν εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt. § 315, bilj. 2
 ὁ κόσμος § 82
 τῆς ψυχῆς § 90
 ἀκήρατος § 103, § 106

ὥς § 221

ἀληθῶς § 204

λήσει δέ σε

οὔτε παλαιὸν οὐδὲν

οὔτε νῦν γενέσθαι δέον,

ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει μετ' ἐμοῦ,

καὶ ὅλως ἅπαντα

ὅποσα ἐστί,

τά τε θεῖα τά τ' ἀνθρώπινα,

οὐκ εἰς μακράν

σε διδάξομαι.

λήσει λανθάνω τινά biti skriven od koga; 3. l. sg. ind. fut. akt., otvara mjesto σε: neće ti promaknuti (fraz)

σε § 205

οὔτε... οὔτε... usporedni sastavni veznici § 513.4

παλαιὸν § 103

οὐδὲν § 224.2, § 510

γενέσθαι γίγνομαι postati, nastati; inf. aor. med.

δέον δεῖ treba (bezlično), otvara mjesto dopuni u infinitivu; n. sg. s. r. ptc. prez. akt.

ἀλλὰ usporedni suprotni veznik § 515.1

τὰ μέλλοντα μέλλω namjeravati, biti određen od sudbine; n. pl. s. r. ptc. prez. akt., poimeničeni particip § 499.2

προόψει προσοράω pred sobom vidjeti, predvidjeti; 2. l. sg. ind. fut. med.

μετ' ἐμοῦ § 205, μετά + g. § 430, elizija § 68

ὅλως § 204

ἅπαντα § 193

ὅποσα § 219

ἐστί εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt. § 315, bilj. 2

τά θεῖα § 103, poimeničenje članom § 373

τά ἀνθρώπινα § 103, poimeničenje članom § 373

τε... τ'... usporedni sastavni veznici § 513.2, elizija § 68

εἰς μακράν zadugo (priložni izraz); § 103; εἰς + a. § 419

σε § 205

διδάξομαι διδάσκω τινά τι podučavati koga čemu; 1. l. sg. ind. fut. med., § 32.9; § 386

Poglavlje 52

Ἀντιφῶντος Περὶ ὁμονοίας 14

O autoru

Sofist Antifont (Ἀντιφῶν) iz Atene živio je u V. st. pr. Kr. Znanstvenici se razilaze oko toga je li identičan s poznatim govornikom Antifontom iz atičke općine Ramnunta. Pripisuju mu se djela *O slozi* (Περὶ ὁμονοίας) i *O istini* (Περὶ ἀληθείας). Od drugospomenutog djela *O istini* sačuvani su papirusni fragmenti (DK 44) koji kritiziraju konvencionalni moral s gledišta vlastitog interesa.

O tekstu

Poruka je ovog ulomka, sačuvanog u Stobejevoj zbirci *Florilegij* (Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος, Ἀνθολόγιον, V. st. po. Kr.; Stobaei Flor., XVI, 29) da se uspjeh ne sastoji u posjedovanju materijalnog bogatstva. Naime, oni koji gomilaju svoj novac, a da se pritom njime ne koriste, nemaju veću korist od njega nego što bi imali od nekog kamena. Meta Antifontove kritike mogli bi biti ljudi ograničenog poimanja bogatstva, koji nisu sposobni upotrijebiti svoj um da bi shvatili što je pravo bogatstvo.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Antiph. Fr.14 (B54 DK)

Ἴδὼν ἀνὴρ ἄνδρα ἕτερον ἀργύριον ἀναιρούμενον πολὺ ἐδεῖτό οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ, ὃ δ' οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἦν οἷος ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδέν, φέρων δ' ἀπέθετο ὅποι δὴ· καὶ τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα ὑφείλετο, ὅστερ' ὠδὲ χρόνῳ ἐλθὼν οὐχ

ἡύρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμενος. Περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν καὶ ἕτερον προσέφερεν, ἀπαντήσας δὴ τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν, ὅτι ἐξήμαρτε καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει οὐ χαρισαμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστήσαντι, ὡς πάντως οἱ ἀπολόμενον τὸ ἀργύριον. Ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ νομίζειν αὐτῷ εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι, καταθέμενον λίθον εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐτῷ, ὅθεν μηδὲ νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. Ὅτω γάρ τις μὴ ἐχρήσατο μηδὲ χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον βλάπτεται. Ὅταν γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ, χρημάτων μὲν πλοῦτον παρασχών, τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἐκατέρων ἀπεστέρησεν.

Analiza i komentar

Ἰδὼν ἀνὴρ
 ἄνδρα ἕτερον
 ἀργύριον ἀναιρούμενον
 πολὺ ἐδεῖτό
 οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ,
 ὁ δ' οὐκ ἠθέλησεν,
 ἀλλ' ἦν οἷος
 ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα,
 φέρων δ' ἀπέθετο
 ὅποι δὴ·
 καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα
 ὑφείλετο,
 ὑστέρω δὲ χρόνῳ ἐλθὼν
 οὐχ ἡύρισκε τὰ χρήματα
 ὁ καταθέμενος.

Ἰδὼν ἀνὴρ ὁράω gledati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; otvara mjesto za ἀνδρα
ἕτερον; § 149

ἕτερον § 219

ἀργύριον ἀναιρούμενον § 82; ἀργύριον je objekt participa ἀναιρούμενον;
ἀναιρέομαι odnijeti; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; predikatni particip
uz *verba sentiendi*, § 502.a

πολὺ ἐδεῖτό § 196; δέομαι moliti; 3. l. sg. impf. medpas.; properispomena
ispred enklitike, § 40.d

οἱ δανεῖσαι οἱ ἑαυτῶ, § 206.5; δανείζω dati u zajam; inf. aor. akt.; subjekt
je infinitiva ἀνὴρ

ἐπὶ τόκῳ § 436.B.c.δ; § 82

ὁ δ' čestica naznačava promjenu subjekta, § 370.2

ἡθέλησεν ἐθέλω voljan biti, htjeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλλ' ἦν οἶος § 515.1; elizija § 68; εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.; οἶος s inf.
§ 494.1.;

ἀπιστεῖν... ὠφελεῖν ἀπιστέω ne vjerovati; inf. prez. akt.; ὠφελέω pomagati,
podupirati; inf. prez. akt.

τε καὶ § 513.2

μηδένα § 224.2; razlika među negacijama § 508

φέρων δ' ἀπέθετο φέρω nositi; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 515.2;
ἀποτίθῃμι odložiti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὅποι δὴ § 221; § 519.3

καί τις § 513.1; § 217; enklitike § 39, § 40

καταμαθὼν καταμανθάνω opaziti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τοῦτο § 213.2; objekt participa ποιοῦντα

ποιοῦντα ποιέω činiti; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.; objekt participa
καταμαθὼν

ὑφείλετο ὑφαιρέομαι krasti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὑστέρῳ... χρόνῳ § 203; § 82; dativ vremena § 415

ἐλθὼν ἔρχομαι íci; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἠύρισκε εὕρισκω naći; 3. l. sg. impf. akt.

τὰ χρήματα § 123

ὁ καταθέμενος κατατίθῃμι spremi, položiti; n. sg. m. r. ptc. aor. med.;
poimeničenje članom § 373

Περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ

τά τε ἄλλα

καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε

τῷ δεομένῳ,

ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν

καὶ ἕτερον προσέφερεν,
 ἀπαντήσας δὴ
 τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ
 ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν,
 ὅτι ἐξήμαρτε
 καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει
 οὐ χαρισαμένῳ,
 ἀλλ' ἀχαριστήσαντι,
 ὥς πάντως οἱ ἀπολόμενον
 τὸ ἀργύριον.

Περιοιγῶν οὖν περιοιγέω biti bolom obuzet; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.;
 § 516

τῇ συμφορᾷ § 90; dativ uzroka § 414.2

τά τε ἄλλα καὶ osobito zato

ὅτι οὐκ ἔχρησε uzročne rečenice § 468; χράω davati, uzajmljivati; 3. l. sg.
 ind. aor. akt.

τῷ δεομένῳ δέομαι iskati, moliti; d. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; poimeni-
 čenje članom § 373

ὃ ἂν... σῶον ἦν... προσέφερεν § 215; relativ se odnosi na ἀργύριον; odnosne
 rečenice § 482

αὐτῷ § 207

σῶον ἦν § 103; εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.

ἕτερον προσέφερεν § 219; προσφέρω donositi; 3. l. sg. impf. akt.

ἀπαντήσας δὴ ἀπαντάω τινί sresti koga; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 516.5

τῷ ἀνδρὶ § 149

τῷ τότε δανειζομένῳ atributni particip § 499; atributni položaj priloga τότε
 § 375; δανείζομαι uzeti u zajam; d. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἀπωλοφύρετο ἀπολοφύρομαι glasno jadikovati; 3. l. sg. impf. medpas.

τὴν συμφορὰν § 90

ὅτι ἐξήμαρτε ὅτι kao veznik uzročnih rečenica § 468; ἐξημαρτάνω pogrije-
 šiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

οἱ μεταμέλει οἱ = αὐτῷ, neizravni refleksiv § 439.b.2; μεταμέλει μοί τινος
 kajem se § 400.1

οὐ χαρισαμένῳ μεταμέλει μοί τινος s predikatnim participom § 501.e; χα-
 ρίζομαι učiniti uslugu; d. sg. m. r. ptc. aor. med.

ἀλλ' ἀχαριστήσαντι § 515.1; ἀχαριστέω biti nezahvalan; d. sg. m. r. ptc.
 aor. akt.

ὥς πάντως ὥς kao veznik uzročnih rečenica § 468; § 204

οἱ ἀπολόμενον οἱ = αὐτῶ, neizravni refleksiv; ἀπόλλυμαι propasti; n. sg. s.

r. ptc. aor. med.

τὸ ἀργύριον § 82

Ὅ δ'

αὐτὸν ἐκέλευε

μὴ φροντίζειν,

ἀλλὰ νομίζειν

αὐτῷ εἶναι

καὶ μὴ ἀπολωλέναι,

καταθέμενον λίθον

εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον·

πάντως γὰρ

οὐδ' ὅτε ᾗν σοι

ἔχρῳ αὐτῷ,

ὅθεν μὴδὲ νῦν νόμιζε

στέρεσθαι μὴδενός.

αὐτὸν ἐκέλευε § 207.3; κελεύω τινά + inf. pozivati koga na što; 3. l. sg. impf. akt.

μὴ φροντίζειν § 509.2; φροντίζω brinuti se; inf. prez. akt.

νομίζειν νομίζω smatrati; inf. prez. akt.

αὐτῷ εἶναι § 208, § 209; εἰμί biti; inf. prez. akt.; posvojni dativ § 412.2; neizravni refleksiv § 439.b

ἀπολωλέναι ἀπόλλυμαι propasti; inf. perf. akt.

καταθέμενον λίθον κατατίθημι spremi, položiti; a. sg. m. r. ptc. aor. med.; poveži s αὐτὸν; λίθον je objekt participa καταθέμενον, § 82

εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον § 419.a; § 82; § 207; § 378.5

γὰρ § 517

οὐδ' ὅτε ᾗν σοι οὐδ' < οὐδέ § 513.3; elizija § 82; ὅτε kao veznik vremenskih rečenica § 487; εἰμί biti, 3. l. sg. impf. akt.; § 205; posvojni dativ § 412.2

ἔχρῳ χράσμαι služiti se; 2. l. sg. impf. medpas.

ὅθεν μὴδὲ... νόμιζε korelativni prilozi § 221; § 513.3; νομίζω smatrati; 2. l. sg. impt. prez. akt.

στέρεσθαι μηδενός στέρομαι τινός biti lišen čega, ne imati što; inf. prez. medpas.; subjekt infinitiva naznačen u imperativu νόμιζε; § 224.2

Ὅτω γάρ τις
μὴ ἐχρήσατο μηδὲ χρήσεται,
ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ
οὐδὲν οὔτε πλεόν οὔτε ἔλασσον
βλάπτεται.

Ὅτω Ὅτω = ᾧτινι § 217, § 218.8
ἐχρήσατο... χρήσεται χράομαι služiti se; 3. l. sg. ind. aor. med.; drugi je oblik istog glagola 3. l. sg. ind. fut. med.
ὄντος... αὐτῷ εἰμί biti; g. sg. s. r. ptc. prez. akt.; GA (uz ispušten pronominalni dio ὅτου = οὔτινος) s vrijednošću pogodbene rečenice; posvojni dativ § 412.2
οὐδὲν... βλάπτεται priložni akuzativ § 391; βλάπτω štetiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
οὔτε... οὔτε... § 513.4
πλεόν... ἔλασσον komparacija od drugih osnova § 202

Ὅταν γὰρ ὁ θεὸς
μὴ παντελῶς βούληται
ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ,
χρημάτων μὲν πλοῦτον
παρασχών,
τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς
πένητα ποιήσας,
τὸ ἕτερον ἀφελόμενος
ἐκατέρων ἀπεστέρησεν.

Ὅταν... ὁ θεὸς μὴ... βούληται Ὅταν < ὅτε ἄν; vremenska rečenica sa značenjem pogodbene protaze eventualnog oblika § 488.2; § 82; βούλομαι htjeti, željeti; 3. l. sg. konj. prez. med.
ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ § 103; ἀγαθὰ je poimeničeni pridjev, član može izostati uz apstraktna imena; δίδωμι dati; inf. prez. akt.; § 149

χρημάτων μὲν... τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς § 123; φρονέω biti razborit; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373; *genitivus inopiae* ovisan o πένητα § 403.2; koordinacija česticama μὲν... δὲ § 519.7; § 204
πλοῦτον παρασχών § 82; παρέχω pružati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
πένητα ποιήσας pridjevi s jednim završetkom § 195; ποιέω činiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
τὸ ἕτερον ἀφελόμενος korelativne zamjenice § 219; ἀφαιρέω oduzimati; n. sg. m. r. ptc. aor. med.
ἀπεστέρησεν ἀποστερέω τινά τινος otimati od koga što; 3. l. sg. ind. aor. akt.

Poglavlje 53

Φλαουίου Φιλοστράτου Τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον Ε 14

O autoru

Filostrat (Φλαούιος Φιλόστρατος, lat. Flavius Philostratus): na temelju nepovezanih obavijesti u natuknicama bizantskog leksikona *Suda* danas poznajemo četiri člana iste obitelji koje skupno nazivamo Filostrati. Autor *Života Apolonija iz Tijane* (τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον) sin je prvog Filostrata, Verova sina, sofista čije se nijedno djelo nije sačuvalo.

Lucije Flavije Filostrat („Atenjanin” – obnašao je dvije visoke dužnosti u Ateni) dospio je, zahvaljujući sofističkom umijeću i vezama, na dvor Septimija Severa (145. – 211.). Careva ga je žena Julija Domna, kako sam tvrdi, potakla da napiše romansiranu biografiju Apolonija iz Tijane u osam knjiga, objavljenu nakon 217. Kasnije je, možda 242., dovršio *Živote sofista* posvećene caru Gordijanu. Mogući je autor i djela *O kultu heroja*, *O tjelovježbi*, *Pisma*, *Slike* i *Neron*.

Zbog opsega i žanrovske raznolikosti djela, stilističke virtuoznosti u kratkim rečenicama, sklonosti metafori i paradoksu, Filostrata smatraju vodećom kreativnom ličnošću u grčkoj književnosti carskog razdoblja. Bio je cijenjen i u Bizantu i Renesansi.

O tekstu

Život Apolonija iz Tijane svojevrstan je biografski eksperiment u kojem se prožimaju aspekti tada omiljenih „idealnih” romana s njihovim pretečom, Ksenofonotovom *Kirupedijom*. Filostrat je Apolonija, oko čijeg su se lika rano počele raspremati čudesne pripovijesti, želio od vrača uzdići do razine novopitagorskog asketa i čudotvorca (θεῖος ἀνὴρ). Povezujući s aretalogijom

motive bajkovitih romana o putovanjima, dijelovima svoje pripovijesti, poput onog o mudračevu boravku u Indiji, dao je orijentalan ugođaj kakav je posebno privlačio Filostratovu moćnu zaštitnicu Juliju Domnu.

U ovom se odlomku tematizira uporaba i učinak mita, odnosno fikcije, kod Ezopa, nasuprot obradi kod uglednih pjesnika.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Philostr. Vita Apollonii 5.14

Ἄρξαι δ' αὐτῶν τὸν Ἀπολλώνιον ὧδε ἐρόμενον τοὺς ἐταίρους “ἔστι τι μυθολογία;”

“νὴ Δί’”, εἶπεν ὁ Μένιππος “ἦν γε οἱ ποιηταὶ ἐπαινοῦσι”.

“τὸν δὲ δὴ Αἴσωπον τί ἡγῆ;”

“μυθολόγον” εἶπε “καὶ λογοποιὸν πάντα”.

“πότεροι δὲ σοφοὶ τῶν μύθων;”

“οἱ τῶν ποιητῶν”, εἶπεν “ἐπειδὴ ὡς γεγονότες ἄδονται”.

“οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου τί;”

“βάτραχοι” ἔφη “καὶ ὄνοι καὶ λῆροι γραυσὶν οἷοι μασᾶσθαι καὶ παιδίῳ”.

“καὶ μὴν” ἔφη “ἐμοὶ” ὁ Ἀπολλώνιος, “ἐπιτηδειότεροι πρὸς σοφίαν οἱ τοῦ Αἰσώπου φαίνονται· οἱ μὲν γὰρ περὶ τοὺς ἥρωας, ὧν ποιητικὴ πᾶσα ἔχεται, καὶ διαφθείρουσι τοὺς ἀκρωμένους, ἐπειδὴ ἔρωτάς τε ἀτόπους οἱ ποιηταὶ ἐρμηνεύουσι καὶ ἀδελφῶν γάμους καὶ διαβολὰς ἐς θεοὺς καὶ βρώσεις παίδων καὶ πανουργίας ἀνελευθέρους καὶ δίκας, καὶ τὸ ὡς γεγονὸς αὐτῶν ἄγει καὶ τὸν ἐρῶντα καὶ τὸν ζηλοτυποῦντα καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν ἐφ’ ἅπερ οἱ μῦθοι, Αἴσωπος δὲ ὑπὸ σοφίας πρῶτον μὲν οὐκ ἐς τὸ κοινὸν τῶν ταῦτα ἁδόντων ἑαυτὸν κατέστησεν, ἀλλ’ ἑαυτοῦ τινα ὁδὸν ἐτράπετο, εἶτα, ὥσπερ οἱ τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι καλῶς ἐστιῶντες, ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων διδάσκει μεγάλα, καὶ προθέμενος τὸν λόγον ἐπάγει αὐτῷ τὸ πρᾶττε ἢ μὴ πρᾶττε, εἶτα τοῦ φιλαλήθους μᾶλλον ἢ οἱ ποιηταὶ ἠψατο.”

Analiza i komentar

Ἄρξαι δ' αὐτῶν τὸν Ἀπολλώνιον
 ὧδε ἐρόμενον τοὺς ἐταίρους
 “ἔστι τι μυθολογία;”
 “νὴ Δί’”, εἶπεν ὁ Μένιππος
 “ἦν γε
 οἱ ποιηταὶ ἐπαινοῦσι”.
 “τὸν δὲ δὴ Αἴσωπον
 τί ἡγῆ;”
 “μυθολόγον” εἶπε “καὶ λογοποιὸν πάντα”.
 “πότεροι δὲ σοφοὶ
 τῶν μύθων;”
 “οἱ τῶν ποιητῶν”, εἶπεν
 “ἐπειδὴ
 ὡς γεγονότες
 ᾄδονται”.
 “οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου τί;”
 “βάτραχοι” ἔφη “καὶ ὄνοι καὶ λῆροι
 γραυσὶν οἷοι μασᾶσθαι
 καὶ παιδίους”.

Ἄρξαι ἄρχω započinjati; inf. aor. akt.

δ' δ' = δὲ § 515.2; elizija § 68

αὐτῶν § 207; dijelni genitiv § 395

τὸν Ἀπολλώνιον § 82

ἐρόμενον εἶρομαι pitati; a. sg. m. r. ptc. aor. med.

τοὺς ἐταίρους § 82

ἔστι τι εἰμί biti, postojati; 3. l. sg. ind. prez. akt., o naglasku § 315 bilj. 2;
 § 217; za enklizu § 40. c

μυθολογία § 90

Δί' § Δί' = Δία § 178; elizija § 68

εἶπεν λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor.

ὁ Μένιππος § 82

ἦν § 215

γε § 39.5; § 519.1

οἱ ποιηταὶ § 100

ἐπαινοῦσι ἐπαινέω hvaliti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τὸν... Αἰσώπον § 82

δὴ § 516.5

τί ἡγῆ § 217; ἡγέομαι misliti, držati; 2. l. sg. ind. prez. medpas.

μυθολόγον... καὶ λογοποιὸν πάντα § 82; § 193

πότεροι § 219

σοφοὶ τῶν μύθων § 103; dijelni genitiv § 395

οἱ τῶν ποιητῶν sc. μῦθοι; poimeničenje članom § 373; § 108

ἐπειδὴ... ἄδονται § 468; ἄδω pjevati, pjesmom kazivati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ὥς γεγονότες sc. μῦθοι; ὥς kao, kao da (prilog); γίγνομαι postajati, dogoditi se; n. pl. m. r. ptc. perf. akt.

οἱ... Αἰσώπου sc. μῦθοι; poimeničenje članom § 373; § 82

βάτραχοι... ὄνοι... λῆροι § 82

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt.

γραυσὶν § 183

οἶοι § 494

μασᾶσθαι μασάομαι žvakati, grickati; inf. prez. medpas.

παιδίοις § 82

“καὶ μὴν” ἔφη “ἐμοὶ” ὁ Ἀπολλώνιος,

“ἐπιτηδειότεροι

πρὸς σοφίαν

οἱ τοῦ Αἰσώπου

φαίνονται·

οἱ μὲν γὰρ

περὶ τοὺς ἥρωας,

ὧν ποιητικὴ πᾶσα ἔχεται,

καὶ διαφθείρουσι τοὺς ἀκρωμένους,

ἐπειδὴ ἔρωτάς τε ἀτόπους

οἱ ποιηταὶ ἐρμηνεύουσι

καὶ ἀδελφῶν γάμους

καὶ διαβολὰς ἐς θεοὺς

καὶ βρώσεις παίδων

καὶ πανουργίας ἀνελευθέρους

καὶ δίκας,
καὶ τὸ
ὥς γεγονὸς αὐτῶν
ἄγει
καὶ τὸν ἐρῶντα
καὶ τὸν ζηλοτυποῦντα
καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα
πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν
ἐφ' ἅπερ
οἱ μῦθοι,

καὶ μὴν § 515.4

ἐμοὶ... φαίνονται § 205; φαίνω pokazivati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ἐπιτηδειότεροι § 197

πρὸς σοφίαν § 435.C.c.γ; § 90

οἱ μὲν γάρ sc. οἱ τῶν ποιητῶν

οἱ μὲν... Αἴσωπος δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica: a...

περὶ τοὺς ἥρωας § 43.C.c; § 180; § 184

ῶν sc. τῶν τῶν ποιητῶν μύθων; § 215

ποιητικὴ πᾶσα § 90; § 193

ἔχεται ἔχω držati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

διαφθείρουσι διαφθείρω uništavati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τοὺς ἀκροωμένους ἀκροάομαι slušati; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐπειδὴ... ἐρμηνεύουσι uzročni veznik § 468; ἐρμηνεύω opisivati, pripovijedati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἔρωτάς... ἀτόπους § 123; složeni pridjevi s dvama završecima § 106

τε... καὶ... koordinacija rečeničnih članova sastavnim veznicima, pri čemu je drugi član istaknutiji

ἀδελφῶν γάμους § 82; objektni genitiv § 394

διαβολὰς ἐς θεοὺς § 90; § 419.c.β; § 82

βρώσεις παίδων § 165; § 127; objektni genitiv § 394

πανουργίας ἀνελευθέρους... δίκας § 90; složeni pridjevi s dvama završecima § 106

τὸ ὥς γεγονὸς αὐτῶν njihov privid zbilje; γίγνομαι bivati, dogoditi se, n. sg. s. r. ptc. perf. akt.; ὥς: kao da, prilog u atributnom položaju § 375.5; αὐτῶν, sc. τῶν ποιητῶν

ἄγει ἄγω voditi; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὸν ἐρῶντα ἐράω žudjeti, strastveno ljubiti; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὸν ζηλοτυποῦντα ζηλοτυπέω biti ljubomoran; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.
 τὸν ἐπιθυμοῦντα ἐπιθυμέω težiti, nastojati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.
 πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν πλουτέω biti bogat; inf. prez. akt.; τυραννεύω
 (neograničeno) vladati; inf. prez. akt.; rastavni veznik § 514 a
 ἐφ' ἅπερ sc. ἄγουσι οἱ μῦθοι upravo onamo kamo (vode) mitovi; § 436.c.a;
 § 215; § 216.3; nadovezuje se na τὸ ὡς γεγονὸς αὐτῶν ἄγει...

Αἴσωπος δὲ
 ὑπὸ σοφίας
 πρῶτον μὲν
 οὐκ ἐς τὸ κοινὸν
 τῶν ταῦτα ἁδόντων
 ἑαυτὸν κατέστησεν,
 ἀλλ' ἑαυτοῦ
 τινα ὁδὸν
 ἐτράπετο,
 εἶτα,
 ὥσπερ οἱ τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι
 καλῶς ἐστιῶντες,
 ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων
 διδάσκει μέγала,
 καὶ προθέμενος τὸν λόγον
 ἐπάγει αὐτῷ
 τὸ πράττε ἢ μὴ πράττε,
 εἶτα τοῦ φιλαλήθους μᾶλλον
 ἢ οἱ ποιηταὶ ἥψατο.”

ὑπὸ σοφίας § 437.A.β; § 90
 πρῶτον μὲν koordinacija se nastavlja s εἶτα... εἶτα...
 τὸ κοινὸν § 103; § 379
 τῶν ταῦτα ἁδόντων ἄδω pjevati, pjesmom kazivati; g. pl. m. r. ptc. prez.
 akt.; § 213.2
 ἑαυτὸν κατέστησεν nije se poistovjetio (οὐκ ἐς τὸ κοινὸν ἑαυτὸν κατέστησεν)
 s onima koji su pjesmom kazivali (ἁδόντων) to (ταῦτα, mitove); § 208;
 καθίστημι postaviti; 3. l. pl. ind. aor. akt.

ἐαυτοῦ *τινα ὁδὸν* § 208; § 217; § 82; § 83

ἐτράπετο *τρέπομαι (τὴν ὁδὸν)* putem udariti, krenuti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὥσπερ § 519.2

οἱ... *καλῶς ἐστιῶντες* ἐστιάω hraniti, gostiti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; poimeničenje članom § 373; prilog u atributnom položaju § 375

τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι § 123; § 153; § 198; dativ sredstva § 414.1

ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων ἀπὸ izriče sredstvo § 423.c.γ; § 103; § 123

διδάσκει μεγάλα sc. πράγματα; διδάσκω podučavati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; § 196

προθέμενος τὸν λόγον προτίθεμαι dati postaviti, poslužiti; n. sg. m. r. ptc. aor. med.; § 82; τὸν λόγον priču

ἐπάγει αὐτῷ ἐπάγω pridodati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; § 207

τὸ πράττε ἢ μὴ πράττε πράττω činiti; 2. l. sg. impt. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

τοῦ φιλαλήθους τὸ φιλάληθες istinoljubivost; § 153; poimeničenje članom § 373

μᾶλλον ἢ § 204.3; § 514.1.b

ἤψατο ἄπτομαι prionuti, biti privržen; 3. l. sg. ind. aor. akt.

Poglavlje 54

Ἐγχειρίδιον Ἐπικτήτου 1

O autoru

Filozof Epiktet (Ἐπίκτητος) rođen je oko 55. po Kr. u frigijskom Hijerapolu (Ἱεράπολις, danas Pamukkale). Nije nam poznato njegovo pravo ime – Ἐπίκτητος je nadimak izveden od glagola ἐπικτάομαι „steći”. Mladost je proveo u Rimu kao rob Neronova oslobođenika i tajnika Epafrodita, koji mu je dopustio da pohađa filozofsku školu utjecajnog stoika Muzonija Rufa. Epiktet je s vremenom i sam počeo predavati filozofiju, a Epafrodit ga je oslobodio. Kad je car Domicijan protjerao filozofe iz Italije (93. – 94.), Epiktet je napustio Rim i otišao u Nikopol (Νικόπολις), bogati grad u Epiru. Epiktetova škola privlačila je mnoge učenike, među kojima je navodno bio i car Hadrijan. Epiktet je umro oko 135.

Epiktet je, uz Seneku i Marka Aurelija, glavni predstavnik stoičke škole kasnog, rimskog razdoblja. Poput Sokrata i učitelja Muzonija, Epiktet nije zapisivao svoje učenje; zapisao ga je njegov učenik Flavije Arijan. Sačuvane su četiri od osam knjiga *Razgovora* (Διατριβαί) te *Priručnik* (Ἐγχειρίδιον), „praktični vodič za početnike u stoičkoj filozofiji”.

Ἐγχειρίδιον je pisan jednostavnim jezikom bliskim govornoj *koine*, grčkom standardu helenističkog i carskog doba. Bio je vrlo popularno djelo. U VI. st. nastao je Simplicijev komentar, a 1497. humanist Angelo Poliziano preveo je djelo na latinski.

O tekstu

Na početku *Priručnika* Epiktet poučava da sreća ovisi isključivo o čovjeku samom i njegovoj percepciji. Moramo shvatiti što možemo kontrolirati (τὰ ἐφ’ ἡμῖν: npr. um, stavovi), a što ne (τὰ οὐκ ἐφ’ ἡμῖν: npr. tijelo, imetak, tuđa

mišljenja, društveni status). U onome što ne možemo kontrolirati ne treba tražiti sreću.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Epict. Enchiridion 1.1

Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, ὁρμή, ὄρεξις, ἔκκλησις καὶ ἐνὶ λόγῳ ὅσα ἡμέτερα ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαὶ καὶ ἐνὶ λόγῳ ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα. καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια. μέμνησο οὖν, ὅτι, ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῆς καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῆς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότριον, οὐδεὶς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδεὶς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, ἄκων πράξεις οὐδὲ ἔν, οὐδεὶς σε βλάψῃ, ἐχθρὸν οὐχ ἔξεις, οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. τηλικούτων οὖν ἐφειμένους μέμνησο, ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἄπτεσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς καὶ ἄρχῃς καὶ πλουτεῖν, τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι, πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εὐδαιμονία περιγίνεται. εὐθὺς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ μελέτα ἐπιλέγειν ὅτι 'φαντασία εἶ καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον'. ἔπειτα ἐξέταξε αὐτὴν καὶ δοκίμαζε τοῖς κανόσι τούτοις οἷς ἔχεις, πρῶτῳ δὲ τούτῳ καὶ μάλιστα, πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· καὶ περὶ τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ᾗ, πρόχειρον ἔστω τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ'.

Analiza i komentar

Τῶν ὄντων

τὰ μὲν ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν,
τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τῶν ὄντων εἰμί biti, g. pl. s. r. ptc. prez. akt., dijelni genitiv, § 395;
poimeničeni particip § 499.2

τὰ μὲν..., τὰ δὲ... član je upotrijebljen kao pokazna zamjenica § 370.1. Ko-
ordinacija μὲν... δὲ...: jedno... a drugo...

ἐστὶν εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.; enklitika § 39.3; sročnost: predikat
u jednini uz subjekt srednjeg roda u množini § 361

ἐφ' ἡμῖν § 205; § 436.B.c.β; elizija § 68, § 74

ἐφ' ἡμῖν μὲν

ὕπóληψις,

ὁρμή,

ὄρεξις,

ἐκκλισίς

καὶ

ἐνὶ λόγῳ

ὅσα ἡμέτερα ἔργα·

οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ

τὸ σῶμα,

ἡ κτῆσις,

δόξαι,

ἀρχαὶ

καὶ

ἐνὶ λόγῳ

ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

ἐφ' ἡμῖν § 74; § 205; § 436.B.c.β

ἐφ' ἡμῖν μὲν... οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ... § 515.2, koordinacija s pomoću para čes-
tica

ὑπόληψις § 165
 ὁρμή § 90
 ὄρεξις § 165
 ἐκκλησις § 165
 ἐνὶ λόγῳ § 224; § 82; dativ kao priložna oznaka
 ὅσα § 219
 ἡμέτερα § 210
 ἔργα § 82
 ἐφ' ἡμῖν § 74; § 205; § 436.B.c.β
 τὸ σῶμα § 123
 ἡ κτῆσις § 165
 δόξαι § 97
 ἀρχαὶ § 90
 ἐνὶ λόγῳ § 224; § 82
 ὅσα § 219
 οὐχ ἡμέτερα § 74; § 75.1; § 210
 ἔργα § 82

καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν
 ἐστι

φύσει
 ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα,
 τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν
 ἀσθενῇ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια.

τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν... τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν... koordinacija s pomoću para čestica
 τὰ... ἐφ' ἡμῖν § 74; § 205; § 436.B.c.β; poimeničenje članom § 373

ἐστι εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.

φύσει s obzirom na prirodu, po naravi; § 165; dativ obzira (*dativus respectus*)

ἐλεύθερα § 103

ἀκώλυτα § 103

ἀπαραπόδιστα § 103

τὰ... οὐκ ἐφ' ἡμῖν poimeničenje članom § 373

ἀσθενῇ § 153

δοῦλα § 103

κωλυτά § 103

ἀλλότρια § 103

μέμνησο οὖν,
 ὅτι,
 ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς
 καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια,
 ἐμποδισθήσῃ,
 πενθήσεις,
 ταραχθήσῃ,
 μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους,
 ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι,
 τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότριον,
 οὐδεὶς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε,
 οὐδεὶς σε κωλύσει,
 οὐ μέμψῃ οὐδένα,
 οὐκ ἐγκαλέσεις τινί,
 ἄκων πράξεις οὐδὲ ἔν,
 οὐδεὶς σε βλάψει,
 ἐχθρὸν οὐχ ἔξεις,
 οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

μέμνησο μιμνήσκω sjetiti (se), 2. l. sg. impt. perf. medpas.

ὅτι veznik uvodi izričnu rečenicu, § 467

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

ἐὰν... ἐὰν δὲ koordinacija s pomoću čestice δέ, bez μὲν

τὰ φύσει δοῦλα ono što je po prirodi ropsko; poimeničenje članom § 373

φύσει § 165

δοῦλα § 103

ἐλεύθερα § 103

οἰηθῇς οἶμαι (οἴομαι) smatrati, 2. l. sg. konj. aor. pas.

τὰ ἀλλότρια § 103, poimeničenje članom § 373

ἴδια § 103

ἐμποδισθήσῃ ἐμποδίζω ometati, 2. l. sg. ind. fut. pas.

πενθήσεις πενθέω žalostiti se, 2. l. sg. ind. fut. akt.

ταραχθήσῃ ταρασσώ uzrujati, uznemiriti, 2. l. sg. ind. fut. pas.

μέμψῃ μέμφομαι grditi, psovati; 2. l. sg. ind. fut. med.

θεοὺς § 82

ἀνθρώπους § 82

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

τὸ σὸν § 210, poimeničenje članom § 373

τὸ σὸν... τὸ δὲ ἀλλότριον koordinacija s pomoću čestice δὲ, bez μὲν; poime-
ničenje članom § 373

μόνον § 378.4

οἰηθῆς οἶμαι (οἶσμαι) smatrati, 2. l. sg. konj. aor. pas., uvodi konstrukciju
A+I

σὸν § 210

εἶναι εἶμι biti, inf. prez. akt., ovisi o οἰηθῆς

τὸ... ἀλλότριον § 103, poimeničenje članom § 373

ὥσπερ § 519.2

ἐστίν εἶμι 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀλλότριον § 103

οὐδεὶς § 224.2

σε § 205

ἀναγκάσει ἀναγκάζω prisiljavati, 3. l. sg. ind. fut. akt.

οὐδεὶς § 224.2

σε § 205

κωλύσει κωλύω ometati, sprečavati; 3. l. sg. ind. fut. akt.

μέμψῃ μέμφομαι grditi, psovati; 2. l. sg. ind. fut. med.

οὐδένα § 224.2

ἐγκαλέσεις ἐγκαλέω τινί optuživati koga; 2. l. sg. ind. fut. akt.

τινί § 217

ἄκων § 193

πράξεις πράσσω (αἰετῶ) činiti; 2. l. sg. ind. fut. akt.

ἐν § 224

οὐδεὶς § 224.2

σε § 205

βλάψῃ βλάπτω τινά povrijediti koga; 3. l. sg. ind. fut. akt.

ἐχθρὸν § 82

ἔξεις ἔχω 2. l. sg. ind. fut. akt.

βλαβερόν § 103

τι § 217

πέισῃ πάσχω trpjeti, 2. l. sg. ind. fut. med.

τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος

μέμνησο,

ὅτι οὐ δεῖ
 μετρίως κεκίνημένον
 ἄπτεσθαι αὐτῶν,
 ἀλλὰ τὰ μὲν
 ἀφιέναι παντελῶς,
 τὰ δ'
 ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν.

τηλικούτων § 213.4

ἐφίεμενος ἐφίημι, *ovdje* ἐφίημαι τινός težiti za čime, čeznuti za čime; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

μέμνησο μιμνήσκω sjetiti (se), 2. l. sg. impt. perf. medpas.

ὅτι veznik uvodi izričnu rečenicu § 467

δεῖ δέω, *bezlično* δεῖ: treba, 3. l. sg. ind. prez. akt.; otvara mjesto infinitiva ἄπτεσθαι, ἀφιέναι, ὑπερτίθεσθαι

μετρίως § 204

κεκίνημένον κινέω pokretati; a. sg. m. r. ptc. perf. medpas.; filozofski termin ὁ κεκίνημένος uzbuđen, uznemiren

ἄπτεσθαι ἄπτω vezati, *ovdje* ἄπτομαι τινός vezati se za što, biti dirnut čime; inf. prez. medpas.

αὐτῶν § 207

τὰ μὲν... τὰ δ' koordinacija: jedno... a drugo...

ἀφιέναι ἀφίημι otpustiti, osloboditi (antiteza ἄπτω); inf. prez. akt.

παντελῶς prilog od παντελής, § 204

ὑπερτίθεσθαι ὑπερτίθημι odložiti, odgoditi; inf. prez. medpas.

πρὸς τὸ παρόν *fraza*: zasad; § 435; πάρειμι biti prisutan, a. sg. s. r. ptc. prez. akt.; poimeničeni particip § 499.2

ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς

καὶ ἄρχειν

καὶ πλουτεῖν,

τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ

διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι,

πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ,

δι' ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εὐδαιμονία περιγίνεται.

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

ταῦτ' § 213.2; elizija § 68

ἐθέλης ἐθέλω (θέλω) htjeti; 2. l. sg. konj. prez. akt.; otvara mjesto akuzativu ταῦτα, ali i (koordiniranim ponavljanjem καὶ) infinitivima ἄρχειν, πλουτεῖν

ἄρχειν ἄρχω vladati, inf. prez. akt.

πλουτεῖν πλουτέω obogatiti se, inf. prez. akt.

τυχὼν τυγχάνω slučajno biti gdje, slučajno se dogoditi; n. sg. s. r. ptc. aor. akt.; particip ovdje odgovara našem prilogu „možda” (od „može biti da”); τυχὼν μὲν i πάντως γε μὴν stoje u antitezi

μὲν... γε μὴν korelacija s adverzativnim (suprotnim) značenjem „... ali...”, ili progresivno „... a onda...”

αὐτῶν § 207

τούτων § 213.2

τεύξῃ τυγχάνω τινός domoći se čega, uspjeti u čemu, 2. l. sg. ind. fut. med.

διὰ τὸ ἐφίεσθαι § 428, ἐφίημι inf. prez. medpas., poimeničeni infinitiv § 497, ἐφίημαι τινός težiti za čime, čeznuti za čime

πάντως § 193, § 204

ἐκείνων § 213.3

ἀποτεύξῃ ἀποτυγχάνω τινός izgubiti što; 2. l. sg. ind. fut. med.

δι' ὧν μόνων § 215; § 428; § 378.4; elizija § 68

ἐλευθερία § 90

εὐδαιμονία § 90

περιγίνεται περιγίνομαι (jonski i helenistički oblik glagola περιγίγνομαι) proizaći; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

εὐθὺς οὖν

πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ

μελέτα

ἐπιλέγειν ὅτι

‘φαντασία εἶ

καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον’.

εὐθὺς vremenski prilog od εὐθὺς (§ 191)

πάσῃ § 193

φαντασίᾳ § 90

τραχείᾳ § 191

μελέτα μελετάω truditi se, vježbati; 2. l. sg. impt. prez. akt.; otvara mjesto infinitivu

ἐπιλέγειν ἐπιλέγω τινί obratiti se komu, osloviti koga imenom, dodijeliti ko-
mu; inf. prez. akt.

ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu, § 467, bilješka 2

φαντασία § 90

εἶ εἰμί 2. l. sg. ind. prez. akt.

πάντως § 193, § 204

τὸ φαινόμενον φαίνω pokazati, ukazati; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.,
poimeničeni particip § 499.2; τὸ φαινόμενον filozofski termin: ono što
se osjetilima poima, ono što se čini

ἔπειτα ἐξέταζε αὐτήν

καὶ δοκίμαζε

τοῖς κανόσι τούτοις

οἷς ἔχεις,

πρώτῳ δὲ τούτῳ καὶ μάλιστα,

πότερον

περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστίν

ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

καὶ

περί τι

τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἢ,

πρόχειρον ἔστω

τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ'.

ἐξέταζε ἐξετάζω istražiti, 2. l. sg. impt. prez. akt.

αὐτήν § 207

δοκίμαζε δοκιμάζω ispitati, 2. l. sg. impt. prez. akt.

τοῖς κανόσι § 131

τοῖς κανόσι... πρώτῳ δὲ τούτῳ koordinacija s pomoću čestice δὲ, ovdje bez
μὲν ili sličnog u prvom članu para

τούτοις § 213.2

οἷς § 215

ἔχεις ἔχω imati, 2. l. sg. ind. prez. akt.

πρώτῳ § 223

τούτῳ § 213.2

πότερον... ἢ uvodi koordinirane zavisne upitne surečenice § 469

περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν § 433.C; § 373

ἔστιν εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.

περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν § 433.C; poimeničenje članom § 373; § 205; § 436.B.c.β

καὶ § 66 kraza, καὶ ἄν (ἐάν); eventualna pogodbena rečenica § 474-476

περί τι § 433.C

τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν § 373; dijelni genitiv § 395; poimeničenje članom § 373;
§ 205 § 436.B.c.β

ἢ εἰμί biti, 3. l. sg. konj. prez. akt.

πρόχειρον § 103; kod Epikteta izraz često najavljuje savjet, formulu koju
treba zapamtiti i usvojiti

ἔστω εἰμί biti, 3. l. sg. impt. prez. akt.

τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ' poimeničenje članom § 373; ovdje je poimeničena
čitava surečenica

διότι ovdje upotrijebljeno kao izrični veznik: da...

Poglavlje 55

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα Β 4, 5

Ο κειμένου

Uspomene na Sokrata sastavljene su u četiri knjige i zapisuju razgovore i događaje u kojima Sokrat igra glavnu ulogu. Druga knjiga, između ostalog, govori i o prijateljstvu. U odabranom odjeljku pravog prijatelja Sokrat opisuje kao najveće blago koje čovjek može steći.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Xen. Memorabilia 2.4.5

Πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς οὐκ ἂν πολλῶ κρείττων φανείη; ποῖος γὰρ ἵππος ἢ ποῖον ζεύγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος; ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον; ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον; ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον τῷ φίλῳ καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς καὶ τῶν κοινῶν πράξεων, καί, ἂν τέ τινα εὔποιῃσαι δέη, συνεπισχύει, ἂν τέ τις φόβος ταραττή, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συναναλίσκων, τὰ δὲ συμπράττων, καὶ τὰ μὲν συμπεύθων, τὰ δὲ βιαζόμενος, καὶ εὔ μὲν πράττοντας πλεῖστα εὐφραίνων, σφαλλομένους δὲ πλεῖστα ἐπανορθῶν. ἃ δὲ αἱ τε χεῖρες ἐκάστω ὑπηρετοῦσι καὶ (οἱ) ὀφθαλμοὶ προορῶσι καὶ τὰ ὦτα προακούουσι καὶ οἱ πόδες διανύτουσι, τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται· πολλάκις ἂν πρὸ αὐτοῦ τις ἢ οὐκ ἐξειργάσατο ἢ οὐκ εἶδεν ἢ οὐκ ἤκουσεν ἢ οὐ διήγνησε, ταῦτα ὁ φίλος πρὸ τοῦ φί-

λου ἐξήρκεσεν. ἀλλ' ὅμως ἔνιοι δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν τοῦ καρποῦ ἔνεκεν, τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται.

Analiza i komentar

Πρὸς ποῖον κτῆμα
τῶν ἄλλων
παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς
οὐκ ἂν
πολλῷ
κρείττων φανείη;

Πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων = Πρὸς ποῖον ἄλλο κτῆμα; § 219; § 123;
§ 212
παραβαλλόμενος παραβάλλω uspoređivati; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.
φίλος ἀγαθὸς § 82; § 103
πολλῷ priloški: kudikamo; § 196
κρείττων § 202
φανείη φαίνω pokazivati; 3. l. sg. opt. aor. pas.
οὐκ ἂν φανείη § 464,2

ποῖος γὰρ ἵππος
ἢ ποῖον ζεῦγος
οὕτω χρήσιμον
ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος;

ποῖος ἵππος § 219; § 82
γὰρ jer; čestica ima službu uzročnog veznika § 517
ποῖον ζεῦγος § 219; § 153
οὕτω χρήσιμον sc. ἐστί; § 103; imenski predikat, Smyth 909
ὁ χρηστὸς φίλος § 82

ποῖον δὲ ἀνδράποδον
οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον;

ποῖον... ἀνδράποδον § 219; § 82

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον sc. ἐστί; § 103; imenski predikat, Smyth 909

ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα
οὕτω πάγχρηστον;

ποῖον ἄλλο κτῆμα § 219; § 123; § 212

οὕτω πάγχρηστον sc. ἐστί; § 103; imenski predikat, Smyth 909

ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος
ἐαυτὸν τάττει
πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον
τῷ φίλῳ
καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς
καὶ τῶν κοινῶν πράξεων,

καί,
ἂν τέ τινα
εὖ ποιῆσαι δέη,

συνεπισχύει,
ἂν τέ τις φόβος
ταράττη,
συμβοηθεῖ,
τὰ μὲν συναναλίσκων,
τὰ δὲ συμπράττων,
καὶ τὰ μὲν συμπεΐθων,
τὰ δὲ βιαζόμενος,
καὶ εὖ μὲν πράττοντας
πλεῖστα εὐφραίνων,
σφαλλομένους δὲ
πλεῖστα ἐπανορθῶν.

γάρ jer; čestica ima službu uzročnog veznika § 517

ἐαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον τάττω (τάσσω) ἐαυτὸν πρὸς τι stavlja-ti se na raspolaganje za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐαυτὸν § 208

πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον za sve što nedostaje; § 193;

τὸ ἐλλείπον ἐλλείπω nedostajati; a. sg. s. r. ptc. prez. akt.; poimeničeni particip § 499.2

τῷ φίλῳ § 82

τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς sc. τῶν ἰδίων πράξεων; § 82; § 90

τῶν κοινῶν πράξεων sc. τῆς τῶν κοινῶν πράξεων κατασκευῆς; § 82; § 165

ἄν τέ τινα § 40

ἄν = ἑάν

τινα § 217

εἴ ποιεῖσαι εἴ ποιέω τινά činiti dobro komu; inf. aor. akt.

δέη δεῖ *bezlično* treba; otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἄν τέ τινα εἴ ποιεῖσαι δέη eventualna protaza za sadašnjost; § 476

συνεπισχύει συνεπισχύω pomagati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τις φόβος § 217; § 82

ταράττη ταρασσω (ταράττω) uznemiravati; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἄν τέ τις φόβος ταράττη eventualna protaza za sadašnjost; § 476

συμβοηθεῖ συμβοηθέω pomagati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὰ μὲν... τὰ δὲ... καὶ τὰ μὲν... τὰ δὲ... koordinacija: jedne stvari... druge stvari... i jedno... a drugo...; § 519,7

συναναλίσκων συναναλίσκω skupa trošiti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

συμπράττων συμπράττω (συμπράσσω) skupa raditi; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

συμπεῖθων συμπείδω skupa nagovarati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

βιάζόμενος βιάζω (češće βιάζομαι) činiti silom; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

εἴ πράττοντας sc. φίλους; πράττω (πράσσω) činiti; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

εἴ μὲν... σφαλλομένους δὲ... koordinacija izraza s participima

πλεῖστα vrlo često (superlativ od πολὺς)

εὐφραίνων εὐφραίνω uveseljavati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

σφαλλομένους sc. φίλους; σφάλλω činiti da tko posrne; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐπανορθῶν ἐπανορθόω uspravljati, podizati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἃ δὲ αἶ τε χεῖρες
 ἐκάστω
 ὑπηρετοῦσι
 καὶ (οἱ) ὀφθαλμοὶ
 προορῶσι
 καὶ τὰ ὦτα
 προακούουσι
 καὶ οἱ πόδες
 διανύτουσι,
 τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται·

ἃ ono što..., zamjenica uvodi odnosnu rečenicu § 215

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

αἶ τε § 40

αἶ χεῖρες § 150

ἐκάστω § 82

ὑπηρετοῦσι ὑπηρετέω pomagati, služiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οἱ ὀφθαλμοὶ § 82

προορῶσι προοράω vidjeti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τὰ ὦτα § 128

προακούουσι προακούω čuti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οἱ πόδες § 126

διανύτουσι διανύτω izvršiti, učiniti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τούτων § 213

τούτων... οὐδενὸς hiperbat

φίλος § 82

εὐεργετῶν εὐεργετέω biti dobročinitelj; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

οὐδενὸς § 224

λείπεται λείπομαι tinos biti ostavljen bez čega; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

πολλάκις

ἃ πρὸ αὐτοῦ τις
 ἢ οὐκ ἐξειργάσατο
 ἢ οὐκ εἶδεν
 ἢ οὐκ ἤκουσεν
 ἢ οὐ διήνυσεν,
 ταῦτα ὁ φίλος
 πρὸ τοῦ φίλου
 ἐξήρκεσεν.

πρὸ αὐτοῦ sam za sebe; § 209

ἐξειργάσατο ἐξεργάζομαι dovršavati; 3. l. sg. ind. aor. medpas.

εἶδεν ὀράω gledati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἤκουσεν ἀκούω slušati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

διήνυσεν διανύω postići; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ταῦτα § 213

ἐξήρκεσεν ἐξαρκέω za koga učiniti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλλ' ὅμως ἔνιοι

δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν
 τοῦ καρποῦ ἔνεκεν,
 τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος,
 ὃ καλεῖται φίλος,

ἀργῶς καὶ ἀνειμένως

οἱ πλεῖστοι

ἐπιμέλονται.

ἀλλ' = ἀλλά, § 68

ἔνιοι § 82

δένδρα § 82

δένδρα μὲν... τοῦ δὲ κτήματος... koordinacija parom čestica

πειρῶνται πειράω pokušavati; otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. pl.
 ind. prez. medpas.

θεραπεύειν θεραπεύω njegovati; inf. prez. akt.

τοῦ καρποῦ ἔνεκεν § 82

τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος § 82; § 197; § 123

δ̑ zamjenica uvodi odnosnu rečenicu; § 215

καλεῖται καλέω zvati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἀργῶς καὶ ἀνειμένως § 82; § 204

οἱ πλεῖστοι § 196 (superlativ)

ἐπιμέλονται ἐπιμέλομαι (i ἐπιμελέομαι) τινός brinuti se za što; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

Poglavlje 56

Ἀχιλλέως Τατίου Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα Α 41

O autoru

Ahilej Tatije ili Tacije (Ἀχιλλεὺς Τάτιος) autor je ljubavnog romana *Zgode Leukipe i Klitofonta* (Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα). Živio je u II. st. po Kr., vjerojatno u Aleksandriji. Navodi da se pod stare dane obratio na kršćanstvo i postao biskup najvjerojatnije nisu točni. Sudeći po broju sačuvanih papirusa, *Zgode Leukipe i Klitofonta* bile su najpopularniji grčki ljubavni roman. Njegovi su glavni junaci dvoje mladih koji se ludo zaljube, ali ih okrutna sudbina razdvaja nizom nesretnih događaja poput brodoloma, otmice gusara koji prodaju junake u roblje itd.

O tekstu

Jedna od značajka grčkih ljubavnih romana jest zanimanje za osjećaje likova. Kad oteta Leukipa odbije udvaranje nasilnog Tersandra jer voli Klitofonta, Tersandar osjeća ljubav i bijes istodobno. To je autoru povod za digresiju, kratko filozofsko razmatranje tih emocija i njihova međusobnog odnosa. Takve digresije česte su u Tacijevu romanu.

Odabrani se odlomak nalazi između Tersandrova agresivnog pokušaja zavođenja i svađe koja uslijedi, a u kojoj ni Leukipa ni Tersandar ne biraju riječi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Ach. Tat. Leucippe et Clitophon 6.19.1

Θυμὸς δὲ καὶ ἔρωσ δύο λαμπάδες· ἔχει γὰρ καὶ ὁ θυμὸς ἄλλο πῦρ, καὶ ἔστι τὴν μὲν φύσιν ἐναντιώτατον, τὴν δὲ βίαν ὅμοιον. ὁ μὲν γὰρ παροξύνει μισεῖν, ὁ δὲ ἀναγκάζει φιλεῖν· καὶ ἀλλήλων πάροικος ἢ τοῦ πυρός ἐστι πηγή. ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸ ἥπαρ κάθεται, ὁ δὲ τῇ καρδίᾳ περιβέβληται. ὅταν οὖν ἄμφω τὸν ἄνθρωπον καταλάβωσι, γίνεται μὲν αὐτοῖς ἡ ψυχὴ τρυτάνη, τὸ δὲ πῦρ ἐκατέρου ταλαντεύεται. μάχονται δὲ ἄμφω περὶ τῆς ῥοπῆς· καὶ τὰ πολλὰ μὲν ὁ ἔρωσ εἶωθε νικᾶν, ὅταν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν εὐτυχῇ. ἦν δὲ αὐτὸν ἀτιμάσῃ τὸ ἐρώμενον, αὐτὸς τὸν θυμὸν εἰς συμμαχίαν καλεῖ. κἀκεῖνος ὡς γείτων πείθεται, καὶ ἀνάπτουσιν ἄμφω τὸ πῦρ. ἂν δὲ ἅπαξ ὁ θυμὸς τὸν ἔρωτα παρ' αὐτῷ λάβῃ καὶ τῆς οἰκείας ἔδρας ἐκπεσόντα κατὰσχη, φύσει γε ὢν ἄσπονδος, οὐχ ὡς φίλῳ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν συμμαχεῖ, ἀλλ' ὡς δοῦλον τῆς ἐπιθυμίας πεδήσας κρατεῖ· οὐκ ἐπιτρέπει δὲ αὐτῷ σπείσασθαι πρὸς τὸ ἐρώμενον, κἂν θέλῃ. ὁ δὲ τῷ θυμῷ βεβαπτισμένος καταδύεται, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐκπηδῆσαι θέλων οὐκέτι ἐστὶν ἐλεύθερος, ἀλλὰ μισεῖν ἀναγκάζεται τὸ φιλούμενον. ὅταν δὲ ὁ θυμὸς καχλάζων γεμισθῇ καὶ τῆς ἐξουσίας ἐμφορηθῇς ἀποβλύσῃ, κάμνει μὲν ἐκ τοῦ κόρου, καμὼν δὲ παρίεται, καὶ ὁ ἔρωσ ἀμύνεται καὶ ὀπλίζει τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν ἤδη καθεύδοντα νικᾷ. ὁρῶν δὲ τὰς ὕβρεις, ἃς κατὰ τῶν φιλτάτων ἐπαρώνησεν, ἀλγεῖ καὶ πρὸς τὸ ἐρώμενον ἀπολογεῖται καὶ εἰς ὁμιλίαν παρακαλεῖ καὶ τὸν θυμὸν ἐπαγγέλλεται καταμαλάττειν ἡδονῇ. τυχὼν μὲν οὖν ὢν ἡθέλησεν, ἴλεως γίνεται, ἀτιμούμενος δὲ πάλιν εἰς τὸν θυμὸν καταδύεται· ὁ δὲ καθεύδων ἐξεγείρεται καὶ τὰ ἀρχαῖα ποιεῖ· ἀτιμία γὰρ ἔρωτος σύμμαχος ἐστὶ θυμός.

Analiza i komentar

Θυμὸς δὲ καὶ ἔρως
 δύο λαμπάδες·

Θυμὸς § 82

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

ἔρως § 123

δύο λαμπάδες imenski predikat, Smyth 909 (kopula je ovdje neizrečena)

δύο § 224

λαμπάδες § 123

ἔχει γὰρ καὶ ὁ θυμὸς
 ἄλλο πῦρ,
 καὶ ἔστι
 τὴν μὲν φύσιν ἐναντιώτατον,
 τὴν δὲ βίαν ὅμοιον.

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

ὁ θυμὸς § 82

ἄλλο § 212

πῦρ § 146

ἔστι... ὅμοιον imenski predikat, Smyth 909

ἔστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὴν φύσιν § 165, akuzativ obzira § 389

μὲν... δὲ... koordinacija § 519.7: a...

ἐναντιώτατον § 103, § 197

τὴν βίαν § 90, akuzativ obzira § 389

ὅμοιον § 103

ὁ μὲν γὰρ παροξύνει
 μισεῖν,
 ὁ δὲ ἀναγκάζει
 φιλεῖν·
 καὶ ἀλλήλων πάροις

ἡ
τοῦ πυρός
ἐστι
πηγή.

ὁ μὲν... ὁ δὲ... koordinacija, § 519.7: jedan... a drugi...
γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517
παροξύνει παροξύνω tjerati na što, poticati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; glagol
otvara mjesto dopuni u infinitivu
μισεῖν μισέω mrziti; inf. prez. akt.
ἀναγκάζει ἀναγκάζω siliti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
φιλεῖν φιλέω voljeti; inf. prez. akt.
ἀλλήλων § 212
πάροιχος § 103, § 106
ἡ... πηγή § 90
τοῦ πυρός § 146
ἐστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὁ γὰρ
εἰς τὸ ἥπαρ
κάθηται,
ὁ δὲ
τῇ καρδίᾳ
περιβέβληται.

ὁ... ὁ δὲ... koordinacija: jedan... a drugi...
γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517
εἰς τὸ ἥπαρ ἥπαρ, ἄτος, τό; εἰς + a. § 419
κάθηται κάθημαι sjediti, biti skupljen; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
τῇ καρδίᾳ § 90
περιβέβληται περιβάλλω okretati, vrtjeti; 3. l. sg. ind. perf. medpas.

ὅταν οὖν
ἄμφω
τὸν ἄνθρωπον
καταλάβωσι,
γίνεται μὲν

αὐτοῖς
 ἡ ψυχὴ τρυτάνη,
 τὸ δὲ πῦρ
 ἐκατέρου
 ταλαντεύεται.

ὅταν vremenski veznik, uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2
 οὖν usporadni zaključni veznik § 516.2
 ἄμφω § 224.3
 τὸν ἄνθρωπον § 82
 καταλάβωσι καταλαμβάνω spopasti, uhvatiti; 3. l. pl. konj. aor. akt.
 γίνεται γίνομαι postati, nastati; 3. l. sg. ind. prez. medpas., jonski i
 helenistički oblik; glagol otvara mjesto imenskoj dopuni
 μὲν... δὲ... koordinacija § 519.7: a...
 αὐτοῖς § 207
 ἡ ψυχὴ § 90
 τρυτάνη § 90, dopuna uz γίνεται
 τὸ πῦρ § 146
 ἐκατέρου § 103, § 377.4
 ταλαντεύεται ταλαντεύω pretegnuti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

μάχονται δὲ ἄμφω
 περὶ τῆς ῥοπῆς·
 καὶ τὰ πολλὰ μὲν
 ὁ ἔρωσ
 εἶωθε
 νικᾶν,
 ὅταν
 εἰς τὴν ἐπιθυμίαν
 εὐτυχῇ.

μάχονται μάχομαι boriti se; 3. l. pl. ind. prez. medpas.
 δὲ usporadni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom: a...
 ἄμφω § 224.3
 περὶ τῆς ῥοπῆς § 90, περὶ + g. § 433
 τὰ πολλὰ μὲν... ἦν δὲ αὐτὸν... koordinacija rečenica parom čestica

τὰ πολλὰ § 196, priložni akuzativ § 391

ὁ ἔρως § 123

εἶωθε ἐθίζω privikavati, naviknuti se; 3. l. sg. ind. perf. akt. § 278.2,
otvara mjesto dopuni u infinitivu

νικάω νικάω pobijediti; inf. prez. akt.

ὅταν vremenski veznik uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2

εἰς τὴν ἐπιθυμίαν § 90, εἰς + a. § 419

εὐτυχῇ εὐτυχέω postići cilj, ostvariti želju; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἦν δὲ αὐτὸν

ἀτιμάσῃ

τὸ ἐρώμενον,

αὐτὸς

τὸν θυμὸν

εἰς συμμαχίαν

καλεῖ.

ἦν = ἐάν, pogodbeni veznik, uvodi pogodbenu rečenicu § 474

αὐτὸν § 207

ἀτιμάσῃ ἀτιμάζω ne štovati, prezirati; 3. l. sg. konj. aor. akt.

τὸ ἐρώμενον ἐράω žudjeti, čeznuti, voljeti; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.;
poimeničenje participa članom § 499

αὐτὸς § 207

τὸν θυμὸν § 82

εἰς συμμαχίαν § 90 εἰς + a. § 419

καλεῖ καλέω zvati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

κάκεινος

ὥς γείτων

πείθεται,

καὶ ἀνάπτουσιν

ἄμφω

τὸ πῦρ.

κάκεινος § 66 kraza, § 213.3

ὥς γείτων § 131, § 221

πείθεται πείθω nagovarati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἀνάπτουσιν ἀνάπτω zapaliti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἄμφω § 224.3

τὸ πῦρ § 146

ἄν δὲ ἄπαξ

ὁ θυμὸς

τὸν ἔρωτα

παρ' αὐτῷ

λάβῃ

καὶ

τῆς οἰκείας

ἔδρας

ἐκπεσόντα

κατάσχη,

φύσει γε

ὦν

ἄσπονδος,

οὐχ

ὥς φίλῳ

πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν

συμμαχεῖ,

ἀλλ'

ὥς δοῦλον

τῆς ἐπιθυμίας

πεδῆσας

κρατεῖ·

οὐκ ἐπιτρέπει δὲ

αὐτῷ

σπείσασθαι

πρὸς τὸ ἐρώμενον,

κἂν θέλῃ.

ἄν = ἔάν, § 474

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ἄπαξ § 223

ὁ θυμὸς § 82

τὸν ἔρωτα § 123

παρ' αὐτῷ § 209 παρά + d. § 434B, elizija § 68

λάβῃ λαμβάνω uzeti, obuzeti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

τῆς οἰκείας § 103

ἔδρας § 90

ἐκπεσόντα ἐκπίπτω τινός ispadati iz čega, biti protjeran iz čega; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.

κατάσχη κατέχω držati, zadržavati; 3. l. sg. konj. aor. akt.

φύσει § 165

γε čestica naglašava drugi dio izbora: ali..., međutim...

ὦν εἰμί biti, n. m. r. sg. ptc. prez. akt.

ἄσπονδος § 103, § 106

ὡς φίλῳ § 82, § 221

πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν § 90, πρὸς + a. § 435C

συμμαχεῖ συμμαχέω τινί komu u boju pomagati, zajedno se s kime boriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἄλλ' ὡς elizija § 68

ὡς δοῦλον § 82, § 221

τῆς ἐπιθυμίας § 90

πεδήσας πεδάω sputati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

κρατεῖ κρατέω τινός vladati čime; 3. l. ind. prez. akt.

ἐπιτρέπει ἐπιτρέπω dopustiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje surečenicu s prethodnima

αὐτῷ § 207

σπείσασθαι σπένδω med. sklopiti primirje; inf. aor. med.

πρὸς τὸ ἐρώμενον ἐράω žudjeti, čeznuti, voljeti; a. sg. s. r. ptc. prez. medpas.; poimeničenje participa članom § 499; πρὸς + a. § 435.C

κἄν = καὶ ἐάν, uvodi dopusnu rečenicu § 480, kraza § 66

θέλῃ θέλω (ἐθέλω) željeti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ὁ δὲ

τῷ θυμῷ

βεβαπτισμένος

καταδύεται,

καὶ

εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν
ἐκπηδῆσαι
θέλων
οὐκέτι ἐστὶν ἐλεύθερος,
ἀλλὰ
μισεῖν
ἀναγκάζεται
τὸ φιλούμενον.

ὁ... βεβαπτισμένος βαπτίζω umočiti, potopiti; n. sg. m. r. ptc. perf. medpas., poimeničenje participa članom § 499
δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom
τῷ θυμῷ § 82
καταδύεται καταδύω potopiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν § 90, § 103, εἰς + a. § 419
ἐκπηδῆσαι ἐκπηδάω iskočiti, istrčati, provaliti; inf. aor. akt.
θέλων θέλω (ἐθέλω) htjeti, n. sg. m. r. ptc. prez. akt.
ἐστὶν εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.
ἐλεύθερος § 103
ἀλλὰ usporedni suprotni veznik § 515.1
μισεῖν μισέω mrziti; inf. prez. akt.
ἀναγκάζεται ἀναγκάζω siliti; 3. l. sg. ind. prez. medpas., otvara mjesto dopuni u infinitivu
τὸ φιλούμενον φιλέω voljeti; a. sg. s. r. ptc. prez. medpas., poimeničenje participa članom § 499

ὅταν δὲ
ὁ θυμὸς
καχλάζων
γεμισθῇ
καὶ
τῆς ἐξουσίας
ἐμφορηθεῖς
ἀποβλύσῃ,
κάμνει μὲν

ἐκ τοῦ κόρου,
καμὼν δὲ
παρίεται,
καὶ ὁ ἔρως
ἀμύνεται
καὶ ὀπλίζει
τὴν ἐπιθυμίαν
καὶ
τὸν θυμὸν
ἤδη καθεύδοντα
νικᾷ.

ὅταν vremenski veznik, uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2

ὁ θυμὸς § 82

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

καχλάζων καχλάζω zapljuskivati, prskati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

γεμισθῇ γεμίζω napuniti; 3. l. sg. konj. aor. pas.

τῆς ἐξουσίας § 90

ἐμφορηθεῖς ἐμφορέω unositi; n. sg. m. r. ptc. aor. pas.

ἀποβλύση ἀποβλύζω izliti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

κάμνει κάμνω mučiti se; 3. l. sg. ind. prez. akt.

κάμνει μὲν... καμὼν δὲ... koordinacija rečeničnih članova česticama § 519.7:

a...

ἐκ τοῦ κόρου od sitosti, od obilja; § 82, ἐκ + g. § 424

καμὼν κάμνω mučiti se; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

παρίεται παρίημι popuštati, puštati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὁ ἔρως § 123

ἀμύνεται ἀμύνω odbijati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὀπλίζει ὀπλίζω pripremati za bitku, naoružavati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὴν ἐπιθυμίαν § 90

τὸν θυμὸν § 82

καθεύδοντα καθεύδω spavati, počivati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.

νικᾷ νικάω pobjeđivati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὀρῶν δὲ

τὰς ὕβρεις,

ὅς
 κατὰ τῶν φιλτάτων
 ἐπαρώνησεν,
 ἀλγεῖ
 καὶ
 πρὸς τὸ ἐρώμενον
 ἀπολογεῖται
 καὶ
 εἰς ὁμιλίαν
 παρακαλεῖ
 καὶ
 τὸν θυμὸν
 ἐπαγγέλλεται
 καταμαλάττειν
 ἡδονῇ.

ὁρῶν ὁράω vidjeti, gledati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom: a...

τὰς ὕβρεις § 165

ὅς § 215, uvodi odnosnu rečenicu, § 481

κατὰ τῶν φιλτάτων § 197, bilj. 2; κατὰ + g. § 429.A

ἐπαρώνησεν παροινέω τινά ponašati se prema kome kao pijan čovjek, nanositi kome zlo, loše postupati s kim; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλγεῖ ἀλγέω osjećati bol; 3. l. ind. prez. akt.

πρὸς τὸ ἐρώμενον ἐράω voljeti, žudjeti, čeznuti; a. sg. s. r. ptc. prez. medpas., poimeničenje participa članom § 499; πρὸς + a. § 435.C

ἀπολογεῖται ἀπολογέομαι πρὸς τινά braniti se pred kime, opravdavati se pred kime; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

εἰς ὁμιλίαν § 90, εἰς + a. § 419

παρακαλεῖ παρακαλέω dozivati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὸν θυμὸν § 82

ἐπαγγέλλεται ἐπαγγέλλω med. obećavati; 3. l. sg. ind. prez. medpas., otvara mjesto dopuni u infinitivu

καταμαλάττειν καταμαλάττω udobrovoljiti, ublažiti; inf. prez. akt.

ἡδονῇ § 90, dativ sredstva § 414.1, dopuna uz καταμαλάττειν

τυχῶν μὲν οὖν
 ᾧν ἠθέλησεν,
 ἴλεως γίνεται,
 ἀτιμούμενος δὲ
 πάλιν
 εἰς τὸν θυμὸν
 καταδύεται·
 ὁ δὲ καθεύδων
 ἐξεγείρεται
 καὶ τὰ ἀρχαῖα
 ποιεῖ·
 ἀτιμία γὰρ
 ἔρωτος σύμμαχος ἐστι
 θυμός.

τυχῶν τυγχάνω τινός pogađati, dobiti, postići što; n. sg. m. r. ptc. aor.
 akt.

μὲν... δὲ koordinacija § 519.7: a...

οὖν usporedni zaključni veznik § 516.2

ᾧν § 215, uvodi odnosnu rečenicu § 481, dijelni genitiv uz glagole koji znače
 „gađati” i „težiti”, „pogađati” i „promašivati” § 396 e

ἠθέλησεν ἐθέλω željeti; 3. l. sg. aor. akt.

ἴλεως § 111

γίνεται γίγνομαι postati, nastati (jonski i helenistički oblik), 3. l. sg. ind.
 prez. medpas., otvara mjesto imenskoj dopuni

ἀτιμούμενος ἀτιμώ osramotiti, pogrditi; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

εἰς τὸν θυμὸν § 82, εἰς + a. § 419

καταδύεται καταδύω potopiti, med. potonuti, uvući se u što; 3. l. sg. ind.
 prez. medpas.

ὁ δὲ odnosi se na τὸν θυμὸν, član kao pokazna zamjenica § 370.2

καθεύδων καθεύδω spavati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐξεγείρεται ἐξεγείρω buditi; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

τὰ ἀρχαῖα § 103, poimeničenje članom § 373

ποιεῖ ποίεω činiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀτιμία § 90

γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

ἔρωτος § 123

σύμμαχος § 82

ἐστὶ εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.

θύμος § 82

Poglavlje 57

Λυσίου Ὀλυμπιακός 1

O tekstu

Grčki govornik Lizija napisao je i, prema predaji, sâm predstavio *Olimpijski govor* 338. pr. Kr. na svečanostima prigodom Olimpijskih igara. Taj pleoaje za jedinstvo i slobodu Grka svrstava se u prigodno (epideiktično) govorništvo.

Olimpijski govor sačuvan je kao opsežan citat kod grčkog retora i povjesničara Dionizija Halikarnašanina (*O starim govornicima*, 29–30). Dodatne podatke povezane s tim Lizijinim djelom nalazimo kod povjesničara Diodora Sicilskoga (*Knjižnica*, XIV. 105).

Kao sin doseljenika iz Sirakuze u Atenu, Lizija u Ateni nije smio javno govoriti. To je smio, međutim, na svečanom okupljanju svih Grka povodom Olimpijskih igara, gdje se obraća okupljenima s jasnim i izravnim pozivom na svrgavanje sirakuškog tiranina Dionizija Starijeg. Naime, od dolaska na vlast 405. pr. Kr. Dionizije Stariji širio je svoju vlast, prvo iz Sirakuze na cijelu Siciliju, zatim i na južnu Italiju, a od 395. pr. Kr., kada počinje Korintski rat, imao je ulogu i u tom sukobu grčkih polisa, Sparte, Atene i Perzije. Zato je, smatra govornik, tiranin Sirakuze za Grke opasan koliko i perzijski kralj Artakserkso II.

Godine 388. pr. Kr. Dionizije Stariji pripremio je i bogato opremio poslanstvo u Olimpiju da tamo u njegovo ime prinese raskošnu žrtvu. Šatori poslanika bili su ukrašeni zlatom, na utrkaма četveroprega natjecali su se Dionizijevi konji, a recitatori su izvodili Dionizijeve pjesme. Raskoš, bogatstvo i moć trebali su impresionirati Grke. No, demokracijom prožetoj Ateni samovlada i moć Dionizija Starijeg bila je odbojna. Apel za svrgnuće tiranina i oslobođenje Sicilije Lizija gradi na tom osjećaju.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Lys. Olympiacus 1

I

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἕνεκα, ὧ ἄνδρες, ἄξιον Ἡρακλέους μεμνησθαι, καὶ ὅτι τόνδε τὸν ἀγῶνα πρῶτος συνήγειρε δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος. ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ ἀλλοτρίως αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας διέκειντο· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσεν, ἀγῶνα μὲν σωμάτων ἐποίησε, φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου, γνώμης δ' ἐπίδειξιν ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τούτων ἀπάντων ἕνεκα εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν, τὰ μὲν ὀφόμενοι, τὰ δ' ἀκουσόμενοι· ἡγήσατο γὰρ τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν γενήσεσθαι τοῖς Ἑλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.

II

Ἐγὼ δὲ ἤκω οὐ μικρολογησόμενος οὐδὲ περὶ τῶν ὀνομάτων μαχόμενος. ἡγοῦμαι γὰρ ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν λίαν ἀχρήστων καὶ σφόδρα βίου δεομένων, ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ καὶ πολίτου πολλοῦ ἀξίου περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν, ὁρῶν οὕτως αἰσχροῦς διακειμένην τὴν Ἑλλάδα, καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς ὄντα ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ, πολλὰς δὲ πόλεις ὑπὸ τυράννων ἀναστάτους γεγενημένας. καὶ ταῦτα εἰ μὲν δι' ἀσθένειαν ἐπάσχομεν, στέργειν ἂν ᾤην ἀνάγκη τὴν τύχην· ἐπειδὴ δὲ διὰ στάσιν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν, πῶς οὐκ ἄξιον τῶν μὲν παύσασθαι τὰ δὲ κωλύσαι, εἰδότες ὅτι φιλονικεῖν μὲν ἐστὶν εὖ πραττόντων, γινῶναι δὲ τὰ βέλτιστα τῶν οἴων ἡμῶν; ὁρῶμεν γὰρ τοὺς κινδύνους καὶ μεγάλους καὶ πανταχόθεν περιεστηκότας· ἐπίστασθε δὲ ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν κρατούντων τῆς θαλάττης, τῶν δὲ χρημάτων βασιλεὺς ταμίας, τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων σώματα τῶν δαπανᾶσθαι δυναμένων, ναῦς δὲ πολλὰς (μὲν) αὐτὸς κέκτηται, πολλὰς δ' ὁ τύραννος τῆς Σικελίας. ὥστε ἄξιον τὸν μὲν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καταθέσθαι, τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ χρωμένους τῆς σωτηρίας ἀντέχεσθαι, καὶ περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων αἰσχύνεσθαι, περὶ δὲ τῶν μελ-

λόντων ἔσεσθαι δεδιέναι, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους ἀμιλλᾶσθαι, οἳ τοὺς μὲν βαρβάρους ἐποίησαν τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθυμοῦντας τῆς σφετέρας αὐτῶν στερεῖσθαι, τοὺς δὲ τυράννους ἐξελάσαντες κοινὴν ἅπασιν τὴν ἐλευθερίαν κατέστησαν.

Analiza i komentar

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἕνεκα,
 ὧ ἄνδρες,
 ἄξιον
 Ἡρακλέους μεμνηῖσθαι,
 καὶ ὅτι
 τόνδε τὸν ἀγῶνα
 πρῶτος
 συνήγειρε
 δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος.

τε... καὶ koordinacija: ne samo... nego i..., § 513.2

Ἄλλων § 212.a

πολλῶν § 196

καλῶν § 103

ἔργων § 82

ἕνεκα radi, zbog; prijedlog s genitivom, ovdje u postpoziciji § 417

ὧ ἄνδρες § 80, § 149

ἄξιον sc. ἐστίν § 103; imenski predikat Smyth 910

Ἡρακλέους § 153, § 157

μεμνηῖσθαι μιμνήσκω sjetiti se; inf. perf. medpas.

ὅτι zavisni uzročni veznik: jer...

τόνδε § 213

τὸν ἀγῶνα § 131

πρῶτος § 223, § 103

συνήγειρε συναγείρω sakupiti, okupiti ljude za natjecanje, organizirati natjecanje; 3. l. sg. ind. aor. akt.

δι' (= διὰ) εὐνοίαν § 68, § 90, prijedložni izraz διὰ + a.: zbog...; § 418, § 428.B

τῆς Ἑλλάδος § 80, § 90, § 123

ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ
 ἀλλοτριῶς
 αἱ πόλεις
 πρὸς ἀλλήλας
 διέκειντο·
 ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος
 τοὺς τυράννους ἔπαυσε
 καὶ
 τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσεν,
 ἀγῶνα μὲν σωμάτων
 ἐποίησε,
 φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου,
 γνώμης δ' ἐπίδειξιν
 ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς Ἑλλάδος,
 ἵνα
 τούτων ἀπάντων ἕνεκα
 εἰς τὸ αὐτὸ
 συνέλθωμεν,
 τὰ μὲν ὁψόμενοι,
 τὰ δ' ἀκουσόμενοι·

ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ... ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica μὲν... δέ...

γὰρ čestica s objasnidbenim ili uzročnim značenjem: naime, jer

τῷ χρόνῳ § 80, § 82

ἐν τῷ τέως χρόνῳ prijedložni izraz ἐν + vremenski prilog + d.: u...; § 418, § 426, § 375.5

αἱ πόλεις § 80, § 90, § 165

πρὸς ἀλλήλας § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.4.C

διέκειντο διακίμαι nahoditi se; 3. l. pl. impf. medpas.

ἐπειδὴ zavisni vremenski veznik: kad...

ἐκεῖνος § 213.3

τοὺς τυράννους § 80, § 82

ἔπαυσε παύω τινά učiniti kraj komu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τοὺς ὑβρίζοντας ὑβρίζω ponašati se nasilno; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.;

§ 80, § 82, § 139.α

ἐκώλυσεν κωλύω spriječiti, okončati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀγῶνα μὲν σωμάτων... φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου... γνώμης δ' ἐπίδειξιν koordinacija dijelova rečenica (sve objekti predikata ἐποίησε) s pomoću čestica μὲν... δὲ... § 519.7; prelomljene zagrada označavaju priređivačevu intervenciju kad u sačuvanim prijepisima nema onoga što bi trebalo stajati

ἀγῶνα § 131

σωμάτων § 123

ἐποίησε ποιέω učiniti, potaknuti, uspostaviti, organizirati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

φιλοτιμίαν § 90.b

πλούτου § 82

δ' § 68

γνώμης § 90.a

τῆς Ἑλλάδος § 123

ἐπίδειξιν § 165

ἐν τῷ καλλίστῳ § 80, § 82, prijedložni izraz ἐν + d.: u, na...

τῆς Ἑλλάδος § 80, § 90, § 123

ἵνα zavisni namjerni veznik: da...; ἵνα + konj. § 470

τούτων ἀπάντων ἔνεκα § 213.2, § 193, prijedložni izraz ἔνεκα + d.: radi, zbog...

εἰς τὸ αὐτὸ § 80, § 82, § 207, prijedložni izraz εἰς + a.: u, na, za...; § 418, § 419

συνέλθωμεν συνέρχομαι sastati se, skupiti se; 1. l. pl. konj. aor. akt.

τὰ μὲν... τὰ δ' § 68; koordinacija: jedno... drugo...

ὀφόμενοι ὀράω gledati; n. pl. m. r. ptc. fut. med.; § 103

ἀκουσόμενοι ἀκούω čuti; n. pl. m. r. ptc. fut. med.; § 103

ἡγήσατο γὰρ

τὸν ἐνθάδε σύλλογον

ἀρχὴν γενήσεσθαι

τοῖς Ἑλλησι

τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.

ἡγήσατο ἡγέομαι misliti, smatrati; 3. l. sg. ind. aor. med.

γὰρ čestica objasnidbenog ili uzročnog značenja: naime, jer...

τὸν σύλλογον § 80, § 82

τὸν ἐνθάδε σύλλογον atributni položaj priloga § 375.5

ἀρχὴν § 90.a; dio konstrukcije A+I

γενήσεσθαι γίγνομαι: postati, dogoditi se; inf. fut. med.; dio konstrukcije A+I

τοῖς Ἑλλησι § 80, § 82, § 131

τῆς φιλίας § 80, § 90.a

πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.4.C

τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας prijateljstvo jednih prema drugima; atributni položaj prijedložnog izraza § 375.4

Ἐγὼ δὲ ἤκω

οὐ μικρολογησόμενος

οὐδὲ

περὶ τῶν ὀνομάτων

μαχόμενος.

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

Ἐγὼ § 205, § 206

ἤκω ἤκω doći, biti tu; 1. l. sg. ind. prez. akt.

οὐ... οὐδὲ koordinacija: niti... niti...

μικρολογησόμενος μικρολογέομαι razmatrati u detalje; n. sg. m. r. ptc. fut. med.; u službi priložne oznake particip futura izražava namjeru § 503.3

περὶ τῶν ὀνομάτων § 80, § 82, § 123, prijedložni izraz περὶ + g.: o...; § 418, § 433

μαχόμενος μάχομαι prepirati se; n. sg. m. r. ptc. fut. med.

ἡγοῦμαι γὰρ

ταῦτα ἔργα μὲν

εἶναι σοφιστῶν

λίαν ἀχρήστων

καὶ σφόδρα βίου δεομένων,

ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ

καὶ πολίτου πολλοῦ ἀξίου

περὶ τῶν μεγίστων

συμβουλεύειν,

ὁρῶν

οὕτως αἰσχυρῶς διακειμένην τὴν Ἑλλάδα,
καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς
ὄντα ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ,
πολλὰς δὲ πόλεις
ὑπὸ τυράννων
ἀναστάτους γεγενημένας.

ἡγοῦμαι ἡγέομαι vjerovati, misliti; 1. l. sg. ind. prez. medpas.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili objašnjenja prethodne tvrdnje:
naime, jer...

ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν... ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ... koordinacija s po-
moću čestica μὲν... δέ

ταῦτα ἔργα § 213.2, § 82

εἶναι εἰμί biti; εἶναί τινος pripadati komu, biti svojstvo koga; inf. prez. akt.

σοφιστῶν ἀχρήστων § 82, § 103

βίου § 82

δεομένων δέομαί τινος željeti, trebati, moliti što; g. pl. m. r. ptc. prez.
medpas.

ἀνδρὸς ἀγαθοῦ § 149, § 103

πολίτου πολλοῦ ἀξίου § 100.a, § 196, § 103

περὶ τῶν μεγίστων § 80, § 82, § 200, § 196, prijedložni izraz περὶ + g.:
o...; § 418, § 433

συμβουλεύειν συμβουλεύω savjetovati; inf. prez. akt.

ὁρῶν ὁράω gledati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 139, § 243; ὁράω,
kao glagol spoznavanja (*verbum sentiendi*), otvara mjesto predikatnom
participu koji odgovara našoj izričnoj (objektnoj) rečenici: vidim da...,
§ 502

διακειμένην διάκειμαι biti u kakvom položaju, stanju; a. sg. ž. r. ptc. prez.
medpas.

τὴν Ἑλλάδα § 80, § 90, § 123

καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς... πολλὰς δὲ πόλεις... koordinacija rečeničnih članova
s pomoću čestica μὲν... δέ...

πολλὰ αὐτῆς § 196, § 207

ὄντα εἰμί biti; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.; predikatni particip § 502

ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ ovdje preneseno: pod vlašću...; § 80, § 82, prijedložni iz-
raz ὑπὸ + d.: pod...; § 418, § 437.B

πολλὰς πόλεις § 196, § 165

ὑπὸ τυράννων § 82, prijedložni izraz ὑπὸ + d.: pod...; § 418, § 437.B

ἀναστάτους § 103

γεγεννημένος γίγνομαι postati; a. pl. ž. r. ptc. perf. medpas.; predikatni
particip § 502

ἀναστάτους γεγεννημένος ἀνάστατος γίγνομαι biti uništen

καὶ ταῦτα εἰ μὲν

δι' ἀσθένειαν

ἐπάσχομεν,

στέργειν

ἂν ἦν ἀνάγκη

τὴν τύχην·

ἐπειδὴ δὲ

διὰ στάσιν

καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν,

πῶς οὐκ ἄξιον

τῶν μὲν παύσασθαι

τὰ δὲ κωλύσαι,

εἰδότες ὅτι

φιλονικεῖν μὲν ἐστίν

εὖ πραττόντων,

γινῶναι δὲ τὰ βέλτιστα

τῶν οἴων ἡμῶν;

εἰ μὲν δι' ἀσθένειαν ἐπειδὴ δὲ διὰ στάσιν... koordinacija rečeničnih članova
s pomoću čestica μὲν... δέ...

εἰ... ἐπάσχομεν... ἂν ἦν ἀνάγκη zavisna pogodbeno rečenica u irealnom obli-
ku iskazuje nestvarnu pogodbu u prošlosti: da smo... onda bi...

ἐπάσχομεν πάσχω trpjeti; 1. l. pl. impf. akt.

δι' ἀσθένειαν § 68, § 90.b, prijedložni izraz διὰ + a.: zbog, iz...; § 418,
§ 428.A

ἀνάγκη § 90.a

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.

ἂν ἦν ἂν + prošli indikativ izražava neostvarenu mogućnost u prošlosti: bilo
bi nužno...

στέργειν στέργω voljeti; inf. prez. akt.

τὴν τύχην § 80, § 82, § 90.a

ἐπειδὴ zavisni uzročni veznik: zato što...

διὰ στάσιν § 165, prijedložni izraz διὰ + a.: zbog...; § 418, § 428.B
 τὴν φιλονικίαν § 80, § 90.b
 πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.A
 τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν atributni položaj prijedložnog izraza § 375.4
 πῶς οὐκ...; zavisna upitna rečenica: zar nije...?
 ἄξιον sc. ἐστίν; § 103; imenski predikat (s izostavljenom kopulom) Smyth
 909
 τῶν μὲν... τὰ δὲ... § 80, § 82; koordinacija rečeničnih članova s pomoću čes-
 tica μὲν... δέ...
 παύσασθαι παύω τινός zaustaviti što; inf. aor. med.
 κωλύσαι κωλύω spriječiti; inf. aor. akt.
 εἰδότες οἶδα znati; a. pl. m. r. ptc. perf. akt.; § 130
 φιλονικεῖν μὲν... γινῶναι δὲ... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δὲ izriče
 suprotnost (ovdje, dvaju infinitiva)
 ἐστίν... εἷ πραττόντων... τῶν οἷων ἡμῶν εἶναί τινος pripadati komu, biti
 svojstvo koga
 φιλονικεῖν φιλονικέω nadmetati se; inf. prez. akt.
 γινῶναι γινώσκω spoznati znati; inf. aor. akt.
 εἷ πραττόντων εἷ πράττω imati uspjeha, napredovati; g. pl. m. r. ptc.
 prez. akt.; § 139.α
 τὰ βέλτιστα § 80, § 82, § 202
 τῶν οἷων ἡμῶν § 80, § 82, § 443, § 205

ὁρῶμεν γὰρ
 τοὺς κινδύνους
 καὶ μεγάλους
 καὶ πανταχόθεν περιεστηκότας·
 ἐπίστασθε δὲ
 ὅτι ἡ μὲν ἀρχή

τῶν κρατούντων τῆς θαλάττης,
 τῶν δὲ χρημάτων
 βασιλεὺς ταμίας,
 τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων σώματα
 τῶν δαπανᾶσθαι δυναμένων,
 ναῦς δὲ
 πολλὰς ⟨μὲν⟩
 αὐτὸς κέκτηται,
 πολλὰς δ'
 ὁ τύραννος τῆς Σικελίας.

ὁρῶμεν... **περιεστηκότας** ὁράω gledati; 1. l. pl. ind. prez. akt.; kao glagol
 spoznavanja (*verbum sentiendi*) otvara mjesto predikatnom participu
 § 502

γὰρ čestica najavljuje objašnjenje ili uzrok prethodne tvrdnje: naime...

τοὺς κινδύνους § 80, § 82

καὶ... καὶ... koordinacija s pomoću para sastavnih veznika

μεγάλους § 196

περιεστηκότας περιστήμι nanizati oko, gomilati se; a. pl. m. r. ptc. perf.
 akt.; atributni položaj § 375.5

ἐπίστασθε ἐπίσταμαι znati; 2. l. pl. ind. prez. medpas.

ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν κρατούντων... τῶν δὲ χρημάτων βασιλεὺς... τὰ δὲ τῶν Ἑλ-
 λήνων σώματα... ναῦς δὲ... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...
 δέ... δέ...

ἡ ἀρχὴ § 80, § 90.a

τῶν κρατούντων κρατέω vladati; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 80, § 82,
 § 139.a

τῆς θαλάττης § 80, § 90.a

τῶν χρημάτων § 80, § 82, § 123

βασιλεὺς § 175

ταμίας § 100.b

τὰ σώματα § 80, § 82, § 123

τῶν Ἑλλήνων § 80, § 82, § 131

τῶν δυναμένων δύναιμι moći; g. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 80, § 82,
 § 103; glagol otvara mjesto dopuni u infinitivu

δαπανᾶσθαι δαπανάω potrošiti, iskoristiti, uništiti; inf. prez. medpas.

ναῦς πολλὰς § 180, § 196

πολλὰς μὲν... πολλὰς δ'... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ... (i po-
navljanja ključnog pridjeva); § 68

αὐτὸς § 207

κέκτῃται κτάομαι steći; 3. l. sg. ind. perf. medpas.

πολλὰς § 196

ὁ τύραννος § 80, § 82

τῆς Σικελίας § 80, § 90.b

ὥστε ἄξιον

τὸν μὲν

πρὸς ἀλλήλους

πόλεμον καταθέσθαι,

τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ χρωμένους

τῆς σωτηρίας

ἀντέχεσθαι,

καὶ

περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων

αἰσχύνεσθαι,

περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι

δεδιέναι,

καὶ

πρὸς τοὺς προγόνους

ἀμιλλᾶσθαι,

οἱ τοὺς μὲν βαρβάρους

ἐποίησαν

τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθυμοῦντας

τῆς σφετέρας αὐτῶν στερεῖσθαι,

τοὺς δὲ τυράννους ἐξελάσαντες

κοινὴν

ἅπασιν

τὴν ἐλευθερίαν

κατέστησαν.

ὥστε zavisni posljedični veznik: tako da...

- ἄξιον sc. ἐστίν; § 103; imenski predikat Smyth 909; izraz otvara mjesto infinitivu i A+I kao predikatnim dopunama (objektima)
- τὸν μὲν πόλεμον... τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...; § 80, § 82
- πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.4.C
- τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον atributni položaj prijedložnog izraza § 375.4
- καταθέσθαι κατατίθηνι dovršiti; inf. aor. med.
- τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ § 68, § 80, § 90, § 207, § 90.a
- χρωμένους χράομαι τινί služiti se čime; stegnuti a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; dio konstrukcije A+I
- τῆς σωτηρίας § 80, § 90.b
- ἀντέχεσθαι ἀντέχω τῆς σωτηρίας tražiti spas; inf. prez. medpas.; dio konstrukcije A+I
- τῶν παρεληλυθόντων παρέρχομαι prolaziti; g. pl. s. r. ptc. perf. akt.; § 130
- περὶ μὲν τῶν παρεληλυθόντων... περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...
- περὶ τῶν παρεληλυθόντων prijedložni izraz περὶ + g.: o...; § 418, § 433
- αἰσχύнесθαι αἰσχύνω sramiti se; inf. prez. medpas. (ovisan o imenskom predikatu ἄξιον)
- τῶν μελλόντων μέλλω namjeravam; g. pl. s. r. ptc. prez. akt. § 139.α; μέλλω ἔσεσθαι namjeravam biti (opisno umjesto apstraktne imenice „budućnost”)
- περὶ τῶν μελλόντων prijedložni izraz περὶ + g.: o...; § 418, § 433
- ἔσεσθαι εἰμί biti; inf. fut. (med.)
- δεδιέναι δείδω bojati se; inf. perf. akt.
- πρὸς τοὺς προγόνους § 80, § 82, prijedložni izraz πρὸς + a.: s..., protiv...; § 418, § 435.C
- ἀμιλλᾶσθαι ἀμιλλάομαι nadmetati se; inf. prez. medpas. (ovisan o imenskom predikatu ἄξιον)
- οἷ § 215
- οἷ... ἐποίησαν koji su učinili da...; zavisna odnosna rečenica
- τοὺς μὲν βαρβάρους § 80, § 82; dio konstrukcije A+I
- ἐποίησαν ποιέω činiti, učiniti; 3. l. sg. ind. aor. akt.; otvara mjesto konstrukciji A+I
- τῆς ἀλλοτρίας § 80, § 90.b
- ἐπιθυμοῦντας ἐπιθυμέω željeti; stegnuti a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- τῆς σφετέρας αὐτῶν § 80, § 90, § 210.3, § 207
- στερεῖσθαι στερέω lišiti, oduzeti; u pasivu izgubiti; inf. prez. medpas.; dio konstrukcije A+I

τοὺς δὲ τυράννους § 80, § 82

ἐξέλασαντες ἐξελαύνω istjerati; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β

κοινὴν τὴν ἐλευθερίαν § 103, § 80, § 90.b

ἅπασι § 193

κατέστησαν καθίστημι uspostaviti; 3. l. pl. ind. aor. med.

Poglavlje 58

Μάρκου Ἀντωνίνου αὐτοκράτορος Τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον Β 11

O autoru

Rimski car Marko Aurelije (Marcus Aurelius, Μάρκος Αὐρήλιος) rođen je 121. po Kr. u Rimu. Vladao je od 161. do smrti 180. Učitelji su mu bili Fronton i Herod Atički te stoici Junije Arulen Rustik i Apolonije iz Halkedona. Vladavinu Marka Aurelija obilježili su sukobi u Britaniji (162.), Germaniji i na dunavskom limesu (167. – 168.), Egiptu (172.) te višegodišnji rat s Partima (162. – 166.). Uspješno se suprotstavio prvom valu seobe naroda. Nasljednikom je proglasio sina Komoda te time prekinuo niz tzv. adoptivnih careva (Trajan – Hadrijan – Antonin Pio).

Filozofski obrazovan, uz Seneku i Epikteta Marko Aurelije najpoznatiji je predstavnik kasne stoe.

Sačuvana su njegova pisma te filozofski spis *Razgovori sa samim sobom* (Τὰ εἰς ἑαυτὸν), sastavljen na grčkom, kojim se car služio jednako kao i latinskim (dok je za njega latinski bio jezik poslovanja, upravljanja i donošenja odluka, grčki je bio jezik intimnih razmišljanja).

O tekstu

Djelo Τὰ εἰς ἑαυτὸν pisano je jednostavnim jezikom bliskim svakodnevnom govoru tog doba (κοινή). Autor mu vjerojatno nije sam dao naslov. U djelu nije sustavno prikazao cjelokupnost stoičke filozofije, već stoicizam kao način života, kao što su učinili i Seneka i Epiktet. Neke od tema kojima se bavi jesu božja providnost, kratkoća ljudskog života, tolerancija, zajedništvo svih ljudi, obveza svih da rade za opće dobro, dužnost i moralna odgovornost prema drugima.

U odabranom odlomku Marko Aurelije razmišlja o smrti i argumentira zašto ona nije strašna, kao što ni sve ostalo što se događa ljudima – i ono što se smatra dobrim i ono što se smatra lošim – zapravo nije ni dobro ni loše.

Pročitajte naglas grčki tekst.

M. Aur. Ad se ipsum 2.11

Ὡς ἤδη δυνατοῦ ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ λέγειν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν, εἰ μὲν θεοὶ εἰσὶν, οὐδὲν δεινόν· κακῷ γάρ σε οὐκ ἂν περιβάλοιεν· εἰ δὲ ἦτοι οὐκ εἰσὶν ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων, τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν ἢ προνοίας κενῷ; ἀλλὰ καὶ εἰσὶ καὶ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο· τῶν δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προείδοντο, ἵνα ἐπὶ παντὶ ἢ τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῷ. (ὃ δὲ χεῖρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπου χεῖρω ποιήσκειν;) οὔτε δὲ κατ' ἄγνοιαν οὔτε εἰδυῖα μὲν, μὴ δυναμένη δὲ προφυλάξασθαι ἢ διορθώσασθαι ταῦτα ἢ τῶν ὅλων φύσις παρεῖδεν ἂν, οὔτ' ἂν τηλικούτον ἤμαρτεν ἦτοι παρ' ἀδυναμίαν ἢ παρ' ἀτεχνίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ἐπίσης τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς κακοῖς πεφυρμένως συμβαίνει. θάνατος δέ γε καὶ ζωὴ, δόξα καὶ ἀδοξία, πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία, πάντα ταῦτα ἐπίσης συμβαίνει ἀνθρώπων τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς, οὔτε καλὰ ὄντα οὔτε αἰσχρά. οὔτ' ἄρ' ἀγαθὰ οὔτε κακὰ ἐστί.

Analiza i komentar

Ὡς ἤδη

δυνατοῦ ὄντος

ἐξιέναι τοῦ βίου,

οὕτως

ἕκαστα

ποιεῖν καὶ λέγειν καὶ διανοεῖσθαι.

Ὡς § 221

δυνατοῦ § 103, otvara mjesto dopuni u infinitivu

ὄντος εἰμί biti; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐξίέναι ἔξειμι τινός izaći iz čega, napustiti što; inf. prez. akt.

τοῦ βίου § 82

οὕτως § 221

ἕκαστα § 103

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt., ima vrijednost 2. l. sg. impt. prez. akt.

λέγειν λέγω govoriti; inf. prez. akt., ima vrijednost 2. l. sg. impt. prez. akt.

διανοεῖσθαι διανοέομαι misliti; inf. prez. medpas., ima vrijednost 2. l. sg. impt. prez. medpas.

τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν,

εἰ μὲν θεοὶ εἰσὶν,

οὐδὲν δεινόν·

εἰ δὲ ἦτοι οὐκ εἰσὶν

ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς

τῶν ἀνθρωπείων,

τί μοι ζῆν

ἐν κόσμῳ κενῶ θεῶν

ἢ προνοίας κενῶ;

τὸ... ἀπελθεῖν ἀπέρχομαι otići; inf. aor. akt.; poimeničeni infinitiv § 497

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ἐξ ἀνθρώπων § 82; ἐξ + g. § 424

εἰ § 518; veznik uvodi realnu pogodbenu rečenicu

εἰ μὲν... εἰ δὲ... koordinacija dviju pogodbenih rečenica parom čestica

θεοὶ § 82

εἰσὶν εἰμί *ovdje* postojati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οὐδὲν § 224.2

δεινόν podrazumijeva se kopula; § 103

εἰσὶν εἰμί postojati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

μέλει μέλει τινί τινος (bezlično) netko se brine za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

αὐτοῖς § 207

τῶν ἀνθρωπείων § 103; poimeničenje članom § 373

τί § 217

μοι § 205

ζῆν ζάω živjeti; inf. prez. akt.; stezanje § 244

ἐν κόσμῳ § 82; ἐν + d. § 426

κενῶ § 103

θεῶν § 82; *genitivus copiae et inopiae* § 403

προνοίας § 97; *genitivus copiae et inopiae* § 403

κενῶ § 103

κακῶ γάρ

σε

οὐκ ἂν περιβάλοιεν·

ἀλλὰ καὶ εἰσὶ

καὶ μέλει αὐτοῖς

τῶν ἀνθρωπείων

καὶ τοῖς μὲν

κατ' ἀλήθειαν κακοῖς

ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος,

ἐπ' αὐτῶ

τὸ πᾶν ἔθεντο·

τῶν δὲ λοιπῶν

εἴ τι κακὸν ᾗ,

καὶ τοῦτο ἂν προείδοντο,

ἵνα ἐπὶ παντὶ ᾗ

τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῶ.

κακῶ § 103

σε § 205

ἂν čestica uz optativ § 464.2, § 489.b

περιβάλοιεν περιβάλλω τινά okružiti koga; 3. l. pl. opt. aor. akt.

εἰσὶ εἰμί *ovdje* postojati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

μέλει μέλει τινί τινος (bezlično) netko se brine za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

αὐτοῖς § 207

τῶν ἀνθρωπείων § 103; poimeničenje članom § 373

κατ' ἀλήθειαν § 97; κατὰ + a. § 429.b; elizija § 68

τοῖς κακοῖς § 103; poimeničenje članom § 373

τοῖς μὲν... τῶν δὲ λοιπῶν... koordinacija rečeničnih članova parom čestica:
a...

ἵνα veznik uvodi namjernu rečenicu § 470

περιπίπτῃ περιπίπτω τινί pasti, upasti ili dospjeti u što; 3. l. sg. konj. prez.
akt.

ὁ ἄνθρωπος § 82

ἐπ' αὐτῷ § 207; elizija § 68

τὸ πᾶν § 193; poimeničenje članom § 373

ἔθεντο τίθῃμι staviti; 3. l. pl. aor. med.

τῶν λοιπῶν § 103; dijelni genitiv § 395; poimeničenje članom § 373

εἴ veznik uvodi irealnu pogodbenu rečenicu § 478

τι § 217

κακὸν § 103

ἦν εἰμί 3. l. sg. impf. akt.

τοὔτο § 213.2

προεῖδοντο προοράω predvidjeti; 3. l. ind. aor. med., § 489.b

ἄν čestica uz ireal § 489.b

ἵνα uvodi namjernu rečenicu § 470

ἦ εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἐπὶ παντὶ § 193, ἐπὶ + d. § 436.b

τὸ μὴ περιπίπτειν περιπίπτω τινί upasti u što; inf. prez. akt., poimeničeni
infinitiv § 497, negiran negacijom μὴ

αὐτῷ § 207

ὁ δὲ

χείρω

μὴ ποιεῖ

ἄνθρωπον,

πῶς ἂν τοὔτο

βίον ἀνθρώπου

χείρω ποιήσειεν;

ὁ ono što...; § 215

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

χείρω § 202, § 137

ποιεῖ ποιέω činiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἄνθρωπον § 82

πῶς § 221

τοῦτο § 213.2

βίον § 82

ἀνθρώπου § 82

ἂν čestica uz optativ, § 464.2, § 489.b

χείρω § 202, § 137

ποιήσκειν ποιέω činiti; 3. l. sg. opt. aor. akt.

οὔτε δὲ

κατ' ἄγνοιαν

οὔτε εἰδυῖα μὲν,

μὴ δυναμένη δὲ

προφυλάξασθαι ἢ διορθώσασθαι

ταῦτα

ἢ τῶν ὅλων φύσις

παρεῖδεν ἂν,

οὔτ' ἂν τηλικοῦτον ἤμαρτεν ἦτοι

παρ' ἀδυναμίαν

ἢ παρ' ἀτεχνίαν,

ἵνα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ

ἐπίσης

τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις

καὶ τοῖς κακοῖς

πεφυρμένως συμβαίῃ.

οὔτε... οὔτε... οὔτ' koordinacija sastavnim veznicima § 513.4; elizija § 68

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

κατ' ἄγνοιαν § 97; κατά + a. § 429.b; elizija § 68

εἰδυῖα οἶδα znati; n. sg. ž. r. ptc. perf. akt., perfekt sa značenjem prezenta,

§ 317

εἰδυῖα μὲν... μὴ δυναμένη δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica: a...

δυναμένη δύναμαι moći; n. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; otvara mjesto dopuni u infinitivu

προφυλάξασθαι προφυλάσσω čuvati; inf. aor. med.
 διορθώσασθαι διορθόω ispravljati; inf. aor. med.
 ταῦτα § 213.2
 τῶν ὅλων § 103; poimeničenje članom § 373
 ἡ φύσις § 165
 παρεῖδεν παροράω previdjeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 ἄν čestica uz ireal, § 489.b
 τηλικοῦτον § 219
 ἄν čestica uz ireal, § 489.b
 ἤμαρτεν ἀμαρτάνω promašiti, pogriješiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 παρ' ἀδυναμίας § 90; παρά + a. § 434.C; elizija § 68
 παρ' ἀτεχνίας § 90; παρά + a. § 434.C; elizija § 68
 ἵνα veznik uvodi namjernu rečenicu § 470
 συμβαίνει συμβαίνω *bezlično* dogoditi se; 3. l. sg. konj. prez. akt.
 τὰ ἀγαθὰ § 103; poimeničenje članom § 373
 τὰ κακὰ § 103; poimeničenje članom § 373
 τοῖς ἀνθρώποις § 82
 ἀγαθοῖς § 103
 τοῖς κακοῖς § 103; poimeničenje članom § 373
 πεφυρμένως § 204

θάνατος δέ γε καὶ ζωή,
 δόξα καὶ ἀδοξία,
 πόνος καὶ ἡδονή,
 πλοῦτος καὶ πενία,
 πάντα ταῦτα
 ἐπίσης συμβαίνει
 ἀνθρώπων
 τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς,
 οὔτε καλὰ ὄντα
 οὔτε αἰσχροῖ.

θάνατος § 82
 δέ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...
 ζωή § 90
 δόξα § 97
 ἀδοξία § 90
 πόνος § 82

ἡδονή § 90

πλοῦτος § 82

πενία § 90

πάντα § 193

ταῦτα § 213.2

συμβαίνει συμβαίνει τινί (bezlično) dogoditi se komu; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀνθρώπων § 82, dijelni genitiv § 395.1

τοῖς ἀγαθοῖς § 103; poimeničenje članom, § 373

τοῖς κακοῖς § 103; poimeničenje članom, § 373

τε... καὶ ne samo... nego i...; koordinacija sastavnim veznicima § 513.2

οὔτε... οὔτε... koordinacija sastavnim veznicima § 513.4

καλὰ § 103

ὄντα εἰμί biti; n. pl. s. r. ptc. prez. akt.

αἰσχροῖς § 103

οὔτ' ἄρ' ἀγαθὰ

οὔτε κακά

ἔστι.

οὔτ'... οὔτε... koordinacija sastavnim veznicima § 513.4; elizija § 68

ἄρ' § 516.1 zaključni veznik; elizija § 68

ἀγαθὰ § 103

κακά § 103

ἔστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

Poglavlje 59

Πλωτίνου Ἐννεάδες 5 7, 34

O autoru

Neoplatonizam je posljednji veliki sustav grčke filozofije, pokušaj sinteze čitave grčke filozofske tradicije i novijih misaonih tendencija. Glavni je predstavnik tog sustava Plotin (Πλωτῖνος, oko 205. – oko 270.). Rođen u egiptaskom Likopolu, studirao je filozofiju u Aleksandriji, u školi Amonija Sake. Zanimao se za perzijsku i indijsku filozofiju, i zato se pridružio neuspješnom pohodu cara Gordijana III. na Perziju 243. Osnovao je školu u Rimu pod pokroviteljstvom cara Galijena (vladao 253. – 268.). Planirao je čak i osnivanje Platonopolisa, zajednice po Platonovim načelima, u Kampaniji; to se nije ostvarilo.

O tekstu

Plotinove je spise učenik Porfirije (Πορφύριος) prikupio u Eneade (ἐννέα „devet”), šest svezaka po devet spisa organizirajući ih po temama: etičkim, prirodno-filozofskim, o duši (ψυχή, četvrta eneada), o duhu (νοῦς, peta) i o Jednome (ἓν, šesta). Duša, duh i Jedno pripadaju gornjem svijetu, koji se može spoznati samo mišljenjem – pri čemu Jedno, posve savršena svjetska duša, nije spoznatljiva čak ni na taj način, već samo svojevrsnim kontemplativnim izlaženjem iz sebe sama; to je ἐκστασις, koja vodi do ἕνωσις (*unio mystica*, ujedinjenje) s najvišom razinom postojanja.

U ovdje odabranim odlomcima Plotin opisuje kako ljubav prema Jednom (μόνον), onom koje nema oblik, utječe na dušu; pod tim utjecajem i sama se duša oslobađa oblika. Saznajemo i kako se duša osjeća ἐκεῖ („ondje”), u svijetu iznad samog neba.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plot. Enneades 6.7.34

I

Ἡ ψυχὴ, ὅταν αὐτοῦ ἔρωτα σύντονον λάβῃ, ἀποτίθεται πᾶσαν ἣν ἔχει μορφὴν, καὶ ἥτις ἂν καὶ νοητοῦ ἢ ἐν αὐτῇ. Οὐ γάρ ἐστιν ἔχοντά τι ἄλλο καὶ ἐνεργοῦντα περὶ αὐτὸ οὔτε ἰδεῖν οὔτε ἐναρμοσθῆναι. Ἀλλὰ δεῖ μήτε κακὸν μήτ' αὖ ἀγαθὸν μηδὲν ἄλλο πρόχειρον ἔχειν, ἵνα δέξῃται μόνῃ μόνον. Ὅταν δὲ τούτου εὐτυχίῃ ἢ ψυχὴ καὶ ἡκὴ πρὸς αὐτήν, μᾶλλον δὲ παρὸν φανῇ, ὅταν ἐκείνη ἐκνεύσῃ τῶν παρόντων καὶ παρασκευάσασα αὐτήν ὥς ὅτι μάλιστα καλὴν καὶ εἰς ὁμοιότητα ἐλθοῦσα — ἢ δὲ παρασκευὴ καὶ ἡ κόσμησις δῆλη που τοῖς παρασκευαζομένοις — ἰδοῦσα δὲ ἐν αὐτῇ ἐξαίφνης φανέντα — μεταξὺ γὰρ οὐδὲν οὐδ' ἔτι δύο, ἀλλ' ἐν ἁμῶν· οὐ γὰρ ἂν διακρίναις ἔτι, ἕως πάρεστι· μίμησις δὲ τούτου καὶ οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ καὶ ἐρώμενοι συγκρῖναι θέλοντες — καὶ οὔτε σώματος ἔτι αἰσθάνεται, ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ, οὔτε ἑαυτὴν ἄλλο τι λέγει, οὐκ ἄνθρωπον, οὐ ζῷον, οὐκ ὄν, οὐδὲ πᾶν — ἀνῶμαλος γὰρ ἢ τούτων πως θεά — καὶ οὐδὲ σχολὴν ἄγει πρὸς αὐτὰ οὔτε θέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ζητήσασα ἐκείνῳ παρόντι ἀπαντᾷ καὶ κεῖνο ἀντ' αὐτῆς βλέπει· τίς δὲ οὕτω βλέπει, οὐδὲ τοῦτο σχολάζει ὁρᾶν.

II

Ἐνθα δὲ οὐδὲν πάντων ἀντὶ τούτου ἀλλάξαιτο, οὐδ' εἴ τις αὐτῇ πάντα τὸν οὐρανὸν ἐπιτρέποι, ὥς οὐκ ὄντος ἄλλου ἔτι ἀμείνωνος οὐδὲ μᾶλλον ἀγαθοῦ· οὔτε γὰρ ἀνωτέρω τρέχει τὰ τε ἄλλα πάντα κατιούσης, καὶ ἢ ἄνω. Ὡστε τότε ἔχει καὶ τὸ κρίνειν καλῶς καὶ γινώσκειν, ὅτι τοῦτό ἐστιν οὗ ἐφίετο, καὶ τίθεσθαι, ὅτι μηδὲν ἐστὶ κρεῖττον αὐτοῦ. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀπάτη ἐκεῖ· ἢ ποῦ ἂν τοῦ ἀληθοῦς ἀληθέστερον τύχοι; Ὁ οὖν λέγει, ἐκεῖνό ἐστι, καὶ ὕστερον λέγει, καὶ σιωπῶσα δὲ λέγει καὶ εὐπαθοῦσα οὐ ψεύδεται, ὅτι εὐπαθεῖ· οὐδὲ γαργαλιζομένου λέγει τοῦ σώματος, ἀλλὰ τοῦτο γενομένη, ὃ πάλαι, ὅτε εὐτύχει. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα, οἷς πρὶν

ἦδετο, ἀρχαῖς ἢ δυνάμεσιν ἢ πλούτοις ἢ κάλλεσιν ἢ ἐπιστήμας, ταῦτα ὑπεριδοῦσα λέγει οὐκ ἂν εἰποῦσα μὴ κρείττοσι συντυχοῦσα τούτων· οὐδὲ φοβεῖται, μή τι πάθῃ, μετ' ἐκείνου οὔσα οὐδ' ὅλως ἰδοῦσα· εἰ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν φθείροιτο, εὖ μάλα καὶ βούλεται, ἵνα πρὸς τούτῳ ἢ μόνον· εἰς τόσον ἥκει εὐπαθείας.

Analiza i komentar

Ἡ ψυχὴ,
 ὅταν
 αὐτοῦ ἔρωτα σύντονον
 λάβῃ,
 ἀποτίθεται
 πᾶσαν
 ἣν ἔχει
 μορφήν,
 καὶ ἥτις ἂν καὶ νοητοῦ ἢ
 ἐν αὐτῇ.

Ἡ ψυχὴ § 90

ὅταν... λάβῃ... ἀποτίθεται vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν kad god, § 488.2

αὐτοῦ § 207; zamjenica se odnosi na ranije, izvan našeg odlomka spomenuto τὸ τοὺς δεινοὺς πόθους παρέχον ono što izaziva takvu silnu čežnju

ἔρωτα § 123

σύντονον § 106

λάβῃ λαμβάνω primiti, osjetiti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἀποτίθεται ἀποτίθημι med. odložiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

πᾶσαν § 193

ἣν § 215

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

μορφήν § 90

ἥτις § 217

ἂν... ἢ pogodbena odnosna rečenica eventualnog oblika, § 485.2; εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

καὶ νοητοῦ καὶ ovdje čak; § 103

ἐν αὐτῇ § 426; § 207

Οὐ γάρ ἐστιν

ἔχοντά τι ἄλλο

καὶ ἐνεργοῦντα

περὶ αὐτὸ

οὔτε ἰδεῖν

οὔτε ἐναρμοσθῆναι.

γάρ ἐστιν § 40; čestica γάρ najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: naime...§ 517; ἔστι (bezlično, s infinitivom ili akuzativom s infinitivom kao objektom) biti moguće; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἔχοντά τι § 40; ἔχω imati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 217; subjekt infinitiva razlikuje se od subjekta glavne rečenice, pa stoji u akuzativu § 491.1; „netko tko ima”

ἄλλο § 212

ἐνεργοῦντα ἐνεργέω djelovati, baviti se, rekcija περὶ τι čime; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.

περὶ αὐτὸ § 433; § 207; zamjenica se odnosi na prethodno τι ἄλλο

ἰδεῖν ὁράω gledati, vidjeti; inf. aor. akt.

ἐναρμοσθῆναι ἐναρμόζω uklopiti, prilagoditi; inf. aor. pas.

Ἀλλὰ δεῖ

μήτε κακὸν

μήτ' αὖ ἀγαθὸν μηδὲν ἄλλο

πρόχειρον ἔχειν,

ἵνα δέξηται

μόνη

μόνον.

δεῖ δεῖ *bezlično* treba; 3. l. sg. ind. prez. akt.

μήτε... μήτ'... koordinacija s pomoću (niječnih) čestica: niti... niti...

κακὸν § 103

μήτ' αὖ § 68

ἀγαθὸν § 103

μηδὲν § 224.2

ἄλλο § 212

πρόχειρον § 106

ἔχειν ἔχω imati; inf. prez. akt.

ἵνα δέξηται zavisna namjerna rečenica, § 470; δέχομαι primiti; 3. l. sg.
konj. aor. med.

μόνη § 103

μόνον § 103; poimeničeno, Plotinov filozofski termin: Jedno

Ὅταν δὲ

τούτου

εὐτυχίῃ

ἢ ψυχῇ

καὶ ἥκῃ

πρὸς αὐτήν,

μᾶλλον δὲ

παρὸν

φανῆ,

ὅταν

ἐκείνη

ἐκνεύσῃ

τῶν παρόντων

καὶ παρασκευάσασα αὐτήν

ὥς ὅτι μάλιστα καλήν

καὶ

εἰς ὁμοιότητα ἐλθοῦσα —

ἢ δὲ παρασκευῇ

καὶ ἡ κόσμησις

δήλη που

τοῖς παρασκευαζομένοις —

ἰδοῦσα δὲ

ἐν αὐτῇ

ἐξαίφνης φανέντα —

μεταξὺ γὰρ

οὐδὲν οὐδ' ἔτι δύο,
 ἀλλ' ἐν ἄμφω·
 οὐ γὰρ ἂν
 διακρίναις ἔτι,
 ἕως πάρεστι·
 μίμησις δὲ
 τούτου
 καὶ οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ
 καὶ ἐρώμενοι
 συγκρίῃναι θέλοντες —
 καὶ οὔτε
 σώματος ἔτι
 αἰσθάνεται,

 ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
 οὔτε
 ἐαυτήν
 ἄλλο τι λέγει,
 οὐκ ἄνθρωπον,
 οὐ ζῷον,
 οὐκ ὄν,
 οὐδὲ πᾶν —
 ἀνώμαλος γὰρ
 ἢ τούτων πως θέα —
 καὶ οὐδὲ
 σχολὴν ἄγει

 πρὸς αὐτὰ

οὕτε θέλει,
 ἀλλὰ καὶ
 αὐτὸ
 ζητήσασα
 ἐκείνῳ παρόντι
 ἀπαντᾷ
 κἀκεῖνο
 ἀντ' αὐτῆς
 βλέπει·
 τίς δὲ οὕσα
 βλέπει,
 οὐδὲ τοὔτο
 σχολάζει
 ὁρᾶν.

Ὅταν... εὐτυχήσῃ... καὶ ἦκη vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν kad god, § 488.2

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515
 τούτου § 213.2

εὐτυχήσῃ εὐτυχέω τινός posjedovati što, domoći se čega; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἡ ψυχὴ § 90

ἦκη ἦκω doći, biti prisutan; 3. l. sg. konj. prez. akt.

πρὸς αὐτήν § 435; § 207

μᾶλλον § 204.3

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

παρὸν πάρεμι biti prisutan; n. sg. s. r. ptc. prez. akt.

φανῇ φαίνω u aoristu pasivnom pojaviti se; 3. l. sg. konj. aor. pas.

ὅταν... ἐκνεύσῃ vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν kad god, § 488.2; ἐκνεύω τινός okrenuti se od čega; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἐκείνη § 213.3

τῶν παρόντων πάρεμι biti prisutan; g. pl. s. r. ptc. prez. akt.

παρασκευάσασα παρασκευάζω pripremiti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

αὐτήν § 209.1

ὅτι μάλιστα najviše što je moguće; § 204.3

καλήν § 103

εἰς ὁμοιότητα § 419; § 123

ἐλθοῦσα ἔρχομαι íci; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

ἡ... παρασκευή § 90

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

ἡ κόσμησις § 165

δήλη που § 40; § 103; που ograničava ili pojačava doseg prethodne riječi:
„nekako...” ili „itekako...”

τοῖς παρασκευαζομένοις παρασκευάζω pripremiti; d. pl. m. r. ptc. prez.
medpas.

ἰδοῦσα ὁράω gledati, vidjeti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

ἐν αὐτῇ § 426; § 207

φανέντα φαίνω aor. pas. pojaviti se; a. sg. m. r. ptc. aor. pas.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-
ime...§ 517

οὐδὲν § 224.2

οὐδ' ἔτι § 68

δύο § 224

ἀλλ' ἐν § 68; § 224

ἄμφω § 224.3

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-
ime...§ 517

ἂν διακρίναις optativ s ἂν kao potencijal sadašnji, § 464.2; διακρίνω razlu-
čiti; 2. l. sg. opt. aor. akt.

οὐ... ἔτι ne više

ἕως πάρεστι zavisna vremenska rečenica, § 487; πάρειμι biti prisutan; 3. l.
sg. ind. prez. akt.

μίμησις § 165

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

τούτου § 213.2

οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ ἐνταῦθα upotrijebljeno kao atribut; § 100

ἐρώμενοι ἐράω voljeti, ljubiti; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

συγκρίναι συγκρίνω spojiti; inf. aor. akt.

θέλοντες θέλω željeti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

σώματος § 123

οὔτε... ἔτι..., οὔτε... οὔτε ἔτι i ne više; koordinacija niječnim veznicima οὔτε...
οὔτε... i ne... i ne...

αἰσθάνεται αἰσθάνομαι τιнос osjećati što

ἐστὶν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐν αὐτῷ § 426; § 207

ἐαυτήν § 208

ἄλλο τι § 40; § 212; § 217

λέγει λέγω τινά τι govoriti što o kome; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἄνθρωπον § 82

ζῶον § 82

ὄν εἰμί biti; a. sg. s. r. ptc. prez. akt.

παῖν § 193

ἀνώνματος § 106

γάρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-ime... § 517

ἦ... θεά § 90 (pazi na naglasak, ovo nije imenica θεά!)

τούτων πως § 40; § 213.2; πως izražava nesigurnost: nekako...

οὐδὲ... οὐτε..., ἀλλὰ... koordinacija (niječnim) sastavnim i suprotnim veznikom

σχολήν § 90

ἄγει σχολήν ἄγω πρὸς τι imati vremena za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

πρὸς αὐτὰ § 435; § 207

θέλει θέλω željeti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

αὐτὸ § 207

ζητήσασα ζητέω tražiti, željeti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

ἐκείνῳ § 213.3

παρόντι πάρειμι biti prisutan; d. sg. s. r. ptc. prez. akt.

ἀπαντᾷ ἀπαντάω τινί susresti koga

κάκεινο § 66; § 213.3

ἀντ' αὐτῆς § 68; § 422; § 207

βλέπει βλέπω gledati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τίς δὲ § 217; čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a... § 515

οὔσα εἰμί biti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

βλέπει βλέπω gledati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τοῦτο § 213.2

σχολάζει σχολάζω imati vremena; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὁρᾷν ὁράω gledati, vidjeti; inf. prez. akt.

Ἐνθα δὴ

οὐδὲν

πάντων

ἀντὶ τούτου

ἀλλάξαιτο,

οὐδ'

εἴ τις
 αὐτῇ
 πάντα τὸν οὐρανὸν
 ἐπιτρέποι,
 ὥς
οὐκ ὄντος ἄλλου
ἔτι ἀμείνονος
οὐδὲ μᾶλλον ἀγαθοῦ·
 οὔτε γὰρ ἀνωτέρω
 τρέχει
 τά τε ἄλλα πάντα
κατιούσης,
 καὶ
 ἢ ἄνω.

Ἐνθα δὴ na tom mjestu...; čestica naglašava prilog mjesta

οὐδὲν § 224.2

πάντων § 193

ἀντὶ τούτου § 422; § 213.2

ἀλλάξαιτο ἀλλάσσω med. τι ἀντί τινος zamijeniti što za što; 3. l. sg. opt.
 aor. med.

οὐδ' εἴ τις § 68; § 40

ἀλλάξαιτο... εἴ... ἐπιτρέποι zavisna pogodbena rečenica, potencijalni oblik,
 ali optativ u apodozi ovdje je bez ἄν, § 477; ἐπιτρέπω ponuditi; 3. l.
 sg. opt. prez. akt.

τις § 217

αὐτῇ § 207

πάντα § 193

τὸν οὐρανὸν § 82

ὥς... ὄντος GA s priložnim, uzročnim značenjem, § 503.2; εἰμί biti; g. sg.
 m. r. ptc. prez. akt.

ἄλλου § 212

ἀμείνονος § 202

μᾶλλον § 204.3

ἀγαθοῦ § 103

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-
 ime...§ 517

οὕτε... τε koordinacija česticama (niječnom i potvrdom) sastavnog značenja: ne... i...

ἀνωτέρω § 204.b2

τρέχει τρέχω ici, stremiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τά τε ἄλλα § 40; § 373; § 212

πάντα § 193

κατιούσης sc. ψυχῆς; κάτειμι ici; g. sg. ž. r. ptc. fut. akt.; akuzativ označava kamo se silazi; subjekt GA često se izostavlja ako se lako razumije § 504.a

κἄν ἤ § 66; κἄν uvodi zavisnu dopusnu rečenicu, ovdje potencijalnu (to pokazuje konjunktiv): ma kako... § 480; εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

Ὡστε

τότε

ἔχει

καὶ τὸ κρίνειν καλῶς

καὶ γινώσκειν,

ὅτι

τοὔτό ἐστιν

οὗ ἐφίετο,

καὶ τίθεσθαι,

ὅτι

μηδέν ἐστι

κρεῖττον αὐτοῦ.

ἔχει ἔχω uz infinitiv: moći...; 3. l. sg. ind. prez. akt.

καὶ... καὶ... καὶ... koordinacija s pomoću sastavnih veznika

τὸ κρίνειν καλῶς § 373; κρίνω procijeniti; inf. prez. akt.

τὸ... γινώσκειν § 373; γινώσκω spoznati, prepoznati; inf. prez. akt.

τοὔτό ἐστιν § 40; § 213.2; εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

οὗ § 215

ἐφίετο ἐφίημι med. τινός željeti što; 3. l. sg. impf. med.

τίθεσθαι τίθημι med. smatrati, zaključiti; inf. prez. medpas.

μηδέν ἐστι § 40; § 224.2

ἐστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

κρεῖττον § 202

αὐτοῦ § 207

Οὐ γάρ ἐστιν ἀπάτη
ἐκεῖ·
ἢ ποῦ ἂν
τοῦ ἀληθοῦς
ἀληθέστερον τύχοι;

γάρ ἐστιν § 40; čestica γάρ najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: naime...§ 517; ἔστι (bezlično) postojati (zanijekano: nema...); 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀπάτη § 90

ποῦ upitni prilog

ἂν... τύχοι optativ s ἂν pokazuje mogućnost u sadašnjosti (potencijal sadašnjji) § 464.2; τυγχάνω naći se; 3. l. sg. opt. aor. akt.

τοῦ ἀληθοῦς § 373; § 153

ἀληθέστερον § 198

Ὁ οὖν λέγει,
ἐκεῖνό ἐστι,
καὶ ὕστερον λέγει,
καὶ σιωπῶσα δὲ λέγει
καὶ εὐπαθοῦσα οὐ φεύδεται,
ὅτι εὐπαθεῖ·
οὐδὲ γαργαλιζομένου λέγει τοῦ σώματος,
ἀλλὰ τοῦτο γενομένη,
ὃ πάλαι,
ὅτε εὐτύχει.

Ὁ § 215

λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐκεῖνό ἐστι § 40

ἐκεῖνό § 213.3

ἐστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὕστερον § 204.3

λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 καὶ... δὲ... kombinacija čestica najavljuje dodavanje čega suprotnog prethodnom: a i...
 σιωπῶσα σιωπᾶω šutjeti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.
 λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 εὐπαθεῖσα εὐπαθέω uživati; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.
 ψεύδεται ψεύδω med. lagati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
 εὐπαθεῖ εὐπαθέω uživati; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 γαργαλιζομένου γαργαλίζω škakljati, *preneseno* uzbuđivati; g. sg. s. r. ptc. prez. medpas.; particip kao dio GA (s uzročnim značenjem), u hiperbatu
 λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 τοῦ σώματος § 123
 τοῦτο..., ὅ... § 213.2; § 215; koordinacija s pomoću antecedenta (ovdje: pokazne zamjenice) i konektora (ovdje: odnosne zamjenice)
 γενομένη γίγνομαι postati; n. sg. ž. r. ptc. aor. (med.)
 ὅ § 215
 ὅτε εὐτύχει ὅτε kad...; uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487; εὐτυχέω biti dobro, imati sreće; 3. l. sg. impf. akt.

Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα,
 οἷς πρὶν ἦδετο,
 ἀρχαῖς ἢ δυνάμεσιν ἢ πλούτοις ἢ κάλλεσιν ἢ ἐπιστήμας,
 ταῦτα
 ὑπεριδοῦσα λέγει
 οὐκ ἂν εἰποῦσα
 μὴ κρείττοσι συντυχοῦσα
 τούτων·
 οὐδὲ φοβεῖται,
 μή τι πάθῃ,
 μετ' ἐκείνου οὔσα
 οὐδ' ὅλως ἰδοῦσα·
 εἰ δὲ καὶ τὰ ἄλλα
 τὰ περὶ αὐτὴν
 φθείροιτο,
 εἴ μάλ᾽ αὖ καὶ βούλεται,

ἵνα πρὸς τούτῳ ἢ μόνον·
εἰς τόσον
ἥκει
εὐπαθείας.

τὰ ἄλλα πάντα § 373; § 375; § 212; § 193

οἷς § 215

ἤδετο ἤδομαι τινι uživati u čemu; 3. l. sg. impf. med.

ἀρχαῖς § 90

δυνάμεσιν § 165

πλούτοις § 82

κάλλεσιν § 153

ἐπιστήμαις § 90

ταῦτα § 213.2

ὑπεριδοῦσα ὑπεροράω prezirati; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἂν εἰποῦσα μή... συντυχοῦσα particip s ἂν zamjenjuje rečenicu s irealnim značenjem, § 506; λέγω govoriti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; μή s participom izriče uvjet (pogodbu): kad ne bi...

κρείττοσι § 202

συντυχοῦσα συντυγχάνω τινί susresti se s kime; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

τούτων § 213.2

οὐδὲ ima službu sastavnog (niječnog) veznika: i ne...

φοβεῖται, μή... φοβέω med. bojati se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; μή iza izraza bojazni uvodi zavisnu zahtjevnu (namjernu) rečenicu: da će... § 471

μή τι § 40

τι § 217

πάθῃ πάσχω trpjeti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

μετ' ἐκείνου § 68; § 213.3

οὔσα εἰμί biti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

οὐδ' ὅλως § 68; § 204

ἰδοῦσα ὁράω gledati, vidjeti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

εἰ... φθείροιτο... βούλεται pogodbena rečenica: potencijalna protaza, realna apodoza, § 479; φθείρω uništiti; 3. l. sg. opt. prez. medpas.

δὲ čestica δὲ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a... § 515

τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτῇν § 373; § 375; § 212; § 433; § 207

εὖ μάλα vrlo jako; εὖ pojačava sljedeći prilog

βούλεται βούλωμαι htjeti, željeti; 3. l. sg. ind. prez. med.

ἵνα... ἥ namjerna rečenica s konjunktivom (jer je u glavnoj glavno vrijeme),
§ 470; εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

πρὸς τούτῳ § 435; § 213.2

εἰς τόσον... εὐπαθείας § 419; dijelni genitiv, § 395; § 219; § 90

ἦκει ἦκω doći, biti prisutan; 3. l. sg. ind. prez. akt.

Poglavlje 60

Μάρκου Ἀντωνίνου αὐτοκράτορος Τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον Γ 1

Ο tekstu

U prvom odlomku treće knjige *Razgovora sa samim sobom* (Τὰ εἰς ἑαυτὸν) Marko Aurelije razmatra slabljenje intelektualnih sposobnosti pod stare dane.

Pročitajte naglas grčki tekst.

M. Aur. Ad se ipsum 3.1

Οὐχὶ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπαναλίσκεται ὁ βίος καὶ μέρος ἔλαττον αὐτοῦ καταλείπεται, ἀλλὰ κάκεῖνο λογιστέον, ὅτι, εἰ ἐπὶ πλέον βιώῃ τις, ἐκεῖνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν σύνεσιν τῶν πραγμάτων καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν διαπνεῖσθαι καὶ τρέφεσθαι καὶ φαντάζεσθαι καὶ ὁρμᾶν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, οὐκ ἐνδεήσει· τὸ δὲ ἑαυτῷ χρῆσθαι καὶ τοὺς τοῦ καθήκοντος ἀριθμοὺς ἀκριβοῦν καὶ τὰ προφαινόμενα διαρθροῦν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὸν ἐφιστάνειν καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμοῦ συγγεγυμνασμένου πάνυ χρήζει, προαποσβέννυται. χρὴ οὖν ἐπείγεσθαι οὐ μόνον τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν ἐννόησιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν παρακολούθησιν προαπολήγειν.

Analiza i komentar

Οὐχὶ τοῦτο μόνον

δεῖ

λογίζεσθαι,

ὅτι

καθ' ἐκάστην ἡμέραν

ἀπαναλίσκεται ὁ βίος

καὶ μέρος ἔλαττον

αὐτοῦ

καταλείπεται,

ἀλλὰ κακεῖνο λογιστέον,

ὅτι,

εἰ ἐπὶ πλέον

βιώῃ τις,

ἐκεῖνό γε ἄδηλον,

εἰ ἐξαρκέσει

ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια

πρὸς τὴν σύνεσιν

τῶν πραγμάτων

καὶ τῆς θεωρίας

τῆς συντείνουσης

εἰς τὴν ἐμπειρίαν

τῶν τε θείων

καὶ τῶν ἀνθρωπείων.

τοῦτο § 213.3

μόνον § 378.4, § 103

δεῖ *bezlično* treba; 3. l. sg. ind. prez. akt.

λογίζεσθαι λογίζομαι τινά τι računati, ubrajati koga u što; inf. prez. med-pas.

ὅτι § 468, uvodi izričnu rečenicu

καθ' ἐκάστην ἡμέραν § 90, § 103 κατά + a. § 429.B.d, elizija § 68, aspiracija završnog suglasnika § 74

ἀπαναλίσκεται ἀπαναλίσκω potrošiti, potratiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὁ βίος § 82

μέρος § 153

ἐλαττον § 202

αὐτοῦ § 207

καταλείπεται καταλείπω ostavljati, pas. i med. preostajati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

κἀκεῖνο § 66 kraza, § 213.3

λογιστέον § 103, § 300, podrazumijeva se ἐστίν

ὅτι § 468, uvodi izričnu rečenicu

εἰ § 474, § 477 uvodi potencijalnu pogodbenu rečenicu

ἐπὶ πλέον višje (frazja); § 202, § 436.C

βίῳ βιώω živjeti; 3. l. sg. opt. aor. akt. (korjeniti aorist § 316)

τις § 217

ἐκεῖνό § 213.3

ἄδηλον sc. ἐστίν; § 103, § 106

εἰ § 469, uvodi zavisnu upitnu rečenicu

ἐξαρκέσει ἐξαρκέω biti dovoljan; 3. l. sg. ind. fut. akt.

ὁμοία § 103

ἡ διάνοια § 97

πρὸς τὴν σύνεσιν § 165, πρὸς + a. § 435.C

τῶν πραγμάτων § 123, objektni genitiv § 394

τῆς θεωρίας § 90, objektni genitiv § 394

τῆς συντείνουσης συντείνω εἷς τι na što smjerati, naprezati se; g. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; jače istaknut atributni položaj § 375

εἰς τὴν ἐμπειρίαν § 90, εἰς + a. § 419

τῶν θείων § 103, objektni genitiv § 394; poimeničenje članom § 373

τῶν ἀνθρωπέων § 103 objektni genitiv § 394; poimeničenje članom § 373

ἐὰν γὰρ

παραληρεῖν

ἄρξεται,

τὸ μὲν διαπνεῖσθαι

καὶ τρέφεισθαι

καὶ φαντάζεσθαι

καὶ ὁρμαῖν

καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα,

οὐκ ἐνδεήσει·

τὸ δὲ

ἐαυτῷ
 χρῆσθαι
 καὶ τοὺς
 τοῦ καθήκοντος
 ἀριθμούς
 ἀκριβοῦν
 καὶ τὰ προφαινόμενα
 διαρθροῦν
 καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ
 εἰ ἤδη
 ἐξακτέον αὐτὸν
 ἐφιστάνειν
 καὶ ὅσα τοιαῦτα
 λογισμοῦ συγγεγυμνασμένου
 πάνυ χρήζει,
 προαποσβέννυται.

ἐὰν pogodbeni veznik, uvodi futursku eventualnu protazu § 474

γὰρ uzročni usporedni veznik § 517

παραληρεῖν παραληρέω govoriti bezumne stvari, trabunjati; inf. prez. akt.

ἄρξεται ἄρχω početi; 3. l. sg. konj. aor. med.

τὸ διαπνεῖσθαι διαπνέω disati; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

τὸ μὲν διαπνεῖσθαι... τὸ δὲ ἐαυτῷ χρῆσθαι... koordinacija rečeničnih članova parom čestica

τρέφεισθαι τρέφω hraniti; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

φαντάζεσθαι φαντάζω zamisliti; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

ὀρμαῖν ὀρμάω pokrenuti, tjerati; inf. prez. akt., poimeničenje članom § 373

ὅσα § 219

ἄλλα § 212

τοιαῦτα § 213.4

ἐνδεήσει ἐνδέω nedostajati; 3. l. sg. ind. fut. akt.

τὸ χρῆσθαι χράομαι τινί koristiti se čime; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

ἐαυτῷ § 208

τοὺς ἀριθμοὺς § 82

τοῦ καθήκοντος καθήκω pristajati, dolikovati; g. sg. s. r. ptc. prez. akt.

ἀκριβοῦν ἀκριβόω točno poznavati, razumjeti; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

τὰ προφαινόμενα προφαίνω pokazivati, prije nagovijestiti; a. pl. s. r. ptc. prez. medpas.; poimeničenje članom § 373

διαρθροῦν διαρθρόω razglabati, raščlaniti; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

περὶ αὐτοῦ τοῦ § 207, § 433.A

εἰ § 469, uvodi zavisnu upitnu rečenicu

ἐξακτέον sc. ἐστίν § 103; ἐξάγω ἐμαυτὸν počiniti samoubojstvo; § 300

αὐτὸν § 209

ἐφιστάνειν ἐφιστάνω razmotriti; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373; otvara mjesto priložnoj oznaci περὶ αὐτοῦ τοῦ...

ᾧσα § 219

τοιαῦτα § 213.4

λογισμοῦ § 82

συγγεγυμνασμένου συγγυμνάζομαι zajedno vježbati; g. sg. m. r. ptc. perf. medpas.

χρήζει χρήζω τινός trebati što; 3. l. sg. ind. prez. akt.; predikat u jednini uz subjekt srednjeg roda u množini § 361

προαποσβέννυται προαποσβέννυμαι prije biti ugašen; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

χρὴ οὖν

ἐπείγεται

οὐ μόνον

τῷ

ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου

ἐκάστοτε

γίνεσθαι,

ἀλλὰ καὶ

διὰ τὸ

τὴν ἐννόησιν

τῶν πραγμάτων

καὶ τὴν παρακολούθησιν

προαπολήγειν.

χρῆ bezlično: treba; § 492, otvara mjesto dopuni u infinitivu

ἐπείγесθαι ἐπείγω pritiskati, tjerati; inf. prez. medpas.

μόνον § 103, § 378.4

οὐ μόνον... ἀλλὰ καὶ... koordinacija rečeničnih članaka

ἐγγυτέρω komparativ priloga ἐγγύς; komparacija § 197; tvorba § 204.3.
bilješka 2

τοῦ θανάτου § 82

γίνесθαι γίγνομαι postati, nastati (jonski i helenistički oblik γίνομαι); inf.
prez. medpas.; poimeničenje infinitiva članom § 497; dativ uzroka
§ 414.2

διὰ τὸ προαπολήγειν προαπολήγω prvi prestat; inf. prez. akt., poimeni-
čenje infinitiva članom § 497; διὰ + a. § 428.B

τὴν ἐννόησιν § 165; subjekt u akuzativu uz προαπολήγειν

τῶν πραγμάτων § 123; objektni genitiv

τὴν παρακολούθησιν § 165; subjekt u akuzativu uz προαπολήγειν